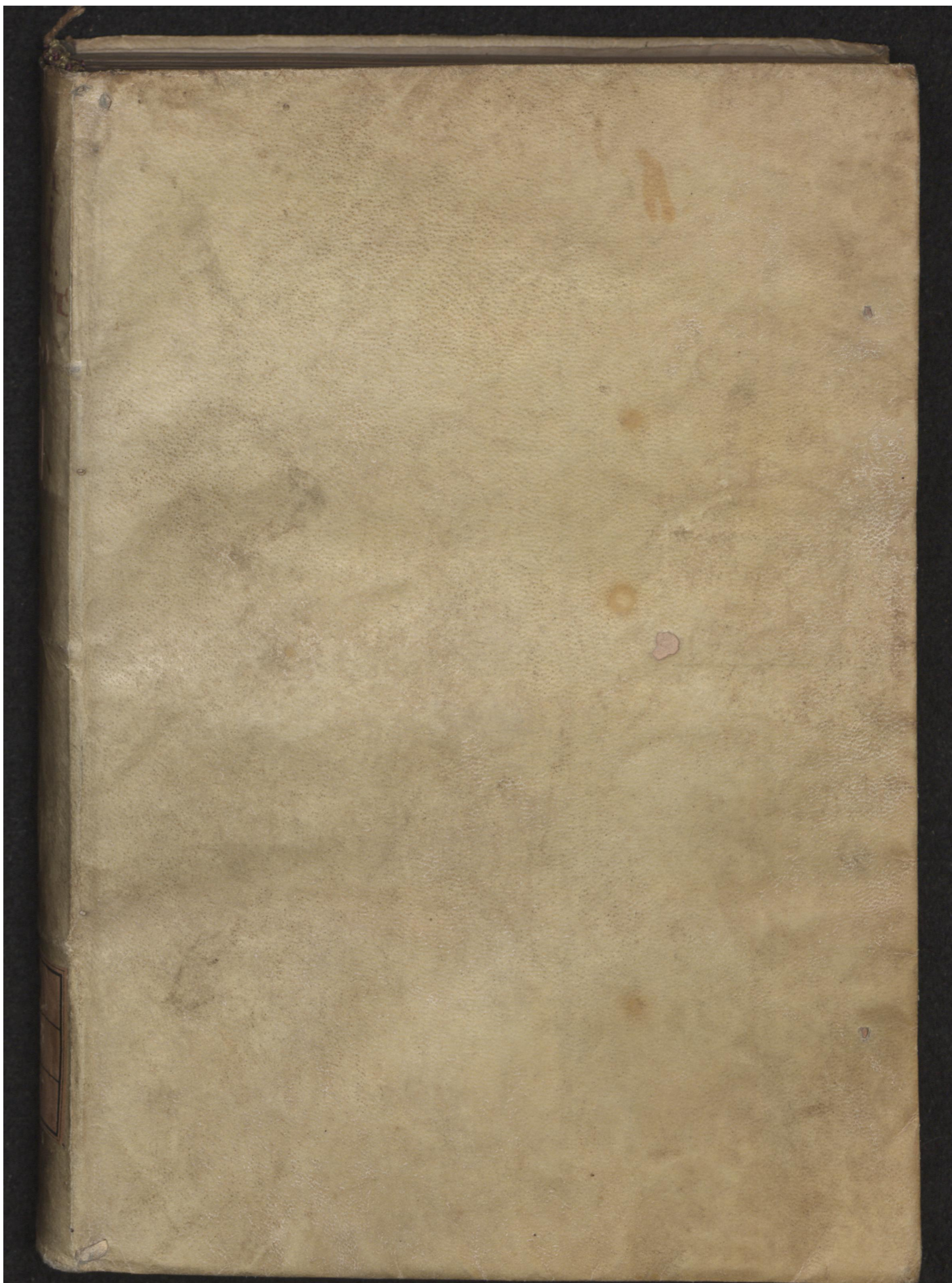
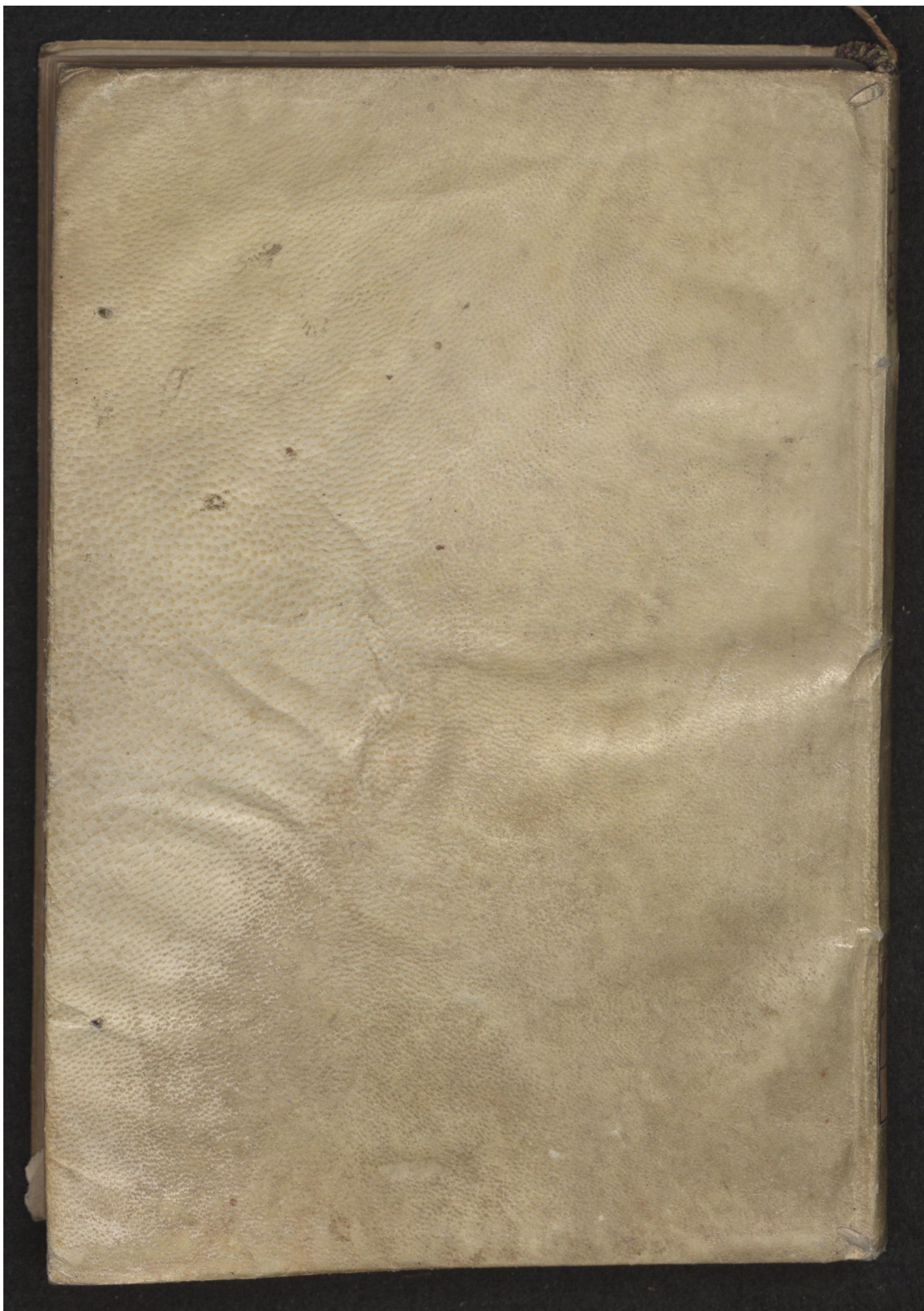
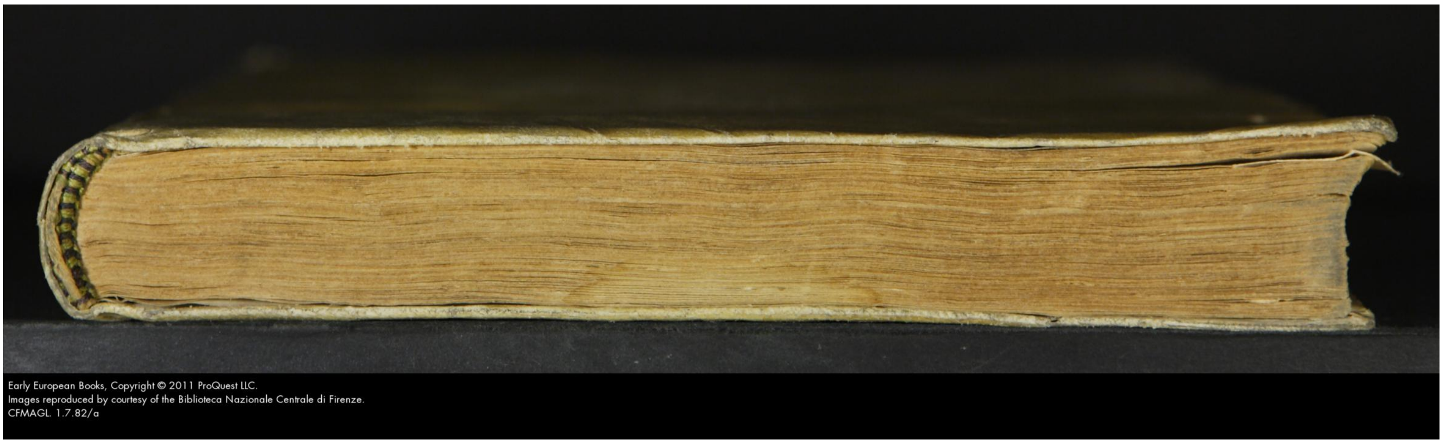

IVSTI
LIPSI
EPIST.
SELECT
1
7
82

VIII
LIPS.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM III. CENTVRIÆ:

E quibus TERTIA nunc primùm in lucem emissa.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↃ. IↃ CI.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

AD PRÆTOREM, CONSVLES, ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegi ſub vnum huius Centuriæ velut ſignum, viſum mihi in lucem dare: idque ſub tutelâ nominis veſtri. Cauſſam habui duplicem. Prior eſt, quia lucem aliquam tenui huic & per ſe obſcuræ ſcriptioni conciliare conatus ſum à luce veſtrâ: quorum antiqua, potens, & amœna vrbs ſplendet inter Belgicę primas: voſque in eâ, per prudentiam & virtutem. Cauſſa altera. quòd beniuolentia veſtra huc me impellit & comitas, quâ publicè ac priuatim inſigni ſemper in me vſi. Omitto amicitias, quæ mihi cum pleriſque veſtrorum ciuium artæ: ſed pedem nunquam in vrbem veſtram poſui, quin clara mihi ſigna eximij cuiuſdam adfectus & cultus. Cum honore &

amore venientem excepistis, hærentem habuistis, abeuntem dimisistis. Quo meo merito? nullo, fateor: sed solo impulsu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adsitas omnes gentes, propriè est vestra. Quod eo maius vestrum beneficium; quia tam munes fuistis in re & verbis hactenus immunem. Id ne vltrà sim, verborum ecce saltem & scripti munus hoc capite: Epistolas inquam meas, nouum & veterem ingenij nostri partum. nouum dispositu, compositu veterem. sed partum profectò infirmum, informem: & quem per diuturni hoc morbi tædium nec fingere nec polire mihi mẽs, quemque abiecisse veriùs videor quàm peperisse. Vos ei tutores, imò patres: tangite, tollite expositam hanc prolem: & inprimis auctoritatis vestræ scuto defendite contra maligni liuoris dentem. Ita deus vos & vestram vrbem ciuilium hac bellorum flammâ aliquando eripiat, quâ vndique nunc cincti. Lugd. Bat. Id. Nouemb.

LE-

LECTOREM MEVM
SALVERE IVBEO.

N tibi Epiſtolas noſtras, mi Lector, ſed in parte. & eam ipſam partem, non mentior, trepidè emiſi, & quodammodo volens nolens. Volentem me ſanè volentia tua facit. cuius fauoris aura ſuauiter adhuc mihi ſpirat. nolentem, argumentum. Primùm, quia id tenue: nec famæ ab eo magna ſpes. Epiſtolas enim meras damus: diales noſtras nugas, iocos, luſus, & cum amicis garritus. Quid ſerium hîc magno opere, aut cultum? quin epiſtolæ eſſe deſinunt, ſi nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiâ, curam aut limam in ſtilo quiſpiam exſpectat? à me fruſtrà: quia in blandiente illâ hæreſi ego, vt epiſtolas ſub manu naſci debere cenſeam & ſub acumine ipſo ſtili. Atque adeò (dicam verè) bis non ſcribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodam canali aperti pectoris: & vt animus aut corpus meum eſt cùm ſcribo, ita illæ. Victor meus ſolitus dicere, indices ei ſemper valetudinis noſtræ meas litteras, etiam cùm non indices. Nec falsò. Languent enim illæ, excitantur; dolent, gaudent; calent, frigent mecum. Affectus animi corporiſque mei in hâc tabellâ. Quòd ſi quædam in his ſeriæ: tamen paucæ: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas eſſe falsò dixerim. quia interdum intercurrunt totæ & ex profeſſo tales, philologæ aut philoſophæ, & ſalubrium aut docentium præceptorum plenæ. Conſulimus, monemus, cauemus; apud iuuentutem præſertim: quam cura mihi ſemper ad vtilia, non ſolùm ad amœna ducere, & animo ac robore ponere ſupra hunc vulgum. Quas ipſas ſi paullò diligentiùs ſcripſi, & velut percolui digniori quadam ſermonis veſte: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque ſine curâ meâ magnâ, ſine ambitu. cuius manus nimiſquàm facilè mentem ſequitur: & cùm impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltrò verba. Famam igitur ſiue laudem ſperem hîc haud magnam. Atque adeò infamiam quî nõ timeam, cùm oculos ſiue ad æuum hoc flexi, ſiue ad rem ipſam? illud quidem pronum ingerere calumnias, hanc natam accipere toto ſinu. Detegimur

mur enim in epiſtolis, & ſubiicimur oculis pænè nudi. Noſſe me, aut alium vis? epiſtolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ non vana imago iſtîc. Alibi fucus & ſimulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non niſi natiuus ille color. Quî ſimulet in ſubitâ illâ & ſæpe calidâ ſcriptione animus? non poteſt. Quî apud amicum & ſe alterum? non vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priuſquam ſe componat. nec velum ei ducere ſuccurrit, quo tam citò, & apud tales, ſe tegat. Protrahit igitur hominem maximè hæc ſcriptio: & ideo iudiciis calumniiſque exponit. De te tuiſq; memoras? quod carpant reperient, vt vanum, vt iactabundum. De aliis? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehenſiones: huic ad ſuperbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, ſub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem periſti. Reges aut ſtatus: cadauer es & funus. Atqui hæc in epiſtolas ſæpe intercurrant neceſſe eſt, aut ne currant illæ. In quibus omnibus etſi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor vt temperet ſibi à me quoque intemperies quorundam. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum abeſſe me ſcio, quantum carptores illos à verâ laude. Improuidè fortaſſe alibi aliquid dictum emiſſitij illi oculi reperiant: at nihil impiè aut malignè. Hoc teſtor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quiſquis aliam mentem mihi affinget ex ſuâ mente. Nec hoc te lædat, quòd vnum aut alterum alibi læſi. Apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque eſt priùs prodat & accuſet neceſſum eſt, quàm me. Cur non liceat? Peſtes & vitia hæc hominum detegi, ex vſu hominum eſt: etſi non ipſos. Peti ſe illi ſentiant, alij ſuſpicentur. In hoc tamen quoque, ſicut in ceteris, ſiquid peccatum: pôſt emendabitur. quia nunc vnicum hunc librum velut in guſtum damus, & periculi faciendi cauſsâ. Emitto inquam hanc Centuriam, aut præmitto veriùs ex Epiſtolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda. & ſi nulli aut pauci hoſtes; fidenter omnes copias producam in hunc Famæ apertum campum. ſin laquei & inſidiæ, quieſcam, & tenebo me iure in fidis ſilentij caſtris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ I.

Iano

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA I.

EPISTOLA I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S. D.

ITAE genus, quod à reditu elegeram, & indicaui præsens tibi mi Valeri & probaui. quietum istud, modestum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingressus seriò eram. cùm (ecce subitam vim fati) vereor vt subitò id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuilium bellorum. quæ si pertexitur, & nisi stamen eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare mihi diutiùs non licitum in hoc loco. Quomodo enim? exposito cottidie non rapinis solùm militum, sed iniuriis. quorum quàm libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolere in omni sorte. Itaque agellos istos mente iam desero, & specto Grudios vestros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum nostrum: quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem? tabes ea est & marcor? an quis alius languor? De illa, visus mihi dicere medicus Gemma. Quod Musæ tamen prohibeant, & diurnare paullò magis in terris velint Parnassium hunc alumnum. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

*Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι·

ait Tragicus. De studiis magis credo: quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis aut ferens. Semper ille in libris, chartis; noctu, diu; assiduus, accubuus: nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horæ. quas singulas ad clepsydram diuidere, & attribuere ille solitus huic le-

Morbos enim producere & cura solet.

* Epist. v. lib. III. ctioni aut huic scriptioni. De Plinio suo * scribit & iactat alter Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecère, vt vel manum admouerim Commentario Corneliano. Ita subiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod ille ipse Cornelius ait; *inuisam primò desidiam, nunc amo.* Mutabo fortasse cum loco. Tuus certè non sermo solùm excitabit me, sed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctoremq. meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iscano meo. a.d. xij. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXV.

EPISTOLA II. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: sed certè caras, stillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare possem, & adfectum. At principium tuum vanum de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? Non enim à me certè, aut meis litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, non visis vobis. Et sanè paullùm modò hic morbus perseuerasset, veniebam ad te non solùm corporis sed animi medicum mei. Nunc, cum deo fauente, reualui. & gallum debeo Æsculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium in Iscano isto complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viuemus, imò & bibemus? DI amicitiæ præsides, repræsentate mihi hoc votum. Festino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempestatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, sed pellant. O locum hunc beatum, àbsque metu isto sit! A Samboco herè ad me litteræ, sanequàm amicæ. Humanissimum virum coràm repperi, non pro opinione mea (tecum hoc sit) litteratum. Ita in his quoque rebus ludit & illudit illud siue Fatum siue Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos in eadem Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitùs

penitùs doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter ſuos. Ita fatua ſæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid ſperemus, aut laboremus? Dormiamus potiùs, aut cucurbitas pingamus. Quorum alterum ego quidem iam facio. Scripſi enim hæc ipſa ad lychnum, labente manu, premente ſomno. In Iſcano meo. III. Non. Octob. ∞. IↃ. LXXVI.

EPISTOLA III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSAE *amiciſsimam ſalutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Douſa? ita multus non in ſermonibus meis ſolùm es, ſed in litteris ad amicos. Vel nunc cũ Rogerſio noſtro, quàm multa, quàm ſuauis, de te fabulatio! Adeſt enim mihi, ne neſcias, hoc ipſo tẽpore, & quidem in menſâ. Ita dico, in menſâ: & in eâ mihi hæc ſcripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè ſine meâ manu: pænè ſcripſeram animo, quem ille à me exſulem auferet ad te ſecum. Non ſum ex iis qui

Compoſita dicta pectore euoluunt ſuo;
Quæ cùm componas, dicta factis diſcrepant:

vt ait Attius. audi, Douſa, veram vocem. mens omnis & adfectus apud te eſt, ex quo legi ſuauiſſimos & feliciſſimi Genij tuos verſus. O te magnum, & mei ſtomachi vatem! Non Muſæ ipſæ Lipſium magis ament, quàm ille te. Itaque non vltrà fero deſiderium. &, niſi res noſtræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vſurpabo iſtis oculis, quem nunc auribus tantùm & linguâ. De Giſelino noſtro & Lernutio, omnia recta: niſi hoc tamen, quòd vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. ſi vir es, veni & Iunones noſtras vide. Salue mellitiſſime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA IV. *Vbios.*

GERARTO FALKENBVRGIO S. D.

MVNVS veſtrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non, veſtrum? ego ſcio Redigerum caput huic dono fuiſſe, te pedem. nec tam beniuolo conciliatori minus

debere me fateor, quàm datori. Animus enim est, quem in his talibus specto: nec pretium iis vnquam à se facio, sed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipsum, quid nisi splendens quædam terra & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis nostris mihi gratum. sed vtinam iudicium! siue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vnquam tam rectam certamque mentem cogeret in errorem. De lapsu memoriæ quod submones, verum est: corrigam libens. Quod autem his vt ad Pulmanum litteris iteras & pungis de seruitute: audi quæso liberè & diffusiùs paullò meum sensum. Ego qui status patriæ huius sit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego. (aspera in eo multa fateor, intenta, rigida, præter mores, præterque leges.) sed hoc quoque scio, qui meus. Apud me ecce & in rusculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem absenti. Ad impium aliquid adigunt? numquam. Mentem enim istam liberam quis tyrannus mihi artat? internam sententiam quis cogit? cultum metumq́. diuinum è pectore isto quis eripit? Et si velint: ecce sacram ancoram,

* Τίς ἐςι δȣ̃λος τȣ̃ θανεῖν ἄφροντις ὤν?

* Quis seruus est, perire modò qui non timet?

Hoc enim firmum aduersus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deseruit, insessas non vno sed triginta tyrannis: sic Seneca, qui sub Nerone, imò cum Nerone vixit: sic Heluidius, sic Thraseas, & magna illa sapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore sic adfectus, vt deum, virtutem, & me constanter colam: non aduler imperantibus, sed nec irrîtem: & cum Corneliano illo * Lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obsequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum nō ego (humanitus quantum licet) occasio aut caussa. Quod si aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij vestri ab iis me liberent, non liberæ omnes Imperij vrbes. Sed reuerâ (dicendum est) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & lacessimus sæpe imperantes vanâ quadam specie aut superbæ libertatis, aut incautæ pietatis. Modestia autem est quæ Deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt

* De cuius cautâ prudētiâ apud Tacitum, Annal. IV.

ges vt fulmina eſſe didici: dura frangere, mollibus plerumque illæſis. Itaque hæc tempora, vt nimbum, habeo: donec deſæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamē de ſæuitiâ illorum queror: quia ſcio exoriri poſſe deteriora. Ruſticulus ille mihi in mente. qui diu de Antigono rege viuo queſtus, cùm obiiſſet ſucceſſore peiore: terram laborioſè inuertens, & votorum iam pænitens, *Antigonum*, inquit, *refodio*. Faxit & ille deus, vt hîc turbæ noſtræ ſtent, neu breui procellæ ingruant ſæuiores. Sed hæc magis ſeria fortaſſe quàm pro epiſtolâ. occaſio tamen iis ex iteratâ tuâ accuſatiunculâ: & gaudebo, ſi conſilij mei ratio proba iam apud te probum. Talem enim non minùs repperi, quàm amicum mihi. qui vt eſſe perſeueres, rogo. Ad Redigerum ipſum ſcripſi ſcorſum. In Iſcano meo, Kalend. Sextilibus. Anno ∞. Iↄ. LXXV.

EPISTOLA V. *Viennam.*

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm noſtrum (non enim virum dixerim) Busbequium. poſt prandium longiuſculæ etiam fabulæ (ſed de litteris) vt apud illum ſolet. Hæc res diem mihi abſtulit, & me tibi. Ignoſce, & iam cognoſce. Nam de Prætorum lictoribus, liticulæ neſcio quid adfero ad te noſtrum Prætorem. Vulgus & auctoritas veterum ſex eos facit. loca & teſtes tibi noti. At duos fuiſſe tantùm, lex vetus mihi ingerit, apud Cenſorinum iſta. *Prætor vrbanus qui nunc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto. vſque ſupremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tanquam minimùm duos lictores lex eſſe vellet; de pluribus non vetaret. ſed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Præturâ tuâ Epidice abeſt. EP. *quidnam?* TH. *ſcies.*
Lictores duo, duo viminei faſces virgarum.

Inter ornamenta ecce Prætoria diſertim duos lictores numerat, duoſque faſces. Hac reprehenſione, huc ibam: vt cenſerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos ſanè fuiſſe, at numerum poſteà auxiſſe, ſplendoris maioris cauſsâ. Sed hoc quoque diuerticulum intercluſit mihi importunè tuus Valerius: in quo lib. I.

cap. I. lego de Furio Bibaculo: *Prætor ſex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicæ referunt in annum vrbis D X V I: id eſt, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino ſi fortè bini tantùm: aliis extra vrbem, & ad auctoritatem apud ſubditos, plures? Iuua, iuua: angor ego & reſiſto. Præmium tibi operæ, cænula cras apud me in diuerſorio noto. ſed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad ſiluulam noſtram Querquetulanam. Salue à tuo Lipſio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis ∞. IƆ. LXXII.

EPISTOLA VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F.
S. *& amorem nuntio:*

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te paternæ & tuæ virtutis cauſsâ: nunc magis, cùm te quoque video conſpirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valdè, & honeſtas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) ſi quiſquam eſt proborum, cui probari me meaque velim: is tu es, inter probiſſimos primus. Nam hanc vulgum, morus ego ſi morer. Epiſtolicas his diebus emiſi: rude opus, nec iſtarum aurium. Vide tamen: & agnoſce nos in litteris multa velle, te poſſe. De Plauto quod item ad Plantinum: apage. egóne ante te? Iamdiu librauí hoc onus, cui impar iſta ceruix. Tu hic vnus Hercules ſiue Atlas nobis, & fulcire debes comicum iſtud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. veróne & ſeriò? item de Manilio. ſed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hæc omnia per iocum & ludum te poſſe ſcimus, in quîs alij ſudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es: vides, imò peruides omnia; & quidquid venaris, capis. Sed deſino huiuſmodi ſermonum: quia reuera

* Κοῦφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ

Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

** Leue donum, ſapiẽti pro multis laboribus dicere laudes.*

Tu ſalue, & me ama, qui te æternùm. Louanij, a. d. V I. Kalendarum Decembrium, CIƆ. IƆ. LXXVI.

EPI-

EPISTOLA VII. *Lutetiam.*

PETRO PYTHOEO IC. S. D.

PLANTINO nostro elapso ex Troiano casu, id est incendio suæ vrbis, & ad vos abeunte: iure mihi amplectenda occasio fuit, mi Pythœe, compellandi tui. quem iamdiu (verè tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: sed à vultu, non ab animo. quem politissimum exosculatus sum sæpe in tuis scriptis. Nec blanditiæ apud te sunt. testabuntur id publicè Epistolicæ meæ, per hunc tumultum ausæ adspicere lucem: in quibus, si erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quæso, vti hunc eundem adfectum erga me aut sumas, aut retineas: &, vt planè pleneque me bees, mutuis eum litteris foueas atq. alas. Litteris, non rerum grauium, aut de arcanis regum (quid ad me ista? sed quæ alucinentur liberè & vagè per studia nostra: quid tu, quid Scaliger, quid alij vestri Galli meditētur, eiusdem nobiscum Musæ. Vale, & me ama. quod valdè facturum te scio, si scias quàm valdè ego te. Fratri tuo Francisco, lectissimi ingenij iuueni, à me salutem dicito. Louanij XVI. Kal. Februar. ∞. Iↄ. LXXVII.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVLIELMO BREVGELIO REGIO CONSILIARIO, *cognato meo* S. D.

MAGNVM, sed amicum mihi dissidium tecum est, de agro deque vrbe. Tu istam præfers, ego illum: & rationes mihi, nisi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter disserendum leuiter libauimus, vísne hac epistolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducam tibi per partes? Scio velle. aurium tantùm, vt sic dicam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte, sodes, peregrinantem veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe esse aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illic aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis sui iuris. talis autem in agris est. Opida vise & adi: non effugies, quin vnà tumultus, procellas, turbas. Circumstrepent enim te subitò res homi-

nesque

nesque: & negotium tibi non solùm tua negotia facient, sed aliena. Vt difficile est in conuiuio lauto & opiparo solum esse siccum & sobrium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad sponsionem te trahet & ad forum: ad nuptias alius & ad templum. In ipsâ viâ clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipsam tuam cùm veneris: ne in secretum venisse te cense aut penetrale. Irrumpēt ecce salutatores, inuisores, & nomine amicorum quidam fabulas imò epulas captãtes. Hos nullum limen submouet, nullũ velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illæ muscæ. Inter ista & inter istos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via sit, haud cerno. Et tamen fac te felicem aut fortem : otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ suâ includi cælestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generosas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat: animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut sub eam, pictum illud patensque cælum eum capiet: & inter tot stellas errantes, aut inerrantes, à curis terrisq. erro, mente scandet super illas. Adde quòd hîc altum securumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amicissima semper studiis, solitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante vrbem habeat: nec vanè à Columellâ scriptum, *Vitam rusticam proximam & quasi consanguineam sapientiæ esse.* Quòd si nunc ad Vitam me vocas & ad Mores: bonâ fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Oculos paullisper coniice in magna illa & cõmerciis crebra opida: mentior, nisi ambigas cœtus illic hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim seorsum quisque suas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradunt inuicem capiuntque morbos animorum. Quin vt flumina per se dulcia, cùm in mare venerint, salescunt: sic homines haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu inquinantur & mixtione. Illic enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant:

habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter se adspectu occursuque. Itaque prudentes olim legislatores & qui semina iecêre boni status, ciues suos plurimùm ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modestitam, robur, gymnasium censuêre & palæstram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas classes cùm ciuem diuisisset, Seruos ac Liberos: istis duo tantùm studia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim est. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum solùm emollit & effæminat (verè Sallustio dictum) sed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæsiuit, aut inuênit? adeò vetus illud verum in omni gente & æuo est, *Optimum militem legi ex agris.* Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythæ: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquam vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimùm dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipsum Genitserorum agmen, iure terror orbis, non ex agris solùm, sed pænè dicam haris collectum, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti serentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites solùm ab agris, sed duces. De Moribus ergo vides. qui si vsquam etiam hodie prisci integrique quærendi sint, vestigia reperias in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudium artiumque expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quem, quæso te, audi.

Non alia magis est libera & vitio carens
Ritusque melius vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,
Non ille regno seruit, aut regno imminet,
Spei metusque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quę omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quę tamen hîc tam obuia, vt indigner super ea mo-

ueri mihi litem. Elementa omnia intueor? vim ſuam vſumque palàm & toto, vt ita loquar, ſinu in hoc rure noſtro effundunt: obſcurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: meliùs hîc nitet. Aërem: lætiùs latiuſque diffunditur & ridet. Aquas: puriùs bibuntur. Terram: hîc tantùm cernitur in vero ſuo vultu. Alibi in planiciem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adſurgit, aut magis rigidè in montem. Illîc herbis & ſponte natis arbuſtis veſtitur: hîc fruge fructibuſque, & feliciore ligno. Quem non delectet tam varius aſpectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus preſſæ aut pauimentis. Iam domum ſi veniſti, hîc prorſus gaudiorum & amœnitatis vera ſedes. Manè ſurrexiſti? ad muſicam quidem. & circumſonant te ac velut ſalutant chori illi alitum, ſuauiter fritillantium, trutillantium, minurientium. ad quos non æquiperent ſe tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cantus. In hortum proſpexiſti? oculorum aciem tibi præſtringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quadam & canâ niue perſperſæ: eædemque ſub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ ſiue cerâ diſtinctæ. Propiùs eaſdem aſpice. inſitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & ſuppoſitos fætus, inſciâ matre nec inuitâ. Quam laſciuam comprehenſionem fæcunditatemque quiſquis in ligno non miratur; ipſe profectò lignum. Iam ad agros deuertiſti & tua rura? illîc boues lentè paſcuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè laſciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi criſtata cohors cugurrit & ſcalpit. Segetes illîc tuas vides, & ſiliginis, farris, hordei vberes faſces: ſiluam iſtîc, & ad hiemem lignorum ſtrues. Vitem denique alibi florentem aut matureſcentem: & ſpe iam præbibis ſacrum illum alibilemque liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe ſit? quin ne imago quidem ſatis certa & expreſſa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies ſibi fingunt: ſic vos harum rerum futiles quaſdam vmbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exſules: nec bona aut dona eius plenè vnquam noſtis. Poſtremùm Fructus mihi ſupereſt. de quo quid ambigimus? cùm non ſolùm cultus & ornatus pleruſque vitæ ab agris ſit, ſed vita ipſa. Agricultio enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa commoda. agnum

aut

aut hœdum à ſtabulo, pullum è corte, porcum ab harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præſtinatis à foro aut macello. Quòd ſi opes omnino quæris & aurum: rideo ego & ſperno. & tamen ſiquis hæc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & ſeges. Non palatia, non fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati iſti agri. & addo rei caput, quòd tutò euexêre, quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu proſpero omnium oliuarum: & viro prouido ſapientique non hodie idem fas, in ſegete, pecude, ſiluâ? Sed de his quia non libenter, nec ampliter quidem diſſero: & mitto te, ſi voles, ad veteres rei ruſticæ ſcriptores, à quibus diſciplinam eam petas. Nam ego faſtidio. ſicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obiicis de dignitate. Dignitatem ea manſio nō habet, inquis: imò nec pietatem, quia patriam is deſertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui Reges & Principes fuiſſe ſcio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal ſiue aulam lambere, faſtum in æquales, adulationem in ſuperiores exercêre: quàm Sapientiæ ſacrum colere, Naturæ opes luſtrare & promere, denique placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confuſione rerum ad clauum ego ſedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irriſurus rectè gubernantem ſit? Sæculum hoc paulliſper vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides eſt: & aude ſuadere vt iis præſim, quibus, hoc ipſum (pæne dicam) ægrè mihi eſt, quòd interſim. Concludens voueo, vt procul ab vndoſo illo vrbium mari, in hoc tranquillo & rureſtri portu quieſcam & conſeneſcam: vbi deum inprimis piè pureque venerer, deinde Sapientiæ ſtudia & Muſarum tractem, & quidquid propriè ad vſum aut cultum animorum. Vbi claſſica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: ſed modeſtè tranquilleque mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decretorius dies venerit, ſpiritum hunc, ſine metu, ſine motu, emittam: & apud notos ignotóſque memoriam mei relinquam bonam potiùs, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro ſcripſi. quæ ſi approbas, tandem etiam hoc inſtitutum meum: neu vltrà commouendum me cenſe ex beatâ iſtâ ſede. Ita Deus beatum

tum aliquando te faciat, cum vxore liberisque: quos saluto. In Iscano meo III. Kal. Octobreis, ∞. Ɔ. LXXV.
Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore isto effudi.

LAVS ET VOTVM VITAE BEATAE.

ILLE est par superis deis,
Et mortalibus altior,
Qui fati ambiguum diem
Non optat leuis, aut timet.
Quem non ambitio impotens,
Non spes sollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ,
Non telum implacidi Iouis.
Vno sed stabilis loco,
Vulgi ridet inania:
Securoque oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam si liceat mihi
Formare arbitriis meis:
Non fasces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In solis habitem locis,
Hortos poßideam atque agros,
Illic ad strepitus aquæ
Musarum studiis fruar.
Sic cùm fata mihi vltima
Pernêrit Lachesis mea;
Non vlli grauis aut malus,
Qualis Langius hic meus,
Tranquillus moriar senex.

EPISTOLA IX.

VICTORI GISELINO.

LEGI tuas, ad os appressi & ad pectus. O quæ penna tibi me sistat! Ego ille constans deiicior vnâ cogitationis hac plagâ. Scripta mea desideras & nugas: ego te, te. Sed quî agis? vt ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo. nam timebam, ob substractum tibicinem Moufflinum celeri casu. Nos fluctuamus, vt qui maximè. sunt qui ad arma inclinant, sunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta esse pro istâ. Quidquid est aut erit, ego te non amo sed pereo. De scriptis, scripsi ad Ocellum nostrum. non inuidebit. Proprid. Kal. Septemb.

EPISTOLA X.

IANO LERNVTIO. S. D.

HAFTIVS apud nos est, ille cuius tu sororem. Eum rogaui de te multa, & rettulit omnia quæ vellem, excepto silentio:

silentio: quod caussam habeat necesse est vel ab obliuione nostri, vel quod malo, ab inertiâ tuâ. Et quis insolitus hic torpor? Tu ille qui lacessere me soles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, ait ille: non enim addam vel ominis caussâ, mutari amores. melius de te sentio. & tamen si amorem non deseris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, vt in amicitiâ sis sine mendâ. Amicum nostrum audio adscitum in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, siquid is titulus ad Plautinam aulam. Nam si nomen tantùm, & nihil ab eo vncti: sperno. Nos hîc in alto otio (Nemesis non audiat:) & te istuc inuitare audemus vel habitandi caussâ. Multi certè vestrates oculos flectunt ad hunc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam instituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu vicissim, quid valeas, quid facias, cum Victore, cum vxore, cum amicis, nisi significas: scito seriò me. sed deleo. nec cadat in amorem nostrum vnquam hoc verbum. Vale. Lugduni Batauor. Pridie Idus Septemb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI S. D.

ADFIRMO tibi Iane Gulielmi: pauca munera iamdiu gratiora mihi fuisse, & animo tuo, & versibus, quorum vtrumque tam benignè offers. Ille enim amoris plenissimus, isti elegantiæ: & cogor (nisi ab ingenio meo abeam) valdè redamare illum, istos æstimare. Hoc magis, quòd vltrò prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicum profers & prætexis: desine. hoc ipso video quàm me ames, qui non admodum laudanda laudes, & per adfectum recedis à certissimâ iudicij tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi respondeo. vicissim amari te à me, vero honestoque adfectu: quem dies ipsa augebit & accendet. ea est eritque tua virtus. Lugduni Batauor. III. Eidus Sextil. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. ſed neſcio an ideò litteræ tuæ deſiderio ipſo cariores. His quidem poſtremis fateor me non voluptate ſolùm perfuſum, ſed gaudio: ſi verbo eo vti nobis fas in triſtitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ, quæ monſtra audimus? Deus bone, huccine tandem erupiſſe tot menſium conſilia malè ſana, malè cocta! O factum à regio iuuene minimè regium! Etſi nobis adhuc tenebræ, nec de re totâ ſatis certis nec de cauſsâ. Eiúſne fraus ſiue error? an vulgi cõſternatio & furor? Quiduis enim potiùs, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatiſſimæ olim optimæq. genti. Sed hæc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tuâ quid? etiámne fluctuas? ſic appâret. atqui ſtatuendum ſemel aliquid eſt, cui firmiter inhæreſcas. Mutatio quidem hæc crebra, & deſultorium, vt ſic dicam, genus vitæ, non ex vſu tuo, non ex famâ. Peſſimæ, & Græcorum quoque prouerbio damnatę ſunt, nutantes & * δίχωλαι illæ γνῶμαι. Litteraria hæc vita & otioſa tranquillitas, quid non habet commodi? Non externa illa fortaſſe. ſed nec terra quæ aurum aut argentum gignit, res alias producit: nec animus, qui ſe colit & virtutem. Cetera, ille ferè ſterilis. Quid tamen præferas huic vni? cui honos, cui ſalus comes, cui externa & interna quies. Militiam guſtaſti: & vides quàm non ea ſuauis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: &, ſi me audis, in Muſæo hoc portu nauim tuam defige & liga ſemel ſacro morſu. Ad circumfuſa illa & vana bona ſi abis, quis finis? iactabere, & natabis ſemper inter cupidinum nouos fluctus. Non enim ratio, ſed opinio tibi illas ingeret: cui inſitum, variare & pænitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo veſcitur, hianti ſemper eſt ore: ſic illi cupidine, quos ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie ſpernunt, cras appetunt. &, vt reſculæ, quæ fluminibus innatant, temerè impinguntur in hanc illámve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nauſea omnium rerum. damnamus parentum & noſtra vota; & tam cupidè quæſita quædam deſerimus, quàm antè quærebamus.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit

** Vtroque claudicãtes ſententiæ.*

In la-

In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adſpirat, & intrauit? rurſum faſtidit, & beatos cenſet qui latent. Alius priuatim victitat? ægreſcit, & inuidet purpuratis. parique leuitate togati ad ſagum properant, & hi rurſum ad togam. Et quis non de Lacheſi ſuâ queritur? reges ipſi de ſuo regno. At tu inter eos eſto, quos Ratio, quos Sapientia firmauit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum omni vento. Vt Vlyſſes ille donec Leucothea velum ei ſuppoſuit, natat nigrum pontum: ſic tu hoc vitæ ſalum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua. Conſtantiam dico. quam, audi, admitte, ſerua.

* Ἡ δέ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή. ** Hoc mihi ex animo viſum optimum cōſilium.*

Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octob. ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPISTOLA XIII. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *meo ſalutem mitto:*

QVAM recepi iam ipſe. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti; quia à moleſtiſſimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci deſtitutus mihi hos menſes fuiſſe videor: ita me oppreſſiunculæ & obſtructiunculæ illæ internæ peſſimis adfecerant modis. Et audéſne credere? nō leue momentum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amiciſſimę, hoc ſcitiſſimum. nec fuerit vnquam vt tam pias, tam diſertas preces non audiuerit illa Dea, cuius ſedem aptè in Fortunatis inſulis ponis. Quæ autem illa tam auida Parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat ſanctiſſimi amoris? Quin audi me, & ſecurus animi es:

Dî me tuentur, dîs pietas mea
Curæ eſt:

& porrò, vt ſpero, erit. Turbæ apud nos ingrauaſcunt, abiectâ ſpe pacis. quæ vereor, vereor autem? imò ſpero, vti breui eiiciant me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui imminet prorſum capitibus noſtris. Sed quid ais? Douſáne nuper apud vos? nec ad me? ô factum ab amico nō amicum! Quod dixerit, ſubita res fuit, neceſſarius reditus: nihil audio. nuncia illi à me ſodes, ſexcentis verſibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid

aliquid meditari te ſuadet mihi noſter Modius. vix perſuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad ſublimem illum & celſum poëtam (ita cenſeo & appello, non herclè tumidum:) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innuc, mittam. Epiſtolicæ noſtræ nondum emiſſæ. ſed vix eas teneo: ita iturìunt. De quibus quid iudicaturi ſitis, timeo. Alia enim quædam à prioribus meis hæc ſcriptio. cui nitor ille abeſt, & luxuria, & Tulliani cincinni: preſſa vbique, nec ſcio an quæſita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus ſemper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in meâ ſcriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos * Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas verſuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita ſentis? ſcio. ſed quis Polydamas auſit illum Hectorem? qui dîs hominibuſque fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnũ. Itali eum quî deiiciant? ſilent. nec iam à multo tempore quidquam ab eâ gente litteratum. excipio Quæſita Aldi per epiſtolam, & Fuluij De Nummis. Muretus noſter Orationes pangit & edit, & dat ſe in floridum illum eloquentiæ campum. ad famam conſultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ iſtæ tricæ quàm non latè ſe ſpargunt! quàm laborioſè colliguntur, & ſcribuntur! In quibus nos tamen etiam, neſcio quo fato an morbo, inſanimus. Pergebam in hoc garritu. ſed alius mihi in auribus garritus, nuntij ad excubias trahentis. Arma capio, pono ſtilum. Quid ais? ſatin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormite in vtramque aurem. Louanij. Idibus Iuniis. ∞. D. LXXVII.

* *Notas eius ad Catullum, Tibullum, Propertiũ.*

EPISTOLA XIV. *Louanium.*

MARTINO ANTONIO DELRIO *Conſiliario Regio* S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue eſt, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaque abſentis defendiſti: & obieciſti te non moleſtiis ſolùm ſed periculis, in hac flammâ rerum. Veniſti vltrò ad meos, erexiſti, ſecuros eſſe iuſſiſti: hoc tantùm queſtus, quòd

quòd non indicassent. Itaque quòd res opesq́ue meæ saluæ, quòd scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficium est vnius tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Cæsarem) vt viuendum & moriendum mihi sit ingrato. Gaudere me tantùm nuncio; meâ caussâ, tuâ, sæculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exemplum. Mea salus salue. Antuerpiæ a. d. IV. Non. Mart. CIↃ. IↃ. LXXVIII.

EPISTOLA XV. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE *meo* S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Dousa, molestum: absentia multo magis. Vbi autem fides? intra dies octo exspectari volebas te: menses ecce labuntur. Statueras hoc iam anteà? an quid interuenit? an placent tibi nouitij isti & fallaces mores? An potiùs vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec minus hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandum. Sed tibi quidem propitius vterque deus: & gloria Masanissæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus, desertum eas nostros montes. Suspicor: & iure. Vt quid enim procaces illæ anteà Musæ tuæ tam diu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plantino, vbi sunt? Solue sodes, aut Prætorem exspecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francoforto en habes. sed sterilem bonarum rerum: & nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturæ? quàm non callidæ solùm, sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potiùs libris litterisq́ue sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquies. Scio. sed quò tam doctus, antiquus, ar-

canus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quæro aût non video eius mentem. Quæso, mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem & Apellæas, vt sic dicam, lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ. quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a. d. III. Nonarum Aprilium. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI *meo* S. D.

A MEA enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Vt statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quæ crebrò dedimus, sed obaudies: eaque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras istas seruire volumus, magnum vel in parandâ eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorque per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur. Egregiè noster Seneca: *Etsi magis refert nostrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen alterum sine altero non fit. Non enim aliunde animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum scito, si doctrinam non hanc mollem & amœnam solùm intelleges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: sed virilem illam magis & robustam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim sola, tantùm abest vt tutum securumq. te præstet inter hos vitæ fluctus: vt moueat sæpe excitetque in ambitioso animo cupidinum nouas tempestates. Itaq. vt nautis solitarium Helenæ sidus nō placet: non item mihi ista. Gemini illi sunt, qui cùm apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, si iunges. Quod voueo ex animo: & in firmâ hac spe saluere te iubeo carū mihi caput. Lugduni Batauor. III. Nonas Octob. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XVII. *Delfos.*

IANO GROTIO.

AT tu quasi ad Collegium etiam scribis: cui vitam fuisse te nescis, & obiisse illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereæ accensæ sunt Musis & quidquid hîc fuit Musicorum. Rē dico. solutus dudum ille cœtus: non tamen etiam vinculum amoris, quo inter nos ligati. Tu mihi sæpe in mēte, rarò in oculis: nec lepôrem & virtutē tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarū studia exciderint, etsi callidè id præ te fers, & negas agnoscere te Deas, idq́. carmine, quod agnoscant ipsæ deæ. Abi Socratice noster εἴρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Musas, te illę amarunt, amant, amabunt: & cū illis ego. Carmen totum approbum: nec Critica illi à me nota. Rem ipsam & argumentū vt meliùs nôrim curabo: & legam quæ scripsit Belgicus hic Euclides. Nos Pindaricus ἀλέκτωρ ille νόσων respicere cœpit in parte. vtinam diffusiore paullò vultu, vt sanitas apud me sit læta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lugduni Batauor. postrid. Kal. Sextil.

EPISTOLA XVIII. *Lutetiam.*

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO, *Cæsareo Legato* S. D.

NOMEN ipsum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudicium talis viri meritò magnum apud me est: & hæc tam prolixa beniuolentia, quam solo animo meruisse me scio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger, & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorsus soluam, ne exspecta. non est istarum virium; non item animi. qui magis magisque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt pendeat à te semper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas submittis, gratæ mihi: etiam vtiles spero, post perfectum Commentarium Cornelianum, in quo vnus nunc sum. Absoluto enim eo opere, libens sanè manum & limam adiecerim vberrimo historicorum. Permittit iam valetudo: quæ non paullò melior, post iter Antuerpiense

& haustum auræ ſiccioris. Nam marina iſta & paluſtris, neſcio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? Itaque ferimus, & hîc hæremus: donec deo viſum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem ſedem. Quod, vt res ſunt, vouemus potiùs quàm ſperamus. Ampliſſime & Nobiliſſime Vir ſalue. & inter cultores virtutis nominiſque tui Lipſium nõ falsò cenſe. Lugduni Bat. Non. Mart. ∞. Iↄ. LXXX.

EPISTOLA XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO *Conſiliario* S. D.

In ſilentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibuſque meis vſurpo cum libentiâ & voluptate. Veluti hoc ipſo tempore, quo Plantinus cum genero apud me eſt: & eripit mihi non inuito optimam diei partem. Ego tamen ſcribo. de re priuatâ, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus meis ferè eſt infeſtum. De repub. nec multa nec bona. Hoſtis Ninouiam obſidere dicitur, & imminere meæ Bruxellæ. certè copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhauſtæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem ſi ratio non adfectus ſubegit, ille eſt eritque in firmâ arce, quam nulli inſultus, nulla vis perfringet. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione ſi examinas, leuia ſunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nẽpe quia vaſtitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipſa mala non ſunt, niſi malis. Quot viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipſæ diuinæ eam nobis cõciliant, vt rectam ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potiùs: quia finis huius miſeræ, & principium melioris vitæ. At enim hęc Philoſophorum ſunt, inquies, dictu pulchra, re & vſu aſperrima. Imò, mi Leewi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abſterſâ adfectuum il-

lâ nube

lâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, ſic ego loquemur inuiti, ſi rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipſo corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. ſpernet diuitias, ſpernet opes: ſanitatem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet ſeriò cogitare iam de ſe cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiſcitur, cùm periclitatur de ſalute. Exſulant adfectus, cùm ratio rediit: & erigit attollitque ſe animus, corpore iacente. Tamen ſani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec propoſito aliquantiſper boni, ſed metu ſumus. Quare maneamus in hâc viâ, quam inſtitimus, ſegregandi nos à vulgo: nec id ſermone tantùm & velut in pompam fiat, ſed reipsâ, & quod dicitur, Bonâ fide. Vacillamus, imò cadimus interdum? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptũ lapſu. Viden' vt miles quoque, ſi cécidit, ſurgat alacrior, & animos iraſq. ſumat à caſu? Idem nobis ſit, & cõſtanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batauor. III. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XX.

Brugas.

IANO LERNVTIO *meo* S. D.

DIMISI nuper à me Oudermannum veſtrum ſine litteris, valde præter meum votum. Sed mihi crede, ita diſtinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis eſt, quibus dies dandi pænè toti:) tamen erigit & conari me iubet epiſtola tua, ſiqua alia, plena ſuauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi ſpirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quod illeipſe halitus à ſuauiorum deâ. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutaſti? Mihi ſimplicius ſuauiuſque inſcribi SVAVIA videbantur, quàm funereâ & atrâ voce SECVNDI MANES. An frontes ſeueras metuis, & conſultum tibi is modeſtiâ inſcriptionis? Fruſtrà. quatenus ego guſtum ſumpſi, pura illa baſia tua: quæ & Catones capere poſſint, & dare ipſæ Veſtales. Denique quouſque ſcribimus iſtis? paucis nobis potius. & da quod in ſinu

tenêre Scaligeri possint & Turnebi. De Plantino, verum est. ædes hîc conduxit sanè amplas, & partem vacantem Typographiæ transferet istuc. Aliquid ea res fortasse me excitabit ad lucubrandum: cùm interesse editioni libellorum nostrorum licebit, imò præesse. Nam aliâs, & valetudo sæpe illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut malesana. De Germaniâ quidem audistin'? Proscribere misellam Satyram nostram nuper voluêre, & ejicere edicto extra imperij fines. O pisces, pisces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus jam sumpseram, & eram in secundo libro: reieci, & iterum daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, stati mihi sub hoc tempus & solemnes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici vestro cœtu. Lugduni Batauor. III. Id. Nouemb. ∞. IϽ. LXXXI.

EPISTOLA XXI. *Antuerpiam.*

HIERON. BERCHEMIO IC.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus sermonibus, nunc epistolis hoc agis. Quid censes? aliquos thesauros mihi esse doctrinæ reconditæ? erras. siquid in hoc genere posse tibi videmur, magis à casu siue naturâ est, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud est quod sequor, quod teneo, nõ vltrà celabitur. & proximâ epistolâ præcepta aperiam, ad quæ stilum meum fingo & conformo. Tu Minerual, sis, para doctori nouo. Scaligeri ad Ausonium en tibi. O virum, ô filium à patre magno magnum!

——meritò cui doctior orbis
Submißis defert fascibus imperium.

Enimuerò ille vnus est, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solùm, qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep.

quid

quid ſcribam? manus mihi labat, & ingemiſco. Carcer ille nouus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emiſſos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc ſemper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid cenſes de vrbe, cui inſitum & fatale, turbare? Vt fiſtulæ diu intercluſæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: ſic iſti actiones, aliquamdiu preſſi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cum Pindaro dicam, * οὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σκολιᾶς ἀναβαίνουσι ἀπάτας. Plebs iſta molliculà. quid augurer? hoſtis tantùm adueniat: ego tibi ſpondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud ſæpe viſitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non ſum, nec cæli ſigna cognoui: tamen hoc vetus noui,

*Nō iuſtitia rectum murū, ſed obliquæ fraudis ſcandunt.

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.

cui verſui magis quàm Ariſtoteli credo, qui hæc talia ad cauſſas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, diſtinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter*: ego communiter, non referre eum aureum ſæculum. Vale. & Illuſtri Comiti tuo à me ſalutem. Louanij III. Id. Octobris. ∞. Iↄ. LXXVI.

EPISTOLA XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobiliſſimo iuueni* S.D.

IN Italiam cogitare te audio, nobiliſſime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam ſcio non niſi optimæ cuique menti. Humiles iſtæ & plebeiæ animæ, domi reſident & adfixæ ſunt ſuæ terræ: illa diuinior eſt, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque ſiue priſco ſiue noſtro æuo, peregrinati ferè ſunt viri magni. Sed iſta hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate ſolùm, ſed cum fructu. Vagari, luſtrare, diſcurrere quiuis poteſt: pauci indagare, diſcere; id eſt, verè peregrinari. Vt tu id poſſis, finem verum fructumque ante omnia mihi propone, quem is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, ſed ſcopum præſpeculantur ad quem collineent: ſic tu præfini,

fini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatem, & voluptatem. Non enim hanc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin cōtrà potiùs, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut adspectum. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit: cùm ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Scientiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; si consilio, si ritè instituta. Ac Prudentiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarum solùm eximius, sed, me iudice, sapientum. qui cautæ illi Vlyssææ prudentiæ quam aliam caussam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος: quodque, vt ipse ait,

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

* *Multorū mores hominum & simul opida vidit.*

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresque hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & prudentiam quàm potenter possint. si tamen non visa aut libata ea leuiter; sed admissa, retenta, & collata inter se examinis quadam lance. Quod ante omnia tibi censeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica: nec cōquire solùm hæc talia, sed in ea inquire. Et inquisitio quidem à te & tuâ mēte erit: conquisitio, ab hominibus esse debebit, aut à libris. Nam & libri ferè siue historiæ peculiares suis quibusque locis & linguis sunt, quas indagabis: & homines æuo & vsu prouecti non deerunt, à quibus percontando discas. Etsi enim modestiam & silentium iure tibi suadeam: tamen nihil abnuo, quin per iter fræna sæpe laxes effræni illi membro. Ius tibi sermonis, non in viâ solùm (siqui eiusmodi comites) sed in hospitio sit: nec ante mensam modò, sed in eâ, & post eam. Sed sermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiusque vrbis. addo & de Principibus, bellis, casibus, aut siquid euentuum magis insigne. Hæc notabis, hæc sepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inseri, tacitâ quadā vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, crescere non cernimus, sed creuisse: sic factam hanc prudentiam potiùs, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio

gatio illi, ab his inquisitorij, vt sic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madescit sapientis iudicij succo. Atque hæc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, si rebus experiris. Ad Scientiam te nunc eâdem manu doco. Quam mirêre fortasse, quòd peregrè quæram. cùm domi illi sedes potiùs, & hæc litterarum studia quiete secretoque magis gaudeant, quàm motu aut discursu. Sed desines huius admirationis, si animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur, tractenturque meliùs: in doctoribus, aliter esse ratio suadet mecum. Quæ enim illa, obsecro, tam felix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Quin sparsa illa: &, deo dispensante, sua cuique terræ velut gemmula quæ illustret. Hanc adi; hanc audi: & è sacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum solùm magno emerim, sed visum. Quòd si notitia etiam aliqua tibi cum cum iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) deus bone, quæ occasio hîc tibi discendi & ditescendi! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum! Mecum vides. tu arripe tantùm: & me auctore, in vsum eiusmodi virorũ omni arte irrepe, vi irrumpe. Nusquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum sapientium mens fuit: qui relictâ penu artium Græcia, non ad cultos solùm, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultam, illam famâ inclutam scriptisque. In eâ non vestigium vsquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vsurpes, ritus siue historiæ priscæ. Illîc Thrasymenum miserantibus oculis subiicies, aut æternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgilij aut Propertij patria tibi ostendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij ista visio? cùm non animo solùm, sed pænè oculis sese inferunt manes illi

magni, & sola premimus pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcus, sepulchra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuerà notata aut exscripta hęc talia, mirum quantâ luce mentem perfundant, trepidantem per veterum scripta. idque experti dicimus ipsi. Vt omittam etiam illud commodum, quòd nescio quomodo attollatur & grādior sese fiat animus, adspectu tot sublimium & grandium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa toties aliena gloria & virtus. Ad Mores iam venio, qui postremus mihi locus; tibi, siquid sapis ô adolescens, primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, aberrasti ab aliis: & inutilis, imò noxia, scientia omnis prudentiaque est, secreta à probitate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & vt bonos rectosque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domicilium Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde vt extrahatur, vsu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò accessus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, vt sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in sermone aut gestu; docere te ritè politiores illæ gentes possint, Itali, Hispani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sæpè diluas quæsitâ istâ vrbanitate & peregrinâ. Sed quæsitâ, non adfectatâ; vsurpatâ modicè, non ostentatâ: alioqui nihil comptu eo incomptius, elegantiâ ineptius. Risimus non semel eiusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, gestus nescio quos mimicos molestè vsurpabant, & delicias parum non dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge. & imprimis vera & interna animorum vitia, quorum vbique larga & obuia seges. è quâ ne quas spicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim nescio quomodo & combibimus facilè peregrinas illas culpas; siue quia nouitate aliquâ blandiuntur, siue quia specie virtutum. Atque vt venena vinis admixta, medicorum scito, perniciter & perniciosè penetrant: sic peccata hæc adsita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente

vitia

vitia certa increbuêre, mores iam vocentur, nec in veniam modò veniant, ſed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ proniores nos ad mala imitanda. Vt pictor, leui manu, & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam facilè ipſam: ſic probitatem laborioſè imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam-antè ſeriò prouide, quæ vitia cognata vel amica cuiq. gēti. Quis enim neget? vt hominibus ſingulis, ſic populis ſuæ laudes, ſuæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatē etiam, quæ in plerâq. eâ (omni, falsò dicam) gente. Italiam? proteruiam in eâ & libidinē. Hiſpanias? typhum quemdam & Africanum faſtum. Germaniam? comeſſationes & ebrietatem. Quæ velant illi, ſcio; & comitatem, fiduciam, grauitatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruerſi iudicij aurâ blādientem peſtem. De moribus tantum eſt. & pertexui hanc telam: niſi quòd leue parergum illi addam de Italiâ ipsâ. Laxat enim neſcio quomodo vela huic ſtilo, prouehitque longiùs amor & cura tui. In terram is igitur terrâ iſtâ meliorem, fateor; gentem gēte nobiliorem: haud ſcio an probam magis, an fidam. Ingenium, & ſubtilitas, & magni erectique animi in illis locis habitant: non ſemper puri, ſimplices, & ad Gallicam iſtam niuem. Ideoque incautis & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi tecti, callidi, periti ſimulare: & inter fœminas, formæ conſpicuæ, ſed laſciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis: & duo hæc diſcrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quadam ſolùm, ſed dicam fortunâ. Prius tamē illud me angit minùs. quod amoliri magnam partē poſſe videor cauentibus quibuſdam præceptis. Nam contra inſidiantes illos aut ſimulantes, quídni firmum ſcutum à ſimulatione itē aliquâ ſit? Cres mihi eſto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præeo. abſit. ſed vt medici, venena quædam venenis pello, in ſalutem tuam non in noxam. Ad minutas & innocentes quaſdam ſimulatiunculas te voco: nec ad alienas inſidias, ſed ad animi tui opportuna tegimenta. In Italiâ totâ tria hæc mihi ſerua. Frons tibi aperta; lingua parca, mens clauſa. Comis & cōmunis vultus aduerſus omnes ſit, animus externo nulli pateat: & velut in theca clauſum eum habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos. Epicharmæ ſapientiæ ille neruus

hîc valeat, nulli fidere. Nisi facis: non vnus Vlysses Aiacem te circumueniet; & dolorem nobis debes, illis risum. Atque hæc tamen cautio mea propriè in vulgus Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reuera optimates illi plerumque optimi: celsi, alti, sinceri; virtutis, gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter esse obseruauimus, qui fex & limus, & verè vulgus. Itaque in illis; vetus Italicus aut Romanus sanguis ferè apparet: in istis, peream, nisi claræ reliquiæ (fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum. Iam contra telum alterum quî muniam te, aut moneam? Ita sim saluus, vt opto potiùs quàm spero te hîc planè saluum. Tantùm mihi metus & ætas tua facit, quę in ipso æstu: & illę non dicam fæminæ, sed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantùm tuâ spes omnis præsidij hîc, & voluntate. Quarum si alterutra ad calidas & callidas istas Solis filias inclinat: quis hominum te seruet? certè rues: nec vllo præceptorum sufflamine te sistam. Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me duplicem, Oculis, Auribusque. Oculos, inquam, primùm mihi claude, & auerte longè ab illecebroso hoc adspectu. Aditus enim mali morbi hinc est: nec amor aut cupido facilè irruperit, nisi per geminas has fenestras. Sed & aures etiam muni, contra omnes non Venereos solùm, sed paullò magis venustos sermones. Ij sunt enim qui titillant, qui excitant: & vt cupere ab aspectu est, sic velle ab auditu. Igitur vt athletis olim, munimēta quædam aurium adponi mos (ἀμφωτίδας vocabant) ad vitandos ictus: sic tu hoc firmum contra amatoria vulnera habe velamentum, Amatorium nil audire. De hominibus dixi (quæso ne cum inuidiâ cuiusquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortasse, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, siue habitandum. Et meo quidem sensu (vidimus enim plerosque omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis caussâ, adeunda Roma est: adeunda tamen, non habitāda. Confusio enim ibi & σύγχυσις, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa prisca & vetera, monumenta ac rudera,

—— *& campos vbi Troia fuit,*

cùm lustratus satis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, &

paulli-

paullisper insîde illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciæ locorũ multæ, quas omitto. sed si inhabitanda diutiùs Italia est, in Thuscos mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum caussâ. Omnia hæc ibi pura. Quod si de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis istæ. At iam in ambitu & reuersione, Bononiam amicam studiis libens videbis, & eâdem laude insigne Patauium. quibus cùm dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris domina (Venetias dico) lustrandâ ponere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minùs tamen ad nostrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffusum Mediolanum te capiet. in quâ fine Italiæ finis mihi epistolæ. Deum supplex precabor vt te seruet, & tu ista. Vale Nobilissime iuuenis, vale, vale. nec Deus mihi * auguria perficiat, quæ in tristi mente. Antuerpiæ III. Nonas Aprileis ∞. Iↄ. LXXVIII.

* *Certè vera. obiit enim eaipsâ peregrinatione, princeps nostræ iuuentutis.*

EPISTOLA XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE S. D.

HEVS tu, sacrifica. Lipsius etiam viuit. Discrimen igitur tibi? inquies. Grande, capitale, mi Dousa: & quidem sine crimine discrimen, à scriptis iterum meis, non à factis. Satyram ego nuper scripsi, & illa me pænè proscripsit. Iocari me putas? verò, seriò, à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tanquam in læso aut turbato publico statu. Suspendo adhuc te. rem habe. In iocis illis Menippææ nostræ aliquid est de lauru poëtarũ, quam largitur Cæsar. Ab eâ iste ignis. Aiunt ignominiâ à me affici vniuersum id genus: aiunt Cæsarẽ ipsum aspergi iniuriâ, quasi nõ id ei ius aut potestas. Itaq. à Legatis ipsis Cæsaris litteræ subitò Francofurtum, quæ grauiter me accusarent, minarentur: & Satyram ipsam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? Non ego ipse: nisi litteras eas vidissem his oculis, tenuissem hac manu. O sæculum, ô viri! Ita vos docti, vigilate, scribite: & pro famâ, subite hanc flamam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis censuisset in re tam leui? Nisi si hoc proprium mihi fatum, vt ex candore istarum niuium oriatur semper aliquis ignis. In Epistolicis meis

nónne simile? Benè certè sperare de iudiciis posterorum debeo: cui tam iniqui sunt viui. Tu vide, ride, & si vir es, pro Satyrâ nostrâ Satyram in saturos illos scribe. Nónne enim, nostrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculissime. Lugduni Batauor. III. Kalend. Iulias. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XXIV. *Londinium.*

GVLIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatissime, per mihi gratum, Britanniam tuam: quam illustrasti ingenij & industriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos. qui per te pulcherrimam insulam videmus etiam cùm non videmus. Perge in hoc & simili studiorum genere, quod abesse non potest quin tibi famam, posteris æternum ferat fructum. Lugduni Batauorum. IV. Kal. Sextil.

EPISTOLA XXV. *Vltraiectum.*

GEORGIO RATALLERO *Præsidi ibidem Consilij Regij* S. D.

VALDE alienus à Gratiis omnibus sit, Vir Amplissime; cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica, tam honesta. Quam quòd prior, quòd vltrò suscipis: iure magni facio, qui scio quàm tu magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem, tacito quodam sensu: qui diu inclusus, libens nunc se promit & exspirat ad hanc suauem beniuolentiæ tuæ auram. Cui tamen non dicam paria, sed maiora facio: quo plures mihi ad amorem & æstimium tui caussæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & & nectis me tibi adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, laxabit aut soluet; donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam.

Idq. tibi non per epistolam scriptum, sed velut per syngrapham volo sponsum. Tu mihi quæso responde: & hunc, vt sic dicam, amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxisti, euocasti, alere & fouere perge beniuolētiæ tuæ radiis, ô Belgij & meus splendide sol. Vale. Lugduni Bat. postrid. Kal. August. ∞. IↃ. LXXX.

EPI-

EPISTOLA XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

MAGNVM illud Antuerpiense facinus, magnum. dicerem & malum, si de caussâ mihi liquidò cõstaret aut fine. Sed tamen hoc ipso malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ videmus! quæ audimus! quàm inopinata! quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leewi, deiicere. erige te potiùs: &, vt palma, attollat se animus contra nouum hoc pondus. Inspice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem ex occulto iacere, nec exspectandum. Hinc ille vulgi stupor & querela, Quis putasset? quæ non cadit in mediocriter sapiētē: qui iam-antè ita meditatus, vt sciat hæc & deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi hostis absit, semper excubiæ: ita vigilat ille contra improuisum omnem ictum. Quis fuit ille dies, cùm hîc & alibi insulæ totæ aquis absorptæ, aut vrbes terræ motu? Quis eorum qui tam magnâ ruinâ perierunt, id putasset? Nec exempla nobis desunt istarum, quas patimur, cladium: sed ipsi nobis. qui, insito à naturâ vitio, proni semper ad spes meliores. Quas coërcere tamen potius sit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit consilium aut solatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano sopho laudatur is versus,

Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest.

Quem velim impressum tuæ menti, vnà cum amore mei. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Febr. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meæ animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu istîc fui, vixisse videor: nunc vitâ frui quasi per vmbram. Circumagunt me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc discurri sine lare, sine certis sedibus. quas tamen positurus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & stipendio sanè quàm honesto. Sed temporaneas, non perpetuas: saltem,

Dum hæ consilescunt turbæ, atque iræ leniunt.

Aliter

Aliter videtur quibusdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & splendores vocant. videatur. mihi stat vetus illud decretum meum, reipub. tam confusæ non misceri. Orpheus ille vester Lugduni est, & (inuideo vobis hunc risum) partes has simulat, & ambit professionem. Exambiétne? non, si Batauos noui: in quibus certè plusculum, quàm pro veteri verbo, auris est & cordis. Eurydice etiam eius hîc. & illa professionem. O Dousa, viuis & Satyrã non scribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus vester, adolescens adprobus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cũ Dousâ tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quàm Amymonem suam illeipse Neptunus. Sed hospitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare scilicet & sobrium, nec propter vos maiorem fumum vicinia videbit. Properate tantùm. quod vt magis faciatis, nuncio accepisse me nunc nuper Lutetiâ à Pythœo Trochaïcum vetus, cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carmen, & dignissimum illâ ipsâ deâ. Plura non addo. venite, videte, valete. Lugduni Batauorum, Kalendis Veneris ∞. Iɔ. LXXIX.

Sed heus tu, Lernuti! est quod à te seriò petant mei horti. non magnum aliquid, sed illud idem quod hortus tuæ, Seminari. Itaque siquid seminij tibi superest, non illius Plautini (apage nuptiales tuas nugas) sed istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hortum, amœnum potiùs quàm grandem, concessu nostri Hauteni. Pro eo ad Venerem natum mihi herè hoc Carmen. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gemmulas tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

AD STELLAM VENEREM PRO HORTO.

ALMA Venus, quæ cælorum colis ardua templa,
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
Vestierint, neque frugiferas animalia terras,
Quæ've solum pedibus sulcant, quæ've aëra pennis:
Tu dea tu fautrix hortorum in cultibus esto,
Adspiresque meo numen genitale labori.
Nam sine te nil Flora potest, nil flaua Segestis,

Nodu-

Nodutisque herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitorque
Ne noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
Effice. diua potes. Solis Lunæque potestas
Te superà: sed consensu tua tertia regna.
Nec * *tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:* * Ad clarorem stellæ Veneris hæc referenda.
Ipse tuo fasces submittit Iupiter igni.
Intereà, dum nos fera mœnera militiai
Exercent, lituíque vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
Ipse habitem, fallátque meos cultura dolores.
Non ego Bellonæ sim victima, non ego Marti
Miles: nascentíque alius mihi risit Apollo.
Sat patriæ Belgísque datum, si fama Camœnæ
Nostræ erit, atque aliquis venienti Lipsius æuo.

EPISTOLA XXVIII. *Herbipolim.*

FRANCISCO MODIO S. D.

ERGÓNE viuis Modi, & nos amas? De vtroque enim ambiguos reddebant & locorum interualla in quibus agis, & silentium quo tamdiu non iustè vsus. At nunc emendasti, & longâ epistolâ cessationis culpam eluisti in parte. nam totam tum demum, si perseuerabis. Et quamquam remotum te doleo seiunctumque à nobis: tamen quòd in iis locis, & apud eum virum es, lenit desiderium, gaudium imò adfert. Amo enim, amo, Germaniæ illum tractum, in quo beatè viximus olim ipsi: & gratulor de hospite, qui, vt scribis, tam benignus in meliores Musas. Sæpe apud notos prædicaui, sed parùm credulos, Homines etiam illa tellus alit ingenio doctrinaque pares nobis, fide & virtute meliores. Experiris ipse: & magis experieris cottidie, si omissâ inanium specie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereà vides portum aliquem & receptum in his studiis esse, per res adflictas: nec vanum illum quicumque scripsit,

* Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει. * *Artē minutā terra quæuis educat.*

Ego quidem auctor tibi sim non commouendi ex iis locis, donec Belgio huic fiducia status melioris. Nam nunc quàm fluctue-

mur, vides. Fœdera & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de studiis. Tacitum ad me, siue Eclogas potiùs tuas in Tacitum, si mittes, gratum: & vtar, non sine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterum vulgare Commentarium nostrum, sed auctiorem. Habemus & libros duos de Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed & de Epistolis meis edendis aliquid cogitabam, siquas colligere aut seruare potui in hoc naufragio nostrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper, non nego, per Italos: quorum Epistolas ambitiosè editas vidi, & (liberè dicam) non inuidi. Cur enim? A verbis cultas eas censeas? sæpe nec Latinæ sunt. A sententiis acutas? torpor & tepor merus est. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defecisti. & hoc sæculum ambitionis & fuci aliquid fortasse plus habeat, re deseritur & seriâ illâ doctrinâ. Etiam Agellius nobis nuper in manibus: deposuimus, postquã aliis audiuimus eam esse curam. De Matulis illis & Petreiis, iam aliquid inaudiuerã. sed quid? etiam illæ nitedulæ extrahi volunt è suis senticetis? à me frustrà. Tu tantũ purga me calumniarũ eiusmodi apud Posthium: & animum hunc illi aperi candidiorem vestrâ niue. De poëtis Germanis aliquid dixi aut scripsi: at non de germanis, inter quos mihi ipse. Fucos & dehonestamenta poëtarum saltem tetigi: quorum fertilis sanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipse. Quis non ibi somniasse vult in bicipiti Parnasso? Itaque vates omnes audiunt, & prodeunt: & compti sublimesque multi cum Cæsareâ suâ lauru. Quos non equidem sperno aut rideo: hoc tantùm iis instillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici, minimè re poëtas, qui titulo illo & nũcupatione. Extrema tua epistola pupugit me de M. Antonio. Itáne est? abiit? certè doleo. Nam æmulatiunculas illas eius (ita appellare malo, quàm calumnias) nihil moror. Habere hoc scio ista studia, vt nescio quomodo facilè pariant riualitatem. quam ego seriò contemno: sed & hoc mihi seriò dolet, contemni per hanc illa. In contentionibus enim istis quis risus sæpe vulgi? & iure, cùm tam pueriliter desipientes eos videant, qui ad sapientiam aliis magistri. Ratallerum Præsidem quod saluere tu patronusque iubetis: ille verò saluus. iampridem enim à nobis abiit ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens

lens ad curiam cùm venisset, subito deliquio animi concidit, nec surrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante septem menses accidisse scitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me salutem. Lugduni Batauor. Nonis Augusti. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXIX. *Hagam.*

THEOBALDO TEELINGIO.

APPELLA me verò, & litteris, & sermone: nec excusa. vaco semper ingeniis, quibus discere vacat: quale est, & spero, erit tuum. Hoc excusa, quòd ad epistolam prosam, carmen non addideris: nam id te decebat. An alienum ab Musis me censebas? non sum. amaui adolescens & nunc amo, & scio eas esse, quæ lato & læto limite ad sapientiam & virtutem ducunt. Lasciuia modò caueatur, & obscænæ illius deæ laquei, quos in Musicis illis arbustis sæpe texit. Tu redux, me appellabis reducem, (nam & ipse iam in vlteriorem Batauiam excurrebam:) & hoc mihi semper gratior, quò maior in te ardor ad discendum. Ætatis tuæ florem cogita, & æui huius fluxum: quodque Æneas ille Homericus aurigæ suo dixit, tibi ego:

Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι.

** Verum, age, nunc manibus flagrum & splendentia fræna Accipe.*

Atque vnà salue. Lugd. Bat. postrid. Id. Sextil.

EPISTOLA XXX. *Viennæ.*

NICOLAO BIESIO *Cæsareo Medico.*

NOS quoque, mi Biesi, Legatum Budensem vidimus. Magna pompa, multi comites: vestis & mores nobis exteris mira. Pellis illa iniecta puerorum anteeuntium humeris, nũquid abest à prisco Scytharum ritu & habitu, qui pelliti? non videtur. Vestis illa laxa à Braccis? nihil. Sed & honoris habendi ritũ, quem Cæsari retrogradiens exhibuit (sollemne id genti) odoramur esse à Persis. Ammianus suggerit lib. XVIII. de Antonio quodam, qui transfuga ad eos eorumque mores: *Simul hoc dicens è medio prospectu abscessit, nõ aduersus, sed dum euanesceret, verecundè retrogradiens, & pectus ostendens.* Garritum hunc præmisi. plura, si voles, in cænâ: ad quam bonâ fide me sistam. Salue.

EPISTOLA XXXI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

ITA certè oportuit. in viam, inquam, officij redire, à quâ exorbitauimus vterq. nimium diu. non negligentiâ aliquâ, vt ſcio, aut contemptu: ſed fortaſſe dulcedine ceſſationis, & fiduciâ amoris. Id enim de me fateor; de te opinor. Quin ſæpe ſic afficior, vt quemadmodum mulieres quæ vterum ferunt ad omnia nauſeant: ſic mihi nec ſcribēdi libido vlla ſit nec legendi. Mare quoddam mortuum eſſe aiunt, ſine vento ſine motu: ſic ſæpe ego. Sed tu me excitaſti: præſertim illâ parte epiſtolæ, quâ conſilium à me petis de ſummâ vitæ. Deliberas de coniugio, aut cœlibatu. Difficile mihi ſententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam. Vides enim quid ipſe fecerim. Ita niſi à coniugio dixero, damnem me ipſe neceſſe eſt aut inconſtantiæ aut erroris. Sed ſeponam tamen paulliſper eam cogitationem, & de totâ re videbo quaſi liber & exſolutus. Ac principio coniugium ſi quis damnet, impius ſit in vtramque legem, & ciuium & naturæ. Stare genus humanum non poſſe omnes ſcimus, ſine viri mulieriſque cœtu. Non ergo vniuersè id quæris, credo, an coniugium probandum: ſed ſtrictiùs, an ſapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientiæ ſtudia & vitæ quietem ſi ſequeris; neſcio an ducenda vxor. Exempla veterum ſapientū in vtrumuis ſunt: ratio magis eſt vt neget. Si enim liber animus, Deo & ſibi vacans, ad ſapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adſumenda illa cura, quæ noctes dieſque adhæreat, angat, coquat. Si ſatis moleſtiæ in te tuiſque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde acceſſis, cui imperes & moderêre? Cymbam noſtram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus cum tot armamentis? Et fero adhuc, ſi reges. ſed quid ſi regere illa vult? ſi fulmenta lectum ſcandunt, vt vetus verbum eſt? quid? nónne bellum tibi non ciuile, ſed familiare ſumendum eſt de principatu? At enim moderatam audientemque tibi ſperas. Ita cenſeo & opto. ſed quâ in re vnquam magis ſpes & vota fefellerunt? An ex compoſito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modeſtiam ficto, vxorem eliges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi ſexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egreſſæ ſimulent, fin-

gant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum ſic emere aut agrum. Et quâ in re libentiùs aut minùs cum periculo fallunt amici? Si in equo aut agro impoſuerunt, expoſtulandi mihi ſaltem ius eſt. at id non in iſto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irriſum. In genere hoc prædixerim de ſapiente: iam tempora iſta videamus. Si res lætæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica ſolarentur: nempe in ſpem honorum & felicis æui liberos ſuſciperes, educares. At nunc quid niſi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid niſi exſilium, exitium, imminet, & mutatio vniuerſi ſtatus? ne ad aureum ſæculum liberos procudi à te cenſeas. Denique teipſum (quod tertiò poſui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id eſt vires valetudoque parum firmæ. Ætatis quidem bona pars ſupereſt, ſed & bona elapſa. Ingenium tibi cōme, molle, quod ferre iniuriam potiùs poſſit quàm inferre. Hæc omnia vide ſis an apta ad mores fæmineos noſtri æui. Et Diogenes quidem ab omni ætate coniugium remouebat, ſatis ſcitè. Nam iuueni, inquiebat, nondum ducenda eſt vxor: ſeni nunquam. Græcè hoc ſonat meliùs, τῷ νέῳ μηδέπωποτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id reſtrinxerim ad ſtatum mediumque hoc æuum, quod velut vinum iam deferbuit; & quale, mi Leewi, eſt tuum. Hæc in parte vnâ dici poſſunt, nec pauciora in alterâ: quæ quoniam ſcio ſubiici & à te tibi & ab aliis cottidie, laborem non ſumam in iis recenſendis. Eò minùs quòd fruſtrà ſcio ſuaderi coniugia aut diſſuaderi: quæ à cæleſti nutu & à fato haud vanè eſſe dicuntur. Bene Euripides,

* Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μορσίμη.

* *Fatalis eſt viro atque fæminæ thorus.*

Idque didicimus nos ipſi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes ſimiles eſſe piſcibus qui alludunt circum naſſam & geſtiunt inire; contrà, qui iam incluſi, exire: ſimile in matrimonio eſſe, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciſcitanti cuidam Vxorem an non duceret? Vtrumuis, inquit, feceris, pœnitebit. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te ſententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verboſam à me Epiſtolam expreſſit. Vale.

EPISTOLA XXXII. *Lutetiam.*

IOSIAE MERCERO S. D.

AD me verò sæpe eiusmodi muscæ aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuæ plenæ suauitatum & meri mellis. Ipsâ quidem caussâ scribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ si vltrò offerenda sit tam benè natis ingeniis, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertisti. etsi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoque illucet à magno illo patre: cuius eruditio, & virtus clara apud omnes. Et tu succedes, imò præcedes: si pergis modò in hoc laudis stadio, quod currere cœpisti recto & felici pede. Nam notæ tuæ ad Cornelium nostrum quas mittis (verè non blandè dicam) vix tuæ ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te quæso ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud nisi ad rectum maturumque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & infligis scriptoribus vulnera, non sanas. Nos Tacitum vulgare iterùm paramus, cum Commentariis nostris (siue Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores sanè illi ad Annales refingendi etiam sunt: quia & lapsus alibi sum, & quædam mihi elapsa. Cur negem? semitam sæpe ingredior, cùm maximè censeo viam: & gratiam seriò habeam, siquis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepítne? inquire obsecro. Nam ipse quidem silet: at non in illum meus amor. quod indicabis, & salutem à me nunciabis ipsi & fratri. Vale. Lugduni in Batauis. Idib. Martiis. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIII. *Gandauum.*

ALEXANDRO RATLO *amicissimam salutem.*

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & gauisus in constantiâ sum: quòd videam te quæ euenerunt ita ferre, vt ferenda humana sunt, & vt dignum est iis sapientiæ studiis quæ tractas. Nam reuera hæc bella, hæ turbæ, hi discursus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, sed tamen ludi, quos instruit ambitio & sæuitia nostrorum regum. Itaque non ferenda solùm ista, sed ridenda. Et vidésne cùm nuces sparguntur, vt currant pueri, & rixentur? idem isti, qui oppida & arces rapiunt, diripiunt,

ripiunt, alieno malo & ſuo nullo bono. Atqui ea ipſa quæ tanti faciunt, propter quæ ſudorem ſanguinemque fundunt, ſi dimotâ vulgi nebulâ conſideres, nuces ſunt. Quare mi Ratlo mittamus iſta, & habeamus eo loco quo ſunt: id eſt, pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis τετράγωνον λίθον: in quo ſolo quies & tranquillitas firma. *Cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè ſapientes. Senecam noſtrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priſcis magis conſentire cum Chriſtianâ pietate, quàm eos qui è Stoicâ domo. In quo numero etiam Arrianus eſt, qui digeſſit Græcè diſſertationes Epicteti, mihi valdè probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hîc turbæ iterum exercent, quæ ſub diſceſſum tuum ſopitæ. Sed ſopitæ tantùm. nam euigilant iterum & viuunt, metuo ne in reip. malum, & ſcholæ noſtræ exitium. Niſi fallor, ea imminent, vt nõ diſceſſiſſe à nobis videare, ſed nos præceſſiſſe. De Gallis mihi quidẽ ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt; nolunt: audent; timent; & omnia ancipiti metu ſuſpenſa & ſuſpecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is ſaltẽ bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoribus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluiſti, dixi: iidemque te reſalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me ſaluta, & tu Vale. x. Kalend. Feb. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIV. *Brugas.*

IANO LERNVTIO.

SPES iterum me fefellit. quid fecimus, quòd totiens in nos vana iſta dea? Mercurialis ille hodie ad me rediit, negauit poſſe. Rem dicam? poſcere volebat, nec audebat: quia collybum vulgo iam dinumerant trium florenorum in centenos. Id lucellum inhiabat; nec petere ſcilicet ab amico volebat, nec ego dare, te inconſulto. Tu diſpice illic. aut, ſi vis, Atuaticum excurre: in hoc ſtatu abeuntium, redeuntium, transferentium, reperies qui velit. Loquere cum Moreto, efficaci ad res tales. Sed quid me celaſti? túne Grudios? Peream, niſi adprobo: ad quietum locum, amænum, &, quod caput, amicum Paci, & eximium à milite ac Marte. Si expedire te vinclis poſſeſſionum tuarum potes, abi, curre,

curre, vola. Ego nónne aliquando vicinus? Si dî me, & mihi Iscanum meum seruant; quam sedem destinaui reliquæ huic vitæ. Cum lege, si securitas illîc; si status, quem Modestia & Probitas non spernat. Parêre boni possunt & debent; seruire, ancillari, adulari, non nisi vitiorum ancillæ. Valeat autem æternùm mihi patria, si valebunt in eâ ista. Tu quoque, mi Lernuti, (sed ab aliâ mente) mihi vale. I. Octob. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO.

DILATVM mihi responsum ad superiorē epistolam tuam, non dimissum. Dum enim cottidie discessum sororum tuarum exspecto, atque aliud ex alio interuenit; septimanæ aliquot in hoc silentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua scriptio, vti & amor: cui à me cum fide respondebo. Filius tuus in studiis perseuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Cursum certè hunc studiorum interpellari aut sisti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato gratulor. etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam misisse. In Constantiâ nostrâ pergimus: sæpe negotiis, sæpe valetudine retardati. Iuuat tamen opus, argumento saltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui DISCVSSVRVM se promiserat, videtur FOVISSE. Et Austri isti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempestates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri solatij vsquam spes, quàm in se cuique. Firmemur iam antè contra hæc omnia, quæ euenire homini non solùm possunt, sed communi quadam lege debent. Ciceronis falsi Consolationem vidimus. quæ me quidem adeò non erigit, vt deiiciat potiùs. scripta videlicet frigidè, solutè, & verbo dicam, ineptè. Quis ille tam stultus, qui sperauit se posse imponere nobis falsâ hac personâ? sub quâ latet aliquis ne superioris quidem, vt suspicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant! Sed credo in nostrum risum, & suum quæstum. Valdè me Ciceronis pœniteat, si ille vel in medio dolore tam elumbis. Nusquam nerui, nusquam sententiarum

tentiarum ſanguis, ne color quidem verborum, niſi cum ceruſsâ & fuco. At tu vale, & me ama. Delphis. Huc enim ſorores tuas abeuntes deduximus. III. Idus Septemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. *mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidem. cauſsâ & temporum horum, quæ nos turbant: & locorum, quæ ſeiungunt. Nam nos, vt audiſſe te credo, in Batauis agimus apud Oceanum verè vndoſum: & iactamur ciuili tempeſtate, tibi non ignotâ. At nec loca tamen nec tempora gratam mihi memoriam Sambuci excutiunt: quam teſtari volui per hanc occaſionem primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, præter hunc adoleſcentem, nactus ſum neminem: & nuncij illi ordinarij, ordines deſeruêre per hæc bella. In ſtudiis, dum Mars hîc feruet, languidè verſamur. ita tamen, vt cogitemus editionem nouam Taciti, cum pleno iuſtoque Commentario in eius omnes libros. Eâ in re iuuari me à te poſſe ſentio, vſu libri manuſcripti quem memoriâ teneo Viennæ olim vidiſſe. non illum quidem antiquiſſimum: ſed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ iſtâ ſagacitate indagemus. Quare ſi eum ad tempus gratificari mihi volueris; amorem in me oſtenderis, & ſimul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur ſub has nundinas tutò tranſmitti ad Plantinianos poſſe: quibus mandata dedimus accipiendi, adſeruandi. Velim voluntas tibi & occaſio in mittendo non deſit: nobis fides conſtabit in remittendo. Salue ab eo qui meritiſſimò te amat, Iuſto Lipſio. Lugduni Batauor. Kal. Martiis. ∞. IↃ. LXXIX.

EPISTOLA XXXVII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. Dico.

SEMPER amo litteras tuas, præſertim eas quibus (vt ſic loquar) nota aliqua impreſſa eſt bonæ mentis. vel hæ poſtremæ quàm ſine adfectatione prudentes! quàm verè Philoſophum referebant, & ſine vllo fuco! Itaque vt calebant adhuc à meâ nun-

tiique manu, iis rescripsi. Melonis tui odor vel hucusque nares meas adflauit. & mentior, nisi saliuam mihi mouet & desiderium gustandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimium properè auellas à matre. Auster saltem & imber hic abeat, & soles aliquot videat puriores. Tum licebit

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio mehercle quid dicam nescio. ita ænigmati similis res est. Venit, nō venit: accessit, recessit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locum fecit, tardiùs ambulasse, quàm hunc subnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si seriò hæc aguntur, facilè præsagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu est. Ad nos quidem quid ista? non magis quàm si Æthiopes inter se belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax sit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. sed quis nostrûm iter præcludet publicis fatis? Habent ista transitus suos, imò interitus: quorum tēpora cùm venerint, nulla vis aut consilium ea firmet. Et tamen illi ipsi patriæ, cùm res feret, non manu non mente deerimus: atque hoc scilicet agemus, vt non solùm boni viri simus, sed & boni ciues. Vale mi amicissime. Lugduni Batauor. xv. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPIST. XXXVIII. *Rostochium.*

IOHANNI IONSTONO SCOTO.

QVÒD & me amas, & Constantiam meam laudas, mi Ionstone: alterum valdè amplector & approbo, alterum timidè, quia scio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectus. Etsi tamen nonnihil blanditur quòd Dauid Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, siue iudicat, siue errat. Quidquid huius est, amo iam amo Constantiam meam, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps censeas, mi Ionstone, iubeo, non solùm rogo. Quòd si Deus mihi tangere & videre Germaniæ solum iterùm dederit (fiet fortasse voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam tesseram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magisque habiturus, si crebrò me epi-

stolis

ſtolis tuis ſalutaueris, in quibus notas claras video elegantiæ priſcæ & doctrinæ. Lugd. Bat. XI. Kal. April. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quæſtiones tuas Plautinas, mi Gulielmi: in quibus non doctrinæ ſolùm notæ vberes & acris cuiuſdam iudicij, ſed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inſcribis. cum magnâ meâ gratiâ (liberè profiteor) vel quia ſcriptoris eius res eſt, quem amo vnicè; vel quia beniuolentiæ hoc teſtimonium me delectat ab eo quem æſtimo, quemque amo. Ego profectò ſi vnquam occaſio erit, præſtabo me ad gratiam referendam non modio ſed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non ſemel interpoſitum iudicium, de ſtudio Sapientiæ & Morum. Macte hac ſententiâ! Obſecro enim, vt quid iſta humanitatis ſtudia tam ambitioſè adfectamus, tantùm propter ipſa? Abutuntur plerique ad malam & vanam pompam, vt ſcis, verè cum Appione, cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò ſit, quæſo & hortor. Noſtrum illud de Conſtantiâ cenſeo vidiſti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etſi opus ludicrum, & natum mihi per remiſſiones, vt ſtilus ipſe indicabit. Dedi litteras ante ſeptimanas ſex ad Egmondum, quibus incluſæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, neſcio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæſo inquire. Ille quem tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet, & quando volet. Busbequium ſi conuenis, ſalutem illi à me dicito: & è iuuentute ſelectâ, Ioſiæ Mercero, ſi noſti. Paſſeratio item doctori publico, & ſi quibus aliis ex eo numero procerum innotuiſti. Vale.

EPIST. XL. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

CISTAE tuæ heſterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia ſcire te volui: ſed perlatæ benè madidæ per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, ſi quid in iis ſit, quod pe-

riclitetur ab vdore, ne putiſcat. præſertim ſi quid è lino aut lanâ. cogitet tua vxor: & ſi videtur, aliquem fidum huc mittite qui inſpiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicã & ſedulam omnem operam cuſtodiamq́ue pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripſi bis ante ſeptimanas aliquot, & valdè fallor ſi meas non accepiſtis. Carmina tua adhuc apud me ſunt. Douſam enim exſpecto in horas, cui velim oſtenſa. Ego, niſi quid interuenit, intra ſeptimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim ſanè te videre & amplecti: & ſi illuc venis, poſſes mecum redire in Batauos. Ita ipſum iter nobis non ſine gaudij & amoris fructu. De Giſelini re, omnia hactenus nequiquam. & nonnihil turbellarum inter Magiſtratum & Curatores, occaſione profeſſoris cuiuſdam admiſſi Senatu inconſulto. Priuata profectò & publica turbant. quid refert? ſi quies modò apud nos & in hoc animo ſit: ex quo puro ſiue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur, alimentum eſt morbi, atque abit in noxam: ſic in homine, qui internum illud non depurauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor ſeruandi, diſpenſandi. Deſunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At modus ab animo petendus eſt: cui compoſito ſemel & ſecuro, numquam ſupereſt aliquid aut deeſt. Sola, mi Lernuti, quies eſt & internæ illæ opes,

* Οἷσιν τ' εὖ ζώωσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται,

** Queis recte viuūt homines, diteſq́ue putantur.*

vt ait Homerus. Vides philoſophari me tecum: nec excuſo. amplius dico, Sæpe faciam. Valdè enim te tuamq́ue egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò ſcio propendes:) & collocare te ſupra hominem etiam dum es in humanis. Et enitêris, ſi nitêris. Vale, & ſalueat à me virorum optimus noſter Giſelinus, à quo reſponſum exſpecto, ſed non lentum vt ſolet. Lugduni Batauor. III. Non. Feb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA XLI. *Pontem-Muſæum.*

GODSCHALCO STEEWECHIO S. D.

MIHI & ſcriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extra noxã fuiſſe gaudemus, etſi non extra metum.

Scimus

Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius prædonibus non militibus, dant hæc latrocinia non bella. Tu quoque gaude. portum enim iterum attigisti, in quo acqùiescere possis, Musarum suauiter aspirante aurâ, sine vento vllo aut nimbo ciuilis huius tẽpestatis. De promissis Plantini, securus es. hominem nõ nosti, si ambigis: & credi illi potest, tanquam Fidei ipsi. Nec tamen deero submonere, cùm redierit: quod fiet cis paucos dies. De Modio, certè amicus ei sum. (ingenium & adolescens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, sic rem in scriptis tuis temperes, vt nequâ parte eum aut stringas aut lædas. Lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipso Vegetio meruit: & sepone mihi sodes omnes istas æmulatiunculas, quæ intercurrunt hæc studia malo iure, malo more. Inuidet quispiam? hoc ipso inferiorem se ostendit. quia apud humiles dumtaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex superuacuo, quia peccatum hoc in litteratorum nostra gente peccatur hodie nimium crebrò. De Vegetio ipso sic sentio. scriptorem non malum potiùs, quàm bonum esse: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Creber enim in illorum manibus: quæ nec innoxiæ vsquequaque, nec puræ. sed nec oculatæ. Itaque non iniuria ad perpurgandum eum tu Modio nostro velut optio succedis: & opto vt cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, si stilum manumq́ue modestiâ quâdam temperabis & diriges: malisq́ue ambigua quædam vlcera relinquere, quàm districtè auferre omnia & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum: sectores ad Matrem deûm ablegem, procul à virginali nostro choro. Vale mi Steewechi, & mutuiter me ama. Lugduni Batanor. Postrid. Nonas Octob. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XLII. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non visurus ampliùs, non videndus. Sanè dolui: eo magis, quòd subita illa plaga, & præter exspectatum. Nam lethalis quidẽ ille morbus (phthisis enim vera erat:) sed quis putasset tam præcipitis eum fati? Trahere, vt

ſcis, plerumque ſolet, & lento paſſu ducere ad Orciuum illum theſaurum. Sed nimirum vt nauim interdum improuiſus vortex abſorbet: ita homines nigra dea. & præſertim eos quibus indoles melior, & ingenium ſupra annos. Quod in Dalio planiſſimè fuit. Claudium Quadrigarium ſcribere memini: *Hæc maximè vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quemque non ſinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. niſi quòd iniquitati impiè tribuit, quod eſt æquiſſimæ æquitatis. Cur enim cæleſtes illæ animæ diu in hac fæce? abeant imò, & euolent ad ſuum cęlum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis poſt Tertullianum inter ſacros ſcriptores doctior? ideoque doctorum limâ dignior? Etſi bona ſanè in eo opera Gelenij: quamquam interdum (quis non Criticorum?) exerret per acumen nimium aut calorem. Satyram quam vulgaui his diebus, en tibi. Nomen te terret? fruſtrà. edentula eſt, &, vt antiqui noſtri loquebantur, planè innox. Laſciuiam alibi agnoſcas, nuſquam morſum. Artemidorum tuum totum auidè legi, & velut ἀμυςὶ. Neſcio quomodo non ſperno totum hoc diuinare (id quoque fortaſſe à noſtrâ porticu:) & eam rem viſus mihi ille commodè & acutè tractaſſe, ex ipſis fontibus naturæ. Salue. & ſalutem à me, vt Comicus noſter ait, plenis faucibus propina Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos vnicè amat; ideoque digno qui ab iis vnicè ametur. quod me bonâ fide facere ei nuncia, imò ſponde. Lugduni Batauorum, quo die Cæſar olim in Curiâ Pompeij. ∞. Iↄ. LXXXI.

In Arnobij tui iſto loco, libro I. *Et tamem, ô iſti, qui pollutas res noſtras vitiorum criminamini: ſtribiligines & vos iſtas in libris illis maximis atque admirabilibus non habetis? Nónne aliud hæc vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? ſanguis & ſanguen?* Odoror duplex vitium. Ac primum ſcripſerim, *res noſtras vitio verborum criminamini.* Fugit enim omnino prior illa verbi ſyllaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mente. Hoc ſcilicet politi illi & docti Romani obiiciebant noſtris, *ſolœciſmis obſitas res noſtras, vitiorum deformitate pollutas,* vt ipſe præmiſit. Reſpondet: variari ſermonem pro arbitrio, & illos ipſos veteres à talibus ſolœciſmis non abſuiſſe. *Nam,* inquit, *alıubi hæc vtria, aliubi dicitis hos vtres.* Ita enim alterum vitium tollo; *Aliubi,* inquam, ſcribo, non *Aliud.* Clamat res, & ſequentia

quentia exempla. An enim aliud ſanguis, quàm ſanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantùm licenter genus oſtendit, & modò Vtres poſitos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vſu generis maſculini tantùm. Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teget vtria.*

EPISTOLA XLIII.

Hagam.

THEODORO LEEWIO S. D.

Te verò laudo, nō imitaris meam pigritiam, & quanquam ad binas tuas iam ſilui, tamen tertiis etiam laceſſis. Etſi, mi Leewi, nulla hîc pigritia. ignoſcas aut miſerearis potiùs, ſi ſcias quàm per omnes hos dies diſtrahar & diſtinear negotiis nec ſeriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant. & hoc putant comitatem, auferre mihi vſum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proſcænio ſum, ſuſtineo perſonam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, ſtudia dico & ſapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc ſolùm acerbiſſima tempora, ſed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo ſæpe illa, non dimitto: quod tibi etiam vſu venire certò ſcio. Plantinus nunc adeſt. ſeriò à me monitus de * Thalete illo Gallico, ſeriò ad ſuos iterum ſcripſit. & illi reſponderunt iam Lutetiâ ſe petiiſſe. apud nos ſcilicet ſapientia illa non habitat. De adoleſcente quem nuper mihi commendaras: ſcis quàm omnia velim tuâ cauſsâ. Hoc tamen nolo. & ſi rationes omnes meas audias, ſcio, ipſe non velles me velle. Multis iam recuſaui. quos omnes offendo, ſi vnum admittam. denique rimam aut feneſtram hanc ſi aperio, toto oſtio admittēdi alij ſunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per ſilentium ago. Peto ergo vt id excuſes: & maiora aliqua à me petas, cùm opus erit, non neganda. Inſtitutum tuum de omiſsâ domo, hactenus probo ſi in eo perſeueras. Semel enim conſtituendum eſt quod vitæ genus eligas, ſolitarium an ſociabile, illud cum paucis & ſapientibus quos melior Deus adſpexit, commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriuſque fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo ſperes. Siue vxor ducitur, ſiue omittitur: habebis quod doleas, quod

querare.

* *Ita indigetaui Michaëli Mōtani librū Gallicum Guſtuum titulo: probum, ſapiētem, & valdè ad meum guſtum.*

querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius est, quisquis repugnat. Vt athletis olim sors non electio aduersarium dabat, cum quo certarent: sic cuique nostrûm vitæ suam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id est ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo est, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ spe. Præcipuę aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauseare incipiunt, & fastidire præsentem hunc statum. siue diuturnitas belli id facit, siue gubernatio non vsquequaque inculpata. Consilia arcana agitare dicuntur de paciscendo cum hoste. quidquid horum est aut erit, nos pessima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad strenuam cum omni sorte pugnam. Paupertas imminebit? exsilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuera enim vti opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc plerique eò stultitiæ venimus, vt nec aspirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. De hortulo tuo nihil narras noui. meus in eâdem caussâ. qui iam pridem animam agit, aut potiùs egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitã. Hoc quoq; feramus. Leidæ. VIII. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO IC. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum sororem. quam ne frustrà mihi commendaueris efficiam, si quâ in re operâ meâ illi vsus. Constantiam nostram quòd laudas amasque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipsam. quâ certè in omni æuo, & hoc nostro imprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus numquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis; sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calami-

tas

tas nostri fundi. sed qui auertas? cùm etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & opida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me vt iuuem. votis possum, non consiliis. quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim si quosdam possim erigere, & in singulis ciuibus de totâ patriâ bene mereri, non immunis hæc mea quies. Conati id sumus in postremo hoc scripto, & conabimur porrò, si Deus mihi dat vitam. Nam otium ipse mihi parabo, etiam in æstu negotiorum. Gabrieli Roelandio adfini tuo velim ex me nunties beneuolam salutem. Verè eum amo & æstimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. postridie Non. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLV. *Toletum.*

ANDREAE SCHOTTO.

CARVISSE me alloquio litterarum tuarum tamdiu, mi Schotte, non re solùm, sed cogitatione molestum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durũ: istud, quia trahebatur animus hoc silentio in varias suspicionum partes. Quid censerem? mutatum esse te? nõ fidei tuæ videbatur, non amoris. Offensum? verebar. vtiq; cùm oculos flecterem ad illum, qui non mihi, non bono cuiquam bonus. Sciebam litteras te crebrò commutasse cum eo & sermones: sciebam & hominem duplicem, cuique (sed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda*. In aliis didici, quàm illi volupe disiungere & soluere, qui mihi iuncti. At rursum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te sæpe vanus. Et, vt video ac gaudeo, haud planè credidisti. Litteræ hæ tuæ mihi testes, scriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dedisse dicis, non vidi. Istæ me delectarunt; & te mihi restituerunt, me tibi. De mansione in Toletanâ vrbe & in illustri domo, gaudeo. eò magis, quoniam splendorem hunc cum fructu video, nec interiora illa tua studia interpellari aut abrumpi. quod sæpe in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me sapientia in filio delectat: in patre comitas, lepos, & facundia quædam simplex. Sanè Controuersiarum illi libri mirificè non corrupti solùm, sed abrupti.

Atque opus in elimandis ingenio meliore, ſed inprimis libro. quem valdè veterem & integrum ſi repperiſti, vt ais, apud Couarruuiam; vtere ſodes, & adnitere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quidni tranſmittam libens? De Lanoij noſtri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adoleſcentem altæ indolis, niuei pectoris: & deſtinabam eum olim in corruptâ hac noſtrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudiſti: qui merſus Mosâ flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc triſtia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tanquam parario conciliatum video Ant. Couarruuiam, virum à ſtirpe, à fratre, à ſe verè illuſtrem. Deus bone, quę illa ad me epiſtola! mentior, ſi ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutum profectò arcanâ doctrinâ pectus illud oportet, quod promit tam docta. Quidni ita iudicem? facilè nobis ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκειν. Veterani venatores ceruum ex impreſſo veſtigio dinouerint: ego ex ſcriptiuncula virum. Saluta quæſo à me: & quoniam te ſerente & ſub tuâ velut manu hæc amicitia ſurrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & creſcat. Libellos noſtros miſimus, & in his Electa: in queis reperies amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æſtimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale Nonis Iuliis. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XLVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriam mei; alterum diligentiam tuam teſtabatur: quam te non remittere in ipſis remiſſionibus, lætor. Et ita te dignum eſt. quid ætatis ſis, vides. in hoc vere, niſi virtutis doctrinæque feceris ſementem, fruſtrà cùm æſtas erit, exſpectaueris fructum. Indoles tua ingeniumque ad alta te vocant, & ſæpe Homericum illud inſtillant. —— * Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο. nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Niſi ſequeris & adſequeris, præter ipſum te, quem culpes? Feriæ noſtræ finem habent cum ipſo Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te exſpecto: ſed ad Valerianum ſcitum. *vegeta ingenia quò plus receſſus ſumunt, hoc vehementiores impetus edunt.* Vale. Lugduni Batauorum VI. Idus Sextil. ∞. IↃ. LXXXI.

** Omnis virtutis memor eſto.*

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO IC. *mitto ſalutem.*

GRATAE mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipſe eas non dimittas. Habitant enim apud te illę diuæ: nec aliud pectus magis amant, ſcio, inter meos Belgas. Fama ita mihi antea dixerat: nec mentitam eam, firmant lepidæ iſtæ litteræ & litteratæ. Atq; vtinā poſt hos nimbos lux & ſol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & ſermones ſępe miſcere, non ſolùm ſcripta. Voueo. quid ſperem tamen neſcio, cùm oculos deflexi ad hunc rerum ſtatum: qui indies minùs ſtabilis, & niſi à Deo aliquo fulciatur, (non enim fortaſſe à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Guilielmi litteras accepi: paullo antè etiam librū Quæſtionum. quem ego ita probo, vt negem aliquid melius in hoc genere vidiſſe ab aliquot annis. Rectam viam adoleſcens ille ingreſſus eſt: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi ſalue, quod vt mihi quoque magis magiſque ſit, litteris me tuis ſæpe appella. Douſa, niſi fallor, ſcripturus eſt: quem ſcire debes tui peramantem. Adfinem tuum Schuermannum ſaluta. Lugduni Bat. Non. Maiis. ∞. IƆ. LXXXIV.

EPISTOLA XLIIX. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

ET ſalutem à te accepi, mi Cluſi, & munera quæ Plantinus noſter reddidit; bis mihi grata, quia & à te miſſa, quem tacito quodam ſenſu dudum amo, & quia miſſa in optatum mihi finem. Vis enim ea ſanciendæ àmicitiæ eſſe, & offers velut arras. quas libens accipio, & reſtipulor tibi ſanctè eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiam, quæ inter verè bonos. Talem enim te ſcio, nec minùs integritate & ingenuâ quadam virtute clarum acceptumque, quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut conditio noſtra permittant, minus longè vt abſimus: non litteris ſolùm beniuolentiam hanc foueremus, ſed alloquiis & aſpectu. Sed iſtud quoniam non datur, nec fortaſſe citò dabitur (augeſcunt enim hæ turbæ, & in iſto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum eſt alterum amplectar, & te amiciſſime

Clusi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) sæpe adibo, sæpe salutabo. Vale. Lugd. Bat. Non. Maiis. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

IOHANNI VIVIANO. S.

VTRVMQVE libellum carminum tuorum accepi, mi Viuiane: gratissimum mihi & argumento & tersâ (ita sentio) versione. Sciunt experti, quàm arduum sit in talibus & mentem scriptoris exprimere, & non abire à proprietate aut venustate prisci sermonis. Quod vtrumque egregiè es adsecutus. Atque meo voto, vtinam poëtæ nostri alij laborent in similibus argumentis: quibus non oblectari tantùm animi possint, sed instrui & iuuari: pietas & mores inseri, qui nimium exsulant ab hoc æuo. Itaque Prouerbia eiusdem regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in externâ quidem sapientiâ melius aliquid apud omnes Sapientes. Otium nónne adest? Mercurius certè vester non calet. Mars vobis ante portas, & hactenus non nimis felix. Deus tamen ille noster iuuabit: quem bonum & propitium semper scimus bonis, vtcunque externa ista cadant. Remitto muneri Constantiam nostram recusam, cum Epistolę nouæ additione ad Lectorem. Dousæ non libellos tuos offerre potui, non salutem. abierat enim à nobis in Angliam peregrinandi caussâ. De loco Iosephi nihil mihi in mente, præter adsentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multum: de quo tamen quid sentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum. qui tantùm non absolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lugduni Batauor. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA L. *Lugd. Batauor.*

IANE HAVTENE

A LIPSIO tuo salue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille sermo) elephantos. Multa de ingenio eorum deque mirâ indole garriuimus: omnia iucundè, nisi quòd in plerisque indignabar haud plenam mihi esse fidem. Quid censebatis? madidum esse me? non fui. Quin siccus nunc & sobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum stilo

paullò

paullò certiùs decurram, quàm linguâ. Nónne Hilarium isti dies sunt? lubet ludere hunc lusum. Sed fides mihi priùs stabilienda veterum, quibus præcipuè innisa mea fides. Nonnemo enim eam herè eleuabat : & nimios harum rerum aiebat fuisse, aut vanos. Itáne? quibus igitur hæc res notior? Nobísne, qui omni hoc nostro æuo vix * vnum vidimus, eumque pusillum, iuuenem, bonarum artium rudem : an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Asiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad spectacula & Venationes. Quanquam Europæis tardè sanè innotuit; & * ἐλέφαντας (Pausaniæ verba sunt) ϖρῶτος τῶν ἐκ τῆς Ευρώπης Αλέξανδρος ἐκτήσατο: qui victâ scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tamen morte statim crebri : & transportauit in Italiam ipsam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vrbem miserit L. Metellus. Nam Critolaus apud * Plutarchum apertè mendax; qui à Paullo Æmilio, bello Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. At posteà sanè Romæ semper : siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam. quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterũ cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ : & in quâ miracula milleni aliquot homines simul viderunt, id est theatra tota. Istaipsa ætas fidem fidei illorum struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madegascar eos habet, & quidem Indicis maiores. habet Zeilam, vbi vænales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora. itemque regnum Benamen inferioris Æthiopiæ, omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt; eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus.

* Illũ, qui anno LXII. donũ Cæsari missus ab Hispaniarum rege.

* *Elephãtes primus inter Europæos Alexander habuit.*

* In Parallelis.

quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis imò indignetur. Sed priùs vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. * Aristoteles inter alia de elephante: ἔστι δὲ καὶ εὐαίσθητον, καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον. *est autem apprimè bonis acutisque sensibus, & cetero intellectu excellens.* * Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* * Idem: *Elephanti acutißimis sensibus.* Quin homini ipsi adiungunt passim. * Cicero: *Esse illi belluæ quandam cum genere humano societatem.* * Strabo: ἐγγὺς εἶναι λογικῷ ζώῳ. *adsidere animali ratione prædito.* * Philostratus: τοῦτο γὰρ ζῶον δεύτερον ἀνθρώπου τάττω, κατὰ ξύνεσίν τε καὶ βουλάς. *hoc enim animal proximum ab homine loco, prudentiâ & consilio.* Plinius: *Animalium maximum elephas, proximumque humanis sensibus. quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorumque quæ didicêre memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, siderum solisque ac lunæ veneratio.* Et Plinius sanè effusè: tamen verè. ad cuius accuratam laudationem videor non ineptè diducere posse & adducere lecta mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectum sermonis patrij.] Quod mireris. Nam cùm duo velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamus, Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermonem patrium ait ab iis intellegi: id interpretor, Indorum, Æthiopum, Afrorum, & vbicumque nati. Præter Plinium, * Ælianus: συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου. *capiunt & humanum sermonem elephantes, sed indigenam.* Etiam * Dio: ἤδη καὶ ἐκεῖνο εἶπον, τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν. *Et iam hoc aiunt, eos patriam vocem audire atque intellegere.* Nec alia res certior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? linguâ. Incitationem, reuocationem? linguâ. Denique vt clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque quò libitum humanus sermo. De institutione, * Ælianum audi: *Docentur,* inquit, *atque instituuntur ad varia* φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἣν περ οὖν ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζώου τοῦδε, *sermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ sunt capaces.* De domiturâ, * Strabonem: *Primùm,* ait, *captos vinclis ac fame domant,* μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλοῦντες, *deinde cicures eos reddunt mansuetosque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes.*

* Lib. IX. Hist cap. XLVI.
* De Natur. deor. III.
* De Diuinat. II.
* Epist. ad Marium.
* Lib. XV.
* Lib. II. De Vita Apoll.
* Lib. IIII. c. XXIIII.
* Libro XLIIX.
* Lib. XIII. cap. XXII.
* Lib. XV.

nientes. De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodie. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sæpiùs enim testimonio eius vtar. Is gente Hispanus, ad nouum illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illîc egit, lustrauit, scripsit: & inter alia de elephantis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus animal in iis locis. Is igitur * refert: Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud distat à * furore. caussam, amorem esse, & venire cùm venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Adsistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere fœditatem. Tantámne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & conculcaret amorem, qui turpiter ipsum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam.* Quomodo autem possunt ista, nisi si non audit solùm, sed imbibit, & capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt solùm sermonem, sed edunt. Oppianus disertè Elephantos colloqui inter se vult:

* In libello De Aromatibus.

* Plinius & Aristot. meminêre eiusdem morbi, sed Plinij locus malus, cui corrigendo non hîc locus.

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ ςομάτων μεσοφωνίδα τονθρίζοντες.

Fama est inter sese sermonari elephantas,
Distinctásque susurrare atque emittere voces.

Acosta ille idem nihil certius in regno Malabar esse ait, quàm quòd hæ belluæ communicent inter se sermone. Denique vis in hac re aliquid mirissimum? (ignosce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia Romæ locuti olim? iunge & elephantem. Atque audi ipsum Acostam: *Erat*, inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere solitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam fessum vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. instare alter multis blandisque verbis, & ad extremum in gratiam Lusitani regis vt id vellet, orare. Hîc (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba*

ingemi-

ingeminat, Hoö, hoö: quod Malabarum linguâ est, Volo, volo. ac sine morâ nauim traxit in mare. Trepidas ad hæc & nutas? Age, age, mouebo tibi in isto exemplorũ mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, sed ad hominem imò supra hominem sapiant elephantes. Dixi enim de priori limite, qui discriminat obscurè: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, si prorsus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc spectant. Ait:

Imperiorum obedientia.]Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine, & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * pusione regitur ac dirigitur tredecenni. idque sine vi, bacillo tantùm (καλαύροπι in Philostrato scriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum subiêre, & traxêre currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus ostendit Pompeius, ac posteà sæpe Principes secuti. Nummi docent. Tertia in Plinio laus,

* Philostr. tradit lib. II.
*Falcẽ siue δρέπανον Aristoteles Elephantistæ attribuit: Aelianus eâdem mente ἅρπην.

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax sanè memoria, & ad humanam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac caussâ: quia si vlla propria & magna iis laus, hæc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, non ego silens. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes. & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vide mihi & disce è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue in homines iussu hominum habent? Dirigũt enim velut * consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipsâ suos non deserunt, sed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læsis medicinam faciunt: spicula aut infixa tela leniter manu suâ extrahunt, & vt * Plutarchus ait, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥαδίως καὶ ἀβλαβῶς, *sine conuulsione & sine damno*, prorsus vt * peritissimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, instillari vulneribus ab iis, Philostratus adseuerat. At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas? Instituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dorso solùm ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugnant hostes: deniq. eò veniunt, vt munia etiam omnia militaria vsurpent. * Ælianus quidem mihi auctor, *Elephantos decorè etiam motus bellicos edere: ex iis viginti quattuor Indorum regi adsistere, & excubias*

*Plin. VIII. cap. VII.
Aelian. VI. cap. LVI.
* Aelian. VII. cap. XXXVI.
*Libello, πότερα τῶν ζώων.
* Aelianus libro VII. ὥσπερ οὖν χειρουργίας ἐπιστήμονες.
*Lib. XIII. cap. XXII.

cubias

cubias agere, vt fidissimos quosdam corporis custodes. atque ita agere, vt
alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conniuentia ocu-
lorum. A peritissimo milite, dic sodes, quid aliud exspectes? Iam
quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum
pro iis pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori,
qui decantatus: & ab eo disce omnes. Hæc de belli artibus. At in
pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in *Lib. II.
discendo(* Æliani verbis & sententiâ vtar) * εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt cap. XI.
eas disciplinas artesque hauriant, quas ægrè homo ipse. Circa cor- * *Obtem-*
pus, circa animum hoc considera. De corpore: conformant id *peratio &*
ad omnem ex arte motum aut gestum. Ingeniculare, submittere, *facilitas.*
& adorare reges docētur.* Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ ξυνίη- *IX Histor
σιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur & sciunt.* cap. XLVI.
quando & regem adorare condiscunt. Saltare etiam & choræas du-
cere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις. *salta-* *περὶ τύ-
tiones discit, & choræas, & adorationes. Ad scopum iaculari, armis χης.
vti, natare. Strabo: ὅπως δὲ εὐπιθασσεύτους εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μαν-
θάνειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα. *adeò autem mansuescere, vt & lapi-*
des ad scopum iacere, arma vsurpare; & natare optimè discant. Vbi ta-
men τὸ νεῖν siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id
traditum, & alienum à naturâ elephantis qui aquas profundiores
horret. Ventilare, gladiatorios militaresque motus edere docen-
tur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ven-*
tis, (vt scilicet iterum iacta reciperent.) *gladiatorios congressus edere,*
aut lasciuiente Pyrrhice colludere. Denique in theatris eos gestus ef-
fingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. * Plutarchus: ἐν * Libro,
τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις πότερα τῶν ζώων.
τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν. *in spectaculis*
ostendit elephas eas gestuum figuras & varietates, quarum copiam at-
que concinnitatem difficile sit humanæ vlli industriæ exprimere aut me-
moriâ complecti. Itaq; & funambuli elephanti reperti sunt, irrisum
vobis herè & explosum. * Plinius: *Posteà & per funes incessêre.* *Lib. VIII.
* Iterum: *Mirum maximè, & aduersis quidem funibus subire, sed re-* cap. II.
gredi magis; vtique pronis. Quorum verborum mens: quod & * Eod. lib.
ascendant per extentos funes aduersi: & regrediantur etiam per cap. III.
eosdem proni. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet subsi-* *Epistola
dere ingenua, & ambulare per funem. Suetonius Nerone: *Notissi-* LXXXVI.

mus eques Romanus elephanto insidens per catadromum decucurrit. id est, per funem in theatro extentum; interprete Dione de hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τοῦ θεάτρου ἁψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδραμεν, ἀναβάτην φέρων. *Elephas ad superius theatri fastigium conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorem ferens.* Quod genus spectaculi primum exhibuisse Galbam, qui posteà Imp., Suetonius idem monet: *Prætor*, inquit, *commissione ludorum Floralium nouum spectaculi genus, elephantos funambulos dedit*. Et quæ frons vltrà obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantâ curâ & intentione discunt (id quoque valet ad vim testandam & indolem acrem animi:) vt sæpe deprehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor, quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpe acceptum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præscriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non nisi propriæ videntur humanæ mentis? Legere aut scribere, quis ab homine seiunget? ego: nisi si elephas inter eos. Nam is quoque scribit. Rides? time potiùs. æmulus repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè adfirmat. *quemdam Græcas litteras pingere didicisse, eáque linguâ scripsisse.* IPSE EGO HAEC SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & ad fistulam saliunt.* Quòd si hos duos testes eleuas (herè ita memini) *Æliano quid facies, qui oculis suis id spectasse pænè per oculos suos iurat? *Vidi*, inquit, *ego ipse quemdam in tabulâ litteras Romanas promuscide scribentem*, * *rectè & non contortè. Quinetiam cùm scriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: vt planè intentos diceres & scriptitantes.* Sed iam concludam hæc de artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuique milleni aliquot oculi spectatores. munere, quod Romę publicè dedit Germanicus Cæsar.* Plinius tangit, & magis vbertim narrat * Ælianus: exque iis ego. *Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum inducti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. Ac primùm ad vocem Magistri diuidebantur in diuersas Circi partes, inter eundum molli & saltatorio gressu inundantes: iterumque ad eandem vocem coïbant, & efficiebant saltatorium quemdam orbem. Sed & flores spargebant, & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numerosè pulsabant,*

* Lib. 11. Var. cap. 11.

* ἀστραβῶς καὶ ἀτρέπτως.

* Cap. 11.

* Lib. 12. cap. XI.

bant, & omnia præstabant quæ peritissimi ludiorum. Iam iidem (*quod insanum mirum*) *docti mensas accumbere, cibum potumque sumere, parcè, modestè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles* (agnoscis Romanum ritum) *instrati purpurâ & aulæis. mensæ ad eos, vario & dapsili instrumento. disposita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingressi duodecim elephãtes, sex mares, totidem fœminæ: illi togati, hæ stolatæ. Decorè & verecundè in lectis se reclinant, mensam accumbunt. tum signo dato* (*non enim antè*) *in mensam promuscides siue manus suas extendũt: summâ modestiâ cibos capiunt, delibant. non voracitas vlla in iis, non auiditas visa, non maioris meliorísve partis appetitio, præreptio. denique cùm bibendum, pateram pueri porrigebant: iique promuscide eamdem genialiter hauriebant &* (iucundæ potioni hoc adnexum) *reliquiis vini circumstantes aspergebant, velut cottabum facientes.* Hæc meis verbis texui, sententiâ germanissimâ Æliani. Et effare. potuítne spectaculum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam his oculis arbiter paullisper ego! id mihi ante omnes theatrorum opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à doctrinâ insita sunt, sed emicãt & subsiliunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spectata in iis sæpe ad prodigium vsque sagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syriâ elephas quispiam alebatur. seruus curator additus, cottidiè de dimenso subtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudabat. Fors fuit, vt hero præsente cibum daret: & admensus igitur est totum. Elephas vt iniuriam diu sibi factam, quà posset, detegeret, accuratè hordei partem separat: dimidium sibi seruat, altero repulso.* quid nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hactenus fuisse? *Alius* (refert idem scriptor) *cùm rudera & terram magister ad explendam mensuram pabulo idemtidem misceret: fraude fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è foco correptum cinerem iniecit.* Sed exemplum quod ab Acostâ, fidem omnem superat, etsi ex fide. Palàm enim & spectante populo res gesta est. *Elephanti cuidam in vrbe Cochin ad horam cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum. caussam hanc moræ esse, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur, si esse velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille pâret. promuscide aufert, fabro offert. Faber*

* Libello, πότερα τῶν ζώων.

siue per neglegentiam, siue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Elephas refert. Herus vitium videt, & indignatur. inclamat illum absentem, hunc præsentem. denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus impingit. Ille homo suauis iterum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit. Nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi faciendi caussâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet (nescio an vltrà audeam dicere) *belluam: vas denique sumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterùm ad flumen, & ad haustum. dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velut testes eos aduocans in hoc factum. ita demum abiit domo.* Quid addam? nec verbum: quia reuera datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingeniū ista: redeo ad Plinium meum, qui suggerebat

* Lib. XIV. cap. VI.

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini non dicā nihil cedat, sed eum excedat. Vnū exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam cùm in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitâ irâ atque impetu interfecisse. Caussam non aliam violentiæ fuisse, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magister, eumdem elephantum ferro percussisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iit vltum.* Aliud ex Acostâ: *Miles quispiam in vrbe Cochin elephantum, per lasciuiam, in fronte putamine nucis percusserat:* (grandem illam Indicam intellego, quam incolæ Coccum appellant.) *Elephantus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recondit. post dies plusculos, in viâ quapiam publicâ obambulantem militem conspicit. accedit, & elatum ex ore putamem, promuscide suâ acriter in illum coniicit. tum exultabundus abiit, quasi talione illâ iniuriam probè vltus.* Iterum ex eodem: *Miles elephantem in eâdem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpretatur: vlcisci tamen à rectore prohibetur. Post dies aliquot, in ripâ Mangatæ fluminis (id vrbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit.*

Cùm

Cùm rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit. nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquotiens flumine mersit, alleuans subinde & demittens. Cumque lusum eum satis diu lusisset, contentus hâc vindictâ, hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum & illæsum destituit eo ipso loco vnde sustulerat. Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memoriæ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acosta idem mihi suggerit: *Elephantum in vrbe Goá fuisse, qui annuo illo & solemni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, seruulum quempiam qui vlnis infantem dominicum gestabat in ædes properè irrupisse, oblitum sarcinæ quam depo-suerat in illâ trepidatione ante ædes. Elephas adest. mortem omnes & obtritum pueri exspectant. Ille contrà manu suâ leuiter atttollit, in humile tectum, quod è regione ædium, collocat, respectans curiosè, satine puer illic sine damno. Dein furibundus cursum suum exsequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephanti transeunti sæpius panem aut fructus obtulerat.* Et alia quædam legere tibi fas, si lubet apud eumdem Hispanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris.] Quod ipsum iure mirum. Nam sicut Sermo & Ratio homini peculiaria videntur, sic certi Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento soli huic animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte sociat se nobis. Seriò enim amat. Trita & nota * historia est illius qui Aristophani Grammatico præbuit se riualem. *Vterq. enim Alexandriæ in Ægypto corollariam quampiam amauit. nec minus studij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam suam flammam, quàm illi acuto & litterato. Forum, in quo ea desidebat, crebrò adire: adsistere, suspirare; poma aut flores offerre: manum intra sinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venereus aliquis nepos.* Alia similis in * Æliano. *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more suo ad pastiones iens, vidit fortè mulierem haud inscitam, pariter corollariam. Vidit, periit. Assiduus ille apud eam; promuscide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri, insinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliasque amoris illecebras sæpe offerens. Cùm perseuerasset mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abiit. elephas desiderium non tulit, nec mentis suæ vltrà compos datus est in furorem.* Sed & honesti fidique amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum.

* Narrata Plinio c.v. & Plutarcho, in libello πότερα τῶν ζώων.

* Lib. VII. cap. XLIII.

*Athenæus lib. XIII. cap XXX. Aelianus lib. x. cap. XIIII.

**Antigono regi elephas fæmina fuit. Euênit vt in obsidione opidi Megarensis, puerum páreret vxor Indi elephantistæ. Is suâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa seriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piissima aliqua nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnum conciliandum; tum ventilare & pellere muscas. quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit

Gloriæ cupiditatem.] Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acostâ. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canumque exemplo distinguuntur) nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Euênit vt flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ suâ sorte Aiax. Pronunciatum enim illicò à Magistris, Principatum eius fore qui prior transisset. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiumque transmisit. Præmio igitur donatus est; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in possessione positus principis loci. At Aiax noster properè ab hoc Vlysse circumuentus, fatum etiam quâ potest, illius veteris exsequitur: & mortem ignominiæ præferens, inediâ se confecit.* Acosta autem infit: *In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non potest. Instigante magistro & duos iuniores elephantes ostentante, qui id facerent ni ipse faceret: iterum iterumque conatur, tanto nisu, vt medius illico creparet.* En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miser sibi vitam. Sed prosequitur laudationem suam Plinius, & adiungit magis alta. Est enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara,

Probitas.] Ergóne virtutes elephanto? virtutes. vt nequid scilicet ad perfectum omnibusque numeris hominem desit. Et de probitate planè verum est. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? * vitam nō adimit, ostendit viam. Feræ alteri? transit. Quin nisi irrites & impugnes, nec

*Plinius cap. IIII.

in Are-

in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magistros rectoresque suos mira illis pietas. * quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint sese ipsi. Eadem in natos: quos, * vrgentibus venatoribus adeò non deserunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipsos. Adde reuerentiam in grandiores & senes. quibus de * loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ suæ Naturæ legibus non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem & castitatem. quia non nisi occultè & siluis tecti coëunt, & sanè rarenter. Nam quod Plinius & ex eo Solinus prodiderunt, *nō ampliùs quàm semel pârere, nec plures singulis*: validè refutat ratio. quia si vnus saltem è duobus: iamdiu, minuente numero, defecerit id genus. * Ælianus tamē vsum Veneris semel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Aristotele hausta, malè aut lecto aut intellecto. Nam * ille hoc tradit: *Marem quam semel inierit, non vltrà tangere. interposito tamen triennio coitum repetere, sed nimirum in aliâ. Fæminam vterum biennio gerere, pârere singulos*. Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adtexitur in Plinio

* Strabo tradit, lib. XV.
* Aelianus lib. VI. cap. XV.
* Aelianus ibid.
* Lib. VIII. cap. XVII.
* Lib. V. Hist. Animal. cap. XIV.

Prudentia.] Quam non dilato, satis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamē & hanc propriè in Acie instruendâ, in tardandis secutoribus fracto dente, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælianum vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in se, quam in aliis amant. Retegunt imò scelera, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. * Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *vt vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas, non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cùm dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit, & se vltorem.* Hoc pro magistro, sed probo. Narrat * iterum in illum, sed improbum. *Fuisse magistrum elephanti, qui adulteraret. nec contentum furtiuâ libidine, vxorem suam clàm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illi mox inductâ. Elephantum hoc scelus tacitum non habuisse. vxorem nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq. refodisse cadauer, tantum non rebus ipsis mulieri inclamantem, cui, & quomodo, innupsisset.* Extrema laus est

* Lib. X. cap. XV.
* Lib. III. cap. XVII.

Reli-

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientem solem ab iis adorari, * Plutarchus & * Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad Religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt, & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit libro I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci; Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi vt etiam diuinos? Diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

* Libello. πότερα. * Lib. VII. cap. XLIV. * Lib. III. cap. X.

Μαντικὸν ἐν στήθεσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

additq. præscire eos fatalem suam horam. * Dion amplius, scientiâ eos ornat cælestium rerum. ἤδη γάρ τινες, inquit, καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τῷ τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν, καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γινομένων συνιᾶσιν. *Quidam hoc etiam aiunt, eos, præter quod sermonem patrium intellegunt, scire etiam quæ in cælo gerantur.* Sed inter quosdam illos, ne te fallam, nō ego. Habes lusum, natū non importunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui vt seria multa & vera inesse nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec vsquequaque in his talibus veteres illos Fidei litasse, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris sit, vt quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis: quia innoxia mendaciola sunt, & volente deo Risu nata. Qui si te non aspexit dum hęc legis; iamnunc me imponente licet vsurpes cognomen prisci illius Crassi. Iterum salue.

* Libro XXXIX.

EPIST. LI.

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit series malorum, quæ es passus. Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atque ego sub idem illud calamitatis tuæ tempus, nescio quo instinctu, in Saturnalibus meis adfinxeram orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concussit te, non deiecit: ostendit vulnus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile, admoneri nos interdum à summo illo Principe & imperij illius, & fluxæ nostræ conditionis. Nempe quid est homo? lutum, vt ille ait,

ſcitè mixtum. quid vita? hæmina vna ſanguinis: quam quilibet leuis caſus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus & eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam noſtram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquot hominum, cùm cadauera futura ſint cæli terrarumque. Saturnalia noſtra credo te accepiſſe. primam dico partem, quæ De Gladiatoribus. Nam reliqui ſunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus ſermo. Iudicia veſtra liberè, liberè, velim adſcribi: vt mutemus, ſi quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim, ſi otium aut valetudo mihi conſtat, ſimul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc moleſti mihi quidam nomine Ordinum, vt Grammaticam conficiam, quæ legi poſſit in Belgicâ vniuerſâ. Ride, ſi ſapis: & vide quàm bene de me & neruis meis ſentiant iſti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita eſt; quid ſi expedias te ab eâ vrbe, & ſecedas in hæc loca ſub Neptuni regnum? Nam terreſtres dij, parum nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumſpectè. Nam & apud nos neſcio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent eſſe mundo. at illi fax ſunt. Vale mi ſuauiſſime, & aut me exſpecta ſub æſtatem, ſi quies illic; aut ego te, ſi hîc. Vxorem ſaluta à me ex animo, & tua pignora diſſuauia. Victorem noſtrum ſilere ita miramur, vt ſuſpicio ſit ne & ille penetrauerit ad loca ſilenta. At tu eum ſaluta, & è veterno excita. Salutat te Duſa, Hautenus. x. Kalendas Feb. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA LII. *Romam.*

FRANCISCO BENSIO S. D.

DEVM ego teſtor, vir optime, vt in ſolo nomine tuo lecto exſilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumq; ſeruari apud te cognoui! Ita enim ad me ſcribit P. Egmondus: quem certũ mihi, amatum anteà, vel nuncij huius cauſſâ, magis amare. Non enim diſſimulo. verus & vetus mihi in te adfectus eſt, hæreſque mihi in arcano iſto penetrali. Genus vitæ mutaſſe te audiui: quod ſalutare tibi futurum omnino confido. Et reuerâ, mi Benſi, quid hæc humana ſunt, niſi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum ſit, niſi ad anchoram

ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam præferunt, etsi priscæ Philosophiæ velo. quos ad te mitto, non vt inspicias modò, sed iudices: & liberè me moneas, si quid exorbitans in iis aut minùs rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pindarum est,

*Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος.

* Sentētiis rectis & rigidis Rhadamanthi.

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretum (ex animo dico) amo æstimoque. minus promptè id ostendo, quia multa in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? Nam ego te iudicem non defugio, qualiscumque ea est, litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? Quæ hîc iniuria est, si campum eumdem Famæ decurri, sine fraude? Sed mihi iam ista non magna. & reuerâ pudeat me verba consumere in talibus rebus. Nati ad maiora & meliora quædam sumus; & ego & Muretus. Quem tu quidem à me salutabis, & animum hunc illi firmabis volentem semper eius & amicum. Ita me posteritas amet siue æstimet, vt ego illum. Constantiam nostram vt cum eo communices, volo siue iubeo: cuius exemplar etiam à me exspectet. iam enim recuditur. De amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæso me ama, & interdum solare & erige in his turbis omnium rerum. IX. Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPIST. LIII. *Romam.*

M. ANTONIO S. *dico.*

CAVSSA mihi scribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ conspectâ lætabar: quanto magis in hoc animo, & tam insigni testimonio amoris? quem si à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adolescens iudicaui, ita nunc, consensum quemdam esse conspirantis iudicij nostri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæso te, valeat; non ad æmulationem, aut, quod pudet me dicere, simultatem. Et fuêre tamen improbi homines, qui id sperarent:

rent: à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego: ſed vana, falſa, vt nunc video; & quibus caput, homines non profeſti ſolùm, ſed vtrique noſtrûm infeſti. Ea, per cõmunes deos deaſque, obliteremus mi Amice: & beneficiis inter nos certemus, non querelis. Electorum librum iamnunc vulgaui: paro Saturnalium ſermonum, & De vitâ ac ſcriptis Annæi Senecæ. quem nec inuitus ad te miſerim, quaſi vadem amicitiæ coëuntis & ſaneſcentis. Etſi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtrimque, quàm ceſſatione, & amicitiæ, vt ſic dicam, inuſu. Quod ipſum emendemus. Viximus amiciſſimè vnà, viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probaſti: nec amorem abſentis requires profectò aut fidem. Te vt eumdem ſperem, faciunt paucula, ſed impreſſa & ſignata epiſtolæ tuæ verba: quæ ruminor identidem & examino, vt ſolent amantes. Vale. Lugduni in Batauis, ad magnum & ſine terminis mare. III. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXI.

EPISTOLA LIV.

ABRAHAMO ORTELIO S. *precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtrimque largus es, & amando, & donando! Miſeram ad te neſcio quid munuſculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu repẽdis illicò & reponis, ſed verum amplumque donum THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè * *ἀμέτρῳ μέτρῳ*: cùm pro libello, libros; pro ludis, ſeria: pro orbiculis Arenarum, diffuſum iſtum terrarum Orbem admetiris. & eum ipſum in triumphali veſte, purpuratum auratumque. Quid cenſes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (ſi comparare fas:) quæ vt voluntatem ſolam in oblationibus metiuntur, ſic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, ſed per nullã occaſionem erumpẽdi, adhuc clauſa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque veſtræ vrbi ſit. Quæ enim iſtæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego * *κέρκῳ σαίνων*, cum Ariſtophane: (fruſtrà in aliis caſtris) ſed maior & prudẽtior opinione noſtrâ ille Princeps. Hoc ipſum

* *Immẽsâ menſurâ.*

* *Caudâ blandiens, ſiue adulans.*

opus quanti animi est? prisci & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt, nec vt ad socialem flammam. Heu κρατὴρ κακῶν! & salsa vobis vita, si aufertur hoc salum. Quid suadeo igitur? fugam. sed non ab vrbe, mi Orteli, aut solo patrio; tantùm à vulgo. Ad Constātiæ nostrę asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa. Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sarctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrant Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani nostri poëma vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & quod boni prouidique patres, si tibi obsideri visum, emitte saltem hanc prolem. De * Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeò autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Schottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Bat. IV. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

*Scripsit de Impp. olim, & exemplaria in Italiâ edita, sed perpauca.

EPISTOLA LV.

HENRICO WILTIO. S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficium: quia & amoris tui in me index, & diligentiæ, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quòd hoc tempore non pareo, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuerâ ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram, quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potiùs alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubitò mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu ætas tua sit: nec facilè facturum te messem, si in hoc iuuenili vere neglexeris facere sementem. Se-

mentem dico, & virtutis, & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quòd hæc sine illâ, damnosa: illa sine hâc, parum decora aut ornata sit. Aures tuas sæpe insonet illa Democritici, vt opinor, laudata vox: * πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vnquam reuocas elapsam: sic in tempore dies diem, nec reparas amissam. Cogita, & vale. Parens tuus à me saluebit, & noster Canterus. Lugduni Batauorum III. Idus Sextiles. ∞. IↃ. LXXXII.

*Sumptuosissima iactura temporis.

EPISTOLA LVI.

CONSVLIBVS ET SENATVI ANTVERPIENSI S. D.

NOBILISSIMI & Amplissimi Domini, Munus accepi, non meo munere, sed splendore vestro dignum. Pretium in eo respiciam siue artem; omnia eiusmodi, quæ animum vestrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius si non soluendi, at laxandi saltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vnquam sit! Intelligeretis profectò æstimare me munera posse, & accipere: non tam propter ipsa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduersus talia satis firmum: mouet prolixa hæc vestra humanitas, quæ omnia non impetrare solùm à Lipsio potest, sed imperare. Valete Amplisss. Coss. & Senatt. vrbemque vestram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernãte supremo illo Nauclero. Lugd. Bat. IV. Idus Ianuarias. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO V. C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratum mihi fuisse scire debes, etiam me silente. quidni enim testimonia hęc à pectore tam amico? At tu etiam Valerium Max. vltrò mihi submisisti: in quo priuatim mihi, & publicè nonnihil litteris etiam cõtulisse te, re (spero) ostendam. Maneat feliciter hic cœptus amor inter nos, qui Genio ingenioque non dispares, & his solatiis vtamur in mæstitiâ publicâ temporum & infelicissimi æui. Nam vt sol aliquis alius tenebras & turbas istas pellat, vi-

deo nondum. Ligna & oleum ad miſerum incendium hoc Belgicæ ſuggerunt paſſim. & nos ardemus: vicini alij rident, ſpectant; alij miſerantur, ſed miſerantur tantùm. Deus ſcilicet ille eſt qui punitum it iure veterem noſtrum luxum. feramus; aut ne feramus, emendemus. De munere apto ad valetudinem meam firmandam habeo gratiam. ego quid mittam? animum & verba. cetera immunis. Vale. Lugduni Batauor. v. Kal. Febr.

EPIST. LVIII. *Amſtelrodamum.*

MART. LYDIO. S. *mitto.*

NEC epiſtolâ tuâ quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione ſiue cenſurâ. In vtrâque amor tuus elucet: in hac magis: quam niſi liberè in amicitiâ admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo ſenſu noui & atteſtor, libentiſſimè me ſicubi deflexi, non corrigi ſolùm, ſed corripi: certè cùm de animo mihi conſtat corrigentis. quem totum candidum purumque in te ſcio, mi Lydi, & famæ ac ſalutis meę amantem. Itaque nec excuſatione nec tergiuerſatione iſtâ opus: quâ (verè dicam) gratiam admonitionis corrupiſti in parte. Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, ſed fortiter; id eſt, vt viris ac ſapientibus eſt dignum. Sed de notâ ad verba illa paginæ 66. * Conſtantiæ meæ: ſententiam meam breuiter ſic habe. Cùm ea ſcripſi, ad peccatum & ad malum reſpexi: quod Deo ſanciente & præſcribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim eſſe Prouidentiæ diuinæ, vt nihil in minimis maximiſque eueniat quod à filo illo non pendeat: tamen cautionem cautiſſimam in verbis & effatis adhibendam cenſeo, vulgi inprimis cauſsâ. Itaque Damaſceni verba hoc fine adiunxi. Nam πρόγνωσιν, πρόνοιαν, προορισμὸν, ratione quâdam diſtingui ab hominibus, & cauſsâ hominum, non ignoras. Nec temerè dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec tamen certamen hîc mihi vllum tecum ſed rem altam, intricatam, & vereor vt homini ſemper obſcuram, ſic explico. Definitum à Deo omne agnoſco, quidquid euenit: trepido tamen dicere, peccata ipſa. quorum fontem à ſolâ malâ voluntate noſtrâ eſſe cenſeam, ſupremâ illâ voluntate permittente. Exempli cauſsâ. In Tarquinij adulterio, in

* Lib. 1. cap. xx. *Vidit, non coëgit: ſciuit, nō ſanxit. &c.*

cædibus

cædibus ab Herode innocentum, duo ſpecto: factum ipſum, & crimen. Factum à Deo definitum fateor, & comprehendo ſub fatali illâ lege: crimen, quod ſoli voluntati inhæret, non videor fateri poſſe, ſine iniuriâ Dei. Cauſſam omnium rerum diuinam voluntatem ſtatuo, omniumque euentuum etiamſi mali ſint: at non cauſſam cauſſæ mediæ, quoties ea mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille ſit mali? vt non adprobator? Itaque ea quæ ex * Actis aptiſſimè adducis, huc accommodo. Mortem Christi deſtinatam ab æterno, proditionem Iudæ ab æterno, mediaque omnia quæ ad ſalutare illud opus ferrent: ſed non crimina adnexa ipſis factis, quibus fundamentum in impiâ tantùm voluntate. Quod ſi tamen ſatis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia nõ præſcita ſolùm à Deo, ſed præſcripta, hoc reſpectu, quòd illa ipſa facta ſine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero, & fatebor fortaſſe (cùm omnia examinauimus) vim hanc neceſſariò ineſſe cathenæ illi & nexui Prouidentiæ immotæ & æternæ. ſed diſſeri tamen ea in vulgus, periculi inuidiæque plenum exiſtimem. vulgo autem ſcriptus meus liber. Habes ſtrictim mentem mei ſcripti. Tu ſi quid aliud obſeruas, aut ſi quid etiam eſt in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabũt me ſolùm eiuſmodi iudicia & indicia, ſed docebunt. In iſtis ipſis quæ nunc ſcripſi, ſi quid aberro, dirige. Reipsâ videbis, me non admoneri ſolùm poſſe, ſed emendari. De miſſo ad me Heroldo, habeo gratiam. remittã cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, neſcio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi feſtinatio, ſæpe nobis impedimento. Quod pag. eiuſdem Conſtantiæ meæ 131. in margine poſitum eſt, * *Dauidis adulterium*: facilè obſeruaſti peregrinationem eſſe meæ mentis. Itaque velim pro eâ notâ hanc in libro tuo ſubſtituas, * *Quâ populum ambitiosè recenſuit.* quod alios etiam monui. Vale. Lugduni Batauor. XIII. Kal. Decemb. ∞. IƆ. LXXXIII.

* Acta Apoſt. c. 11. vide.

EPIST. LIX.

Antuerpiam.

CORNELIO PRVNIO S. D.

LIBROS hos de Conſtantiâ cùm ad Senatum veſtrum, Vir Clariſſime, mitterem: valdè peccaſſem, ſi non ad te vnà. Nec

enim Senatus solùm ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te, qui abs te amor: nec cùm Antuerpiam veni, facilè pectus reperio magis promptum in me, magis pronum. Addo & caussam tertiam, quia prudens tu & doctus. cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in nouitio hoc scripto. Parum enim adhuc tritũ istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequaque pede recto. aut si; an aliis videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamque in re quæ pietatem tangit, varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarum subitus & magnus ignis. Quæ caussa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarũ illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij vetus vocabant: sed repressit hic metus, & adnauigare iussit litus. Elephantes aiunt, etsi amnibus impensè delectetur, haud temerè tamen eos ingredi, cùm inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo; & tingo salubribus eius aquis libens animum, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: iisque ne inuoluar, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quę ad vsum. Nam acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustiùs ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem scio. Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentem. Procul à me isti, qui alti & subnixi ambulant, * μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quique, quod Socrati obiectum olim, * περιεργάζονται ζητῶντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια. Et cùm omnia tamen subtilis ingenij alâ peruolarint; miselli, præteruolant ipsi sese. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gratum hoc munus animumque nostrum habeas: & istum ames, illud examines. quo fine præcipuè scito à me missum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberiùs monueris. quia inter eos ego qui labi & errare possunt, sed & inter eos qui resurgere & emendari. De Amplissimi Torrentij valetudine & statu, gratum mihi si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batauorum XVIII. Kal. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

Maiorem quàm pro homine, sapientiam sapientes.

Satagunt inquiretes, & quæ terram infra & quæ cælum supra.

EPI-

EPISTOLA LX.

Leodium.

DOMINICO LAMPSONIO, *Leodiensi Episcopo & Principi à Secretis*, S. D.

DIV est cùm scripturio ad te Vir clarissime. sustinui me dum scriptum illud promissum exspecto, materiem scilicet vberiorem respondendi. Nam lata & læta illa epistola, quid ferè aliud habet, quàm adhortationem & laudes? Quæ amplector vtraque, quia in iis amorem tuum agnosco, sine labe, sine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipsum delectat, talibus viris & iudicibus meruisse videri. Nō enim fallacia tua verba, sed prompta è pectore, & vt ille ait * ἐκ φρενῶν μυχοῦ. Itaque calcar mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi sæpe iudicia quorūdam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Misceri enim hæc nolunt: & satis esse puram illam à Christo doctrinam, sine mixtione vllâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter iis sanè pugnem: nisi quòd nescio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuent etiam ista externa. Quis veterum Theologorum Philosophiam spreuit? vsurparunt imò & Græci & Latini, sed suo quodam fine. Ego ex vsu non iuuentutis solùm nostræ, sed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris seruiant, non vt contrà. De Amphitheatro philologum aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iussimus ad Clariss. Torrentium vnà tecum. Nunc feriamur: nisi quòd Taciti Commentarium recensemus, & in quibusdam refingimus, sed leui manu. Ximenio tuo, imò nostro, velim à me multam salutem dici. quem virum olim pænè puer Coloniæ vidi & audiui, sed nunquam pernoui. Doleo, & excitor, non in amorem solùm eius, sed amplexum: ita multa à multis audio de sincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu si mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: insignis moribus & arte adolescens, & cuius manus vsui mihi esse poterat ad multa Antiquitatis illustranda. Eum commendatum tibi, tamen commēdo. etiam me: quem scire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Dousa. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

* *è præcordiorum penetrali.*

EPISTOLA LXI.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, tenet, ligatque me domi. Alioquin in votis mihi prorsus, te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: sed nescio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere, Non serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire, quàm lugenti amico amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. intereà mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo mala fautrix. Miserabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu aspectuque primo ipse misereor. sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cùm omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa: eadem tamen omnibus quies, cùm peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miserare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati nō cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnantium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in consessum aut conuētum venias muliebrem. Attamen hic nostrûm omnium error: cùm triste aliquid accidit, etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circumstantias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Scilicet vt pulchrior in oculis appareat iustiorque. Peruersi mortales! cōtrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamque legem. Non Hagam solùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere vt in nouo fato: nisi alibi terrarum hac ipsâ horâ idem ille aut acerbior casus. Et tamen cur peregrinêre? reperies exem-

exempla eadem, si quæres, in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contra leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatum sit, seriò cogita: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhærescas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudium, & vera vita. aut siquid in eâ mali, malis tantùm. Quid miseraris traductá ad hanc, optimam matronam, & per fidem salutis suæ velut certam? Iam Fatum quid? æterna, ab æterno, in æternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis contusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare non potest aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas totus. Naturam eius si exprimere voles, non meliùs aut magis propritim expresseris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustrà solicitant & exagitant acumina hodie ingeniorum. Non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus, pareamus potiùs; & quod necessariò patiendum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est, qui ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisque nostris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos esse non putas? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idque tutelæ aut salutis caussâ: item ille nobis. Hæc mi Leewi seriò discute & bonâ fide. leuaberis, si ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kal. Martiis. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST. LXII.

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi **, si possem. Tu ne vt iter vllum susceperis, non dicam sine comite me, sed sine conscio? Hoc

verum fuit? Pectus tuum roga: non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam caussam huius consilij fuisse? non inquiro. & si ea aperienda mihi nō fuit totâ fronte, saltem vestigiis & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nunquam celassem. An subitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potius credo. quia reuera caussæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum stomachum aut ad nostrum. Interea tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quæ misera se adflictat. Quamquam nos solamur & erigimus: certi, non aliud latêre sub hoc instituto tuo, quàm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti; (etsi tua sanè prudens, & mariti ex animo amans) & linguas siue malas, siue vanas. Quibus, oro te, in tempore medêre: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, perire. omnia, vt ferent res & tempus. Quæ enim tibi caussa eximij alicuius consilij aut singularis? Confusio hîc & discrimen? Scimus. sed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines istos dum viuimus, obsecro vitam etiam instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tanquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis: quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi causâ; etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicā etsi vulgariter, Vita sine te nobis nō vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istîc. E Galliis litteras iam bis accepi, & quædam in iis noua. vti de re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Constantiam tuam meamque decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure iis altiores? Nobiliss. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæso: & iis indica, per te stetisse quòd eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuissem.

ſem. Tui valent. Vale & tu,& fac vt breui te videamus exſpectatum. Salutat te Hautenus noſter, qui hilariter herè apud me in prandio fuit ad funus Melonis. Inuideas illis exſequialibus epulis, ſi in tam albo pectore liuor. Lugduni Batauorum x. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO *Cæſaris Legato*, S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo ſaltem tibi cōſtat. Nihil enim in iis magnum aut ſerium. hoc tantùm, adfectus mei & cultus ſignificationem continebant: quem à iudicio ſuſceptum, conſtanter ſeruo. At tuæ iſtæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in mediis his moleſtiis iucundę! Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiam grauiſſimi teſtimonij tui pondus continent & iudicij de meis ſcriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum conſcius & modicæ laudis. Fuimus his ſeptimanis aliquot in Taciti Commentariis refingendis, & nouis quibuſdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iuſſi mitti: ſi tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore noſtro ſemi-auulſum. Ripas obſident, & tormentis aditum nauibus arcent: etſi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, ſed adeſt: faxit ille Deus vt in bonum. Quamquam hæc ſunt illa, aduerſus quæ Conſtantia noſtra nos armauit: quæ hoc ſaltem mihi profuit, quòd ab eâ ſcriptione impreſſum animo meo aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vnquam ceſſiſſe in bellis. Diſcidium etiam animorum præſagio, & motus fortaſſis in ipsâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis in eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantùm & raptus: quæcunque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim liberi prægrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Gulielmium commendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Ei ſi quid benignè facere potes aut dicere, quæſo ne grauêre. Ex iſtâ iuuentute nō eſt alius, de quo meliùs ſperem. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus.

ſpectamus. De Thraſeâ meo poliendo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea permittent, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retrahere in noſtrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale Ampliſs. Domine. Lugduni Batauor. x. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXIV. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO V. *ampliſſimo* S. D.

ITA Salus aliquando ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſunt tuæ litteræ, tam amanter ad Plantinum de me ſcriptæ. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectum non meruiſſe à tali viro. Quid dicam? me meaque offerrem & addicerem, niſi iam pridem addicta tibi, nexu quidẽ & vinclo, quod non niſi atra mors rumpet. Commentatiunculas noſtras ſemeſtris hic morbus valdè tardauit. morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etſi in optimâ ſpe, vt medici volunt, & iam in abſceſſu atque inclinatione ſit morbus. Abſque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis: præterea votum tibi & dicatum:) & Dialogos noſtros De Rectâ inſtitutione iuuentutis, quibus ſermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio noſtro. Amo enim & amaui rectiſſimum ingenium adoleſcentis, digniſſimi hac vitâ, niſi meliorem ei Deus deſtinaſſet. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & ſerum hoc diei, quo litteræ tuæ conſpectæ nobis. Excuſa. & apud Dominicum Lampſonium item noſtrum, cui cis paucos dies vbertim ſcribam. Officij enim aliqua ceſſatio apud me per hos menſes, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale, & ſalueat à me Læuineius tuus. Lugduni, vt volunt, Batauorum. Poſtrid. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPIST. LXV.

Lugd. Bat.

BONAVENTVRA VVLCANI, *Vir & collega amice,*

CALLIMACHVM, Bionem, Moſchum, iamnunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fœtum. Publicâ cauſsâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos ex iis mihi inſcribis, hoc eſt, immortalem me facis. quo quid homini ab homine maius dari poteſt? Viuent enim amœniſſimi poëtæ illi, quamdiu Muſæ: & cum iis tuus labor: & cum labore tuo meum nomen, quod Muſæo illi peplo intexuiſti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamen verbis quoque nunc dicam, ſed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priſcas illas voces, ſed probè & ſinceriter: *Quid concupiſcas, tu videris: quod concupiueris, certè habebis.* Libros nouitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompſeram, per hunc puerum recipe. De ** Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani ſcitum profero: *ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad guſtum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gente, non ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma, quod obiter quærebas & videras, ille nihil noui: fortaſſe nunc ego. Nam quæ in Antiquis ſcripſi, vacillantia aut falſa. Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt ſenſi ego: non diæta aut cænatio tota, vt Cælius: non menſa ipſa, vt Brodæus: ſed niſi fallor, certa in cænatione pars ſeorſum erecta & exſtructa ad recipiendum lectum. idq; hemicycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa Græca paſſim hodie in lapidibus & priſcis libris. Suggeſtū, inquam, quoddam ligneum (ſiue quâ meliore materiâ, non impedio) ſemirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad ſex ſeptem conuiuas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptū vſum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. de Pſyche, lib. v. *Viſoque ſtatim proximo ſemirotundo ſuggeſto propter, inſtrumentum cænatorium rata refectui ſuo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: ſed auribus oculiſque ingerit quaſi nominaſſet, ita clarè. Semirotundum ſuggeſtum ponit, & Inſtrumentum cænatorium appellat. quid capere aliud eſt, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma.

* *Vidi, legi, damnaui.*

Radium

Radium mihi etiam aliquem, etsi à tenebroso æuo scriptor, allucet Ditmarus Episcopus libro IIII. Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens consuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam suis deletam temporibus, multa faciebat quæ diuersi diuersè accipiebant. Solus ad mensam quasi semicirculum factam, loco ceteris eminentiore sedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: sicut illud ad Principalem morem, quòd solus, quòd loco eminentiore. Sed mensam ipsam ad Sigma, lunatâ item formâ fuisse hinc discis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebat: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ sanè rectâ, ad ministerium & adstitionem puerorum scilicet aptiore. Et quanquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam solam venisse in id nomen (eruditissimo Brodæo scriptum:) peruincit Sidonius, qui in his versibus discriminat clarè:

Non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & ostendit duplex fuisse, Æstiuum & Hibernum.

Cominus aspicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hic dominis hibernum sigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætam capientem ipsam. At ea non transfertur, non locatur in turre. Cetera quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius sanè ita: sed in Apuleio & Isidoro tuo Antecænium, siue multitudinis casu Antecænia reperio. quídni rectè, quo flexu à Scænâ Proscænium? Ille libro II. sic: *Prorsus gladiatoriæ Veneris antecænia.* Alter lib. XX. *Merenda est cibus qui declinante die sumitur: quasi post meridiem edendus & proxima cœnæ. vnde & Antecænia à quibusdam dicitur.* nisi si hîc vtrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterum mi Vulcani: iterumque tibi à me gratiæ. quas promam semper & recondam, habebo æternùm & debebo.

EPIST. LXVI. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S. D.

SERIÒ ægrotabam, mi Guilielmi, tamen expressit amor vt scriberem: non miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec sine

ſine diſcrimine morbus eſt, qui me ſeptimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiuſque munia principem eſſe non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ ſuaues. celaſti in iis me de Epiſtolâ in Sigonium, quam miſſam tamen è Britanniâ vidi. Gaudeo conſpirare te mecum: cuius iudicium ſuper eâ Conſolatione credo te iam vidiſſe. Sed tu, ſodes, cur non acriùs paullo egiſti hanc cauſſam? Debebas. & ſine adſpectu illius, quem nimis attollis, falſæ huius prolis patrem. Agnoſco ſtilum, diſiunctum, otioſum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid ſibi volunt Itali? Tranſalpinos omnes eſſe fungos? Scilicet nemo noſtrûm inter oletum illud diiudicet & Tullianam myrrham. De Re Accipitrariâ nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi. legi mihi iuſſi per hunc ipſum morbum. placuit. Gratias quæſo à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò inprimis quòd iunxit me laudatiſſimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impoſitum. Tamen ſcripſeram etiam aliquid ad Cuiacium. Tu purga. Tacitus noſter prodit, & nouæ ad Hiſtorias reliquoſque libellos Notæ. ſed Notæ tantùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & māſionis nos faciunt incertos. Saluta Briſſonium, Memmium, Scaligerum, & tu ſalue quidquid me erit. Conſtantia noſtra iterum prodit cum Præſcriptione aduerſus quoſdam qui in εὐσεβείᾳ ἀσεβεῖς. Critica omnia noſtra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quędā addemus ſi valeo & viuo. Lugd. Bat. XIII. Kal. Octob. ∞.IϽ. LXXXIV.

EPIST. LXVII.

IACOBO CVIACIO IC. S. *dico.*

SAEPE mihi de te ſermo, Cuiaci clariſſime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iuſſit amor & admiratio tui. quæ nō apud me ſolùm, ſed apud omnes in quos ſcintilla aliqua diffuſa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modeſtiæ vinclum: & iter ad amicitiam tuam ſtruerem ſine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, ſi latet*, aiebat ille: & ſæpe iam litteris nec vnis nec vnius, ſpes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallet: ſi noui humanitatis veræ genium, qui ſpirat in tuis ſcriptis.

De rebus meis si in hoc aditu amicitię aliquid quęris: cetera commodè agimus, nisi quod inter eos quibus rerum bonarum non magnus sensus. Bella etiam & tumultus quibus inuoluimur, fieri non potest quin interdum & tangant nos & angant. Si de studiis: Commentarium Cornelianum vulgamus iterum, sed pleniorem. addimus enim in Historias & adiunctos libellos. Vtinam autem fas polire mihi eum præsentis tui limâ! Quia non licet, velim tibi animus otiumque sit vel per litteras dirigendi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego aliique: & illa tua velut propria laus, exacta certaque esse quæ semel ex adyto tui pectoris profusa. Paramus etiam de Amphitheatro seu Venatione libros tres, vt fiant legitimi Saturnales quinque. Nescio quid prætereà in Liuio nuper exorsus: quod pergam detexere, si auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo tresque apud me sunt: sed quasi de compacto consentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si dignum me habes quem redames, quem rebus item tuis consiliisque (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis nouâ apotheôsi. Ios. Scaligerum quem scio me tantum amare quantum tu, & quantum te, (liberè enim addo,) ex animo salutes velim: cuius libros De emendatione temporum auidè auidè exspectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythœosque, viros clariss. & ideò mihi quoque famâ notissimos. *Amare autem liceat, si potiri non licet*. Vale Vir clariss. Lugduni, vt volunt, Batauorum. III. Non. Octobreis.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir clarissime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiamnunc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo exspecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symptomata, ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego. scio hanc legem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique quid

quid est quod in sæculo hoc me teneat aut delectet? Publica vide: pessimè habent. Priuata: etiam in iis suæ cruces. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ, IX. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV. hodiè paullo rectiùs valere visus sum.

EPIST. LXIX.

MARTINO LYDIO. S. D.

VALDE me, Lydi, de scriptiunculis meis vrges: vtique de Thraseâ. Quod nollem. Cur enim eæ tanti? & si essent, non certè differrem si otium aut vires mihi tẽpora darent & hęc valetudo. Quæ nunc quidem (deo magno gratia) præter spem melior: sed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietem debeo, quàm meditatione aut scriptione infringere. Paratus sanè magnâ ex parte Thraseas, fateor: sed limam tamen exspectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam scribimus: iudicij hîc res est, & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipsam vide, grauem, seriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis sublimibus, nisi omnia non benè solùm dicta, sed etiam cautè. Sæculum hoc noui, contentiones & variantes sententias quæ vbique vigẽt. & vt veram liberè maximè exprimam (non enim vnquam deterrebor) videndum tamen vt verbis & tẽpore id faciam opportunè. Festinare in alio quouis scripto possim fortasse & debeam: hîc non nisi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilem. Etsi enim H. Stephanus iamnunc eum dedit: tamen non spicæ mihi solùm multæ, sed fasces reliqui,

quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plantino vltrò iam locutus sum, nec differemus si cursum typographiæ eius non sistent aduersi isti venti. Nam Antuerpia si amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de sumptibus expediat aut papyro. Quamquam id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Frisiam? Gratulor enim tibi hoc otium, non otium: honestum tibi, vtile futurum iuuentuti. Meo voto & electione iampridem tibi is locus apud nos fuisset, & Dousam habeo crebri iudicij huius mei testem. Sed Deo aliter visum: qui te meque ad salutem foueat & firmet. Vale Vir amicissime. Lugduni Batauorum. IIII. Kalend. Iul. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA LXX. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem. Quod in gaudio improuiso, vix credidi ipse meis oculis cùm legerem, manibus cùm tenerem. Itaq; verè scribis, pro bono tibi cessit peruicax cessatio: quia in mora abisse videbatur, & desiisti flagitari. Imò præscriptio tibi iam pænè proderat (si Iurisconsultus esse vis) nisi hæc interrupisset scriptio. Sed vide vt nõ specimen solùm emendandi nobis præbeas, sed re emẽdes: nec gustum modò, sed rectam plenamque cœnam. Aliàs, quò arenti mihi & sitienti pauculæ istæ guttę, si venam tu iterũ interclusurus es huius suauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoscendo, vel te auctore. Quòd si iram etiam meam contemnes: quid? quid? Veniam videlicet ipse, & iterum te mihi adseram subtractum non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésne rescribam? Nec enim hominem satis noui aut mores. De schidis reciperatis, noua & mira. Sed siue illum pœnitentia (non enim pudor) furti subiit: siue eum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide, vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suæ principe olim & antesignano. Purga: & ostende emansionem hanc fuisse tantùm, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè

sum

ſuin auctor? Nec excuſa. velis modò, fides mea interueniet de ſucceſſu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiam inſtituit, & videmur effecturi vt ſtipendium ab Ordinibus accipiat honeſtum. Fortaſſis ea res eriget excitabitque me ad ſtudia, aliâs ſæpe languentem. Laco noſter, vt audio, planiſſimè periit: nec deſeruit illum præeuntem Nemeſis, etſi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Giſanij Agellium excudi audimus, quem ego ſcriptorem ante quattuor menſes ad Plantinum miſeram, ſeuerè & anxiè correctum: curque omiſerit aut dimiſerit, ne nunc quidem ſcio. Nec quæro ſane aut curo. Nam ſi mens aut otium mihi, ſatis multa in aliis ſcriptoribus quæ agamus: ne eripiam hãc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille ſemi-Italus queſtus de filiolâ ſuâ nuper: non ſine riſu meo, credo etiam veſtro. Quem mihi commendaſti, cupio omnia: ſed nihildum ego aut Duſa extricamus. Nam de Plantino quam ei ſpem oſtenderam, profertur in eius aduentum, id eſt ad initia veris. Antè nihil ſtatuere de domo ſuâ vult aut poteſt. Duſa noſter Commentarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſuæ gentis.

EPISTOLA LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSAE V. N. *Salutem opto.*

AN potiùs linguam? iſta enim deeſt, qui tamdiu ſiles. Vindictam talionis merebare: ſed noſter amor ſi non maior, certè acrior: procatur, & laceſſit te vltro. Valemus ego, tui liberi, tua vxor. non meæ Muſæ, quæ frigent abſente ſuo Sole. Exorere. & aut vultu tuo coram calface; aut illinc ſaltem radios & ſtricturas aliquot per epiſtolam mitte.

EPIST. LXXII. *Antuerpiam.*

IOHANNI MOERENTORFIO S. *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quî dimittam ſine litteris? Ægrè eas ſcribo, fateor: ſum enim in alienâ vrbe & domo: ſcribo tamen. ſiue quia debeo, ſiue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu ſocer, credo, iam ſcripſit. Ego te ſo-

ler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sępe eam in litteris ad socerum adspexi, sed in alienis rebus: te illa deseret in tuis? Non opinor. præsertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eam Cōstantia etiam nostra: quam non legis solùm auidè, sed vertis. Vidi enim specimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio, astricta, tenuis, sæpe obscura. Est suus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iusseris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter scripserim, quæ si totidem verbis transferas, sentētia nec plana satis, nec plena sit! Quàm multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceant aut vacillent! Quod iis præsertim euenit, quorum stilus paullò magis ab eruditione & à curâ. Iam allusiones illas, annominationes, flexus, & in vno sæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis iis aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viam tenêre, viam non tenêre. De pecuniolâ Facuensi, grata tua cura. expediemúsne aliquid à nummario hoc tricone? quídquid erit, tibi debebo. De cistâ scriptoriâ, ô gratū & opportunum tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Musæ. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validum te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPIST. LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

Et carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium seriarum. Philosophiæ dico, & inprimis Theologiæ. ad quam postremam non actiones solùm omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue, te quæso, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna non frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso

ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugd. Batauorum. ∞. IↃ. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPIST. LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant? aut nos celentur? itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quædam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & vtinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuera tua iuuenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiam fructus, incusante & incursante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere

*Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην.

Impudentiâ id fit & scæuitate quorundam, qui perfudêre animum scientiâ, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. P. Fabri Ad Regulas auidè exspecto: nec inducor vt lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, scribe. Ego æquiter pūctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpe me iuuit. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio,) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmondo de oblatis Notis aliquot in Tacitum. sed litteras eas tardè, imò serò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fuco amorem. Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me saluere. Sed tu, mi

* Litẽ parit lis, noxa item noxam serit.

Gulielmi,

Guilielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te grauiter in hac via, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuicientur & obstrepant viro, quem non laudant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediant bene monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum & turbant hæ pestes. De Iosiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui scripturum, cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale; & salue à Dousâ nostro. Lugduni Batauorum XV. Kalend. Iunias, ∞. IↃ. LXXXIV.

* Inuulnerabiles deorum liberi.

EPIST. LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO *Doctori Medico*, S. M. *precor.*

EXHILARARVNT me litteræ tuæ solo nomine & adspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum quem Germania vestra habuit sine pari. & tu merito inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! Sed sentire eum ita serio, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni responso, si vidisti? satin' vt acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscurè, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Vt quid enim? Mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam caussam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscæ illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam. in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas calumnias quorundam: quarum hoc sane sæculum ferax. & ea re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Dudithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud possim

* πε-

——— * πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔρνος. *Effictus ex Ioue ramus.

Salueat à me, & tu vnà amicissime Camerari. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Iun. ∞. IϽ. LXXXIV.

EPIST. LXXVI. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

NON ipse contentus in amicitiam tuam penetrasse, aliis ecce fores aperio, quasi in eâ vetus. Iuuenem hunc tibi commendo, familiarem nuper meum, oris & ingenij probi. Commendo autem ita, non vt ad interiorem illam amicitiam tuam admittas (aliis seruetur aditus ad illa adyta) sed ad externam hanc notitiam, quæ in adfatu posita & adspectu. Hæc enim illi sufficit. & adolescentibus id ætatis satis gloriæ, Vidisse, Conuenisse. Quamquam hic etiam Audisse referet: quæ vnica illi caussa Biturigas, imò Galliam, petendi. Tu mi Cuiaci illum, vel meâ caussâ complectere, & me omnino, qui æternùm tuus. Lugduni Bat. Non. April. ∞. IϽ. LXXXV.

EPIST. LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI F. S. D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen nostrâ (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parêre & sequi magnum illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de meâ morte. qui tamen idem Brugis & Leodij sparsus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite possunt ludere, statuere tantùm supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hæc tempora & languores mei sunt, propior sum appetenti.

——— * Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν

Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς,

*melius est semel mori, Quàm continenter in diē affligi malè.

ait Æschylus. In studiis quòd pergis & perseueras, gaudeo. quid sequendum tibi, reperies in litteris meis primis. Passeratio sedu-

lam operam da: qui vna columna labenti Scholæ. Nam vetus ſanè Pariſienſium doctorum gloria valdè flaccuit & imminuit. Sapientiæ ſtudia & virtutis ne omitte. Pietas tibi in mente, modeſtia ante oculos, & demiſſio animi: ad quam numquam ſatis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec peſtis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & æſtimatio ſui. Tu abſtine. Reuera enim quid ſumus? quid ſcimus? Quò longiùs progrediere in ſcientiæ veræ viâ, tenebras & circumfuſam caliginem magis cognoſces ingenio humano. De me ne labora, ſi quidam inuideant aut carpant. An ego eximius ſim inter homines qui ſunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conantur (non enim dicam qui excellunt) ſtatim adflauit & aduſſit maleuolentiæ iſta aura. Cita veteres, reperies. Circumſpice hodie noſtros: idem. Quid miraris ſi Marculus aliquis hoc in me faciat aut Lacon? Mihi ſententia de me, non niſi apud me fertur: nec quis ſim, alium rogo. Interno iſto iudice ſi probus audiam: quid addent aut dement mihi hi ſermones? Nec famam tamen ſperno, aut neglego: ſed hoc te moneo, non eſſe eam noſtræ poteſtatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis ſim, in me ſitum eſt: qualis audiam, in vano iſto vulgo. Sed ad te redeo. Iuxta Sapientiæ ſtudium, ſtilum cole & exerce: qui diuæ illius fidus & neceſſarius adminiſter. Quid enim recondita illa aliis proderit, niſi ſpargere & emittere ad plures eam poteris felici quadam pennâ? Stilum autem, meo iudicio, Plautus & Cicero tibi perficient: aptâ quadam, & quam ex me ſæpe audiſti, mixturâ. Æuum tuum vides? propera. nō aliud magis idoneum diſciplinæ. Auum tuum vides? item propera. infirmus enim ille tibicen qui te ſuſtentat. Morbi & languores cottidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autem ſtudiis tuis gubernator, amiſſo illo? Nam & ego ſanè infirmus. quo tamen viuo haud ſpero quidquam tibi deerit. Vale. & veram virtutem noſque ama. Lugduni Batauorum XVI. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPI-

EPIST. LXXVIII.

Aurelianum.

EVERARDO POLLIONI S. D.

ERGÓNE in Galliâ tam diu es, & siles? Siue adfectum meum in te respicis, siue consuetudinem quâ domi meæ vsus: peccas. Nam me certè vel morbus excusat, qui quattuor iam menses perpetim me vexat. Et tamen cum miti arbitro tibi res est. scribe, & excusasti. Loca illa quî placent? quî homines? Probi illic, scio, improbique: sed hos, mi Pollio, vita: & in primis si qui nequiores aut leuiores. quæ vetus gentis illius nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctosque) elige & excerpe: his adhære: linguam ab iis disce & mores. Vt aromata odorem semper aliquem adfricant tangenti: sic boni & modesti, auram aliquam suæ virtutis. Inter hos Aureliani (illic enim agere te censeo) Furnerium antecessorem habeo: quem virum probum esse audio, penitus doctum è scriptis scio. Si potes, illi innotesce: & si gratum esse putas, à me saluta. Pestem in iis locis sæuire accipio, nisi si iam desæuiit hoc frigore & hac hieme. fuge contagem illam, quantum humaniter potes: sed ante omnia pestes illas animorum, sodales malos, quî fraude & arte inrepunt & inrumpunt. Plura, cùm rescripseris. Nos enim adhuc in morbo: nec sine discrimine, nisi clemens ille Deus auertat. Qui virtutem modestiamque tibi seruet, & nostri amorem. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. IϽ. LXXXIV.

EPIST. LXXIX.

MART. LYDIO. S. *dico.*

SOLICITVDO tua de valetudime meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu ostendis. Vtraque grata. consilium etiam, quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi, mi Lydi, nō planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia; sed tantùm suboles eius, flatuosa illa hypochondriaca adfectio, longa & sæua nihilominus, nisi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ cōstant mihi, nisi erro. Nam in hoc ipso morbo illud mirum, quòd cùm maximè desipiunt, sapere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt se non

quærat. Libellum quem dicis Aloysij Luisini, vidi numquam. argumento certè iamnunc placet, nescio an tractatione. De Thraseâ meo aliisque scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cùm vegeta mihi mens & acris. Cum calore quodam nostra illa pangimus, non minùs quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus sum, vt ex litteris non vnis intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Guilielmius noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum, correptum aridâ febre. Item C. Sigonius in Italiâ abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nónne funestus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mẽtem meam hac in re aliquid statuet, nec prȩter votum: Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicis: miseriæ, & angor, & languor: & cum Homero

——— *δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ ἀεί.

* Mæror subit ex mærore.

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Ei te, mi amicissime Lydi, commendo: & me precibus apud eum tuis. Vale. Lugd. Bat. XVI. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accẽdit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est; vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam errorem erras, quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit,

quit) ita de me meísque aut erret aut iudicet. Nam viuus certè iudicia multorum experior valdè in me prona. Quorundam etiam aduersa, fateor. & cur offendar? scio quòd sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quę tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentem. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui non peccant; & flageller ego solus. Sed hos omitto. illud tantùm instillo: si temerè arroserint,

——— * κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν.

* Etiā mus momorderit virum improbum.

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agã pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit. & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaq; nos etiam sæpe frangimur: nisi quòd conatus solari me meósque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram saliuam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXXXI. *Rhotomagum.*

VICTORI *meo S. dico.*

QVOD deficientibus aspersa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantq; labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem, amor quid potes! tu honeste, tu vere, & qui semel in puro amicitiæ solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim veriùs appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantùm molestus in hepate, mesenterio, & pænè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum stomacho mouent: quæ calorem eius succumque ad se trahunt malâ vi aut fraude. Capútne alterum de Melancholiâ Rondeletij tui legisti? Is purus putus meus morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor, appellant. Pugno sanè cum eo strenuè; & abiecisse sæpe videor, sed vt Antæus quispiam, virescit

& resurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: sed crebra & cōtinens eorum vsio, scis quàm non ventriculi ex vsu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis adhæres? Dico, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiam vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla sua habet, & cùm desæuiisse creditur, redit: ita meus iste. Quem nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculea hęc ad cælum via est, per æstum perque ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo, nec pænulam scindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (constet sibi tantùm, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum; siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine κροκοδειλότερον. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quisquis eum constantiùs aspexit. De Apuleio deque Pintiano, curæ habebo, imò iam habui: & indica siquis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Dousa in Angliam abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore) decretum Vbios excurrere priuatæ meæ rei caussâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciam, pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre istud & languere. Tu salue, cum tuâ. Fratri tuo, si iam adest, amicissimam salutem: quem tuâ & magis morum eius caussâ seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis mala-
rum

rum litium exſoluat quibus implicatur. Valdè eum ſaluta,& iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis, XI. Kalend. Sextil. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FILIO. S. *dico.*

GRATAS exſpectataſque nobis fuiſſe tuas litteras, nihil opus eſt ſcribam. ſcio te id ſcire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epiſtolâ ſe oſtendit, & in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore noſtri perge, & in virtute ac modeſtiâ multò magis: ſine quibus caue cenſeas, non dicam famam vllam tibi eſſe poſſe, ſed vitam. Litterulæ enim & aliæ elegantiæ ſiue cultus ingeniorum vacuæ ab iſtis, ſordes ſunt & deliramenta mera. Modeſtia eſt, quæ ad cognitionem noſtri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De profeſſoribus quod diſtinctè ſcripſiſti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor ſum in Hebræis, in Græcis Heliæ aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam deſiit:) vt res ſuadebit aut ſcriptor aliquis quem legét. Philoſophiam ante omnia non deſeres: cuius fructus demum guſtabis in progreſſu. At nunc obdura. Sed de litterariâ tuâ ſarcinâ, quid? periítne? inſignem μετωρίαν tuam: quam vide ſeriò emendes. etiámne in eadem ſorte meæ litteræ? Nã memini dare me tibi ad Memmium, & Pincæum, & Faucerium. cur non ſcribis, vt ſaltem iterum ſcribam? Nam ſilẽtium meum trahi alioqui poſſit in culpam. Agellium (quandocunq; difficilis ille partus lucẽ videbit) fac habeamus: & ſi quid aliud prodibit, quo ſcias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potiùs mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem peſtiferam valere iſtîc audio: tu quantum in te eſt vita, & ſegrega à turbâ. Abſtine à multiplici omni curſu, diſcurſu: donec hiems & gelu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: ſed ita, vt nec corpus nec mens mihi ſatis firma. non certè ad labores. Itaque ſtudia noſtra ceſſant. non tua ſpero: quæ niſi auidè, imò calidè proſequaris in hoc flore æui, fruſtrà poſtea quęres fructum. Hæc monita noſtra tuâ ſponte ſeruabis, confido: nequid tamen

ea laxent

ea laxent alij, nonnullus mihi metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo: cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

——— * πόνος εὐκλείας πατήρ.

* Labor gloriæ genitor.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

Ecce tibi ad Busbequium librum & epistolam. si ita Porreto visum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatem tuam, hoc institutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortasse non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne sint cũ Homero * ἔπεα πτερόεντα. vitium tuum nosti: quod nunc aut nũquam corrige, & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerariis tuis quid audio? valdè vos quidem largi. Non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta, arcta? Sed ignoscimus tirocinio primi itineris tui, qui dignus alias eras acerbiori monitione. Non aliud magis decõrum in iuuene, quàm vt per viam gerat se demisse & submisse. Quod in posterum facturum te confido. Vale. III. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

* Verba alata.

EPISTOLA LXXXIII. *Lutetiam.*

PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Melisse, quî non amem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus, quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit subitò in Gallos? Amor nisi fallor, non ille à Cypride, sed hic à Phœbo, discendi, videndi, & doctos cognoscendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito quin patescent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν,

* Morbos necessum ferre cælitus datos.

ait Sophocles. In I. Gurlielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non, cum noueram: optimè de animo. nec censeo melius aut

rectius ingenium fuisse hoc æuo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. ad quam in tot turbis & molestiis nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXXIV. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO V. N.

DIV & sæpe ad te scripturio, mi Cantere: tardauit morbus, qui aliquoties minatus discedere, non discedit. Redit enim per interualla, & cùm seriò surrexisse me censeo, prosternit. Tamen nunc iterum meliusculè est, & omnino aut mensis huius genitalis aura me reficiet, aut nulla. Ad vos cogitaui sæpiùs. (inuitabat, præter amorem vestrum, aër.) sed absterret via longior, imbecillitas, finitimi etiam nunc terrores. addere audeo & conuiuia vestra: quæ lenta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demum tibi per Vulcanium misi. credo accepisti. Cetera cessamus: & satis abundè habeo, si omni curâ corpusculum hoc sustento. Labores certè nec ingenij quidem fero aut subeo, sine manifestâ noxâ. Ferenda ista: donec aliter visum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere seruet, & me (si ita expedit) aliquando firmet. Vale. Lugd. Bat. Non. April. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPIST. LXXXV. *Lutetiam.*

R. PINCAEO *Senatori regio* S. D.

QVAE hæc tam obuia humanitas tua est, Vir clarissime? quod vltrò appetendum mihi fuit, ipse defers vltrò, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquam mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splendor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficisci scio à viris mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantùm. & vereor vt purpuram seriò vnquam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantùm ametis, sed vmbram etiam & speciem, omnesq; in quorum animis effulget aliqua τοῦ καλοῦ imago. Itaque mi Pincæe (amicè & familiariter iam nunc te compello) amorem meum vicissim

seriò tibi offero: spondeoque futurum, priùs vt à me excidam, quàm vt ex animo meo illi qui tam procliues ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Presidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hâc amicâ salutatione. quàm meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale vir Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui nunquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugduni Batauorum IX. Kalend. Octob.

EPIST. LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM D. IANO LERNVTIO

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nam Victor noster quàm breuiculus! In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribúsne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuam amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed vt in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, anceps. Hodie stare me putem? cras relabor. vires recepisse? amitto: & quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus caussis. Calores saltem viscerũ sentio, & nescio quos edaces æstus. Quid me aliósque fallam? tabes ea est, nisi erro, & certâ sed lentâ viâ eo ad mortem. Nec ingemisce. Deo ita visum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, vt manum non verterim hoc fiat an illud. Ennianum istud verè proclamo:

Viuam an moriar, nulla in me est metus.

Cur aliter adficiar? Æquissima hæc naturæ lex est, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meq. exspectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam constantem, vt lictorem suum sequatur, & manum vltrò exposcat percussoris: aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me: nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur, sed euolat: sic ego libens in apertum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor. sed vitæ huius tam satur, quàm Priamus aliquis aut Nestor. Quousque enim eadem? edere,

edere, bibere, legere, scribere. & adde miserias, quas largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc sopha: ad mattya venio tuarum litterarum. Electa nostra Secũda probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd seriò verebar ne parum ad Genium priorum scriptorum meorum is fætus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum si referat aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse à spiritu hoc tabente? Quod si aliter; præter spem meam est, non præter votum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi saltem mei? Pascor enim libens hâc ambrosiâ: quam per altum istud otium vbertim necessum tibi est gigni. Sed illa aspis etiámne Audomari? Æternùm velim, necubi propinquior halitu suo vos afflet. Agellius autem eius tam ambitiosè promissus vbi est? Stephanicum enim vidimus, & in eo scommata ac tela non obscurè in istum. O improbum pariter & infelicem! Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non sit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis. me inuito: qui mucronem hunc acutissimi ingenij seruari & dirigi velim in digniorem hostem. Hic quidem calcandus est, non feriendus. & demittat atque abiiciat se necessum est, quisquis eum tangat. De Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestrâ retinete, quæso, in hac meliore vitâ & viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicasium nostrum amo & in pectore gero. Litigátne etiam & tricatur? an Grudios nostros potiùs abiit, sedem illam Musarum olim & Gratiarum? Quæ breui assurget, nisi fallor, & virorem ac calorem iterum ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam lucescit: si verum quidem est de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus versiculos de meliore venâ, Deo duce, audacter inseruimus, numero CCC. vtinam comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus, tantùm de successu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumque præire scitote, non perire. Longùm mihi saluete, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

EPIST. LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO V. A. S. D.

ANIMVM sæpe corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum. Ego testis. Ecce enim cùm Iani Guilielmij epistola ad me venisset amoris & iudicij tui de me index; etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias seriò tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque vt perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltrò amandum dilegisti, nō spernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo. & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meę famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, nunquam contemnam. Vale Amplis. Domine, & à valente me litteras pleniores exspecta, &, vt sic dicam, magis robustas. Lugduni Batauorum IV. Kalend. Octobr. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXXXVIII. *In Holsatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illustri, Vicario Regis Daniæ, Salutem mitto.*

LEVEM significationem animi & iudicij tui, Vir illustris, pro beneficio habuerim: quid censes hoc testimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honestè de me scriptas?

Omnes mortales sese laudari expetunt,

ait poëta vetus: non valdè tamen ego, nisi à laudatis. Inter eos autem, quis ante Ranzouium mihi sit? Genus tuum intueor? nobilissimus es. Famam? clarissimus. Virtutem & doctrinam? vtrâque maximus. nec facilè quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad scribenda talia: quæ apud rectas istas mentes recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus.

tus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. Itaq; scribere hæc talia (quidquid iucurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: sic libens ego dona, quæ à magno illo Deo. Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: & mihi hunc animum tuum, quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Batauorum Idib. Februar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST. LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO V. *Amplißs.* S. D.

CVRATOREM te (ita iamnunc intellego) huic Scholæ datum, Vir Amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hâc electione meritò speramus. Speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuandis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus apud magnos. Sedes in hac publicâ, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta de adfectu optimo & effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingeram tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegium inquam ante omnia instituendum est, in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus iis vna sit, vna mensa, vnum caput: lectiones variæ, pro captu cuiusque, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebunt. Numerum esse quàm maximum velim: certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui, fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominũ erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternum hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur externis? ne facite: & sumptus à vobis, ad vos iterum redundent. Cetera quæ ad legem & disciplinam, tunc distinctè superædificabo &

addam, cùm positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus: me iudice, magis. Pro Collegio, substituite Mensam communem. Ita suadeo ad Germanorum aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur voce tritâ) subsidium hoc subtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à se præbent, instruunt; nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocant, cui cura nulla præter eorum quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè istis. Domum hanc tibi & familiæ habeto. frumenti annui tantum numerum, ad panem: tantùm, ad zythum siue ad potum. Iuuenes cottidiè ad mensam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obsonio viritim quid pendent? Et ferè in septimanas conuenit de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum sibi quisque parat) incumbit iuuentuti. Singuli inquam pro obsonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges suas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iam Rectoris & Professorum illa cura est, qui ad hanc Mensam admittantur, qui admissi reiiciantur: & quater anno recensus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni siue indigni. Submouentur, retinentur, subrogantur, vt collegio illi visum. Conuiuiolum iisdem tunc, pro labore. Mihi crede, non alia res sumptum minùs grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, scimus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiiciendo: scimus quàm verba ferè sint, præclaræ illæ de disciplinâ leges. Itaque minùs compositi plerumque egrediuntur, è compositissimâ tali domo. Nescio enim quomodo, assidua conuictio illa & cõturbernium, nõ ex vsu iuuentutis: qui, vtcumque arceas aut separes, sermones communicant, consilia, vitia, sordes. & hinc lasciuiunt, degenerant. Nõ id peccati in meâ Domo, in quâ præter mensam nil commune. Nec aliud ea est, quàm velut publicum Diuersorium: sed parcum, sed honestum. Cogitabis: & cùm voles, colloquemur. Iam de Philosophiâ, quàm turpe! Ceteras hîc minores & velut ancillas artes coli & colere: negligi illam dominam & reginam? locum ei non esse in pro-

in proprio suo loco? Quò enim aliter hæc omnis Academiarum institutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamque inprimis spectat? Atqui ad eas Philosophia ducit: quam tu, Vir sapientissime, induce. Barbaries te terret, & spinosa illa viarum? Pelle illam, has purga: quas patres nostri malis tribulis, malis scrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipsam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc squallidam & personatam, sed in vero suo vultu. Scholarum hunc ante annos trecentos aut quadringentos vsum siue abusum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramque formam: cui, præter fructum, par dignitas & venustas. Quis enim amœnior adolescens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò cùm aduenêre: & imbibere non iniuriâ spernunt absinthium illud doctrinarum. Nos Aristotelem reducimus: sed ipsum &, si me audis, non solum. Ipsum dico. quia obscuri illi & aculeati Cõmentarij cui rei? Detorquent rectissima ingenia, & in acuminum flexuosos labyrinthos abducunt à vero Philosophiæ fine. Ipsum legisse & intellexisse satis sit: & maximè in iis libris, quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Aristotele fortasse, numquam ita scripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaque diuina, ob quæ mirati illum nos & prisci. Nam Ethica ipsa, leuiter libant & velut in transcursu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minùs ad Philosophiam facere censeatur, quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel veriùs sola. Iam, nec solum, addidi: & bono iure. Cur enim vni Aristoteli locus in hoc procinctu? Ille signifer esto: commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus saltem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ varietate, omnes tamen pro Sapientiâ & sub eâ pugnent. In Ciuili & Morali eius parte, an ille à Lycæo indignetur Platonem sibi apponi? imò fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi De rep. & Legibus magnâ ex parte concepti sunt & conscripti. An Senecam sæpe & Plutarchum? gaudeat potiùs in acri & arduâ militiâ hos sibi iungi velut optiones. Idemque de Physicis censeam: ad quæ & Senecæ Quæstiones Naturales, & Lucretij etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel

poëtas

poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi censeam in Scholis. Sed plura item & distinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monendus es sed rogandus, ne te aliorsum trahant iudicia quorundam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quærunt in agellis Rami aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca ipsa? Atqui isti ita eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solium illud Sapientiæ insidêre, priscis eiectis: næ ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem istiipsi tyrunculi Principatu mox deiicient, qui per seditionem elegêre. Puerorum enim ista (dicam liberè) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio & fateor multa in his breuitate & ordine bona:) manêre tamen intra fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui à Veteribus illis castris. Iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus est magnus. Pergebam in hac scriptione: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meæ occupationes, sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram vnam aut cænulam potiùs hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epistolâ tam longâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtà ac me velle: nec penes te vnquam culpam futuram non impetrati, non effecti. Deus illis in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugduni Batauorum IV. Idus Iulias. ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPI-

EPISTOLA XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndico reipub. eius.*

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram caussam) fiduciâ solâ amoris. Obliuio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi socors, numquam in hac parte quę ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub cuius vmbone sæpe nunc in his talibus latito & me defendo. Nam etiamnunc apud me ille hospes, lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat sanè aperitque insigniter: sed nocet exsiccando. Itaque nondum plenè iuuat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, vt rem video & natas in regione eâ desubitò turbas. Et Basileam (anteà mihi scriptum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atq; adeò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeam Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinâtium, qui Galliam insederint, in illam transilire: vt siquid ex gente istâ adhæserit exsultans, diluant siue temperent Germanâ grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis, non discernam. Et illam adferet; aut valdè me fallent semina quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Tamen excusso Palinuro nostro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem promptum video qui succedat ad clauum. Varij inter Ordines sensus: benè, si non dissensus. Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt scitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus est, cùm spei nullus est.* Quæ ipsa vota mihi interposita pro tuâ meâque (si ita expedit) salute. Vale. Lugduni Batauorum, a. d. XII. Kalendas Iulias. ∞.IↃ.LXXXXV.

EPIST. XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

MI Clusi, & litteras tuas accepi, & cũ iis thesaurum (ex animo sic appello) hortensem. Cariores mihi Bulbi illi Tuliparum selectarũ quos ad me mittis, quàm si globulos totidem ex auro vel argento. Vulgus nõ credat? ego de meo animo, & ex animo loquor. Grandes tibi gratias habeo: & cùm habeo, debeo: ac debebo semper. Infortunium quod in pede tibi euênit, mihi dolet. sed quid? Tu hanc sortem, ego aliam: & quemque clade aliquâ internâ siue externâ afficit Homerica illa Ate. Dea tristis, amara, perambulat hunc orbem, nescio quomodo magis celeri pede, quàm candidę Litæ. At tu quiescis, & id luges. Vtinã nobis domi illa desidia! Sed (en tẽpora, mi Clusi, imminent) iactamur & pellimur ad nescio quæ terrarum. Nam hîc palàm discidia. Tamen sermo etiam aliquis de Irene: sed vereor, vt sermo. Te vocaui nuper: nunc reuoco, cùm video instabilem statum. Nos in studiis agimus, & promouemus haud multũ inter tot turbas: tamen his diebus feriatis nescio quid in Senecam adnotauimus Tragicum. quę mitto, si te fortè delectat ille poëta. Paramus Politica, & grandiora quædam; sed quid mihi aut tibi spondeam, per hæc tẽpora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum. amare me virtutem, doctrinam, & amaturum semper. eosque qui eâ præditi. te, mi Clusi, inter primos. Vale. Lugd. Bat. VII. Kalend. Nouemb.

EPIST. XCII. *Preslauiam.*

ANDREAE DVDITHIO V. N. *Cæs. Consiliario* S. D.

IN ruborem me das hâc humanitate tuâ, Vir Illustris. Scribis vltrò, compellas vltrò: & promis atq. offers ea, quæ improbæ pænè mentis sit à tali viro sperasse. Ego enim te noui, Dudithi. Et quamquã inter nos multæ terræ, multi montes: tamen etiam huc penetrauit se dudum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, etsi tacito dumtaxat quodam sensu. Quæ enim mihi occasio aperiendi? ad quam præiuisse nunc te & velut strauisse hoc iter beniuolentiæ & amoris, sanè gaudeo. In quo sedulò & cum fide decurrẽdo, numquam erit vt vincar. Libellos nostros & Constantiam laudas. mentiar, nisi

nisi id mihi gratum: non quia laudes me capiant nimis aut titillent, sed quia testimonia talium virorum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor, ob iudicia siue calumnias quorumdam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querela illa, quam Constantiæ subtexui, scripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librũ edidimus: quem mitto ad te non vt munus, sed nouæ amicitiæ velut arram. Supersunt Saturnalium aliquot libri: qui digesti, imo perfecti, nisi quòd aliquam exspectãt iudicij limam. Quam haut facilè adhibeo, partim negotiis districtus, partim his bellis: contra quæ etsi stamus erecti, tamen auocant sæpe hunc animum à talibus cogitationibus, & in se intẽdunt. Remedium tu amicè offers (scio enim quod domicilium & apud quẽ designes:) & exosculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimẽto. Familia, vxor, (nulli tamẽ liberi) parui è sorore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etsi integra adhuc & viridis ætas. Itaq; non decretum mihi cõmouere ex hac patriâ, nisi fluctu aliquo maiore expellar. quod non semel nobis timendum videtur, in hâc tam diuturnâ tempestate. Alioqui beniuolè me habent Bataui, & stipẽdio sanè honesto. Nicasium Ellebodium ab adspectu numquam noui, optimè à nomine: iam tunc cùm Romę apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis mẽsibus post eius discessum. Nam ipse tunc Patauij: & scio me aliquando ad eum scripsisse Cardinalis nomine & iussu. Scire velim viuátne, & ecquid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epistolis editis video tibi amicum, itemque ex Præfatione eâ quę in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auidè legi & cum fructu. De ** Mathematico scripseram olim ad Ortelium, sed nescio reuera sit'ne futurus ad saliuã tuam & ad gustũ. Mathematicus enim merus est, sine aliâ arte, imò pænè linguâ. deniq; ex genere, qui μηχανοποιοὶ potiùs quàm θεωρητικοί. Adde quòd ęgrè nũc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vsus. Siquid de altero eruam, non grauabor indicare. Donellus Iurisc. amicè te resalutat. quem Norici abstrahere conati à nobis ad Altorfianã Academiam, frustrà. Manet enim mãsurusque est, quãdiu hęc schola. Valdè & tibi se insinuat noster Dousa: itemq; Plantinus, qui apud nos nunc agit, & casu cùm has scribe-

rem interuênit. Vale Amplissime & nobiliss. Dom. Lugduni Bat. ∞. IↃ. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, si est istic.

EPIST. XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO. S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cùm perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquã rumores illi magis grandes fortasse, quàm graues. Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia magis placida nũtiant, nec de bello etiamnunc aperto. Suspectam tamen pacem esse fateor: sed quando nõ in illâ gente? vtiq; hoc statu: quo de religione illud discidium malè sartum malè coit. Consilium tamen à me si quæris: ego censeam per Galliam trãsire te posse ad Germaniæ fines. Basileam vel Argẽtoratum dico: atq; illic velut è speculâ prospicere quis in Galliâ vẽtus. Si Zephyri pacati: redire. si Austri aut Noti: hærere apud crassiorem, sed & quietiorem gẽtem. Omnino consilium non est, dare te frustrà & cupidè in turbas. quarum si tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis. si is, fer ad Brissonium vnà: si manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tanti. atque ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro magno dederã, & aditu muniendo. Vale, & salue à me nondũ saluo. Lugd. Bat. XIV. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST. XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO *Præsidi Flandriæ* S. D.

QVÒD rariùs te appello, Vir amplissime, ab occupationibus tuis est, non à meis. Illis hoc largior: quas cùm in reipub. curâ & patriæ nostræ salute defigas, non inscitus solùm sed impius sim, si temerè interpellem. Et verò quid magnopere ad te scribam, præter colere me & amare? neutrũ ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis omnibus scis & iam reddi. Effecit enim dudum (rarum in πολιτεύταις) integritas tua & mira probitas, vt inuidiam odiumque non minùs in aliis viceris, quàm auaritiam in te & ambitionem. Ad patriæ salutem consilia tua omnia diriguntur; ad tuam, ciuium vota. Sed hæc apud alios malo. Studia nostra per has turbas non vigent, sed nec planè cessant. Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinę meditabamur, vt tu de Græcæ: sed exemplo magis

eodem, quàm curâ fortasse aut successu. Tenuis enim hæc materia: & quã vix impleam, nisi à suspicionibus & coniecturis. Nam auctoritatũ nos hîc ferè inopes. Plantinus etiam ad Grãmaticam concinnandam impellebat, quæ cõmunis Belgio vniuerso. sperabat id enim Ordines decreturos. Vix ego. nec si faciant tamẽ, valdè ingenio aut Genio meo scriptio talis. Quamquã fateor vtilissimi instituti rem fore: nec magis peccari in iuuentute instituendâ, quàm hac Grammaticarũ varietate. Inter magistellos factionum res est: & quisq; hanc aut illam præfert, quia posthabuit eam alter. Iam illi ipsi qui condunt, quid? hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grammatica prælecta, in triplici migratione. Ad annum decimumtertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno octauo eadem me tenuisse, etsi non eodem modo. Quinque illi anni si in stilo & grauiorum rerum scientiâ positi fuissent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tam imperitiâ, quàm ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico malo, mederi par sit: si tamen à grauioribus illis respiratis paulùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miserâ hac Belgicâ auertat, & te Vir Amplissime nobis illique seruet. Vale. Lugd. Batauor. III. Idus Nouembr. ∞. IƆ. LXXXII.

EPIST. XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpisti: comitatus te in Galliam adfectus etiamnunc non deserit, etsi in temporum & locorum grandi interuallo. Adde inter nos silentium. quod frigus inducere potuerit vel incitatissimo amori. At tuus nec intepuit quidem: & scintillas acres sparsas video & colligo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo; & iure, pectus tam fidum, tam amicũ. Locum sic satis honestum tibi illîc esse gratulor: nec, si me audis, muta. Ad patriam enim cur aspires? Zephyri interdum aliqui melioris spei, fateor: sed turbant subitò ex transuerso Noti. Cur autẽ iuuenilem hanc, vt sic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas; cùm statio tibi aliqua saltem, si non portus? Obdura. credo aliquando, post tam diuturnas tenebras, miseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoq. non mutamus: etsi exteri ia-

nuam aperiant & inuitẽt. De pugnis, quas in improbos quoſdam pro me pugnas, (ita ſcribis:) gratum, nec gratum. Ab adfectu, gratum: re diſplicet & effectu. Quid enim litigio iſto vincis? Non illos meliores facias: nõ me honeſtiorem, quem nihil maculant linguarum illæ ſordes. Ita ſeriò ſentio. laudari me, cùm culpant tam illaudati. Non virus illud homuncionis ego noui? inter cuius minimas culpas eſt liuor. Alia peccata ſunt, quæ ipſum eosq́; perdiderunt & perdunt, qui adhæreſcunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Ceſſiſſe hîc præſtat, quàm inceſſiſſe: quia nec vincis quidem ac repellis ſine maculâ tam maculoſos. De Hoſpitalij Epiſtolis editis, valdè gratum. haueo inſpicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores ſuos, imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos ſolida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Bat. Pridie Kal. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXXV.

EPIST. XCVI.

IANO DOVSAE *meo* S. *dico.*

LEGI ad vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto ſchemate ſcribis ad me, & non ſcribis. Quid cenſes? excuſatum iri te? Non debebas. præſertim cùm non alieni ſolùm multi huc cottidie, ſed ipſe à te tuus homo. Et tamẽ excuſo. non tam arte iſtâ captus, quàm iuductus à naturâ tuâ: quam cetera efficientiſſimam, ceſſare plerumq. ſcio & faſtidire in ſcribendo. Culpa ea in amicitiâ, fateor: ſed cui non ſua labes? Nec circumfuſa illa Thetys eam in te eluerit ſuis vndis: nedum vt ego me poſtulem minis. Taceo igitur, & patior. Emanſio veſtra præter vulgi vota & noſtram ſpem eſt. Etiámne in illâ aulâ tricæ & remoræ? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbium iam amiſsâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabũtur. è familiaribus tuis abit quantũ poteſt *Iupiter ille Tonãs*. Iam valedixit, iam ſarcinas collegit, iam eſt in viâ. nõ tenuerint hominẽ Batauæ omnes quadrigæ. O vim metus, & verè * ταvύπτερον δεῖμα! A quo pẽnas etiam Hybrida noſter ſumit, ad eãdem fugam. qui tamẽ diſſimulat, & reſiſtet, vt ait, hac hieme: ſcilicet cũ ciconiis ad vos venturus, ſub æſtatem. Ceteri valemus, & ſtamus.

k timor paſſis alis.

Vale-

Valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adsidentem tamen iam sanis, imò & accumbentem. Nam conuiuiola inire & obire hilariter audemus: quibus ades plurimũ, & non ades. Nam mens nostra sæpe apud te, & de te lingua. At inuitatiunculâ tuâ & illorum procerũ nunc non vtor. Di boni, quàm voluissem nobilissimam insulam! Sed anteà languor impediuit; nunc hiems, quæ per continentes has tẽpestates occupat præmaturè. E Galliâ mihi litteræ; & hoc noui, Petronium ibi recusum cum tuis Notis. Apud me est, videbis redux. De Mureto, nunciant Vixisse. antea tamen Senecam Romæ edidisse castigatũ & illustratum. Valdè velim vidisse. Rogertius noster istîc quî valet? quẽ inuideo tibi, te illi. Fabulamini enim assiduè, muginamini, & estis vnà quando libet, quãdiu libet. ô beatum par! & quod vtinam per me impar! Saluta sodes, & excusa me de silentio iustissimâ morbi caussâ. Sed heus tu! imitabor tuum σόφισμα, & ad alium in hac epistolâ scribam. Cognatus mihi illic est in comitatu Busij, ... appella hominem, saluta, (caue neglexeris.) dic accepisse vnas eius litteras, cupere plures. respõsurum me in breui: impeditũ adhuc morbo. O velum mihi vtile, & hac saltem parte salutarẽ morbum! patrocinatur in omni culpâ. Tu ne inuide. cui frõs tam dura, vt excusari etiã poscas & possis sine illo. Nos editionem Epistolarum paramus (si quid fortè subitũ in hoc morbo) & iam concinnauimus ad libros plures. Tardat, quòd odium alibi aut inuidiã veremur, ex cãdore & libertate. Quomodo tamẽ aliter ad amicos scribamus? Sed videbo, & incîdã aut recîdam: nequi noui in nos vẽti. Qui vtinã te referant, mihi, vxorique! quorũ alter te amat, altera perit. Vale. Lugd. nostræ, Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST. XCVII. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO V. *Amplissimo* S. D.

LITTERAE tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittentem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam cõpellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdã beniuolentiæ & salutarium præceptorũ. Et fateor, de Constantiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dum sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quæ illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionem imò polliceor: & effecturũ me vt ad culmen

illud

illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosopha, aliud esse quàm accessiones quasdã & ornamenta: folia inquam, nõ fructus. Quod iudicium meũ in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterum sub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus sum. Certè. sed nõ vt qui verum, me iudice, viderint: sed qui paulo magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate nostrâ aut malè aut timidè senserunt & scripserunt: esto. (etsi disputari eâ de re potest) deum tamen aspice: quæ secta aut illum magis aperuit & homini inseruit, aut ea quę ad ipsum? maiestatem dico eius, prouidentiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitem esse ad cognitionẽ & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerũt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorũ lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quãquam ille, Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponẽdus? Multa & præclara Plato, confiteor, multa Aristoteles: sed non robore eodem aut neruis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoq; peruenit: nec disserere illi magis de virtute videntur, quàm inserere & inculcare. Quòd si vita eam & factis nõ expressere: quid miramur? Veræ fidei & veræ lucis fulcrum illud defuit: cui qui nõ innixus, necessum est in partem aliquã ruat. Et tamen hîc quoq; facilè peccari sentio, si quis eos nimis apud lubricam iuuentutẽ hanc miretur & laudet. Abstrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrtas istos. quod cùm aliis, tũ mihi quoq; deinceps censeo cauendum. Nõ enim satis, ne ipse errem; sed ne alteri sim erroris caussa. Itaque; vt illuc redeam, iure quædam in scripto illo meo desideras: & præsertim magis expressam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, nõ animo meo deinceps gerã inclusam, sed proferam & præferam clarè in scriptis. Factũ antè à me parciùs, (si verã caussam vis) in hoc ancipiti statu rerum & varietate iudiciorũ, metu offensionum. At ego te sequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torrente. Quod superest, & te (vir maxime)

maxime)ex animo amari & coli à me ſcito,& canam illam veritatem. De Douſâ hoc quoq; confirmo, virum modeſtiſſimum optimumque eſſe, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo ſperamus aliquid audituros de tuis ſcriptis: quæ æſtimari magis à nobis ſcito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Bat. Prid. Nonas Maij. ∞. IϽ. LXXXIV. Dominic. Lampſonium valdè velim à me ſalutes. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promiſſum. Item Læuineium, ſororis tuæ filium.

EPIST. XCIIX. *Lutetiam.*

HENRICO WILTIO S. D.

QVÒD ſalui adueneritis, idq́; ex litteris tuis intellexerim, valdè gratũ. contrà moleſtiſſimum audire, de morte Sigonij & Guilielmij. Sed ille prǽter ǽtatẽ nihil paſſus eſt, (caneſcebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit ſtudiorũ ſuorum. Iſte noſter, exſtinctus in ipſo æui & ingenij flore. Feramus. & vereor vt hic annus fatalis ſit ingenio non vni. Me quoq; carpit lentè morbus: etſi mitior nunc paullò molliorque. Lutetiæ, ſiue in pleráq; Galliâ totâ, peſtiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantũ humaniter licet. Abſtine à diſcurſu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab inſolenti illo Baccho. Niſi caues, fatum tibi per illam viam. Meliſſum iſtîc eſſe, gaudeo: & magis ſi vſus tibi cũ illo. Velim te in hac peregrinatione innoteſcere viris; qui claritatis aliquid habent ab ingenio & ſcriptis. Hæc enim res ad tuam lucẽ. De Cuiacio quid eſt? Auaricíne agit? an Lutetiæ eſt in conſilio Regis? Ita neſcio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia ſcribes: quǽ grata nobis ſcis intellectu. Eidem viro epiſtolam meam oſtendere poteris ad Ianum Guilielmium (ſi tamẽ occaſio erit) quia, ſi memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi priùs, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni noſtri ignauam ignauiam! itan' eum perdidiſſe aut proieciſſe commiſſas litteras? At ego dǽ ſuperbiâ & cõtemptu pericliter apud Memmium, Pincǽum, Faucerium, quem Leidæ olim noſti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi ſatis prompta ad ſcribendum. Deum rogo te ſeruet, & augeat cum annis modeſtiam & virtutem. Scribe ad me quidquid ibi noui. Lugd. Batauor. Kal. Decemb. ∞. IϽ. LXXXIV.

I. Aurato, viro & poëtæ ſummo, item Paſſeratio à me ſalutem.

EPIST. XCIX.

Antuerpiam.

IOHANNI ROTARIO S. D.

ET ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior caussa, quę te impulit ad scribendũ. Amor enim & humanitas est: quẽ nisi mutuum amem, manantẽ à tam puro fonte, durus sim & inhumanus. Atq; ego te, mi Rotari (verè & sine blanditiis dicam) iam antè inter iunctos habebã & inter caros. ita multa de virtute tuâ audiebam, & studio sapiẽtiæ & doctrinę. quod rarum inter tui ordinis homines, quibus * pennatus illę deus carior est quàm * laureatus. Nunc autẽ à te litteris tã amantibus prouocatus, sequar in hunc amicitiæ campũ, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidẽ sunt & adfectu. Constantiam nostrã à te probari gaudeo. & magis illud, quòd significas te iam olim in studiis his Sapientiæ deditũ: quæ sperni scio à quibusdã vt superuacua, & in quibus parum ad virtutem momẽti. Sed errãt. quoniam etsi à diuinis litteris verum omne robur, & purâ luce nos perfundi fatear pietatis: sunt tamẽ hæc iuxta diuinum verbum adminicula quędam, quibus dirigi & firmari possint vacillantes isti gressus. Nam quin castè & cautè Philosophiâ vtendum sit, nõ abnego: eaq; ad normã & velut lapidem explorãda cælestis legis. cum quâ tamen consentire pleramq; eam (dico quæ de Moribus est) quis item neget? in Platone, Trismegisto, Epicteto, Arriano, altas præclarasq; multas voces reperio. quid refert à quo eæ profusæ, si ab vno illo spiritu veritatis? Quẽ inspirasse, vbi libuit, prisca illa etiã pectora, & oracula edidisse per homines vanos & profanos, nihil ambigo. Inter vetustissimos Iobum vide. quẽ è gente electâ fuisse nõ censent, & tamẽ scripsisse omnia electa. Mercurium illum ter maximum, quem dixi. mysteria in eo multa & arcana nostræ legis; etsi Ægyptium fuisse traditum sit, nec imbutum veris sacris. Idem in philosophis est, & omni illâ scholâ quæ à Socrate. quorum scripta notas non obscuras & scintillas præferunt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladiis solùm & grauioribus telis res geritur, sed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturę est: sic in hac nostrâ contra vitia & adfectus militiâ, non solùm illo penetrante Verbi mucrone, sed etiam philosophorũ hastis & sagittis aptè interdũ & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortasse aliquid

* Mercurius.
* Phœbus.

de

de repub. item nostrâ exspectas, vt remunerer te hâc quoq; parte. Sed quid scribam? lenta hîc omnia, nō læta: & vidētur res nostræ velut in vado quodā adhęrescere. idq; eo tēpore, cùm velis & remis festinandū sit. Nam qui in nos pugnant, quos progressus cottidie faciant, vides. Remedium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur, vtinā vtiliter! Sed vix spero. ita multi palàm, plures dissidēt occultè. A labe eâ quę Flandriam corrupit, immunis nostra Batauia non est: & hîc quoq; varia iudicia & discidia animorum. Ita vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum* (vt Tacitus noster ait) *discordia quoq; accedat*. Quod si fit, conclamatū est: & exsequias Belgicæ, quibus commodum est, ite. Sed hęc sunt illa, aduersus quę Cōstantia nos munit: & in cuius pręsidio ego quidē acquiesco. De falso Cicerone illo, gaudeo tibi probari iudicium nostrū. Illud miror, Italos fuisse tam obesæ naris: à quibus, si deo placet, aureus ille partus. De Boulenio & Panhuisio, faciam sedulò: & si quid aliud erit, in quo gratū facere tibi tuiq; similibus possim. Salue. & per te Iohannes Viuianus vir planè bonus & poëta. Lugd. Bat. XIV. Kal. Ianuar. ∞.IↃ.LXXXIII.

EPIST. C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM exspectas? increpabo. Túne Româ recèns redieris, & tribus verbis ad Lipsium? idque post biennium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Wincelium dedi. At nunc, tanquā in oculis mihi & ore assiduus, ita languidè scribis & quasi inops rerū. Quin si de te nihil & itinerum euētu: saltem de manu illâ nostrâ aliquid litteratorū? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bēsius actitēt, & illi velut Patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Nō enim effætam nunc ingeniorum Italiam censeo, illam nutricē eorum olim & parentē. Hæc peccasti. &, vt spē imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues grandi aliquâ epistolâ, longâ, latâ; & quò magis latâ, magis lętâ. Talibus enim alloquiis egeo nūc, ô Egmonde, in torpido hoc morbo, qui me, annū & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidē adhuc planè medicis, adeò nō remotus. Ardores

viſcerum ſunt & interni æſtus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: niſi quòd mens & caput mihi ſana. quæ tentari tamen & lædi per eum morbum nō te, credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnū Laurentium illum Medicē tenuit & citò abſtulit, ſed per imperitiam medicorum. Nam aliâs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & eſu mirè iuuant:) & aliquid ſanè proficio: niſi quòd ad extremum, vereor vt ſuppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, deiectus non cadit, fugiens nō cedit. Antæus aliquis eſt:

—— *ab ipſo Sumit opes animumque caſu.*

Et profectò Terrę illa progenies, ducet me ad terrā. De me habes. nam de ſtudiis, ſcilicet in languore hoc languent. Tu autē quid? Grudióſne cogitas, & illic honorē? Faueo, & voueo. illud miror, in eâdem togâ cādidâ tecū conſpici tam nigros. Etiámne ille, ab Lutetiâ huc adſpirat? O frontē, frontem! Nec tamē illum nimis culpo (perſeuerat enim eſſe quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant ſe ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, miſereor. tenebræ & infamia tibi, per tam obſcuros, tam infames. Tu autē, ſi me audis, obdura & fortiter age: peruinces, ſi inter ſuffragatores aut arbitros, vlli erunt mediocriter boni. De migratione noſtrâ: amicè tu, neſcio an ex famâ meâ, aut ex vſu. Inter hirūdines iſtas ego? æſtates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentē primam nimborum hiemē? non decorè, fortaſſe nec prudenter. Perpetuum enim ſerenum in illâ parte quis mihi ſpōdet? Obſcura, mi Egmonde, hęc talia: in quibus vetus illud Tiberianū iure nobis placeat, vt *cōſilia, quibus impares ſumus, fato permittamus.* Homo hîc quid videat? deſipit maximè, qui ſapit maximè. & ſolus ille æternus æthereuſq; oculus eſt, qui hos euentus cernit, & dirigit ſæpe præter omnium mentē. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus: * Ἄγου δέ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη.

* *Tu Iupiter me ducito, & Fatalitas.*

Tu mi Egmonde vale, & Clariſſimum Iuriſc. & Anteceſſorem Iohannem Wameſium, ſi occaſio tibi, à me ſaluta. virum prudentem, doctum, & (quod expertus ſum) in virtutem & litteras valdè pronum. Idem cupio & cenſeo de Anteceſſore Philippo Suerio.

FINIS.

IVSTI

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM CENTVRIA SECVNDA.

Ad Illustrem virum

THOMAM BVRG BARONEM, ET BRIELANVM PRÆFECTVM.

LTERAM Centuriam epistolarum nunc emittimus, Vir illustris, & nomini tuo meritissimò eam dedicamus. Si amor aut beneficia huc me vocant: ille in me magnus, & hæc crebra. si dignitas aut virtus: vtrâque ornatus es inter gentis tuæ primos. Genus tibi nobilissimum, & antiquâ stirpe decôrum: magnitudo animi & prudentia eximiæ, & cuius vtriusq; specimen dedisti in his Belgicis quoque turbis. Ad arma quoties te hostis aut occasio duxit, tu manu strenuus, consilio prouidus: & quies cùm fuit, Præfectura tua te habuit cum ciuium militumque veneratione pariter & amore. Quinetiam in illâ nocte temporum, cùm homines quidam maioris animi quàm consilij hæc nostra turbarent, & vno velut filo appenderent publicam salutem: ea moderatio & prudentia tua fuit, vt in mediis flammis flamma te non tangeret, & pænè vnus firmus quietusque stares in communi

muni illo motu. Magna iſta ſunt: & maiora futura, ſi maior aliquis aut latior virtuti tuę campus. Quod voueo: & te, Vir illuſtris, rogo, vti inſcriptionem hanc accipias velut animi cultuſque mei in te pignus. Vtriuſque quidem eximij exiguum: ſed quid faciam? vt Vlyſſes ille apud Alcinoum nihil habet quod rependat pro ingentibus meritis, præter vota & grates: ita ego, quem cetera deſtituunt præter munera hæc mentis. Quæ tamen vobis magnis quoque ſæpe magna. & meritò: quoniam fama & æternitas ab iſtis. &, vt ait Pindarus,

* ῥῆμα δ' ἐργμάτων χρονιώ-
τερον βιοτεύει,
ὅ, τι κε σὺν χαρίτων τύχᾳ
γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας.

**Sermo factis diutiùs viuit, quē cum Gratiis volentibus lingua extulerit è profundâ mēte.*

Vale III. Idus April. ∞.IↃ.XC.

AD LECTOREM.

ABE etiam hanc CENTVRIAM *Lector, sed puram, simplicem, & sine mixtione. In priore illâ alienas aliquot inseruimus: nunc displicet, & detraxi. Non ergo dignæ illæ edi? dignæ, sed non à me: & mali exempli, arbitrium hoc sibi sumere in scripta aliena. Mihi fieri nolim: & tamen faciunt. atque ecce edunt alibi hanc aut illam epistolam, me non ignaro solùm sed inuito. Quæ hæc temeritas, siue improbitas, est? Clamo & testor apud homines qui sunt, qui erunt, inimicus mihi quisquis hoc facit.*

QVICVMQVE QVODCVMQVE
MEVM, PRAETER ME, DI-
VVLGAT AVT DIVVLGABIT,
PRAESES LITTERARVM ET
FAMAE DEVS VINDICATO.

Homo imperite & φρένας ἠλεέ. verba aliquot apud te familiaria, aut libera, aut blanda effudi: sed apud te: & in lucem tu hæc calidè effers? Quid hoc est aliud (*vtar disertißimi viri verbis*) quàm tollere è vitâ vitæ societatem? tollere amicorum colloquia absentium? Quàm multa ioca solent esse in Epistolis, quæ prolata si sint, inepta esse videantur! quàm multa se-

ria, neque tamen vllo modo diuulganda! *Abi igitur inhumane, inepte: nec sic me produce, imò traduce. En, cùm cautè omnia & circumspectè scripsimus (vt hoc auum est) non effugimus morsum: tu subitaria mea prodis, id est, latus pectúsque meum nudum obiicis ad omnem ictum? Abstine. & tu Lector, mea ama, sed mea.*

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ II.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA II.

EPISTOLA I.

HADRIANO TVRNEBO HADRIANI F.

ERVM mel, non epiſtolam, à te, Clariſſime Turnebe, accepi. Tu mihi gratias? ego tibi, qui tam gratè & benignè interpretaris officium, quod ſine ſcelere non omiſiſſem. Qui vir diuinus ille parens tuus fuerit, nôrunt & fatentur omnes, quos ſtupor non præpedit, aut liuor. Ego à puero, velut aſtro quopiam inclinãte, iui in amorem illius & laudem: nec vir mutaui affectũ, ſed auxi. Nõnemo inuidet? eſto. ille viuet in ſummâ æternâq; gloriâ, quamdiu res Græcæ aut Romanæ. Nec plura hîc de illo: de te, germaniſſime Turnebe, ſic habe. non ambire me amicitias, naturâ & iudicio propenſum ad tenebras & quietem: ſed triumphare in tuâ, quem iure amo purum aurum ab illo auro. Plura libet, non licet. teſtis mihi iſte Hier. Groſlotius veſtrâs, inſignis iuuenis, qui iamnunc mihi adeſt, & abit. At nobis haut ſæpe opportunitas mittendi, ſcribendi tamen ſemper voluntas. quod crebrò & magis ſeriò faciam, ita amor hic inter nos perennet, quem coïmus auſpice & teſte immortali tuo patre. Poſtrid. Id. Mart.

EPIST. II.

VICTORI GISELINO.

INVITI à vobis abiimus, inuiti. Quid vis amplius? apud amicum hoc ſatis eſt: ceterùm, calceum hunc vide, nemo veſtrûm ſcit vbi me premat. Apuleium tuum ſcriptum conferre cœpi: quædam in eo valdè bona. Venationes etiam noſtras attigimus,

ſed frigidè imò contemptim. A peregrinatione enim hac ſupinus & aliarum cogitationum, vagè adhuc in ſtudiis erro. nec facilè inſiſtam lineæ, niſi recreatus aduetu veſtro: qui, per omnes deos, ne me fallat. Hoc communiter rogamus, Douſa, Hautenus, ego. Varias Lectiones ····· legi, editas in Galliâ nuper. placet ingenium adoleſcentis, placet aliquot locis noſtri imitatio, ſi non furtum. Idem in libello ······. Quid dicam? diſcipulos habeo, & breui faciam ſectam. Sed vt ait Pindarus,

* τὸ δὲ φυᾷ κράτιστον ἅπαν.

Optimũ omne quod à naturâ eſt.

Sanè ſiquid in oratione noſtrâ aut ſtilo probandum: totum à naturâ eſt, vix à curâ. Rationem meam ſcribendi ſcire vis? fundo, non ſcribo. nec id niſi in calore & interno quodam impetu, haud aliter quàm poëtæ. Siquid operoſius paramus; rem meditamur, diſponimus. verba facilè ſuccedunt ac pænè præcedunt meam mentem. Iſtos rideo, qui etiam epiſtolas, ſi dis placet, lentè & velut ad numerum componunt. Verba examinant, circumſpiciunt, traiiciunt: & miſelli cùm omnia fecerint, vmbras putes non homines loqui. Ita tenuis tota ſcriptio, ſine ſanguine, colore, carne. Sed diffundor. peccatum meum ſolemne, cùm ad te ſcribo. Nunc emendo, & ſileo; & te valere iubeo, ac venire. Ni facis, Amor Giſelini res tuas tibi habeto. Lugd Bat. xv. Kal. Iunij. ∞. IↃ. LXXXI.

EPIST. III. *Lutetiam.*

IAC. AVGVSTO THVANO AMERIO.

DISTVLI ad te ſcribere, V. C. dudum: præter morem meum & præter votum. Amantes redamare non ego neglegens: & tu merueras, non amore ſolùm quem benignè vltrò attuliſti, ſed ingenio, ſed doctrinâ, ſed probitate: quæ tria in vno Carmine tuo clarè vidi. Sed amabo te, ita perpetuùm Fama te amet & Virtus, ignoſce: & morbum hunc noſce, qui non ſinit me eſſe mei iuris aut moris. Verba non dedi, non miſi: dedi animum, miſi affectus mei ſæpe auras, qui apud te & duos illos quos in extremo Carmine tuo mecum iungis. O cæleſtem pænè dixeram Trigam! niſi de terrâ & luto meo aliquid afferrem ego, funalis ille tertius equus. Nam iugales duo, re uera ſupra homines: & tu item auriga, qui iunxiſti. Nos Epiſtolas dedimus nuper: & valdè

& valdè hauebam exemplar tibi illiſque mittere, niſi qui has ſerret, recuſaſſet. Noſti per hoc bellum, nec tuta, nec trita nunc viarum. Valetudo mea meliuſcula: ſic tamen, vt extra morbum potiùs videar, quàm languorem. Damus nunc & edimus *De Pronuntiatione Latinæ linguæ Dialogum*, tenue in re tenui opus, nec dignum meliori veſtrâ aure. Tu ex animo à me ſalue: qui æternùm tuus ſum. ita ſim ſaluus. Clariſſimis Cuiacio & Scaligero ſalutem. Lugduni Bat. III. Id. Februar. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. IV.

PETRO VILLERIO *Filio.*

VERE ſcribis. ſemper tu mihi curæ, & nunc es. ita ingenium tuum & mores, & pater etiam, merentur. Vtinam aliquâ curâ meâ te curem, & à morbo iſto releuem, qui pertinaciter vrget! Quid facias? feres. certus ad ſalutem tuam hæc dirigi, etſi non ad voluntatem. Si vulgi more loquerer; querelas miſcerem, & dolorem meum oſtenderem in caſu, quo hæc ætas tua & tu indigni. Non faciam. fortiorem eſſe te & me volo: nec te cupere ſolatia ex alienâ ſympathiâ, nec me promere dolorem, etſi doleam. Nam hoc non nego. ſi deo viſum eſſet, alium te malim. cùm non viſum; quod ipſe vult, nolens, (vt ſic dicam) volo. Hoc de te ſcribo. in me nónne idem? languor hic biennalis me tenet, & abiicit in validiſſimâ hac æui parte. Annum enim trigeſimum-nonum vix attigi. quid tamen angar, aut opponam? facit ille, qui me fecit. Nónne in figuli manu eſt, effingere leui rotâ vaſculum, & idem frangere? Et hoc melius, quòd figulus noſter nos non frangit, ſed refingit, & è miſeris beatos, ex inferis ſuperos reddit. Sed hæc talia aut tu tibi ſæpe, aut omnium optimè pater dicet. De iuris ſtudio, quid nunc cogites? profectò ſolitudinem id non amat, cui forum ſemper propoſitum & turba. Ad Philoſophiam magis te nunc ducam, quæ non delectet ſolùm in hoc tædio, ſed firmet. Eloquentia & ſtilus rus tuum non ſpreuerint; in quibus ſi tempus hoc ponis (donec melior tibi valetudo) id non perdis. Scripſimus De Pronunciatione, leui manu, vt in re leui. en habes, vide, & à me ſalue, qui ex animo tibi cupio. Lugduni Batauorum, Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPI-

EPIST. V.

IACOBO CORBINELLO.

LITTERAS ad me mittis, non adfectus solùm plenas, (leue id verbum sit) sed amoris. Benignè ad amicitiam prouocas, laudes adiungis: è quibus has vix agnosco, illam appeto pari tecum voto. Gentem vestram amaui semper: & ex eâ illos maximè, qui vetere illâ Italiâ digni. Qualem te esse, mi Corbinelle, non solùm ex igniculis litterarum tuarum, quos sparsos colligo, video: sed etiam ex testimonio viri magni P. Victorij, qui de indole tuâ ad virtutem magna prædicat, nec vana. Atque vtinam pessima hæc tempora concedant nobis liberum eundi redeundi iter! profectò viderem vos, (lumina illa Galliæ etiam includo:) & nectar illud sermonum vestrorum haurirem auidâ aure. Sed nos iactamur: nec Æolo etiam vos, vt video, litastis. Venti vbique & tempestates: quæ, mirum, nisi hoc anno euertant, certè conuertant, hanc Europam. Fratris tui μεγαλοψύχου historiam & tristem exitum legi. quid miremur? hodie illæ viæ, & nil nisi σκολιὸν videmus à plerisque his dynastis. O Italia, Italia illa prisca, vbi es? At tu, vir nobilissime, solare te cùm aliis rationibus, quas litteræ & sapientia tibi suppeditant, tum maximè cōmuni eo Fato quod iniquum hîc semper in bonos. Exempla tibi prompta scio. tu scito & hunc animum: quem iamnunc seriò deuoueo in tui amorem. Lugduni Batauor. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. VI. *Vltraiectum.*

LAMBERTO VANDER-BVRCH, *Decano.*

AMO iure tuas litteras, amoris & pudentiæ simul plenas. Amorem enim interpretor, meas laudes: quas adfectus tibi magis certè, quàm iudicium dictat. Quid enim sumus? conari me magis scio quàm efficere, velle quàm posse in publicum prodesse. quidquid tamen id est (& esse aliquid vobis tam fidis amicis credo) gratum mihi, quòd gratiæ saltem locum parit apud tales viros. At prudentia tua, in iis mihi clara, quæ de publicâ istâ re scribis. quæ sanè confusa, turbida, & vtinam non vicina ad occasum. Quis bonus non queritur de eâ tecum? sed hoc vnum relictum

ctum est, quoniam mederi non in nostrâ manu. Imò fortasse nec humanâ. Deus ille est, qui publicas has clades immittit, qui alit, & fouet; & tum finiet, cùm nos earum caussas. Eæ autem peccata sunt. quæ adeò apud nos non desinunt aut minuunt, vt augeri mihi & adcumulari videantur vnà cum pœnis. Iritamus cottidie magnum illud numen, & quasi puniendi iustæ caussæ non sint, damus nouas. Quando luxus, fastus, libido maior, impunitior? & religio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, auaritiam: nec in vno alteróve, sed apud plerumque ordinem, ætatem, sexum. Itaque de pace aut tranquillitate, nihil ego spero. ——*bella horrida, bella* exspecto: aut certè tyrannidem non optabiliorem quouis bello. Illi ad quos Victoria inclinare se videtur, irati veniunt: & si qui moderari volent, nescio an audientur. In omni bello cruda post victoriam principia: magis in ciuili, vbi odia & acerrimæ factiones. Sed Deus videbit. cui, quod ad me, curas has ex animo relinquo. Sicut & illam de valetudine meâ: quam nō ego quidem, Vir amicissime, neglego, nec mortem vltrò appeto: sed cùm feci quæ humanitus possum, securus exspecto euentum. Hoc curo, vt vitam meam corrigam, vt deo meo placeam, vt sedem ab his nimbis quietam in superâ illâ arce possideam: vnde adspiciam humana hæc omnia, & contemnam. Interea tamen nec studia porsus omitto, nec ea omnia per quæ publicè aut priuatim humano generi videor posse prodesse. Ostendent id breui quædam etiam scripta nostra, quæ iterum paramus. De Floro tuo manuss. quem offers, valdè gratum. multa sanè reperio, non animaduersa Vineto aut Stadio ante me censoribus: & reperiam plura, scio, si auxilium mihi tui libri. Itaq; si eum quamprimùm ad me miseris, beneficio adficies me & posteros. nec id celabo. Vale, & fratrem tuum Graphiarium amanter à me saluta, cum gratiarum actione pro munusculo nuper ad me misso. Lugd. Batauorum. XVII. Kal. Febr. ∞. Iↄ. LXXXXVI.

EPIST. VII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

TVAS reuersus vidi libens: non etiam ea, quæ in ipsis. Languorem præferunt, & nauseam in rebus omnibus seriis &

honestis. Vidi, mi Francisce, iam olim insitum tibi hoc vitium: quod ratione & curâ, quęso te, vince. Iaces, nisi facis. Quid hominis tam proprium, quàm erigi & spectare alta? Alta dico, id est, quæ ad æthercam illam partem pertinent, cælitùs immissam nobis mentem. Hæc colenda. nec potest sine meditatione, sine actione: neque ista, sine labore. Hunc igitur vsurpa: quidquid reclamet fastidiens illud tædium, haud longè à veterno. Tu deo, tu auo, tu mihi, curæ & cordi es: nec te deseremus, si non te ipse. Doctoris illius noui diem quòd obieris, benè factum: quod cum versu celebraueris, nec malè. Sapientiæ pars est leuiter desipere, & paullum extra viam rectam ire, ad vitandum violentum aliquem occursum. Vidésne vt nautæ vela sinuent & obliquent: & teneant nihilominus suum portum? imitare. Pietas tibi interna & vera sit proposita, Modestia & Virtus: in externis, personam interdum sume aut pone, pro re aut pro æuo. Studia tua calere velim (ætas ista hoc postulat) & videbimus quid in rem tuam maximè sit vnà cum auo. Surge tantùm, & confide. Ineptias God........ vidimus, & risimus. quis cõprimet Criticorum hunc luxum? Satyra mea frenos nõ dedit: opus lege aliâ aut rege. Vale. Ex vrbe, in quâ tu olim, XVI. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. IIX.

HENRICO WILTIO IC.

CANTERVS apud me erat, cùm tuas accepi. dicam gratas? gratissimas, ita me Deus amet, vel hoc nomine quòd à sex mensibus primas & solas. Et tu de me quereris? bellè. at ego pluries scripsisse me scio (vide an deceat) quàm te respondisse. Excusabis non redditas. credo: feramus igitur inter nos & excusemus, nõ tam culpam communem, quàm temporum sortem. Valetudo tua & studia prospera, mihi gaudio. perseuera. Nónne apud illum virum es, qui sæculi decus? vide ne frustrà. frequenta, audi, disce. Pollio meus honore ab illo auctus: quòd ab illo, iure ante honorem ipsum censeat. Scripsi ad eum, & quàm grata mihi Dedicatio illa, ostendi. Vos, quęso, inter vos concorditer & amicè viuite: quia Belgæ, quia ex meâ domo, quia sacrorũ eorundem & studiorũ. Senectus mea, si ad eam pertingo, solatium sibi spondet in vobis.

in vobis. Sed quando videbo? quando reditis? mihi placet non porrò vos currere, in Germaniam flectere, illinc lares. Iuno Iuga vos exſpectat, & Quies. Etſi patria hæc etiamnunc turbulenta. Sed ſi non antè peregrinandi vobis finis, quàm hîc quies, quis finis? Tua ad Nonium grata, proba. Sed litteras vrge, & ſapientiæ ſtudium ne omitte: ad quam metam dirigi velim omnia tua. Infelix ſemper erro, ſi ab illâ aberras. Vt nauis quæ inter fluctus ſine clauo iactatur, ſic mens quæ in hac vitâ ſine ſapientiæ gubernaculo. Mores illi plebeij, ſtolidi, vani, ne te inficiant caue. Alphæus mare Siculum ſubterlabi dicitur, ſine mixtione vndarũ, ad ſuam Arethuſam: tu per leuitates, per vanitates, ad amatam illam Diuam. Vidiſſe ea vtile, non ſe inſeruiſſe: tranſiſſe, nõ miſcuiſſe. Edidimus nuper Centuriam Epiſtolarum. magni illius viri mihi illic mentio, & ſæpius fuiſſet niſi impediſſet ille vir quem hîc noſti. Scænæ ſeruiendum eſt, quamdiu ego in hoc Theatro. Sed verum meum ſenſum breui aperiam magis & diffundam. Nec vos quidem omiſi, te & meum Pollionem, vt videbitis, aut potiùs iam vidiſtis. Nam libri, credo, allati. Etiam nunc edidi De pronunciatione Latinæ Linguæ Dialogum, mihi probum. Tu ſalue, & redi ſi parenti tuo ita viſum. De Italiâ, non tibi, non Pollioni noſtro nunc ego auctor, ponite vana cogitationum. XVI. Kalend. Maias. ∞. IϽ. LXXXVI.

EPIST. IX.

IANO LERNVTIO S. *dico.*

ITA perpetuus inter nos amor ſit, mi Lernuti, vt cum aculeo diſceſſi à vobis. Curſim, inquies. Quid facerem? aliud animus, aliud res ſuadebat. Vitam meam noſti, & ſcænam cui ſeruimus. Si vnquam aliquid verè ſcripſi, hoc eſt. quaſi anima à corpore, auulſus ſum à vobis. Fuge aliud ſuſpicari in me: quem, culpa tua eſt, ſi nondum noſti. Nam apud amicos nihil me vno ſimplicius: apud alios ſanè ſim quod Vlyſſes. Nónne & aulam, & Etruriam ego vidi? ſed iis non vtor apud ſimplices & candidas iſtas mentes. De colligendis & digerendis poëtarum noſtrorum verſibus, ego verò tibi iterum auctor. Famam tuam cum alienâ auctum ibis (quanti enim eſt, putas, illa recti iudicij gloria?

apud me, super ingenij aut doctrinæ.) decus item Germaniæ & nostræ Galliæ. quarum interest, non omnia ingenia intra Alpes clausa videri. Non exemplum nuperum illius vidisti, qui Italos poëtas digessit? sed vellem eius, imò ipsorum caussâ, magis cum dilectu. Inter nostros Lotichium amo: Ianum Pannonium æstimo: Scaligerum patrem admiror. qui si felix illud ingenium & inuentionum inuidendum acumen curâ temperasset & limâ, coronari contra omnes poëtas posset ab illo ipso æuo prisco. Hac, nisi fallor, deficitur. nec in edendis quidem eius adhibitum, quod debuit, discrimen. Eò suaserim, illius & aliorum optima quæque ab optimo iudice selegi. & tu is eris. Reliqua in sermonem reiicio, qui inter nos proximo mense. Ita enim scribo, ita impero. Venies, inquam ad hunc Iunium: & iamnunc aures claudo ad omnem excusationem. Extra iocum, Lernuti, in hac breui fugacique vitâ fruamur hunc fructum. Ferrum nostrum in igni est. Vale. xv. Kal. Iunij. ∞. IↃ. LXXXI.

EPIST. X.

P. VILLERIO.

SOLATIO mihi anteà amicorum litteræ, nunc remedio: nec vlla medicina magis leuat hunc languorem, quàm alloquia hæc à vobis. A te inter primos: qui me seriò amas, quem seriò ego amo. Vultum tuum videre nuper cùm Hagæ esses, optabam. Fefellisti. contentus manu sum, quia scio quæ negotia te circumstent & implicent, atque abripiant sæpe inuitum. Ego hoc vno felix, quòd meus. Sed nimirum, vt qui semel nauim & mare ingressi, in arbitrio ventorum sunt, nec redeunt ad terram, cùm volunt: sic vos, qui in remp. Tenet illa inuitos; & cùm terram maximè spectaris, retrahit aliquis æstus. Atque vtinam tui similes teneat semper! Remiges & sentinatores plerique sunt, qui nunc ad clauum. Hinc iactatio, & ad extremum, naufragia: nisi ab alto dirigat ille Deus. Inuitatio tua in Zelandiam, grata: & puto, parebo. non illi alteri consilio, de Galliâ. Nec vera nego quæ de opportunitate, salubritate, & suauitate locorum hominumque narras: sed peregrinandi mihi nunc vna caussa, Valetudo. Eam meliorem posse fieri per acidas illas aquas medici suadent, & (vt in spem nostram

ſtram proni ſumus) perſuadent. Tentaſſe quid nocuerit? eo certè animo, vt nihilo abiectior illinc redeam, quàm eam, etiamſi omnia ſint contrà. Vitam hanc magnifacere Chriſtiani non puto, quē manet vita illa melior: ſed nec abiicere, & remedia ſpernere, quæ data huic fini. Gallia veſtra, ſi deo ita viſum, ſanū me videat; & exoſculer magnas illas animas, quas ignotas amo: imò etiam, queis ignotus amor. Nam ſi vſquā in Europâ, amicos mihi in eâ gente eſſe, hoc ſcio. Busbequius meus iamdiu inuitauit, differo. In grādi illâ Epiſtolâ tuâ, de ſtylo & imitatione quod monuiſti, verum eſt. Quàm multi in iuuentute nos æmulantur! & rideo. quia aut à me procul illi, aut procul certè ego à recto. Nihil magis breuitate amo, ſed ſi ſimplex: nihil magis breuitate odi, ſed ſi adfectata. Quid etiam, ſi fucata? nam verba emendicant, & abſtruſiores aliquot phraſes: ad quæ, non dicam riſum non teneo, vix iram. Comprimam publico aliquo ſcripto, & de Imitatione totâ, quid mihi videatur, monebo. Nam ego vt mutem, ſerum eſt. arbuſcula hęc, ſiue recta, ſiue aliter, creuit & induruit in hanc formam. Ciceronem amo. olim etiam imitatus ſum: alius mihi ſenſus nunc viro. Aſianæ dapes non ad meum guſtum, Atticæ magis. De Lemouicenſi: an fruſtrà monueris, vide. Miſi enim exemplar ad filium tuum, non ad te: quia parùm dignum te argumentum. Sed tamen cùm ad filium, nónne & ad te? qui imago vera tui, imò tuipſe. Sanitas tantùm ei adſit. quam Deus ille dabit, ſi ſalutare: & in eâdem te Vir amiciſſime ſeruabit. Lugd. Batauor. Kalen. April. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. XI.

HIER. GROSLOTIO LISLAEO.

TANTVM non in procinctu iam eram iturus Vltraiectum, & inde Germaniam; cùm me litteræ tuæ inuenerunt. Dicam gratas eas? non gratior Gratiarum ipſa diua: per ſe, & nonnihil à clauſulâ illâ, quæ de Mercero. Illéne illîc? hîc mallem: & iamnunc vos inuitem, niſi abeam. In reditu fiet, ſi viri eſtis; & tam vicini videbitis & libabitis ſaltem oram Batauiæ noſtræ. Mihi valetudinis vnius cauſsâ ſuſceptum hoc iter. imus enim ad acidos, qui iuxta Confluentiam, fontes. Valebo per eos fortaſſe,

aut valere iubebo hæc omnia humana. Ad alta illa ibo, nec ibi quoque me amor vestrûm deseret, qui altè in pectore isto hæret.

—— θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων.

Lugd. Batauorum. VI. Kal. Maias. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. XII.

ELBERTO LEONINO *Geldriæ Cancellario.*

PECCARE mihi viderer, si expertem te habeam consilij, quod firmandæ valetudini meæ cepi. Iter in Germaniam institui ad acidos fontes: in quo iam sum, sed sorte non nimis faustâ. Discrimen quidem adhuc nullum, sed in hoc opidulo, circumcludor à turmis equitum, quæ in Belgium parantur. Ita differtur mihi via, imò pænè aufertur: quia perit oportunissima pars anni, & hyemi sustinendæ haud planè firmum hoc corpus. Ambigo an pergam, an sub tectum me dem, & resistam in aliquâ maritimâ vrbe. ad vos quidem bonâ fide redibo, nisi impediat me, vt vos Iurisconsulti loquimini, vis maior. Ego vir amplissime, amorem & officium omne tibi offero, ab animo non ficto: & iure debeo, quia te comperi mei amantem. Vale. Oldenburgi, Non. Octob. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. XIII. *Francofurtum,*

EVERARDO POLLIONI.

QVID ais? siluisse me? erras. Nullas ego à te vidi, ad quas non sedulò responderim: & habui te, mi Euerarde, semper inter primas curas. In languore tuo doleo: & miror quid illud mali morbi, quod vires tam valdè afflixit. Sed ætas tua est, quæ facilè resurget: & siquid spirituum aut sanguinis perierit, reponet. Tu modò te cura, sed sine curâ: & quidquid Deus ille noster dabit, excipe libenti, imò & hilarâ fronte. Viuere te vult? velis. Mori? non nolis. finis & initium nostri ab illo sunt: felices, si in illo. Σκευδεια quædam sumus à magno illo Figulo: quid querimur, si fingit nos & refingit? Hæc tibi, & per te mihi dico: qui & ipse valdè inter imbecilles. Febris quidem nupera vix vitam mihi reliquit: & eam ipsam, præter spem omnem medicorum. Basileam meam placuisse tibi, gaudeo: vrbem eo nomine planè dignam.

dignam. In Galliis nondum γαλήνη: & sanè doleo Wiltzium nostrum inuolui, nonnullâ suâ culpâ. Vt quid enim desidet & cunctatur, præter nostram & parentis mentem? Nam de abscessu in Germaniam, suasi pridem. At quod ad te nunc, mi Euerarde: ego de reditu seriò tibi auctor: siue quia pater ita poscit (scis quid illi debeas) siue quia tua valetudo. Amicus hîc & familiaris aër, facilè tibi dederit nouas vires. Et quid ibi hæreas? inter bonos & doctos, scio: sed sine magno tuo vsu. Meta itineris quæ tibi fuit, eam iam attigisti: nec tu mihi Vlysses aliquis esto aut Philoctetes. Terrent te hæc ambigua? quî magis, quàm nos? Sanè infirmus hîc patriæ status, fateor, & qui sine manu Dei palàm ruit: sed valdè erras, si his pereuntibus, speras illîc firmitatem. Europæ libertas corruit, si semel hoc vallum. Ego hoc non suadeo solùm, sed hortor: & fac, vt in viciniore te aliquando conquiescamus. Ἄτεκνον esse me scis: tu, & qui alij probi è disciplinâ nostrâ, mihi τέκνα. De genere vitæ quod capias; hoc vnum dico, vt nullum. Late nunc & quiesce, donec desæuiat ciuilis hæc tempestas. Plura coràm. nam me spero ex primis videbis. Pridie Kalend. Mart.

EPIST. XIV.

FRANCISCO IVNIO S. D.

NON amore me præuenisti, sed significatione saltẽ amoris. Quis paullò humanior, te nõ nouit? & qui nouit, quis non amet? At tu tamen affectũ in me largiter sanè declarasti, cùm epistolâ suauissimè scriptâ, tum munere adiuncto, quod meritò mihi carum. Monumẽtum enim ingenij tui est. parùm illud ad gustum vulgi, fateor: sed ambrosia & nectar nobis, quibus paullò acrior iudicij ille sensus. Sanè in implicatissimo scripto vtilẽ subtilemque operam nauasti: & lumen prætulisti locis, in queîs æternùm fortasse caligassemus. Multiplex notitia linguarum hoc tibi dedit, vt talia ista interpretari nostro æuo possis vnicè, & dixeram pænè, vnus. Iam de affectu tuo in Georgium nostrum quàm mihi suaue! Viuit enim in animo meo ille adolescens, magni ingenij, magni acuminis, & qui ad summa omnia venisset, nisi Deus ad verè summa illum euexisset. Felix, qui ereptus tot instantibus malis, & tot futuris. Nam fauillæ huius nostri incẽdij spargi mihi videntur, & iam ad vos ire, comprehensuræ (vtinam fallar!) Ger-

maniam totam acri igne. Sed publica omitto. De iis quæ Epistolis ad Atticum obseruitasse te scribis, & offers mittere: valdè velim. Nunc tamen in aliis curis sum, vt videbis. Nam, cùm absoluero, mittam. In tuis ad Curopalatem de Aspro Turcarum lêgi: addas opportunè notulam è priscis Glossis, Διωάειον λευκὸν, *Asprum*. & iterum: Ἀσπρότης, *candor*. Vberiùs aliâs. nunc salue, vir magne: & tui amantem ama. Lugduni Batauorum.

EPIST. XV. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

SPERABAM & aspirabam ad vos, mi Lampsoni: sed, heu, sperabam. Consilia illa omnia euertit is, qui meliùs nobis, nobis it consultum. Redij, & acquiesco. nisi quòd lepidissima tua epistola saliuam mihi sæpiùs mouet, & πτερυγίζειν iterum ad vos facit, Amoris & Venerum ita plenos. O sermones nectarei, quos promittis! ô fabulæ! ô epulæ! ô Iunonem tuam mihi non timendam, quam placem nō verbulo vno sed ocello! Nullo Ioue opus ad iram eius leniendam in hunc Æneam: qui paratus est satisfacere, & altera tanta scribere aut dicere in viros. Viles mihi, & domi nascuntur tales sermones. Dic illi, saluta, dissuauia. Quid ais? satin' familiariter? non excuso, talis apud te volo esse. Noster ἀιδέσιμος éstne Antuerpiæ? vbicumque, ille meus. Imaginem nostram mittam breui. quam sculpi iussimus à Goltzio, qui te amat & multum sapere in isto quoque genere ait non falsò. Amici quidam in Germaniam, & vltra, me vocant: ego delibero, & caueo nequid temerè. * ζώει δὲ μᾶσσον ὄλβος ὀπιζομένων. Quid ni circumspiciam? vbique sunt quæ arceant, quæ alliciant: nec ad gustum humana omnia, quamdiu erimus in humanis. Contentus ergò ego meo Catone. Tamen Austelli nonnulli nos hîc turbant: sed adhuc occultè. si pergunt, & magis se aperiunt, mihi quoque ad alia consilia viam. Politica dogmata pango, selecta ex antiquis. Minus gloriæ ea scriptio habebit, scio: sed & minus inuidię, & fidei plusculum apud eos, quibus homines magni (vt poëta ait) *Propter mille annos.* Valetudo vacillat. sustentamus eam quantum potest, remissionibus, peręgrinatiunculis, & præsertim hortuli deliciis. in quo leges ecce meas vide. Nam inserui, vt rideas. Vale. XIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXVII.

* *Durat magis felicitas circūspectorum.*

LIPSIA-

LIPSIANI HORTI LEX

IN IPSO ADITV, SVB PERSONA BIFRONTIS IANI.

B. F.

Quisquis es, STA, LEGE, PARE.
IANVS ad hoc limen sic EDICO.

K. I. HORTO & HERO *fruendi tibi ius esto:*
Sed illo ad ASPECTVM, *isto ad* SERMONEM.
Nisi OCVLIS, *quidquid heic satum aut natum, ne* LIBATO.
TIRO *esto,* MANVM *apud te habeto.*
Si effers ad TACTVM *aut ad* RAPTVM:
Verbo dicam, te EFFERTO.

K. II. *Sed nec* HERO *vsquequaque* FRVITOR.
Ante SEXTAM *vespertinam ne* ADITO:
Post SEPTIMAM *ne* MANETO.
Horæ aliæ, ad alias illi curas.
Heic cogitat, heic pangit:
STILVS *heic est, Abi* MVSCA.
Quid si & CAENA? *Abi* MVSCA.

K. III. SERMONES *etiam ne exléges.*
IOCARI *licet:*
NARRARE *licet:*
ROGARE *licet:*
Sed nihil SERIVM.
GRATIARVM *hic locus est.*

K. IV. *Siquid* AMOENIVS *tamen in* STVDIIS;
Inter AMBVLANDVM
Dissere, doce, disce.
Et MVSARVM *hic locus est.*

K. V. *Tu qui* SERIOSVS,
Tu qui RIXOSVS,
EXESTE.
CLVSIVS *ego sum vobis.*

K. VI. CANIS, *præter vnam*, EMANETO.
HECVBA, *præter vnam*, EMANETO.
Habes? hoc etiam.
QVOQVÒ TE AGIS, TE VIDEO.

EPIST. XVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO.

ERGO tamdiu te exspectamus frustrà? non hoc pollicitum, cùm nuperrimè istic essemus. Præsta age fidem, imò & amorem: & veni non quia promisisti solùm, sed quia cupis. Certè debes. quid iucundius quàm cum amicis versari, diu non visis, aut vix visis? Nam aspicere & non alloqui, nec videre quidem est: si non fallit ille Sapiens, *Loquere vt te videam.* Verborum satis habes, si vir bonus es qui soles: sin degenerasti, nec preces quidem te adducent. Quibus abstineo, quia amicis summum precandi genus est, Velle. Ego te die Dominicâ exspecto vesperè in cænâ, cum Dousâ & Hauteno. Hæc, vt iuris prisci verbis vtar, summa dies esto. Vale & ambula, aut vehere potiùs. postrid. Kal. nouas. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XVII. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

DIV silui, sed inuitus. Bella hoc faciunt, quæ viam nobis omnem intercludũt, pænè & vitam. Ego Germaniam meditabar nuper, & tentaui, sed non volente Euentu. Nunc huic epistolæ spem fecit ad transitum Hier. Grosslotius, egregius adolescens, & quod inter laudes eius pono, tui amans. ideò amatus & mihi. Vtinam ipsi mihi os illud intueri coràm aliquando fas: quod vnum miror hodie (Scaligerum tamen adiungo) in Europâ. Vidi nuper Iuonis in misellum Titium. Periit infelicissimus

mus hominum, hoc vno tamen felix, quòd ab illâ manu: tuâne an Scaligeri, an vtriusque? Nam præter vos, fallor, aut nemo sic scribat. Excitastis sanè quosdam, imò non excitastis: quia, certum habeo, immorientur ambitioso illi veterno. *Admonere possum*, aiebat ille olim ab Galbam, *corrigere non possum*: hoc hîc valet. Elogium tuum quo me consecrasti, legi. & ab amore amplector, à iudicio & admiratione (nam & eâ voce vteris) quî ausim? Debeo tibi, Cuiaci, debeo: & falsa in me dictio, *Beneficia tam diu grata esse donec videantur posse exsolui*. Ego non possum, & quia non possum, vt insani illi amantes, hoc magis volo. Thuanum amo. vbi is est? Scaligerum depereo. quid agit? quid nō agit? vtrumuis enim potest & debet: illud ex voto nostro, hoc pro æuo. Politica nescio quæ ego molior, non à me, sed à priscis. illorum gnomas filo quodam verborum meorum necto, &, irriso olim verbo, ferrumino. Vellem quædam de Iunonis filio, qui apud nos; sed differo, ne differat. Ventura enim hæc ad te quis spondet? Vale vir maxime. Lugduni Batauorum postrid. id. Mart. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XIIX.

IANO LERNVTIO.

IMBVISTI me liquore litterarum tuarum suauiter, aridum & iamdiu earum sitientem. Reuixi. Te tuosque viuere & valere gaudeo: ego quoque vtrumque. etsi istud mediocriter. Animus me sustentat, & concepta opinio non fore perpes discidium hoc nostrum. Nónne ab Albione spem faciunt albę deæ? hîc narrant. Politica etiam nunc me tenent, nescio an cœptum opus bonâ aui, certè lentâ. Pennas suas non habet. quin vellico & carpo eas vndique ex alieno scriptorum corpore: eoque res tardior. Quale futurum opus sit, nec ipse adhuc scio: & tamen auguror, melius quàm laudatius: id est, maioris rei, quàm famę. sed vos iudicabitis. In Senecam poëtam haud pauca notaui: quem legi his diebus, & nimis me cepit. vtique Medea & Thebais: quas supra omnes alias esse, nec eiusdem vatis, mihi certum. Tu quid censes? quid iuuas? nam aut ipsum dare molior, aut ad eum Notas. Idem de Liuio. in quo nimia nobis bona. Senecam propriè meum, id est Philosophum, præripuit mihi is, cui ego olim

Tacitum, vt aiebat. Quamquam non tam ille me absterret, quàm hic Lutetianus Faber, qui politè post illum dedit, & ne quid spei relinquat, pollicetur etiam Prætermissa. De rebus Amici apud Amicum, securus esto. excipio Fatum aut Vim. Victoriolo nostro iámne melius? spero. caussâ duplici: quia & sedes ei pinguior, & in Autumno iam messis. Reuirescite, me amate, planè planè tuum, & tuum. Proprid. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XIX.

ÆMILIO ROSENDALIO.

VIX legi tuas, & respondi. Quid ais, aut quid censes? illusisse me? Non is sum, nec qui amo verba, vt ille ait, blandicella. Strictim laudaui te, sed ex animi mei sensu. nec hîc vela te aut excusa. Diis gratia, ego is sum & eò veni, vt saltim iudicare possim de meliore & elegantiore ingenij venâ. Nec tamẽ feci aut facio, vt te attollam: quin contrà, promouisse te cense, nõ peruenisse. Modestia est, mi Rosendali, & pudor iste ipse quem in te amo, quæ sistere te debent in candidâ illâ Virtutis & Sapientiæ calce. Si ista deserunt, non velis vllis peruenies aut ventis. Pestem hanc video in plerâque iuuentute nostrâ hodie, quæ simul sapere cœpit, iam sapit: & vix limen libauit arcanæ huius domus, putat penetrasse. Tu caue, quod facis: & sponsorem me cape felicissimæ tuæ viæ, quem anteà in parte ductorem. Seriæ quidem beniuolentiæ meæ hoc symbolum habe. quòd tardè ad plerasque litteras & vix respondeo: libenter & auidè ad vestrûm talium, qui à nobis semel inducti in Viam hanc rectam, calcatis eam constanter pede recto. Pergite, crescite, viuite, in vestrum & patriæ bonum. Fratri vota eadem reddo, quæ mihi. Leidæ, in hortulo meo, quem cùm voles, vide; proprid. Kal. Iul. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XX.

HADRIANO SARAVIAE.

CERTE mihi iucundum fuit litteras tuas, & in iis te, regustare ex interuallo. Tamdiu cur siluisti? Scire debes me tui & fuisse, & esse, ex quo semel te noui, peramantem. Collegæ fuimus,

mus, iuncti sermonibus sæpe & consiliis: & vt illa nunc non sint (Deo visum aliter) manebimus tamen iuncti animo, optimâ illâ parte nostri. Dissident quidam à te, qui mihi assident? nihil ad rem. Amare, & iudicare, ego possum: nec probo sanè omnia, quæ fero. Naturâ mitis & lenis sum, vt nosti: nec facilè me oppono, præsertim sine spe vllâ profectus. Me & mea, quantum possum, compono & curo: publica fateor me numquam tangere, nisi inuitum. Perpetuū hoc mihi iudicium est, nec facilè vlla Suada aut Sophia eripient mihi hunc errorem. Stoïcos illos, quos sæpe miror, scio hac in parte esse alios: qui in rem eunt, &, vt poëta ait, ciuilibus vndis se mersant. sed mihi ingenium meum dictat aliud, & inprimis valetudo: quorum neutrum suadet mihi trahere hoc iugum. Itaque priuatim amicus esse didici, & fidus amicus: iuuare patriam aut rempublicam, animo & voto possum, vix consilio aut facto. Quòd me in ea loca inuitas: vellem, sed valetudo nunc quidem arcet. Videbo quid hæc ęstas feret: animus quidem iamdiu auet videre pulcherrimam & maximam insularum. Vale. x. Kal. April. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPIST. XXI.

IOSEPHO SCALIGERO.

ADOLESCENS hic cùm ad te iret, mi Scaliger, nefas putaui vt sine meis litteris. Vtinam ego cum illo! sed ἀνεμώλιον hoc votum: ita Gallia vestra, & nostra item, turbat. Quis prudens pedem nunc domo? & tamen ardet mihi animus amplecti te ante fatalem illum diem. Si vlla quietis aura adspirat; certus esto, nos ad te rectâ. Iamdiu ne publicè quidem nos alloqueris. quid tibi factum? Per deum nosce te, & sperne hoc æuum maior hoc æuo. Pungunt aut allatrant? qui? nempe ij qui palum non digni figere præ te in parietem. At nos amamus, miramur, & quicumque sumus τοῦ ἀμείνονος πολλοῦ. facturi hoc æternùm, ita amet me ille Æternus. Ad Senecam Tragicum aliquid meditatus sum. habes. nisi ferre gauabitur hic ipse, qui olim ait fuisse tuus: & vt nunc per me sit, rogo. Vale. Lugduni Batauorum. XI. Kalend. Maij. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. XXII.

P. REGEMORTERO S. D.

EPISTOLAE ego tuæ σχεδιάστερον respondebo, & quæstiunculam libabo quam proponis, sed breuiter & cum Homero ἐπιτροχάδην. Quid enim hîc vela pandam? hoc ipsum timidè, quòd pedem omnino pono in hanc cymbam. Quæris, an sapienti fas aut ius consciscere sibi mortem? Olim id disputatum: nunc decisum. & scis quid hac in re statuāt religionis nostrę leges, quas improbè solicitemus. Tamē vis aliquid pro veterum mente? distinctè & breuiter. Stoïcis adhęream; quibus αὐτοχειρία placuit, sed non ἀορίστως aut semper. Cùm necessitas suprema ingruit, puta à tyrāno aut aliâ vi violentâ, nec mori tibi fas decorè aut honestè: putant arbitrij nostri esse vitam nostram. Pauculos dies aut horas quidni præueniam, non metu aut ignauiâ, sed honesto illo fine? nō, inquam, vt euadā, sed vt aliâ viâ vadam. Quid si morbus etiam vrgeat difficilis, pertinax, & sine spe medicorum? videatur haud improbum, non diu iactari in hoc mari, & transire cōpendio ad portum. Idem in acerbitate tēporum, & cùm omnia miseriarum plena, sine spè alleuationis. Atqui durare melius est, inquiunt alij: & hoc viri fortis. Non negamus, vbicumq; breue aliquod malū est, & quod habere possit medicinā: vbi aliter, ô ignauiam mori toties & nō mori! *Rebus secundis seruare* nos poëta iubet: sed non per aduersa aduersis. Vt in domo cōducticiâ si habitem, nihil peccem si paullùm exeam ante diem pensionis: ita hîc videtur. sed videtur: & nihil definio (absit, absit) præter definita piis sapientibusque viris. In Thraseâ nostro locum hunc magnificè tractauimus, & vt viro illo dignum. quem tamen premimus, quia nimis nos premant iudicia aut voces calumniosi æui. An iamnunc non pecco, quòd hęc ἀπορρώγια βάζω? sed apud te vnum, & ex lege dictâ. Scribis ampliùs de Galliæ rebus: quę hercules incertæ, & nescio an id quoque regnum venerit ad fatalem metam. Nos quieti per illas turbas: nec præter votum etiam mors illius Albionij, quem putant parum in nos fuisse æquum. Adolescens quem mihi commendas, ita erit: & ex vultu ac moribus iudico mereri. Vale. Lugduni Batauorum, IX. Kalend. Febr.

EPI-

EPISTOLA XXIII.

DOMINICO BAVDIO.

DOLOREM tuum quòd apud me effundis, gratum: certè apud amicum, & de amico. Collegę illi meo non ego volo, & semper volui? ex animo. nec moror quid maligni suspicentur aut effutiant pro suo more. Deus, ego, res mihi testes: & tempus quædam aperiet quæ nunc latent. Eò dico, quia hæc res ita gesta est, vt me celata omnia sint, & nunc adeò celentur ab iis, qui nihil aliarum rerum me celarunt. Non credunt? esto. hilum non ego deterior, sed nec tristior: qui sto apud iudicem, cui nemo mentitur. Curuæ illę mentes sunt, quæ de me tam curua. At tu Baudi esto quod semper: id est, bonus & volens & ęquus in eum, qui talis in bonos. Sed de sermunculis parum est, quos nemo par mihi vitauit, nemo maior: res magis ipsa me angit, cui vtinam à me medicina. Nec de caussâ inquiro, quam tu tangis: vulnus ipsum quî coïbit tam grande, tam patens? Auctoritas alterius partis agitur, alterius honor. & scis alioqui quàm lenti cedere isti nostri. Heu multa in hoc æuo quà publicè, quà priuatim molesta! illud in primis, quòd rebus miscentur, suspicione aut voluntate vulgi, illiipsi qui extra res omnes se proiiciunt animi quodam decreto. Talis ego, nec mentior. sed rarum tamen aliquid in hac vrbe, non solùm Scholâ, cui Lipsij nomen non insertum, verò siue falsò. Dousam nostrum ama, excusa, & inter plures scito esse vnum: aut certè ne damna (quòd in hac missione maximè damnatur) inauditâ caussâ. Ego eum à diebus aliquot non vidi: & me subtraho, & manum cum Milone haud temerè insero inter hiantes has rimas, quæ (Deus ita faciat) coibunt. nisi, quòd ea quæ munus Recturæ & officium amici mihi imponunt, non desero, non deseram, nec cum offensâ. Salue mi Baudi. III. Non. Maij ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XXIV.

Viennam.

CAROLO CLVSIO.

SCRIBERE me ad te, mi Clusi, mirum est: & non ego, non alius quispiam id censuisset, ante mensem. Ipso enim natali meo

meo XIV. Kal. Nouemb. acris & feruida febris me inuaſit; quæ corpus per ſe haud validum ita duos menſes pænè afflixit, vt omnium iudicio iam in ipſo Fati limine ſtarem. Viuo tamē, clementis dei beneficio palàm —— θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας. Meas accepiſſe te gaudeo, & quæ in Senecam adiunxi. Ea nata mihi ſubitò, nec otium habuiſſe aut animum plura exemplaria cōferendi, tute facilè vides. Gratum mihi quòd Excerpta tui codicis miſeris, quę inſpiciam opportunè. Lapidem Ancyranum accepi. & iam antè habebam deſcriptum à Busbequio: ſed tamen gaudeo firmari eius fidem & induſtriam alterius etiam deſcriptione. Nam tua hæc, parum aut nihil mutat ab illius. Vſui ea nobis in volumine Antiquitatum Smetij (vbi crebra tui quoque mentio) quod hîc edimus elegantibus typis, nec ſine publico, vt ſperamus, bono. Vnde vos illud nacti? inquies. Dicam quod rideas, Prædones à prædonibus. Milites, inquam, noſtri in tumultu hoc Belgico res Marci Laurini diripuerunt, inter eas, hunc Theſaurum. Centurio qui habuit, in Angliam venalem detulit: emerunt illîc Academiæ noſtræ (cùm caſu pro legatis adeſſent) Curatores. Ego auctor diuulgandi, & adiutor. Auctarium enim addidi Inſcriptionum aliquot, quas Smetius aut non vidit aut omiſit. Vtinam tu propior nobis fuiſſes! nec enim dubito, quin iuuare largiter potuiſſes, & bonam ſymbolam conferre ex ære quod peregrè collegiſti. At nūc ſerum. nam liber lucem iam ſpectat. Quòd deſides, me cruciat: & vtinam agere ac peragere tibi fas vtiliſſimè cœpta! Dacia non miror ſi te trahit. me quoque, ſi deus meus pateretur, in primis delectaret ea loca luſtrare, quæ trita ſcio veſtigiis Romanis. Quot illîc lapides & monumenta priſca! Lazius me docuit, qui multa adfert, nec adfert: ita exſcripſit parum fidè aut curiosè. Nos etiamnunc in ſpe de Irene. Illa quæ Albioni præſidet, legatos miſſura, imò iam miſiſſe dicitur ad Principem ſcuti equeſtris. Tu quid ais? diffidis. Ego illud cogito, *Optare liceat, ſi potiri nō licet.* Ill[ri] viro Vincentio Pinello cùm ſcribes, quęſo te, ſalutem ei à me dicito, ignoto de facie, non de famâ. Amo virum, magnum meritò apud omnes magnos. Idem te rogo de Hier. Mercuriali, quem Felicitas mihi dedit vt coràm etiam Romæ noſſem. Vale. Poſtrid. Id. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPI-

EPIST. XXV.

IOHANNI ARCERIO.

LITTERAE tuæ honestissimi amoris indices, mi Arceri, an gratæ mihi fuerint ne quære. Gratissimæ. & in iis ἀφελότης illa tua & candor, quem haud minùs quàm doctrinam amo. Pauci hodie tales. & pleræque, quod doleo, σκολιαὶ aut curuæ mentes. De morbo meo & eius grauitate nihil vanum audisti. Pænissimè factum (cum Plauto meo loquor) vt irem ad beatos. Sed tamen viuo, imò & dei benignitate meliusculè etiam habeo quàm ante morbum. Quòd autem rogas vt te quoq; in cohortem meam adscribam amicorum, frustrà rogas: quia reuera iam adscripsi. Notitia mihi aliqua tecum dudum fuit, & nuper instituta etiam amicitia, idque in sacrâ mensâ: nec violabo, quamdiu me violenta illa dea non violabit. Spondeo. & arram velut pacti huius mitto syntagma nostrum ad Senecam, haud magnæ rei aut molis, in quo tamen (nisi mea me fallunt) non vulgariæ aliquot Notæ. Vale mi Arceri, & vxorem tuam à me meâque saluta. Leidæ. Kalend. ipsis Ianuarij: quas salutares tibi precor & faustas. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPIST. XXVI.

IOH. GVLIEL. STVCKIO.

QVOD gaudes & gratias mihi agis, Vir Clarissime, pro testimonio quod in Epistolis meis tibi reddidi: ego quoque gaudeo, &, si pateris, gratias etiam tibi ago. Quídni pro tantâ & tam rarâ gratitudine? præsertim quam elicuit beneficium à me nullum. Quid enim mi Stucki in te contuli? paucorum verborum testimonium, doctrinæ & industriæ tuæ ita debitum, vt non qui dixerit benignus existimetur, sed qui tacuerit, malignus. Abest autem à me hoc vitium, & absit in omne æuum. Candidum mihi valdè ingenium fateor, & quod alienas virtutes siue dotes videt facilè, & visas amplectitur atque amat. Hæc mihi caussa eius elogij, à naturâ meâ profecta: nec magis de te demerendo cogitaui, quàm sol ille cùm nobis lucet. Tamen hoc quoque laudibus tuis nunc accedito, quòd non solùm doctus,

probus(hoc sciuimus,)sed etiam mirificè gratus esses. quod nunc disco, & eò magis exemplum exosculor, quò rarius in hoc æuo. Passim ambitio, infidia, detractio, & commune paruis magnisq; ingeniis vitium ingratitudo. A veteribus haurimus cottidie quæ scribimus: quotusquisque fatetur aut meminit? A nouis multa subducimus: & dissimulamus callidi, quasi hoc vno magni, si nemo preter nos magnus. Sed quod mimis, hoc istis sæpe euenit: & vestis iis sæpe detrahitur in publico hoc theatro. Sed quorsum ista? vt producam, & paullisper tecum fabuler: quem æstimatum mihi anteà, certum est iam dehinc amare. Tu me quoque Vir clarissime; & salue. XI. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XC.

EPIST. XXVII.

ABRAHAMO MYLIO.

LITTERAE tuæ quomodo mihi non gratæ? Adfectus in iis vndique elucet: sed vereor, vt adfectus. pro scriptis meis & pro famâ pugnas: sed rem audi, amanter magis quàm prudenter. Quid enim acri hoc amore tibi vis? probare me aut mea iis qui non probant? frustrà. & hoc est quasi cibum aliquem conciliare illis, qui abhorrent. Vt palati inclinationes quædam sunt, quas haud mutes: sic iudicij. nec in probando minùs differimus, quàm in agendo. Vt hæream in hac stili lineâ: age, quis inter veteres & inter nouos, eâdem ratione scripsit, aut scribit? Similes fortasse aliquos reperies, & id ægrè: nullos pares. Natura in corporibus rarò hoc commenta est, vt vel ab eâdem parente fœtus assimilent: vis tu à diuersissimis ingeniis stilum? Quòd si ille variat: necessum est & iudicia. quia quisque optima assequi, aut certè sequi se, censet. A fonte ingenij interno, Myli, ista sunt: & diffusa oratio, stricta; læta, seuera; quemq; delectat aut indelectat, vt quisque est talis. Hinc nationes olim totæ dissederunt de optimo genere dicendi: & nosti oratores Atticos, Asiaticos, Rhodios: quid miraris homines singulos? quid hoc æuo? cùm imperitissimus quisq; audacissimus, & iudicij hunc calculũ sibi sumit quilibet è litterariâ plebe. De eloquentiâ iudicant, qui non dicam cuius coloris illa sit nesciunt, sed vix Latinâ linguâ. Itaque Myli non tu, non ego, his sermonibus moueamur: & de Apellæis istis lineis Protogenes

aliquis iudicet, non qui auersi ab hac arte aut Musâ. At Critica nostra non effugiunt etiam κρίσιν. Gaudeo, & ideò scripsi. Præter naturam cuiquam hoc videatur, at non meam: qui tam libenter iudicor, quàm iudico ipse. Cur in tam libero scribendi genere non liber cuique sensus, dissensus, imò & lingua sit? Liuor modò absit & malignitas, quam odisse me, cum Homero, fateor

——— * ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσι.

Sed in eo suaues, quòd Orationes me negant scribere. Vellem dixissent, edere: agnoscerem, & caussam darem cur laudem non quæram in hac arenâ. De scriptione quis abnuet, qui vel puerum me nouit? Iactantiam omittamus, sed audi simpliciter. hæc palæstra mea vetus est, hoc studium quò vsus me duxit & natura. Vix duodecennis orationes scripsi, habui: pueriles scilicet: sed quas grauior etiam ætas laudaret in illâ ætate. Nec destiti posteà: & credo me specimen etiam dedisse in Batauo hoc solo. Improbulum aliquid addam. si studium istud eloquentiæ aperuisset mihi mos mei æui, decurrere id ausus essem cũ nonnemine prisci ęui. Nec verbũ vltrà addo. erubui. Tu vale. Lugd. nostræ, Kal. Iuniis.

* æquè atque Orci portas.

EPIST. XXVIII. *Coloniam Vbiorum.*

CHRISTOPHORO PLANTINO S. P.

IN curâ de te fuimus, mi Plantine, ob tempestatem quæ præter anni tempus sub discessum tuum exorta. Venti quidem prosperi, sed violenti, grandes. deus faxit, vt breui audiamus fuisse, sine tuâ noxâ. Imbecillitas etiam corpusculi tui nos torquebat, timentes vt parum esses ferendæ agitationi inter vndas. Solatur me vnicè tuus animus, magnus ille semper, & se maior, vbi discrimen. Apud te, vt volumus: apud me, vt possumus. Nam morbus meus non deserit etiam hanc materiem, & ignis ille interior in eâ lentè ardet. Sustentamus tamen, & corpore atque animo repugnamus. Typographia bono loco. operæ modestæ. nos Tranquillum daturi videmur cis paucos dies. Nam de Thraseâ (etsi bona pars iam parata) tardamus, offensiuncularum quarundam metu. etsi non negamus multa iis inesse, quę non ad famam meam magis, quàm ad publicum bonum. Videbimus porrò, & statuemus. Franciscus tuo-meus rediit ante biduum, mihi quidem valde

 gratus.

gratus. Litteræ quas ad me teque adfert, testimonium de ingenio & moribus habent valde honestum. Qui hæc dedit, seruet quæso augeatque. Sed eo quid fieri vis? hîc habes, an euocas ad te? Si hîc: dabimus operam ne otio abutatur, & vt id locet in studiis benè cœptis. Si illuc traducis: (nec id fortasse, vt tempora sunt, abs re) tua hæc cura, vt collocetur apud eos qui iuuentutem benè & peritè formant. Scis quid in sermone suaserim. Plura hîc non innouata à tuo discessu, qui nunc me sanè mordet. Ludouico Peresio amico nostro & M. Varroni, item Ximenio, Metello Sequano à me officiosam salutem nunciato. De rebus tuis & consiliis exspecto auidè. Vale egoalter. Lugduni Bat. IV. Kal. Septemb.

EPIST. XXIX. *Lutetiam.*

THEODORO MARCILIO.

CLARVM insigne beniuolentiæ in me edis, Marcili, litteris vltrò & tam amanter ad me scriptis. Quæ ita gratæ mihi sunt, vt velim omnia quę publicè scribo. Nam quòd tu me ames, æstimes, quî non amem? Ingenij tui fætus vidi, noui eos qui te nôrunt: in illis omnia erudita, bona legi, & ab istis audiui. Hęc de te παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα πιστῶς. —— Nam in me, vereor vt tu & tua Gallia parum veri. Ab amore vel ab humanitate effusæ illæ laudes sunt: quorum ille in te nuper natus, hæc à veteri æuo insita præter omnes gentes huic genti. Error iste est, error: sed amicus, & nescio quo modo sapientissimo cuique etiam gratus. De tuâ meâque patriâ quæ auguraris, vtinam ne tam certa! Iactamur, imò mergimur, nisi quid adiuuat supera illa manus. Arcturus tuus turbat, & rex quispiam etiam ab Arcto: qui clauso freto, minatus nobis nuper miserrimam omnium mortem, Famem. Quid censeas? nisi in totâ Europâ, sed non sine sonitu, inuerti orbem hunc rerum. Id ego video & fero: non solùm præceptis ab arcanioribus libris firmatus, sed malorum vsu ipso, qui in animo isto genuit callum. Valetudo nostra anceps, propior tamen bonæ, qualem tibi longùm, longùm, mi amicissime Marcili, (is mihi deinceps eris) opto. Lug. Bat. IV. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST.

EPIST. XXX.

PAVLO MELISSO S. D.

CERTE postremæ tuæ mihi traditæ, vnà cum Exsequialibus quę fecistis piè & legitimè Principi Anhaltino. Tot aliis tuis quid factum? illud, quod non insolens hoc æuo, abiectæ credo aut interceptæ. At carmina illa vestra me recrearunt, tua inprimis, sanè docta: sed & F. Iunij, quem ego nesciebam harum etiam esse Musarum. Ille autem est in primo choro. Stenius etiam vester adprobus. Quid dicam? Aonij illîc montes, & nisi Dousa vnus vetet, nobis luridæ, imò Stygiæ paludes. Quídni sic appellem, per funesta hæc bella? Nos tamen obduramus, colimus, & vi quadam retinemus abiturientes illas Diuas. Iustitia minatur: cuius (hoc quidem loco) præses, abit & deserit Donellus. non sponte: missus enim est à Scholarchis, caussis quas non dicam. Sed de Pronunciatione etiámne vidisti? gaudeo. magis, si apertè mentem explicares, & aut consensum in eâ re mecum aut dissensum. Nam nunc quæ loqueris, meræ mihi ambages. Hortensius non sum, nec Sphingem accepi, quæ adiutet. De poëmatis Bargæi monui Plantinianos. aiunt se misisse, & in vasis inclusa, quæ sunt nunc (esse certè debent) Francofurti. Baronem Serotinum vidi, stellam, verbo dicam, Germaniæ vestræ. Iani Gulielmij poëmata, premis, an edis? Neutrũ suadeo, quia incertum mihi an pro ceterâ eius famâ. tu dispice, & tui amantes nos ama. Lugd. Bat. Kalend. Iuniis, ∞. IↃ. LXXXVII. V. Nob. Othonem Grynradium salutes à me velim.

EPIST. XXXI.

IOSIAE MERCERO.

LISLAEVS apud nos fuit: cur non vnà tu? Bella occasio erat: quam vereor vt nunc amissam, frustrà postea requiras. Atqui, cùm illîc sis, Batauiam te nostram & in eâ Lipsium non videre, dedecus sit nostrum mi Mercere. me coniungo. Non enim tanti ego tibi? Nec crede hanc esse —— * δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε: diei vníus res est, cùm leuiter fauet ventus. Sed, spero, emendabis. Nostra ad Senecam Tragicum iam mitto. quid censes? & an

* longam viam difficilemq́;

** cæcũ cor habet pleraque hominũ turba.*
** eximiè*
** veneratio me habet.*
** stupor.*

non mecum facis in iudicio illo quod de scriptoribus feci? Nam * τυφλὸν ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος, ait Pindarus: non etiam tu. Profectò si consideras, Thebaïs illa, Thebaïs, * ἐξαιρέτως pulchra est: & quoties lego, * σέβας μ' ἔχει, vel potiùs * ἄγη. Nemo vatum visus mihi tam altè, & tam feliciter, volasse. *Iuonis Villiomari* in Titium ante paucos dies vidimus. Nescio an recens lectio me ita ceperit; sed non videor scriptum bellius legisse à multis annis. Non decima illa Musa Plautus possit aliquid magis Musæum. Sed dic sodes, quis scriptor? Non enim ille falsus Iuo.

* Ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω. κέλεται δέ με θυμός.

** Mentiar, an verum dicam? iubet me animus.*

Scaliger noster est, lumen illud & columen litterarum. Non diuinaui? Quæ tamen ibi correctio inter basilicas videtur,

Discit ab hirsuto iaculum torquere Capellâ,

nondum mihi proba. Nos aliò longè ducimus Iuuenalis eos versus. Sed hæc talia (deus faciat) aliquando coràm. De patriâ, valdè πλώσιμος, mi Mercere, noster hic status. Mihi parum certum est hîc manere, imò certum non manere si hæc manent. Turbones nimis multi: vtinam vnus aliquis, qui sub Hadriano! Sed tu vale, & nos ama. Lugduni x. Kal. Octobr. ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XXXII. *Basileam.*

IANO DVYSTIO.

Si vlla res me delectat, mi Duysti; ea est cùm vos tales video, qui me audistis. Amantes mei, æstimantes: suprà quàm meritum fortasse est: at non suprà quàm vos decet. Tu inter eos insigniter gratus: cuius beniuolentiæ in me, iudicij apud omnes de me, clara in litteris tuis video signa. Perge verò, amare inquam non tam me quàm ea quę censes in me, Virtutem & Doctrinam: quæ te clarum aliquando efficient, & mihi certè effecerunt iamdiu carum. Studium tuum cognoscendi & compellandi illustres viros, laudo: & pudorem in omni re ama, non in istâ. Hic fructus inter alios peregrinationis tuæ sit, vidisse illa lumina, quæ cogitatione ipsâ te illustrent, excitent ad sui imitationem. Ruinæ & monumenta veterum heroüm nos commouent aspectu: quidni istę viuę imagines virtutum? Itaq;, quòd Italiam etiam ex Germaniâ cogitas, approbo: cum cautione tamen illâ quam

olim

olim Lanoyo meo (nam Epiſtolas meas video te vidiſſe) prouidè præiui. Non repeto. Hoc tantùm Varronis inclamo, CAVE CAVE CANEM. Multi in animo, nonnulli in corpore admorſi, æternum dolorem retulerunt è pulcherrimâ illâ terrarum. Tu me capis: audi tantùm, imò auſculta. Patauij ſi Hier. Mercurialem Clariſſimũ Medicum, imò ęui noſtri primarium, ſi inquam vides: à me ſaluta, & dic ad ſuauiſſimam eius epiſtolam reſpondiſſe. O vtinam anni & vires mihi quæ olim! profectò luſtrarem amata mihi loca, & amplecterer viros quorum nomen me recreat & diffundit. Sed coërceo exſilientem animum: te rogo, vti in me ſis quem oſtendis, certus à Lipſio eadem tibi fore. Lugd. Batauorum, Kalendis Iuniis. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XXXIII.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

BREDERODIVS noſter, dum ad vos iter affectat, deſiderium & memoriam mihi excitauit tui. Meritò te amo, qui iam dudum me: & id oſtendiſti non vno ſigno. Scripta tua, quæ in publicum elaboraſti; nobis grata, tibi honeſta. & in ſimilibus edendis vt perſeueres, te hortor. Vides langueſcere Galliam tuam, & ponere paullatim ardorem illum diſcendi, docendi, ſcribendi. Vos pauci è ſubſidio adeſte. Malum illum deum & βροτολοιγὸν abiſſe à vobis, gaudeo: vtinam & λιμός! quod, vt hęc tempeſtas anni eſt, ſpero. Nos peſſum imus: aut valdè fallor: nec ſuſtentat ſcirpea illa, quam induximus, ratis. Fraudes, inſcitia, calor, quid non corrumpunt? Fuit apud nos nuper Paulus Stephanus Hen. F. mitis animi adoleſcens. quod velim patri nuncies, & à me ſalutes. inprimis autem Caſaubonum, eiuſdem, vt audio, generum, cuius ingenio & creſcenti famę valdè faueo. Placent nimis ſcripta eius quæ vidi. Cetera à Brederodio noſtro audies: quem vt commendem tibi, à ſe commendatum, non laboro. Tamen vno verbo id facio, ſed ſeriò prorſus. Vale V. C. & me ama. Lugduni Bat. Idib. Sextilib. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPI-

EPIST. XXXIV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

SI paullò tardiùs, mi Raphelengi, ad litteras tuas respondeo, non miraberis, si me & te videbis. Me: qui ita cottidie interpellor & occupor, vt omne tempus sermonibus aut colloquiis pænè dandum sit, exiguum aliquod meditationi aut stilo supersit. Te: qui ipse in hoc largo otio, in flore ingenij, aut spissò ad nos scribis aut siles. Et tamen scito affici nos tuis litteris, & hærere in istis medullis semel conceptum tui amorem. Postremæ tuæ me recrearunt. in quibus omnia beniuola in nos (de quo numquam dubitaui: nec aliter tibi facere fas est) & de te ipso plena bonæ spei. Vitia vides mollioris illius præsertim & residis animi: quem vtinam, vtinam, semel excites & erigas, mi adolescens, non tam citò relapsurum. Contemni à te humana, gaudeo. quæ me quidem auctore pedibus etiam trahe: sed ita vt cõtemtus iste ab alto quodam animo sit, nõ qui ipsus se contemnat. Pars illa ætherea in te viuat & vigeat: cetera illi seruiant, sed non vt cum illis ipsa. Hoc modestiam aut sapientiam censes, iacêre? nihil agere? ad nullum vitæ genus collineare? Ignauia est, magnorum etiam sæpe ingeniorum pestis. *Subit enim*, vt ille inquit, *inertiæ ipsius quædam dulcedo, & inuisa primò desidia postremò amatur.* Vt lignum occulta teredo consumit: sic animum delimat paulatim & exedit ignauus hic affectus. Homo es, è duplici materie, cælesti & terrenâ. ad duo etiam natus, cælum & terram. Illud inprimis: sed nec hæc neglegenda est, quamdiu es in istâ. Id est, famam, opes, amicos, doctrinam, hæc omnia modicè parare debes, quæ magna esse vides apud homines magnos. Ad vanam & validam ambitionem non te voco: ad media tantùm illa: quæ vsum sui varium præbere nata sunt, bonum bonis, malum malis. Per hunc omnium rerum immodicum contemtum, vide ne in contemtum veniat vita ipsa. Tempora me dant in languorem, inquies. quid tempora? tu semel statue quis esse debeas, illuc cogitationes actionesque dirige: cetera eo loco habe, quo tempestates aut ventos. Munies te contra illa, vt poteris: neminem contumaciâ aut loquentiâ irritabis: cetera permittes illi, qui tempora & temporum dominos regit. Rarò allisa nauis est, quæ modico velo legit litus. Eminentia

feriunt

feriunt procellæ. Hæc cogita: & illud inprimis, vt attemperes te ad conſilia aui tui ſiue iuſſa. Quis illo tui amantior? quis vſu rerum peritior? nec puta prudentiam omnem à litterulis manare aut neſcio quâ hac doctrinâ. Telum ea & adiumentum acre, fateor: ſed non ſola.

Tua in Senecam mihi proba ſunt. quid ſi aliud tale in alium oratorem, ſiue poëtam? Elige. Quæ conferre cœpiſti cum Ortelij noſtri libro in altero Senecâ, video non mala eſſe: cupio vt perſeueres, & vt quemque librum abſolueris, ad me mittas. Ego his diebus Controuerſias contuli, & repperi haud pauca Cenſoribus non viſa nec Romanis nec Gallicanis. Res noſtræ fluctuant, & turbat vicinum mare: nos illi (Deo hoc debemus) qui ſolemus, inconcuſſi. Vale mi Raphelengi, & ſi me amas, te ama. Lugduni Batauor. proprid. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. XXXV. *Marpurgum.*

NICODEMO FRISCHLINO.

SEROTINAE tuæ ad me litteræ, tamen gratæ: vel quia tam amanter ad amãdum prouocas, vel quia communicas iis rebus quæ in Germaniâ geruntur. Quam terram velut alteram parentem (origine enim nos Belgæ inde) iure diligo, atque eo magis quòd benigna ea nutrix mihi per aliquot annos. Statueram reguſtare liquores eius, & in itinere medio fui: reppulit me aduerſantis Fortunæ velut ventus. Ergo nunc iterum in aquosâ Bataviâ meâ, mihi tamen carâ, quia carus ego illi. Cum Cruſio tua liticula nonnihil me cruciat. nollem in hac paucitate eruditorum eos inter ſe —— * ἀντιβίοισι μαχέσασθαι ἐπέεσσι. Sed tamen, liberè dicam, etſi ætate ille grandior; tu mihi in hoc certamine Achilles, ille Troilus videtur. Plus virium in tuâ haſtâ, imò & cauſsâ: ſi tamen eam per calorem & immodeſtiam (quod ſpero longè à te eſſe) non corrumpis. Ego miror homines eſſe qui plus Grammaticorum præceptis tribuant, quàm illis per quos Grammatici viuunt. Mihi probum & rectum eſt, quicquid proba & priſca illa ætas ſcripſit, etſi Grammaticorum omni cohorti aut non lectum aut neglectum. Tamen Cruſiana illa nondum vidi, & ideò

* *aduerſis ſermonibus depugnare.*

iure amplio, ne audiam illud, μηδὲ δίκην. Te amo, & saluere iubeo, & crebrò terere hoc litterarum iter. Agere te Marpurgi gaudeo, apud Principem, qui sapientiâ Germaniæ princeps. Vale. Lugduni Batauor. VII. Non. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXVII. stilo nostrate.

EPIST. XXXVI.

FRANC. NANSIO V. Cl.

SALVE mi Nansi. en habes Nonnum tuum, quem remitto lectum à me cum voluptate. Ipse poëta mirificus (vt res quidem illa & versio patitur) & tu Censor, in eo emendando. At defectus quos in eo supples, iam non defectus: cùm tam felici & pari venâ carmina addideris tua, nec tua. Nonnum enim totum spirant, quem concoxisti. Perge, & ede. ego suadeo: quem scire debes tui amantem esse. Prid Kal. Iunij. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. XXXVII.

ABRAHAMO ORTELIO.

THESAVRVM abs te, mi Orteli, vidi & in parte legi: verè Thesaurum. Condita in eo habes, quicquid Græcia aut Latium habuit, in eâ quidem argumenti parte. Placet materies, ordo, industria: illa vtilissima, iste facillimus, hæc summa. Iam præloquia illa & velut lumen operis, quid? bona. Bochij vestri & Vackheri versus laudabiles: quos ex vngue illo viros puto, & gratulor vestræ vrbi. Quæ iámne respirat? Diu fauces vobis premit atra & famelica illa Diua: quam pellet, nisi fallor, nata mox copia pleno cornu. Deus faxit! ciues enim certè amamus, & quicquid Belgarum est, longè ab odio quod factio gignit. Byzantina Imperatrix (Irenen dico) quando ad nos? heu, tardè. nec viam video: nisi quia Deo, cùm volet, * ἄπαν ἄπορον, πόριμον. Cratonem medicum abiisse audio, & doleo. amauit me vir, ego illum. At nos manemus, in extremâ velut Vitę lineâ stantes, & animo duntaxat, non corpore, fortes. Politica nostra pergunt, sed, vt familiaris poëta meus loquitur, testudineum gradum. Ita sæpe interpellamur, ab amicis, à munere quod sustineo, à morbis. Fero omnia, & te in pectore æternùm. Vale. Prid. Non. Iulias. ∞. IↃ. LXXXVII.

* omne inuium, peruium.

EPIST.

EPIST. XXXVIII. *Erfordiam.*

MATTHAEO DRESSERO.

ETIAMNE ex dissitis illis locis aura ad me beniuolentiæ? etiam. & spirat ea suauiter in tuis litteris, quas ante paucos dies accepi amoris & honesti iudicij plenas. Vtroque gaudeo, etsi illo magis quàm isto: quia riuus hic ab eo fonte. multum me ęstimas, quia multum amas. Et verò iam pridem inter nos cognouimus; cùm in Germaniâ vestrâ aliquamdiu Ienæ agerem, & ad meliores artes præirem iuuentuti. Tunc (memoriâ teneo) coïtum inter nos fœdus amicitiæ, non nisi nobiscum morituræ. Perseuera: ego de me hunc affectum tibi spōdeo εἰς αἰῶνας. Quem vtinam tempora & res nostræ ferrent, vt aut præsentes, aut certè vicini magis ostenderemus! fruerer te non solùm cogitatione, sed etiam possessione, & manum iniicerem in ceruices tam amicas. Fata negant. nec aliud relinquitur, quàm arcta & arcana illa animorum coniunctio: quam magis magisque ligemus per epistolarum hæc vincla. Verba ista sunt, fateor: sed * ἀπὸ βαθείας ψυχῆς, & re comprobanda cùm res se dabit. Salue Vir eruditissime. Lugduni Batauorum.

* à profunda mente.

EPIST. XXXIX. *Patauium.*

EVER. POLLIONI.

ITALIA'NE te tenet? præter opinionem meam, fateor: & tamen gaudeo. Quî non amem illum locū, in quo iucundissimè viximus ipsi olim? qui ante nos, sedes tot illustrium animarum? Sanè amo, & si adire aut peregrinari in eo dissuadeam, repugnem interiori meæ menti. Tamen tardè nec libenter concessi hoc tibi. quid mirare, si timidus amor est? si iusta etiam mihi caussa timoris? eò magis quia gentem & loca illa penitiùs paullò introspexi. Ad Lanoyum quæ scripserim, legisti: crede non scripta ea animi caussâ. Mare, mare, nauigas, & id scopulosum: caue ne obhæreat alibi ista ratis. Cautè inter captatores homines ambula, te cela, linguam preme, omnia proba etsi non probas. Certamen aut dissensus omnino tibi cauenda, & vt feliciter hospitem agas, age seruum. Iactantia aut libertas nobis seruentur. nobis etiam omnis

tuus amor castus, purus, & nequid delibent ex eo obscænæ illæ aues. Quantumuis formâ aut plumis blandiantur, ah fuge; aut potiùs pugna, quod dicitur, περὶ κρεῶν. Reuera de illis agitur. Præsidium tu in motu ponis, & quod nusquam, vt ais, figes pedem. malo vt nusquam oculum, inprimis ne animum: & vt ille semper munitus sit in eiusmodi occursus aut aspectus. Hoc tamen suadeo, vt vidisse Italiam satis habeas, hoc quidem tempore: non placeat tibi pernouisse eam aut insedisse. Viros magnos regio fert, scio: sed sepositos aut subductos. & vt prompti sint, vix per illa discrimina adeundos. Minùs mihi sape, & diutiùs viue. Quibus nunc velim te innotescere, paucos noui. Anni octodecim sunt, cùm Italiam ego reliqui: & qui tunc vigebant, plerosque ex iis reliquit vita. Ad Hier. Mercurialem litteras tamen dedi: virum probum, candidum, illustri doctrinâ & famâ. Bononiæ, opinor, nunc reperies. Romæ est Fuluius Vrsinus, cui salus à me fortasse tibi dederit Admissionem. Est ibidem Latinus Latinius, si tamen viuit, probissimus senum quos ego noui, & omni litteraturâ instructus. Eum quoque à me saluta. Reliqui è grandibus sunt, ad quos te non mitto: qui rem, vt opinor, quæris, non splendorem. Quod superest, Deum, vt Comici verbo vtar, animitus rogo, cautam circumspectamque mentem tibi det, & auidam ad tuos redeundi. Wiltzium meum, si illic est, à me saluta. à quo iampridem nihil audire me. sed cohibeo. Tu vale. Postrid. Kalend. Septembr. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XL.

PETRO ALOSTANO.

DOVSA meus ad vos venit, & est in quo operâ tuâ ei opus: quam vt benignè, &, vt ingenium tuum est, comiter illi exhibeas, te rogo. Resp. nostra quo loco sit, vides: & quò perduxerint nos acerba quorundam consilia, nec percocta satis ad Prudentiæ solem. Hinc immites isti fructus, quos ciues illi vestri numquam gustarunt, te regente. Vtinam & nunc (tibi hoc, nec tuâ caussâ dicam) eiusmodi aliquot ingenia nobis ad clauum! facilè sedarent hi fluctus. Nisi fit, mergimur, mi Alostane, mergimur. Deus iuuet, & te Vir Clariss. seruet. Postrid. Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST.

EPIST. XLI. *Burdigalam.*

MICHAELI MONTANO.

SCRIPSI ad te ante menses. &, vt tempora hæc sunt, suspicor nõ vanè, parum rectè eas litteras, certè parùm feliciter, datas. Nam nec ab eo cui tuas Lutetiam curaueram, responsi quidquam accepi. Itaque itero scriptionem. non quia tuâ magni intersit, sed quia meâ, scire te & accepisse me humanissimas tuas litteras, & eo quidem animo quo à tali viro merebantur. Non blandiamur inter nos. ego te talem censeo, qualem publicè descripsi vno verbo. Inter septem illos te referam, aut si quid sapientius illis septem. Nam externa & polita ista doctrinarum, sermonis & linguarum ad fastum & fastidium vsque scientiam (audi intimum meum sensum) sperno ego valdè, nisi cum prudentiâ quadam & recti iudicij normâ coniuncta dirigantur ad vsum vitæ. Ea duo postrema in te esse vidi, & illa non deesse. Nos in Politicis aliquid meditabamur, desumptum ex veterum agro: & iam pars non scripta solùm, sed tradita typis. tamen differo, & sustineo me temporum horum adspectu. Ego enim, vt pericula quæ obueniunt, non timeo aut vito; ita non temerè ea prouoco aut arcesso. Scio autem quàm facilè vel in optimis consiliis peccetur, æuo quod impetu, non consilio fertur. Intereà in Senecam Tragicum aliquid Criticum dedi: quem scriptorem, vel ob nomen, scio & te amare. Nunc edo *Curas* meas *secundas* (ita appello) in Tacitum. Quid faciam? aliquâ fallendum hoc otium est, si non salubri, certè non inutili occupatione. Tu vir magne ecquid agas, & inprimis ecquid valeas in Regni vestri morbo, fac me tui amantem scitiorem. Lugd. Bat. XVII. Kal. Maias. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. XLII.

THEODORO BERNARDI S. D.

BENE habet, mi Theodore. de Amico illo nostro extra metum sumus, imò extra suspicionem. Ille viuit (ex litteris eius mihi constat) & viuet, vt spero, in multos annos. Heu dolorem meum, si aliter! Variis virtutibus amorem nostrum meretur, & certè amore. Quòd quæris à me de Appellæris illis lineis, veráſne

eas censeam, & quales? ad prius respondeo, veras. nec fas ambigere, nisi si fidem spernimus historiæ omnis priscæ. Ad alterum nunc sileo: & censeo vt priùs ab Amico illo nostro quæras, cuius ingenium grande & capax, diffusum per has quoque artes. Mirificus ille vir est, & quem Homeri verbis iure appelles

——* δαίφρονα, ποικιλομήτην. Ego coràm aliquid tecum. quem decretum mihi visere ineunte hoc Vere, atque vnà cum Henrico Spiegelio meo amplecti. Amo vtrumque: vterque me amate. Lugduni Bat. Prid. Kalend. Mart.

prudentem, variâ mente præditum.

EPIST. XLIII.

THEODORO LEEWIO.

GAVDEO & gratulor (hinc enim primùm ordiar) quòd iterum te dedisti in iucunda hæc nuptiarum vincla. Deum quæso, vti felix tibi ea res & salutaris sit: id est, matrimonium concors. Nam in eo voto, includi censeam reliqua vota. De quo mihi magna spes est, quòd eam non ex dote legisti, sed ex naturâ, & ex ipsâ. Sic decuit (quidquid vulgus hîc dicet:) & equam emere, non sellam aut strata. De rep. nostrâ nec ex tuis litteris mihi magna spes est, nec ex rumoribus vulgi. Si vtrimque pertendunt, quis exitus? Cedere altera pars debeat, aut potiùs vtraque, & sic coïre in arctum & amicum fœdus. Amentia! hostis in latere, & tantùm non ad portas Annibal: & nos litigamus? Atque hæc per eos eueniunt, qui sententiæ suæ tenaces, iudicia omnia & consilia spernunt aliorum. qui quam viam semel ingressi sunt, nec omittunt etiam in errore manifesto. Pestis iam olim huius & plurium rerum publicarum: nec facilè excutienda, si aut ipsa potens, aut obsedit potentes. Felices illi Principes, quibus electio & iudicium est hominum, quibus fidant & credant. Intereà quocumque loco nostræ res: nos, mi Leewi, nostro maneamus, id est, inconcusso illo & firmo. A deo & à fato eius pendeamus, certi subire sortem omnem quam ille dabit patienti ceruice. Calcitrones isti & refractarij equi, hoc consequuntur, vt verbera etiam aliquot excipiant, nec excutiant tamen iugum. Omninò lenius omne malum fit, leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut scalpit suum vlcus: facit, quod qui onus ad onus sibi addunt. Ego tecum

tecum ſentio. ſtandum in hac acie, & ſine fugæ vllâ cogitatione, vincendum aut cadendum. ſic tamen, quamdiu palàm aliter non ſuadebit ille Imperator. Lugduni Batauor. XI. Kal. Octob. ∞. IƆ. LXXXVII.

EPIST. XLIV.

IANO DOVSAE *Filio.*

SCALIGERVM patrem, quem ſæpè tibi laudo, mi Douſa, ipſum hîc vide. Quis depinxit? quo nemo meliùs aut veriùs potuit, ſe ipſe. Quando? cùm fallere ei minimè libitum, paucis diebus ante ſummum diem. Heu, heu, quis ille vir! pænè auſim dicere,

——— * σοφίῃ μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισι.

Tres ſunt quos admirari vnicè ſoleo, & qui in hominibus exceſſiſſe mihi humanum faſtigium videntur, Homerus, Hippocrates, Ariſtoteles: ſed addo hunc quartum, qui natus in miraculum & gloriam noſtri æui. Scripta docent (etſi bona, imò optima, eorum pars periit:) tum hæc Epiſtola. quam tu mi Douſa, quantum poteſt, lege, deſcribe, remitte. Nam Pici non ita aurum ſuum cuſtodiunt, vt ego hunc theſaurum.

** ſapientiâ ſimilis diis immortalibus.*

EPIST. XLV.

IOS. SCALIGER IVLI CAESARIS F. *Franciſco Vertuniano S.*

INCIDI in Epiſtolam Patris mei, quam vltimam prudentiſſimus Senex dictauit. Agnoſces, puto, manum meam. eam ille dictauit inuitiſſimus. hoc eſt, rogatu Paſchalij illius qui ſe hiſtorici Regij non tam munere quàm nomine venditabat. Quod niſi te ex Epiſtolâ ipſâ cognoſcere mallem, pluribus tibi explicaſſem. Hoc vetabat ingenuus pudor; ſed officium ſcribendi expreſſit importuna hominis loquacitas. Quare, quum te videam ſtudioſum Scaligeri nominis, non dubitaui te hanc Epiſtolam non ſolùm in deliciis, ſed etiam in miraculi parte habiturum. Adde quòd eam in parte officij te habere volo, quòd ad me pertinere putem te nihil ignorare eorum, quæ ad amicitiam noſtram aut augendam aut conſeruandam ſpectare videbuntur. Quum Epiſtolam eam deſcripſeris, remittito. Nam non tantùm meâ, ſed etiam omnium bonorum intereſt, eam non perire. Vale, ac me ama. Vlmium noſtrum ſaluta. Abenni. proprid. Kal. Iun.

EPIST.

EPIST. XLVI.

IVL. SCALIGER FERRERIO S.

QVOD tuis elegantißimis litteris non responderim, multas afferre caußas poßum, sed omnes quidem præter meas occupationes. Nam quemadmodum iucundißima mihi fuit salutatio tua, ita nihil mihi prius esse oportet, quàm vt omnibus omissis ostendam diligenter & mihi fuisse honori, & dandam esse operam vt mutuis officiis eliciam frequentiorem. Ceterùm ad hanc vsque diem nemo se obtulit nobis, qui isthuc iter faceret, nisi Quæstorum magistri, quorum tanta est superbia, vt præ se contemtis cæteris omnibus pænè regnent. Podius verò noster pænè priùs abiit quàm accessit. Atque nunc etiam ita scribo, non qui habeam quidem, sed vt ne mihi desim, si fortè quopiam meliore fato nactus fuero nuntium aliquem opportunum. Scriptionis verò meæ summa in eo potissimùm versatur, vt quammaximas possim gratias agam viro de nostro sæculo bene merito Paschalio, qui ita censuerit, me augere posse numerum virorum illustrium, præsertim in Regiâ historiâ. Ac quamquam diuturnâ ambitione meus animus æger sibi studuerit aliquid comparare, quo se humo, vt ait ille, tolleret; sæpe tamen sese respiciens ac sui compos factus, faciundum putauit, vt iam parta gloriæ acquiesceret: non quòd vel recusem, vel paruifaciam me vti beneficio tanti viri; sed satis habiturum me debere arbitror, si quantus illi modò notus sim, tantum me ostendat posteritati. Nam quod tam gratiosè atque humanè petit, de me vt historiam conscribam, quin ad id adducar faciendum, tres omnino caussæ prohibuere. Ac primùm quidem pudor ingenuus, & dignus vel familiâ nostrâ vel meâ institutione. deinde quòd quammaximis atque illustrissimis de rebus meis vbi narrauero, tum maximè dixerint me mentiri, quicumque tantum litterarum cum tantâ belli gloriâ in seipsis coniunctum non esse indignantur. Tertium verò illud est, quùm elogio simplicißimo transigendum illi video, quæ ne maiori quidem libro comprehendi possent. Pugnaui pedes, eques; adolescens, iuuenis; miles, præfectus; certamine singulari, in obsidionibus, in campo ciuili, ad ludos equitum ordinarios, in excursionibus, in exercitibus: sæpius vici, aliquando victus sum, corpore, non animo; non virtute, sed fato: sed ita vt etiam aduersi casus ipsi maiori mihi fuerint honori propter egregia facinora, quàm ipsis hostibus victoria. loca infinita non designabo. Familiæ nostræ merita à Taxili vsque temporibus erga regnum Gallicum ad meam vsque operam notissima sunt. Quod si exempla

*exempla non sunt odiosa, poterit illius erga me amor eius animum eò impellere, vt simul & Massinissam & Xenophontem componat, quorum vtriusque idea vix me vnum exprimat. Vides quàm ridiculus mihi ipsi factus sim, quùm vix centesimam quamque partem delibarim. De his omnibus ita vt volet. Nam familiam meam quotusquisque doctiorum neget, si nobilitas in vetustate sita est, esse omnium nobilissimam? cuius lux in Alani splendore ac virtute aduersus Attilam primùm refulsit. Si ad capita Principum spectes, liberalium, magnanimorum, fortissimorum; perpaucæ gentes cum eâ sint comparandæ. Si quis malit intueri cognationes, deductos nos sciat multis ex Imperatoribus. Quintus enim ego sum ab Imperatoris Ludouici Bauari filiâ. Si quid verò conferunt etiam adfinitates, quis ignorat Mastini Scaligeri filiam Beatricem, Barnabæ Ducis Mediolani vxorem, decem filias peperisse, quæ omnes maximis Europæ Principibus nuptæ fuerint; vna etiam Edouardo Regis Angliæ filio, quo defuncto duxerit eam vxorem Dux Andegauensium; altera verò Siciliæ Regina fuerit? Sed vt parcam historiæ; hic est ille Barnabas, cuius fratri nupsit Valentina, & quam honoris caussâ nomino, & quâ nominatâ finem statuo gloriæ nostræ. Nihil enim mihi honorificentius contingere potuit, quàm vt essem sub luce Regum Francorum, non solùm tanquam ciuis adscitus ab Opt. Max. Francisco Rege diuino, verùm etiam particeps benignitatis atque pietatis Regis incomparabilis Henrici secundi. De meis verò vel studiis vel scripturis nihil ad Paschalium mittam. De iis moribus, qui ad vegetum robur animi pertinent, etiam in hac extremâ senectute, qui pænè octogenarius sum, perpauca poterit, nisi graue est. Omitto frigoris, æstus, inediæ patientissimum, dies integros laboribus fregisse, noctes etiam continuasse. Hoc multis fortasse commune: illud non fortasse multis; vespere post expedita diurna negotia ad * sexaginta versus commentum esse; deinde cœnasse; post cœnam dictasse quæ ad ægrotorum postriduanas præscriptiones pertinerent; postea somnum cepisse; summo mane experrectum fremitu nuntiorum qui opem meam petunt cottidianam, interrogasse, respondisse, dictasse sub prandium vsque; meridie pransum illos ipsos versus quos vespere concepissem, ad verbum sine vllâ hæsitatione scribi iussisse. Qui hoc non mirabitur, fortasse ne illud quidem, decem & septem Æschyli versus semel modò lectos summâ fide memoriter illicò reddidisse. Habes quæ à Paschalio humanissimè rogatus, à me ipso coactus effudi; non quòd digna putarem tanti viri lucubrationibus*

* Sed cxr. fuisse, eosq; Ionicos maiores, Ios. filius dixit; nam & ipse describebat dictante Patre.

atque admiratione posteritatis; sed ne viderer barbaro fastidio tam luculentum officium contemsisse. Vale. Agenno. Prid. Non. Iulij.

Tuus Scaliger alienâ manu. meâ enim ægerrimâ hoc tantùm subscripsi.

EPIST. XLVII. *Patauium.*

HIERONYMO MERCVRIALI.

AD litteras quas à te vnas accepi, iamdiu Vir Cl^me^ respondi. Vtinam sæpiùs scriptionis hoc mutuæ iter teramus! quid mihi iucundius? Sed, vt ille ait, multę inter nos terræ sunt & multi montes. qui tamen separant me à te, nec separant, ad quem sæpe transuolo cogitationum & desiderij leui alâ. O Italia, quam vidi olim, non pernoui! quando te regustabo? Ita me deus amet, vt hoc aueo. vereor vt frustrà, cùm tempora video, & valetudinem quoque istam, quæ ambigua & infirma. Sed vt hoc non sit, fas mihi tamen vos interdum litterarum hac viâ adire & alloqui. quod facio nunc ex occasiunculâ, quam mihi præbuit egregius & ingenuæ doctrinæ iuuenis Euerardus Pollio; cui apud te commendando hoc satis erit, quòd vsus olim sit domo meâ & mensâ. Si te videt, ama iuuenem, & benigniore vultu excipe. nec enim aliud pretium quærit, aut certè non maius, peregrinationis suæ, quàm eiusmodi viros & hæc lumina vidisse, iisque innotuisse. Adolescens est οὐ τῶν πολλῶν. Idem à te peto pro Henrico Wiltzio, si is quoque templum tuum adibit, excipias propitius & volens. Hypochondriorum meus morbus remisit, sic tamen vt intemperies & imbecillitas in hepate remaneat: cui vt possumus, non tam φαρμακείᾳ quàm diætâ medemur. Abiisse te honestissimâ vocatione Bononiam audimus. ni id esset, valdè rogarem in Viri magni Vinc. Pinelli amicitiam me insinuares: quem ego iure æstimo inter Italorum primos. Vale, & seriò amantem tui ama. postrid. Kal. Sept. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST.

EPIST. XLVIII. *Zwollam.*

LAMBERTO CVLENIO.

SI vnquam, lubens litteras tuas & te in iis regustaui ex interuallo. Molestus mihi esse vereris? nunquam potes caput tam amicum. atque hoc debeo Bronchorstio, qui vt beneficium à me impetraret, prior mihi obtulit litteras tuas. cui adfuturum me in omni re noli ambigere. Ipse id videbit, & scio scribet. Vtinam potiùs tibi in re simili gratificandi occasio esset! sed patria te & publicum munus tenent, & (vt verum fatear) ita hoc rerum statu omnia hîc & alibi ambigua, vt nesciam an amici sit alium temerè commendare. Dissidij semina palàm video : Deus ille faciat, vt opprimantur in herbâ. Animos magnos illa gens auxiliaris gerit, & nostris certum non cedere de priscâ libertate. Vtrique tamen vt spero aliquid remittent, nec funem hunc contentionis trahent, quod non potest sine casu & pernicie alternâ. Nobis enim, quod Deus auertat, oppressis, quæ illis perennandi spes? Huic rei symbola aliquot conscripsi, quæ hîc vides, in vsum & gratiam præfecti vestri monetæ. Arcanum omnem sensum non explicui; nec opus, perit enim horum talium Venus, nisi aliquid sit, quod Lector & inspector quærat, & inuento eo gaudeat. Comitem Dordraci fuisse, sed statim in Zelandiam rediisse, credo te scire. De summâ rerum nō aliud habeo quod nunciem. Suspecta enim adhuc omnia, & mutuâ quadā diffidentiâ suspensa. O Belgica, húcne redacta es, vt timere eos ipsos debeas, quos euocasti ne timeas! Impedior, ignosce. nam animus mihi certè diutius tecum fabulandi, quod aut coràm aliquando fiet, aut per litteras ocio meliore. Vale Vir Clarissime & prorsus mihi care. XI. Kal. Sextil.

EPIST. XLIX. *Brielam.*

PETRO REGEMORTERO.

ERGÓNE meas nondum accepisti? at dedi illi ipsi qui tuas adtulit, atque adeò etiam ad Baudium. Socordia hæc hominum, an perfidia? Tamen amorem & curam tuam amo, qui me alteris etiam compellas, & significas quæ gratum mihi intellegere & scire. Nam etsi, mi Regemortere, reip. non misceor (scis

hac in parte decretum meum, quod nulla res mutabit) tamen non ita μετέωρος sum, aut ab communi hac vitâ abeo, vt exuam solicitudinem de patriâ & affectum. Ego illi benè cupio, & ex animo iis omnibus qui hanc procurant. Vtinam concordia illa inter nos, quæ esse debeat: & quæ nisi breui coït, perimus. Ego tecum quoque sentio, legum ita habendam rationem nobis, vt prævaleat suprema illa lex, Patriæ salus. cùm hæc periclitatur ob priua aliqua scita siue leges, scio non solùm flectendas istas sed frangendas: & improbus, quisquis aliter sentit. Sed tamen videndum, nequid nimis tendatur: & ne acri contentione rumpatur, quod dicitur, hic funis. Vtrique cadimus, si id fiat. Principibus honorem & dignitatem seruari, æquum & verum est: sed, per deum immortalem, ne ita illa omnia ad exactã & summam rationem reuocemus, vt neglegamus salutem. Tempestas & vẽti in hoc mari sunt. quis ille nauta, qui vno cursu & certã, vt sic dicam, lineâ peruehi conetur in portum? Flectendum est, vela commutanda, obuertenda: & curandum, vt tutò potius perueniamus quò instituimus, quàm vt citò. Dies multa dabit quæ nunc ardua videntur, & ille * ὁ πάντων πατὴρ χρόνος. Calore quisquis vtitur apud frigidas has gentes, falletur & labetur. Duci volunt, non trahi. Ille noster μεγαλήτωρ vtinam largiatur aliquid istis cum vsurâ recipiendum, & submittat se nõnihil vt crescat! Liberè hæc ad te scribo (sed solum) nec cælo sententiam meam in hoc dissidio non dissidio, quæ est, Indulgere. Si pertendimus: è leuiculis rebus veniemus ad mage maiores rixas. Cum Ordinibus vt conueniatur, id est opidis, caput rei est: de hominibus singulis, quales & quanti illi sint, quis laboret? Sequentur, aut ruent. De collegæ mei negotio, rogari nolo. Non dicam fenestrâ, sed rimâ mihi apertâ, omnia conabor ad perfringendam hanc arcem: quamquam ille, quod scis, nescio quâ caussâ alienior à me in totâ hac caussâ. Sed nihilominus μελήσει. Tu Vale. XII. Kalend. Octobr.

** omnium pater Tempus.*

EPIST. L. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

HEVS tu, quid nuntij habes non intempestiui solùm sed infidi? Ille me in horto subitò opprimit, litteras tuas porrigit

git (illas quidem optatissimas) poscit illicò responsum. Intra horulam, inquam. negat. Intra semihorulam. negat. Quid ergo faciam? inquio. Mitte sodes, inquit, Hagam: totum diem ego cras illic, & in tali domo. Ego, mi Lampsoni, testor Genium Amicitię, misi: sed litteræ ad me remissæ, cùm ille nusquam comparuisset. Hoc præfari volui, & silentium excusare. nunc ad tuas. Vrges valdè vt concinnem De institutione Iuuentutis. fiet: sed non antè potest, quàm hoc pertexuero in Politicis quod sum exorsus. Valdè id opus me tenet: magis quàm vllum meum, etsi nec meum. Colligo enim & consarcino ex scriptis alienis. Quid faciam? vereor vt error iudicij mei fuerit in ordiendo: nunc constantiæ laus est in absoluendo. Quædam etiam interueniunt, de temperie in Religionis rebus, & talia, quæ hoc æuo cum omnium gratiâ aut veniâ non dicas. Tamen faciam, & breui vt spero habebis. Nunc istud breue adtextum siue προόθεμα habe ad Cornelium: non gustandum, nisi illo lecto. Opus eo edito fuit, quia iterum Commentarij nostri eduntur cum hoc augmento: quos qui non habebunt, contenti sint illo. Status publicus apud nos valdè * κυματίζει. de Pace multus sermo & multa spes fuit: nunc iterum languescit. P. Oranium quòd amicum mihi conciliasti (tuum hoc esse scio) gaudeo. Virum magnum, & quod caput est, bonum esse, quídni credam, qui tibi sic placeat? Itaque responde illi audacter de mutuo meo animo: quem factis verbisque ostendam, vbi res cumque feret. Sed nónne ego Oranium noui aliquem Coloniæ olim? opinor, & qui erat ex Leodiensium gente apud Patres illos meos, quos nosti. Nec tamen opinor hunc esse. Tu quæ promittis, aut vt verius dicam, offers, de institutione à Ximenio scripta, si me amas, fac videam. Valdè me iis aut adiutum iri scio, aut firmatum. Lugd. Batauor. xv. Kalend. Iul. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

* *fluctuat.*

EPIST. LI. *Dantiscum.*

IANO GRVTERO.

BREVES & tristes tuas nuper accepi, de parentis optimi fato: & nunc vberiores paullò, non lætiores. Nimis, mi Grutere, iaces. Quid te moneam? scio te hanc in rem omnia quę me scire: hoc deest, quod non vsurpas. Remedia habes, sed recondita

velut in thecâ tuæ mentis. non expromis. At nunc est vsus eorum, aut numquam erit. Vides publicè, vides priuatim omnia aduersa, tristia: nec spem cuiquam nisi in se, id est, robore & contemtu quodam omnium rerum. Quid alios, quid me censes? agere scilicet dies festos? in morbo iam biennium non cubo, sed, quod deterius ego censeo, ambulo. Æger enim omnia munia fungi cogor sanorum. Alius me scribere, legere vult, alius conuiuari, hilarescere, & omnia agere vt solebam. Et tamẽ, mi Grutere, apto me huic scenæ, & hilari vultu personam sustineo quam imposuit magnus ille Ædilis. Tu idem fac. Non es qui ille, & ille? at multi etiam infra te sunt, & qui in cælo sibi videantur, si tuo loco. Alia solatia omitto: hoc quòd sapere & scire supra vulgum aliquid tibi datum est, quanti æstimas? Si vero pretio, supra omnes debes humanas opes. Descende in te, subtrahe ab circumfusis & externis, & oblectare cũ interno illo deo qui in te viuit. Ille, ille melior ignis, nisi opprimis, exstinguere vnâ flammulâ potest humida hæc omnia & lenta curarum. Huic rei en nouum subsidium, libros. Misimus enim quos petisti. At tu *Pericula* tua cur nobis inuides? irascor. Ego me velut Familiarem aliquem Larem vel primum placandum censebam hisce libamẽtis. Culpam vides, tu emenda. In Plautum iam nuper accepi, & sanè placuerunt. Non scripsi: quia tunc nullus videram, & hæserunt eæ Notæ apud Æmilium nostrum Rosendalium, me non inuito. Amo enim & illum adolescentẽ, ingenij planè boni & recti, id est tui. De Constantiâ nostrâ quod etiam nunc quidam carpũt: securus esto, mi Grutere. Morbus hic quidã animi est, & nocere magis volunt quàm nocebunt.

Illam aget pennâ metuente solui
Fama superstes.

Αφθιτον inquam, etsi non ἄφθονον hoc scriptum. Semel hoc dicendum fuit, ob Lentulos istos, quorum abundans ea ora. At tu vale. Lugd. Bat. Prid. Kalend. Septemb.

EPIST. LII.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

PRAEFATIONEM tuam duplicem vidi, mi Raphelengi, titulo ipso alteram mihi gratam. Ad me enim est. in quo non tam memoria mei delectat, quàm gratitudo, quam meritò

ritò declaras in eum qui voluit tibi ſemper, vult, & volet. Vtraq; proba ſatis: vellem paullò longior. Nã etſi breuitas mihi amica, in quo haud infeliciter me ſequeris: tamen in adoleſcentiæ iſto æuo maior quædam vbertas mihi haud diſpliceat. quæ ipſa etiam eſſe poteſt, ſine fraude vllâ breuitatis. Plura cur non ſcribis, etiamſi non pluribus? id eſt, cur non extẽdis ſiue Epiſtolas ſiue Præfationes tuas, & materiæ pluſculum addis? Nam verba nõ deſidero: & in eo mihi places. Vide ne rem tibi dicam: nec tu iudicio iſtud facias, ſed fugâ quadam laboris aut intẽtionis. Ingenium tuum, mi adoleſcẽs, in omnia validum. vtinã tu exerceas, & ſolum illud fertile magis aſſiduo, vt ſic dicam, vomere inuertas! Diligentiam à te volo, diligẽtiam: nec eam cum impetu, ſed ſtabili quodam animi tenore. Quid? influere eruditionem aut virtutem ipſam cẽſes, famam aut opes affluere, ſine contentione & labore? erras.* θεοί τ' ἀγαθὰ πόνοις πωλοῦσι, vetus & vera gnome eſt: quam, ſi quid me aut te amas, ama. Manutium & Stephanũ quoties tibi ingeſſi? tu ſupra eos eſſe potes (verè tibi vaticinor) magnâ conciliatrice Aui tui Famâ: quam illi non habuerunt. At tu hæc cõtemnis. vtinam omnia externa! ſed contemnas tamen cum modo, qui niſi adeſt, inſipiens omnis Sapientia eſt. Homini ego nihil humanarum rerum magnum eſſe fateor, ſi animũ & cæleſtem illam particulam ſpectes: ſi corpus, & ſi vitam, cur neglegas ea, quæ ad modicas opes faciant aut honores? Abiectè ſapit, quiſquis ea abiicit. Erige igitur te, & aptum præbe iis ad quæ Auus, Pater, Ego, te deſtinamus: adiuturi omnes in hoc honeſto curſu non clamore ſolùm & fauore, ſed & rebus. Ego quidem non opem ſolùm meam, ſed & opes ad hanc rem polliceor: vt te præbeas dignum iis qui genuerunt, iis qui docuerunt. Omnino autem (hæc ſumma admonitionis meæ eſt) magis aſſiduum & crebrum te velim in ſcribendo, in legendo: magis etiam tui amantem, & æſtimantem. non quò ad ſuperbiam te vocem (abſit, abſit illa peſtis) ſed vt ad tui pretium: id eſt, ne dona quæ magnus ille Deus in te contulit, vt aquam immotam, ſordeſcere patiaris & obſolere. Senecam tuum exſpecto cum iis ipſis Præfationibus, in quibus nihil muto. nec in meis quidem laudibus: quas decorè tu mihi das, etſi nũquam recepturo. Ad te redeunt. Mitte quamprimùm exemplar. In Thebaïde verſum repperi (neſcio an ita in aliis libris) *Meoſque*

** Dij bona laboribus vendunt.*

manes

manes manibus infestis petit Fœdatque vultus. ineptè. cùm legendum sit, *Meosque inanes.* De Senecâ Ortelij nostri gratiam illi habeo, & tibi facio gratiam conferendi. Nimis nouitium exemplar est, vt video ex iis quæ adnotasti de æuo. Nos in Tacitum damus CVRAS SECVNDAS: in Politicis paullùm resistentes, in temporum hoc flexu. Vale. Lugd. Bat. VI. Kal. Maias. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. LIII.

IANO LERNVTIO.

AVDES, non dicam scribere, sed cogitare, quæ scribis? Ego tui obliuiscar? ego te deseram in hoc casu: Ah, mi Lernuti, pectus mihi scindunt hæc tua verba. Sol citiùs suum cursum, quàm ego relinquam tam diu sanctè habitum amorem. Negas scripsisse me. quî potes? Ternas dedisse me scio. vnas famulo tuo ipsi in manus: binas misisse ad vxorem. Quid possum, si eæ perierunt? Iam in re tuâ, & ad leuãdum miserum hunc casum, quid omisi? Scripsi ad ...., scribi iussi ad ....: nec vt pro amico, sed vt pro me ipso. Nihil factum, inquies. Doleo. nec nimis miror, qui scio (vt nunc se verterunt vices) gratiam meam leuem esse apud hos è stirpe Bruti. Vtinam qui hîc potiuntur rerum, ius habeant in eo loco! Lipsius non essem, aut tu non illîc. Tamen scripsi in Britanniam ipsam: & inprimis ad Thomam Henneagium, virum illustrem & mihi amicum. Daniel etiam Rogersius redux è legatione Danicâ hîc fuit. seriò cum eo egi, nec solùm vt ipse adniteretur; sed vt apud quos ipse aliquid posset. quid tamen dicam? quod res est: rem volunt isti. Castorum fabulam legisti? cùm omnia fecerimus, vsurpanda erit, & non eripies te nisi abiectâ tui parte. Mihi si valetudo paullummodò firmior (caput hoc iuro) iam in Britannis essem, aut in tuis vinclis. Sed quàm vacillem, & quàm ægrè σωμάτιον hoc sustineam, credo te audisse. Ceterùm spero aliquid à promissis Rogersij, quem ipsum audio futurum inter Legatos. Tu intereà, mi amice, esto quem esse te expedit; id est, vir, & fortis. En palæstra & arena, in quâ Deus spectandum te præbuit: exere insitum tibi robur. Clama in Fortunam, Nihil agis: non si libertatem mihi eripias, sed si ipsam vitam. Ignaui animi ad primum ictum concidunt: tu ostende

ostende aliquid in te esse altioris auræ. Ego, imò nos omnes quotquot hîc, planè tui sumus. si quid possumus, viam præsigna: inibimus, pænè dixerim, vel illam quæ fert ad Orcum. Tu intereà vale, & Αλκιμός ἐσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. VI. Idus Martij, ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LIV.

HENRICO WILTZIO S. D.

GRANDIVSCVLVM interuallum fuit à te litterarum, mi Wiltzi. Accepi nunc demum, quæ te Neapoli fuisse nunciarent. Gaudeo, & gratulor vniuersam hanc peregrinationem adhuc cessisse ex voto. Deus reliqua sic secundet. quanquam quid reliqua? Deus te ad nos reducat, quod & suadeo & opto. Satis vsui datum, satis etiam voluptati. longior emansio discrimen fortasse habeat, non fructum. Si patriâ decretum carere vobis, donec omnia hîc tranquilla: quando fiet? In omni Europâ turbas subseri vides turbis. Tu nobis te redde, & componere ad hoc æuum: in quo ipso minùs recto, viuere semper tibi sit rectè. Externa ista vis si nos cogat, malè agatur cum diuinissimâ illâ parte. At hæc talia coràm. Nam ego non consilio, non auxilio vnquam deero: & amo vos qui apud me olim, vt si ex me essetis. Meus Pollio, vbi est? audio cogitare Viennam & illum tractum. Nolim. & si propior sim, (quoniam verba nostra neglegit) manum iniiciam huic erroni. Redite. in patriâ, apud parentes viuite, atque ita mihi valete. Ad Franc. Bencium scripsi ante menses pauculos. O virum, quem ego olim & nunc amo! Frater mihi fuit, nec solui vnquam possit artus ille amor. Iam dotes in eo sunt, dignissimæ vel admiratione vel amore: quas tu coràm vides & gustas. Da te viro. paucos meliores aut maiores dabit tibi ille tractus. Vale. Lugd. nostræ, III. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LV. *Burdigalam.*

MICH. MONTANO.

IAM semel ad te scripsi, Vir Nobilissime: nec satis certum habeo, an litteræ ad te perlatæ. Interuallum locorum grande est: & addo, quòd nihil hodie tam receptum, quàm fallere fidem.

Iteraui igitur. & ſcire te hoc volui, cum gaudio me litteras tuas accepiſſe, & legiſſe cum voluptate. Diu eſt cùm te noui: nec noui: à mente & ſcriptis, non à corpore. & admiratus ſum (nihil hîc vanum) rectitudinem iudicij tui, eò magis fortaſſe quòd in plerisque ſimillimum id meo. Nam fateor: in Europâ non inuêni, qui in his talibus ſenſu mecum magis conſentiente. Vtinam plura tibi ſcribere mens, aut otium! quamquam iſtud fortaſſe, non illa: quia auerſum te ab omni gloriâ video, etiam verâ. Non debebas. & habere in oculis ſi non æternitatem temporum, at miſeriam hominum: qui talibus monitorum auxiliis omnino ducendi, fulciendi. Me valetudo prohibet ab iis, quę vellem. tamen, vt languidi, conor & ſerpo: & neſcio quid in Politicis breui dabo, meo textu, non tamen filo. Videbis inter primos: vtinam & probes! De Galliâ tuâ & te videndo, quòd inuitas & offers: gratum eſt. ſed quî poſſum? valetudo me ligat: & ſi nō illa, etiam turbæ. quas non effugiam, vt video, niſi in plenâ illâ libertate. Salue, vir nobiliſſime, ab eo, cui tu ſemper carus & magnus. Lugduni Batauor. III. Kalend. Septembr.

EPIST. LVI.

MARIAE GORNACENSI, *Virgini nobili.*

QVAE tu es, quæ ſic ad me ſcribis? Virgo? vix facis fidem. Hæcne, non dicam lectio & ingenium, ſed prudentia & iudicium cadant in illum ſexum, in iſtud æuum? Cōmouiſti me virgo: & neſcio an gauiſus ſim ſæculi, an doluerim ſexus noſtri cauſsâ. Accedere tu ad nos vis? imò ſupra nos aſcendere. atque ita facito, deo hominibusque fauentibus: certè me. qui te ignotam amo; &, quem affectum paucis præbeo, miror. O mihi lucem, quâ te propiùs nôrim? non enim dicam probiùs. adeò ſatis te noſſe videor è pauculis ſcriptis, atque adeò vel ſine ſcriptis. Ex vno iudicio tuo, quod de viro illo magno feciſti, non ego de te iudicem? Non cadit hoc niſi in illum, illámve (tu ad cautionem hanc nos ducis) qui ipſe valde magnus. Vt animam niſi anima non capit; ſic ſapientem niſi ſapiens. Macta tu, & perſta in hoc ad Virtutem & Sapientiam gradu; tum etiam in illo iudicio, quod fruſtrà vereris vt mutem. Darem, niſi dediſſem. & vellem vberiùs: imò

imò non vellem, adeò tu benignè id explicas & peritè. Intellegi ſæpe mihi detur à tali mente, loqui per talem linguam. Itaque ne me roga quid hîc caſtigem : hoc vnum, quòd rogas. ſiue etiam hoc alterum, quòd à me illuſtrari cenſes Græcas litteras Latinaſque. Cetera in parte amplector: hoc de Græcis, omitte. Candidè ego apud te candidam. videmus aliquid in Grçcis, ſed haud multum ſupra vulgũ: & ſatis mihi, ſi haurio ex eâ linguâ quæ ad animi aut ſcriptionis meæ vſum. At tu iam corrigenda ſeriò, audi. Peccaſti. quid ita non plura ad me libri tui miſiſti? Si piguit, cur non argumentum & materiem ſaltem perſcripſiſti ? Curioſus enim ſum, vt ſciam (nouum monſtrum) quid paritura ſit virgo. Ad noſtrum illum amicum & tuum, vt appellas, patrem Mich. Montanum, ſcripſi ante menſem, miſi Antuerpienſi viâ. ſpero accepiſſe. Tu vtinam iſtas, & in iis ſpirantem noſtrum affectum! Vale, vale, æui noſtri (viue tantùm) vera Theano. Lugd. Bat.

EPIST. LVII.

IANO DOVSAE.

QVID in Bembi hiſtoriâ reprehendam, ſingillatim & diſtinctè vis tibi ſcribam. Eſtne, mi Douſa, tanti? aut an ego natura * φιλοψόγος? neutrum: ſed tamen quia valdè vis, age, *carpendi cupidus.*

* Τοὶ μὲν ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω. *Ego tibi hæc valdè veraciter dicam.*

Stilus eſt quem reprehendo, ſupinus, languidus, & affectatâ imitatiunculâ fractus. Vt pueri pedes per delicias malè ponunt, & imitari vatias diſcunt: ſic iſte, cùm rectè ſcribere poſſet, maluit prauo elegantiæ ſtudio flectere orationem & eneruare. Magnos viros ea ætas ſub magnanimo Leone tulit : ſed quoſdam qui in puerili illâ hæreſi, vt religio iis eſſet ſcribere aut dicere aliud, quàm à Cicerone ſcriptum aut dictum. Inter eos Bembus. Itaque vniuerſa ſcriptio, compoſita & formata ad æuum priſcum : & omnia ſic de re Venetâ, quaſi de potenti illâ re Romanâ. Hoc fero. etiámne verba omnia ex illorum moribus tracta ad hos noſtros? & vbi ea non ſunt, neſcio quid plurium ambitu dictum, quod aſſequi debeamus diuinando? Hoc, vt mea quidem mens eſt, damno : & fallor, aut tu & viri omnes mecum. Ecce. *Patres conſcripti* ſemper, Venetorum Senatus : ipſæ Venetiæ κατ' ἐξοχὴν,

Vrbs. anni numerati: non à Christo nato, sed *ab vrbe conditâ.* qui militiæ eorum Præfectus, συνεχῶς vbique *Imperator*: etiam tunc cùm alienis auspiciis ductuque militat, vt in bello Neapolitano Contarenus. Atque hæc inter minores noxias. Illa iam * γελαστὰ καὶ οὐκ ἐπιεικτά: *Rex Vrbini, Rex Mantuæ, Rex Populoniæ, Rex Camertium.* Quid censes eum dicere? Duces. Atque item Ducatus ipsos, *Regna.* Quin disertè etiam scribit, Gallorum regem ab Imp. Maximiliano impetrasse, *vti se Regem Mediolani diceret.* Heu vanitas! quiáne Cicero nouitium hunc titulum non nouit, confundendi minuti isti dynastæ fuerunt cum vero aliquo magnoque rege? Saltem *Regulos* dixisset, & ferrem. Ab eâdem mente & caussâ sunt hæc: *Sophi rex Armeniæ*, qui nobis Persarum: *rex Thracum*, qui nobis Turcarum. Tuam fidem, siue frontem potiùs, Bembe. ille tibi Thracum modò rex, cui bina Imperia subiacent, & triginta amplius regna? Nec in titulis solùm isti lusus, sed in nominibus ipsis. Quale illud de Ludouico Gallorum rege, quem *Aloysium* (magis ῥωμαϊστὶ scilicet) vbique appellat: & alibi cum facetâ additiunculâ, *quem isti* (qui isti? barbari nos & inepti) *Ludouicum appellant.* Quid, quòd etiam in diuinis rebus hæc sibi permittit? & Fides nostra non nisi *Persuasio* illi est; Excommunicatio, *Aquâ & igni interdictio*: Peccata morituro remittere, *Deos superos manesque illi placare.* Ipse Deus raro in stilo aut animo: sed prisco ritu, *Dij immortales*; idque in seriis maximè sententiis aut rebus. Atque adeò, quod omnem stultitiam superet, prudens ille Senatus Venetus ad Iulium Pontificem publicè scribit, *vti fidat diis immortalibus, quorum vicem gerit in terris.* Felicem te gentis & patriæ, Bembe! quia si nostrûm aliquis trans Alpes sic scripsisset, profectò non tulisset impunè. Iam quæ periphrases in eo & circuitus verborum? Senatus Venetus dono misit Aloysio regi Gallorum *Aquilas sexaginta, ex earum genere quibus in aucupio vti reges consueuerunt.* Quid Aquilas? Ita Falcones tibi dicere religio est? quâ tamen voce * Iulius Firmicus vsus. Accipitres igitur dixisses, vero magis etsi minùs augusto verbo. Sed addis etiam *Reges* vti consuesse. Reges tantùm? rideo, & pergo. Scribis ibidem, *donatas regi pelles pretiosiores, canis ab summo inter nigrum colore consperfas, ducentas.* Quę istæ sunt? Genettas dicis, an potiùs Zebellinas? Quin, malùm, exprimis: & res nouas nouo aliquo nomine dicis? Si puritati sermonis

* ridicula & non toleranda.

* Imò & inter cognomina prisca Romanor. Falcones.

nis tui metuis, adde, *vt vulgò dicimus*: nihil infuscas. At illud ambiguum etiam nunc me habet, quòd Iulius Pontifex *Contareno, cùm classem Hostiam adduxisset, vini Corsi carros sexdecim, boues sexdecim, hircos genitalibus defectis bis totidem dono misit.* Qui enim isti Hirci? maritime caprarum per delicias in Italiâ exsecantur? an vis dicere Veruces? O Crasse, ô Heraclite, ridete. Quòd si ad Verba & Phrases etiam venio: benigna hercules materia cauillorum. Ecce scribit, *Velle se hominem suum Byzantium mittere.* Iterum: *Reip. hominem ad se missum.* quod nos diceremus, Actorem aut Legatum.

Turrim terream appellat, Propugnaculum siue aggerem è terrâ. quo exemplo? *Sumpti, Tumulti, Senati,* inflectit ad Plautinum æuum, cùm reliqua omnia minimè antiquarij sermonis. *Neminem vnam partem muniunt.* pro, Nullam: quia Ciceroni alibi Nemo de fæmina dictum. *Prooppidum* sæpe, quod nos Suburbium: *Prodominus*, qui Vicedominus Venetis: itemque, *Proimperator*, & *Proordines.* putidè, vt sentio, aut nouè. *Rebus suis veritus*, crebrò & ad nauseam, pro Timens aut Diffidens. quia idem ille Cicero semel fortasse, Vereor mihi. *Senatus decreuit, vt eorum qui fortiter atque amanter ad flumen Tarum contra Gallos remp. gesserant, ratio haberetur.* Iterum: *Præfectos, qui se omnes nec strenuè nec amanter eo bello gesserant, missos fecit.* Sæpiusque. & illud *Amanter* inuitâ sanè Venere amat. *Lauredanus naues onerarias quattuor secum afferens.* Hem! pro monstro est. Attulit? imò adduxit. Tamen iterat alibi: *Legatus Baiazetis equum Patribus attulit.* γελοίως & ineptè, siue mari is venerit, siue terrâ. *Pensionem annuam, quam posteri eius sequerentur, Senatus instituit.* Imò, quæ posteros eius sequeretur. *Petunt, vt quò celeriùs fieri potest, viæ se dent.* Solœcum est, nec à Latio, sed ab Idiotismo Italorum. Plura sunt. cur ea colligam? Ipse vide. & fateberis pleraque talia affectatè atque improbè scribi; certè indecorè. In pueris ista vix ferimus: te virum, & in tam serio scripto, Bembe, deceant?

—— * οὐδέ τε σε χρὴ
Νηπιάας ὀχέειν· ἐπεὶ οὐκ ἔτι τηλίκος ἐσσί.

Neque te oportet Puerilia sectari. nō enim vltrà talis es.

At tu Dousa vale, & si quid temerè culpaui, mone. In Musæo meo. H. III.

EPIST. LVIII.

Henrico Borbonio, Principi Dumbarum.

ILLVSTRISSIME Princeps, noua & prædicanda hæc humanitas, quâ vltrò ad me scribis. Quis ego sum? vnus aliquis è vulgo litteratorum. Tu quis es? inter Galliç primos, regiâ stirpe, &, quod magis est, indole ac virtute. Atqui etiam amas me, & amicitiam meam (ita scribis) poscis. Illust^me iuuenis, commutas nomina rerum. officium & cultum nos tibi debemus: amicitia est inter pares. Tamen & hanc, aut certè amorem, tibi spondeo: qui ita me cepisti, vt nihil magis in votis sit, quàm palàm ostendere hunc in te affectum. Natales tui ad magna te vocant, ingenium ad summa: ecce me non solùm approbatorem fautoremque tuæ laudis, sed voce & stilo præconem. Deum ego quæso, vti mẽtem hanc tibi, quâ ad optima optimosque accensus raperis, seruet; & te afflicto regno. quod nisi per eiusmodi columnas stat, ruit. Illustrissime Princeps vale. Kal. Augustis.

EPIST. LIX.

Abrah. Ortelio.

COGNATVM tuum, mi Orteli, modestissimæ frontis & animi iuuenem eò libentiùs vidi, quia litteras à te attulit: nec eas tantùm, sed & munus. Adiunxisti enim Tabulã Hispaniæ veteris, iucundam mihi & valdè opportunam hoc tempore, quo Liuium & bella Punica auditoribus meis publicè explano. Scis tu, quàm multa illîc mentio passim & bellorum in Hispaniâ & locorum. Itaque & gratias tibi habeo, & te planè hortor vt eandem operam in Galliâ etiam nobis præstes. nam de Germaniâ, iam effecisti. Tum si Illyricum voles, aut Græciam, aut Africam, iudicij tui esto. Cessaturum enim te non esse, omnino mihi persuasi, præsertim cùm & grati labores tui sint, & otio (rebus illîc tam quietis) iam abundes. Monauij amorem in me pridem noui, & nunc ex litteris eius recognoui. Oro, saluta amanter à me virum probum, doctum, & gratum mihi inter paucos. De Thraseâ meo, tu & ipse vrgetis. quid pollicear? aliud mihi nunc sub manu: & eo absoluto, videbo quò me impetus, aut potiùs iudi-

ciorum hæc aura feret. Nam, quidquid ego constans, tamen mi Orteli ęgrè obduramus contra minutos istos & cottidianos morsus: præsertim vbi aliquid, quod tangere fines Pietatis videatur. Doctus scio, quid sit irritare hos Cantharos: qui omnia peruolant, & olim etiam ad cælum. Nosti apologum. Nos hîc in otio, an in longum? nam minas iterum audimus & apparatus. Deo rem committo, qui publica ista ex sui numinis & nominis gloriâ dirigat, & te mi Orteli seruet, Lugduni Batauorum, IV. Id. Decembr. ∞. IϽ. LXXXIIX.

EPIST. LX. *Amstelrodamum.*

PETRO PAWIO.

QVIDQVID damnaturi me Stoïci nostri sint, miseratus sum & dolui duplicem tuum casum. Illum de amisso parente: hunc nouum, de libris & scriptis. Ego scio quãtum vtrumque vulnus sit, vtrumque expertus: & hoc postremum in nostro animo valet, quod in multorum omnes Fortunæ. Nónne hæ diuitiæ nostræ sunt? suauia mellificia, è tot scriptorum flosculis confecta. Et multa, vt breuitas huius æui est, haud facilè refinguntur. Addo, quòd nescio quomodo delectant nos iuueniles illi & primi nostri labores, quos velut primitias libauimus & intulimus in aram hác Musarum. Me vndecimum iam annum carentem patriâ vides, itemque agris & opibus, quas mihi Deus modicas, sed ad meum vsum vberes dederat: tamen mihi crede, nulla iactura propiùs mihi cor tetigit illâ librorum, quam feci in Louaniensi vrbe. Subitò enim abeũdum fuit, & nisi sic abissem, numquàm abissem. Tuas miserias narras, inquis: sic me solaris? Ego verò, mi Pawi, vel sic. Parentem alterum amisisti: ego vtrumque. Libros naufragio: ego, quod magis mordeat, furto. Quid tibi igitur eximium euenit, quod eximiè doleas? Fero meum casum, quem non muto: tu quoque fac, hoc exemplo. Vis communia illa me dicere? Hominem te esse: Euenire hæc in vitâ: Deum voluisse: Dolendo nihil te profecturum? Hæc omnia verissimè possem: sed subiici ea tibi à te scio, aut certè ab iis qui apud te. Ego simpliciter & pro amico ago, & hortor te ad incommoda pari mecum mente ferenda. De munere tuo apud nos moneri nolo.

semel

ſemel dicam, quidquid mearum virium erit, faciam: etſi nihil, in re quæ alieni arbitrij eſt, polliceri poſſum de effectu. Iudicium meum & commendationem largiter habebis. Vtrumque auunculum tuum amicè à me ſaluta: & Henrico hoc amplius nuncia, bene redditos mihi nummos quos Hamburgo acceperat: etſi puto eum id ſcire. Vale. Poſtrid. Idus Nouemb.

EPIST. LXI. *Lutetiam.*

IACOBO AVGVSTO THVANO.

DIV, mi Thuane, ſiluiſti; nec eò minùs tamen, vt ſpero, amaſti. Spero? imò video, cùm ex epiſtolâ tuâ amiciſſimè ſcriptâ, tum ex munere quod beniuolè adiungis. Amo illam, & hoc laudo: argumento eximium, tractatu arduum, & in quo verè alti atque acris ingenij tui ſignum. Perplexa illa & breuia, tam aliena non ſolùm à ſermonibus noſtris, ſed à moribus, vertere magna laus ſit: quid carmine & verſu illigare? & id dilucidè atq; eleganter. Non blandiar. ſed, mihi crede, rem magnam confeciſti, inuidendam celeriùs quàm imitandam. Nobis humilior per hos dies labor, in additiunculis ad Commentarium Cornelianum. *Curas Secundas* appellaui, ab ipsâ re. Velim non videas ſolùm, ſed cenſeas: quoniam illud cuiuſuis eſt, hoc verè amici. Cuiacius ille magnus éſtne apud vos? ego ita accepi. Si eſt, eius cauſsâ nihil doleo: ſed periit illa, cui ipſe anima, Schola Bituricenſis. O virum, quem miror, quem amo, quem vtinam complecti mihi fas ante exceſſum! Scaliger quid? valere intelligo, ſed ceſſare. Non ſic oportuit ingenium natum ad tam magna. Si piget huius ſæculi (nec immeritò) at cogitet natorum natos. Res apud vos, vt audio, mirificè calent. Si vera adferuntur, nihil inuidebimus veſtræ quieti. Nos Velleium, Florum, Liuium ordine cogitamus. deus mihi vires, & ô vtinam copiam iudiciorum veſtrorum! Nam hîc ego in ſolitudine: vna vrbs veſtra abundat ſupra reliquam Europam. Librum tuum, quod volueras, miſi ad I. Druſium. reſponſum ecce habes. Ecquid tu, ecquid alij veſtri parent, velim ſcire: ſi quid tamen per has turbas. Vale. Lugd. Bat. III. Non. Iun.

EPIST. LXII.

THEODORO CANTERO.

QVOD ſilentium excuſes apud me, mi Cantere, nihil eſt. Siluerunt tuæ litteræ? at non amor: quem viuere in te ſcio & ſpirare. Quòd tamen occupationibus meis id adſcribis: nolo. Cantero meo non ego ſemper vaco? verè dicam. Tua probitas & modeſtia, in litteris ſtudium, in litteratos amor, admiſſionem tibi tuo iure apud me dederunt inter primos amicos. eaq; vtere: numquam non Lipſius tibi patet, leuato, vt ſic dicam, velo. Iuuenalem quòd doceri totum à me velles, & probas quæ in eo lêgi, gaudeo: ſed vereor vt id ex omnium guſtu ſit, qui volunt Hiſtorias & alia (vt cenſent) magis ardua, à me legi. Ego tamen ſcriptorem eum inter apprimè vtiles numero, & dignum ſerio interprete & accurato. Itaque occaſione captâ Satyram vnam publicè prælêgi, ſed extra ordinem καὶ ὡς ἐξ ἐπιμέτρου. Siquid vltrà tẽtabo, vtar libro quem mihi offers: etſi ipſe bina exemplaria habeam ſatis proba. Sed tu quid agis? nouum aliquid cogitas? an Arnobium refingis? Colligo enim ex epiſtolâ tuâ nec hanc quidem curã te poſuiſſe. Cupis vt ad Cuiacium ſcribam pro Excerptis exemplaris Regij: quod facturum me polliceor primâ occaſione. Ceterùm in republicâ an apud vos quies? ita videtur. Vtinam & concordia cum finitimis prouinciis, ſine quibus firmum nihil eſſe vobis poteſt contra hoſtem. Bene, quòd ille alibi diſtringitur, eoque ſimultates exercere vacuum nobis fuit. Claſſis illa magna ab Occidente, nunc apud Orcadas ſtare dicitur, exſpectare ventum quò redeat ad incœpta. Videbimus quò recident magni iſti & planè regij conatus. Latrocinia adhuc fuerunt, nunc bella. Heus tu, audiſtin' captiuum Hagæ Hiſpanum Doctorem Medicum eſſe, virum litteratum (mirare in Hiſpano) Latinè diſertum, carminis etiam pangendi nõ ignarum? Is ad nos ſcripſit, & ſubleuari miſeriam ſuam cupiit vt conſecranei eorundem ſtudiorum. Fecimus in parte. Vale mi Cantere. Lugduni Batauorum, Poſtrid. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LXIII.

IOSEPHO CONSALVES.

ALTERA ſcriptione me occupas, priuſquam priori reſponderim. Et cur ſilui? non tui contemptu, aut negligentiâ: abſit. ſed quia ipſe venire Hagam parabam, & in ſermone vberiùs liberiuſque tecũ agere, quàm litteris poſſem. Id conſilium meum euectio veſtra ſubita impediit: & priùs audiui Medemblickæ vos eſſe, quàm ituros cognouiſſem. Excuſa ergo ſilentium à cauſsâ iuſtâ. At nunc ſcribo, & te, mi Ioſephe, per deum & per ſalutem tuam rogo, vti animũ attollas contra Fortunæ vehementem hunc ictum. In carcere es, à tuis & à patriâ remotus: quæ grauia eſſe fateor his, qui parùm exploratos habent caſus & res humanas. Te quid hîc fugiat? ſi vſu non didiciſti, quàm fluxa & caduca hæc omnia noſtra, imò & nos ſimus: hauſiſti certè è litteris, & illæ tibi millena exempla ſuppeditârunt caſuũ ſimilium aut grauiorum. Tricæ & ſpinæ, hæc omnis vita: & falleris, ſi quæris in eâ gaudiorum flores. Noſipſi, quid?

Vt herba ſolſtitialis, paulliſper ſumus.

Abeunt hæc vana, & nos abimus: nec quicquam firmi, niſi in firmo illo loco. A Platone tuo didiciſti, * παρεπιδημίαν τινα εἶναι τὸν βίον. Hæc cogita. & propriè ad tuum caſum, aſſiduum & pænè ſollennem hunc eſſe fortunæ ludum. Quid crebrius in omni memoriâ quàm carcer? quæ conditio aut ordo ab eo liber? Nobiles, ignobiles; ſeruos & reges accepit, & capiet. Perſeus ille Macedoniæ rex, ſceptro ſimul & libertate ſpoliatus, ſpiritum non traxit ſolùm in carcere, ſed effudit. Idem Gentio, Iugurthæ, Ptolemæis aliquot euênit. &, ne ad vetera te mittam, tua gens, illi ipſi Hiſpani, regem Galliæ Franciſcum in cuſtodiâ habuiſtis; & reges Mexicanum & Peruanum etiam in vinclis. Heu ſortem humanam! naſci, dolere, mori. Et tamen felices inter omnes miſerias, hoc vno Chriſtiani: quòd via nobis per hæc ad aliam vitam, in quâ gaudiorum nec modum vllum eſſe ſcimus, nec finem. Huc aſpiremus, hæc ſpernamus: & vocem illam ex pectore efferamus, *Diſſolui velle, & eſſe cum Chriſto.* Mitto ad te libellos noſtros de Conſtantiâ, quos petiiſti. magis tamen ad Sacros libros te horter, è quibus vera ſolatia petas omnium malorum. Mittam ad te Biblia

** peregrinationem quandam eſſe hanc vitam.*

blia minuſcula, vti cupis, quumprimùm nanciſci potero. Nam Antuerpiâ petēda ſunt: quoniam hîc inopia eiuſmodi exemplarium. Vale Clariſſime Doctor, & confide. Viuit Deus. Lugduni Batauorum IV. Eid. Nouembr. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LXIV.

Hagam.

MICH. HVRALTO HOSPITALI.

TVNE ad me vltrò non ſcribis tantùm, ſed & venis? tu ille maximi viri magnus nepos? O mihi iucundum lectu Hoſpitalis nomen, quod niſi iure quodam ſanguinis ferres, poſſes ſimilitudinis & exempli. Scripta illius per te edita, dudum vidi; & habeo (certum me ſcito dicere) vt Homeri libros rex ille Magnus. Litteratius aliquid edi fortaſſe potuit & poterit; nego quidquam litteratius & prudentius ſimul. Pulchra hæc coniunctio; & quæ niſi ſit, abite qui in ſtudiis quęritis ſolidam & veram laudem: me iudice non feretis. Quòd amanter Hagam vocas, imò lictoribus miſſis pænè ducis: ignoſce ſi non pareo. parebo. Nam dies Mercurij, qui feriatus nobis eſt, niſi quid interuenit, tibi me ſiſtet. Ita dico, non vt occupationes excipiam aut talia impedimenta: ſed vt vnicum morbum. qui etiam à vadimonio, vt ſcis, excuſat. Ego autem iam annos aliquot neſcio quomodo non tenui ſolùm, ſed incertâ valetudine: nec quicquam promittere de me non dicam in diem poſſum, ſed in horam. Tamen fauebit & faciet Genius meus, ſpero. eo magis quod nō ad ſeria vocor (cum Teridate quid mihi?) ſed ad riſus & Plauti mei ſales. O te virum argutum! qui vidiſti, quo vno poſſim capi. Veniam, veniam, & hic mecum. Vale. III. Non. Septemb.

EPIST. LXV.

FR. RAPHELENGIO *Filio.* S. D.

CARMINA tua de me legi: proba & arguta. & in quibus hoc vnum moneo, vt videas ſic me deinceps laudes, nequid offendas eos apud quos viuis. Temporum nō ignari ſumus: cum quibus pugnare te nolo, etſi haud ſeruiliter ſeruire. Apud te & interiorem tuum animum liber eſto, recti iudicij & ſenſus: in

ſermone interdum tempera, nec offende qui poſſunt offendere. Sapientia vera firma eſt, non tamen elata: non timet pericula, ſed nec prouocat aut laceſſit. Aſcanij illius apud poëtam iuuenilis nimis ardor eſt, qui

Optat aprum, aut fuluum deſcendere monte leonem.

Non ita nos. qui abundè fortes ſumus ſi excipimus, non etiam incurrimus in diſcrimen. Plura vellem, non vult hoc æuum. Senecæ Excerpta tua, accepi: & erunt vſui, ſi deus volet. Nam ego amo & adiutum ſeriò volo ſcriptorem illum, præceptis optimum ſi non vitâ. Quamquam in ipsâ vitâ, ſi conſideras, præponderant vilibus aut ſeruilibus, recta eius facta. Certè extremus ille Actus ſi in fabulis poſcit palmam: laudabilis valdè in iſto. Iure doles & culpas, quæ ad Polybium ſcripſit, vt opinor, exſul. Quid facias? verè tunc iacuit: nec credam animo eius plenè adhuc impreſſum à Sapientiâ robur. Ego non tam miror ſcripſiſſe ea hominẽ, quàm indignor edidiſſe. Quiddam temporibus ſæpe damus, ſed furtim & apud vnum alterúmue: quod nõ niſi propudium aliquod hominis diuulget. Sed de iſto aliâs, & fortaſſe Ad ipſum. Eſſe qui opinionem tuam fefellerint in amore & honore litterarum: non miror. Per bella ciuilia non ſpirant Muſarum venti. Tamen, mihi crede, illæ viuent, & in portum venient inter medias turbas & naufragia multorum. Tu eis adhære, & Pietati ac Virtuti inprimis: ſine quibus nec verè honeſtus vmquam eris, nec Meus. In nummo Orteliano (frater tuus me conſuluit) nihil video, niſi ipſum ſciam & quæ adiuncta: id eſt, quo tẽpore, quid ſymboli. &c. Lugd. noſtræ, IIII. Kal. Nouembr. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPIST. LXVI. *Burdigalam.*

PETRO BRACHIO.

LITTERAS à te accepi, mi Brachi, bene amicas. Etiámne amor ad me penetrat è locis tam longinquis? nec tamen de te miror, qui totus es ipſe Amor, ſed fidus ille honeſtuſque. Ita me Fama & tui ſimiles ametis, vt cor mihi tetigit tam pius ille tuus in tuam affectus. O exemplum in omni æuo rarum! & magis in iſto, quo non ſolùm deſiimus laudanda facere, ſed etiam laudare. Liuor & obtrectatio paſſim, bonorum operum impedimenta

menta aut venena. Quid tamen te morentur? qui vitæ delinimenta proiicere & conculcare potuisti, nónne facilè ista? Mihi constantia tua admirabilis est, amicitia grata, scripta nuper visa & probata. Nam tulit ea ad me noster Dousa, quem nihil eiusmodi florum, quos Musarum vspiam hortus alit, potest fallere. Tu verò salue poëta, non poëta: ingenio talis, moribus iuxta Socrates omnes aut Catones. Ab eius filio habes carmen quale petiisti. Cur non à me? iuro salutem meam, ab aliquot annis nihil tale iam scripsisse, & vix posse. Morbi quid habeam, tenes: & quàm non per eum alacris animus & poëtaster. Ignosce. volui, sed hoc tantùm. Tamen aliàs videbo, & siquis etiam halitus me adspirabit ex illo vestro & veteri meo fonte; seruiet cælesti tuæ AMATAE. Nunc festinabat Faiius Hospitalij magni nepos, cui litteras has dabam. Vale, & qui constantis amoris exemplum es, constanter etiam me ama.

EPIST. LXVII.

IANO LERNVTIO.

LITTERAS tuas ad Coluium vidi, non ad me: nec indignor. Illud indignor, quod tamdiu in tristissimo illo squallore sedes, & nonnullâ tuâ culpâ. Quid exspectas? liberari ἀμισθί? numquam fiet. Scribamus omnes, & ad omnes: numquam nisi minis extis placabimus tuum illum Ditem. Fuge, fuge, ab Acheronte: præsertim cùm de Irenes accessu nulla vltrà spes. Decedet aliquid rebus tuis. Vbi sapientia? hoc scilicet mauis, vt tibi? Pereant illa omnia, dum saluus nobis noster Lernutius. Quamquam nonnemini, quem non nomino, exigua sit è magno metallo illa rasura. Sed qualisqualis, ferenda, subeunda. Aliâ viâ qui effugium tibi esse suadent, non suadent vt amici. Torqueor cùm hæc scribo. Túne illis aliquid credis, quibus nequid ego crederem, tu mihi primus auctor? Sperne, & sape. Litterulas cogitas, & nostras deas. valdè scilicet gratiosas apud illos ἀγελοφώνας & militares. In pretio pretium est, mi Lernuti: & cetera in fronte grata sunt & verbis. Verba ego tibi non dabo. Siquid possum, non pete, sed iube: siquid non possum, abstine tormentum mihi dare, cui hoc satis tormenti, quòd tu tamdiu in tormento. In Rogersio specula

aliqua erat: ille nunc in Daniâ. Ad Tho. Heneagium bis ſcripſi, ſine reſponſo. Præfectus Brielanus & per eum rogatus Vliſſinganus ſcripſerunt; ſed non alio effectu, quàm vt meliuſculè habereris. Ipſe mihi Brielanus coràm dixit (probè autem nouit hominem) precibus aut interceſſione ſolâ nunquam te liberandum. Habes meam ſententiam. vtinam ad eam tua inclinet, & omittas aliquid ſiue de conſtantiâ illâ tuâ, ſiue de rigore! Quod mihi, hoc amicis & notis omnibus tuis videbatur. Ciſtas & quæ in iis, confecto rerum Indice, traditas ſcito Sayonio cognato tuo. ille porrò miſit, quò debuit: & credo, iam appuliſſe. Nos cùm certum aliquid in rebus noſtris ſtatuerimus, te non celabimus. Vale. & illinc euade, ſi nos valere vis. IV. Idus Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LXVIII.

THEODORO LEEWIO.

DE ſilentio ne excuſa, aut me accuſas. Nónne & ego ſilui? Sed profectò, quod aliâs ſcripſi, ſerius & fortis iſte amor delectatur quidem fomentis litterarum, ſed & ſine iis viuit. Noſter, vt ſpero, æternùm. Cogitatio eum paſcit, cùm non ſermo. De pede tuo moleſtum mihi audire: idque ex meo ſenſu. Nam ego eam partem tam caram quàm ipſum caput habeo: cui vita ſedentaria, non ſit vita. Scis quàm ambulatione delecter & motu. Cura eam igitur, ſed lentè & molliter; quia nerui reduci ad officium volunt, non cogi. Filium tibi agnatum ex animo gratulor. deum precor vt is tibi hæres ſit non opum magis, quàm animi & virtutum. Creſcat, creſcat. Ego illum & te videbo, cùm primùm ſe aperuerit & diffuderit ſtricta hæc aura. Nónne in mediâ hieme etiamnunc videmur? Quòd catellum illum diu mihi viſum & ſimul amatum offers: agnoſco amorem. Accipio: & habeo pro munere magis mihi caro, quàm ſi gemmas à te vel aurum. Non rideo. amaui à puero totum hoc genus, & video idem feciſſe pręſtantes aliquot animas ab æuo priſco. Telemachus ille Homeri in concionem etiam vênit canibus duobus aſſeclis; & Patroclo fuiſſe nouem * κύνας τραπεζῆας, idem vates tradit. Non enim ad venationem ſolùm aut Dianæ ſtudium: ſed ad voluptatem & tutelam habebant

* canes menſarios.

Hæc leuiſomna canum fido cum pectore corda.

Ad ſummam, mitte, ſed per fidum aliquem: ego eum paullò ampliùs amabo, etiam tuâ mittentis cauſsâ. Sed bonâ fide, vxorcula non ringitur? carere eo poteſt, aut vult? abſit vt iratam habeam tuam Iunonem: quamquam ea tam mitis, vt neſciam an habeat bilem. Sed eâ lege tamen mittito, ſi volet illa. De rep. noſtrâ non vanè aſſeris pendêre eam ab alienâ. Ita eſt. In Galliâ certamen noſtrum cernitur: & qui ibi exitus, exſpectandus & nobis. Vt cymba magnæ alicui naui annexa, ita nos Galliæ ſumus, imò pleraque adeò Europa. Exſpectemus euentum fortes, erecti, & ſi volumus numquam ſerui. Poëta Ennius olim egregiè:

Ea libertas eſt, qui pectus purum & firmum geſtitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcurâ latent.

Tale pectus induamus, non concutient nos omnia humana. Vale, & vxori tuæ ſalutem dicito, puſionem etiam tuum à me ſuauiare. Lugd. Batauor. VII. Kalend. April.

EPIST. LXIX. *Lutetiam.*

FEDERICO MORELLO V. C.

TVNE ille es, mi Morelle, qui amicitiæ meæ fores ſuauiter pulſas? ades, ades. nemo hoc anno gratior mihi hoſpes. Præſertim qui Florente illo comitatus ad me venis: quem quis excludat, niſi quem Gratiæ & omnes Muſæ? Nam profectò illud Siculi vatis in eum conuenit ——— χαρίτων ἱερὸν φυτόν.
Deus bone, quàm me delectârunt illa Tragica eius ſiue Comica! Altera res tentata magno noſtro Scaligero, altera nec illi. Gratulare viro: cuius ego labori faueo, & maximè argumẽto. O quando nos & vos inuiſet candida illa Diua? Si quando; certè ego recto pede ad vos, mihi populariter tam amicos. Libellos epiſtolæ tuæ adiunctos percucurri: ſed hoc tantùm. nã herè demum accepi, cùm in viâ diutulè hæſiſſent. Amaui & exoſculatus ſum tuum iudicium in Thebaïde, quam voluiſti etiam producere in illud Europæ theatrum. Age, age, ſic oportet: inſerere inquam iuuẽtuti non ea quæ probantur maximè, ſed quæ probanda. Certè illa fabula ſublimis & ætherei ſpiritus eſt, & ſoni in verſibus ſupra omnes tubas. Tu, qui legiſti, agnoſcis. Notas ad eam Florẽtis vidi, & amaui. Cui à me dicito, ſcriptum illum vnà tecum non in externo &

no & ambitioso isto amicorum albo, sed cum paucis ἐν ταῖς φρενῶν δέλτοις. Qui quòd elogia aliquot tam amica mihi tribuit: quædam non agnosco, in quibusdam nec ignosco. Irascor in illo ad Thebaidem, quòd me Prætoris magni loco habet, se nec lixæ. Apage immodestam hanc modestiam: & ita me nôrit atque æstimet, vt etiam se. Eiusmodi viri (non sinuoso pectore hoc dico) magnus honos mihi, si non assectæ mei, sed collegæ. Illa iudicia eius de Scaligero patre castigatiora, & planè ex meo sensu. Laudabilior ipse apud me, ob eas laudes. Nam quod de Tullio dixit vetus magister, *Profecisse multum cui is placeret*: ego veriùs, Magnũ esse cui Iulius iste magnus. Cuius ego vitam iamdiu haueo mittere in scripta, si aliquod mihi auxilium ab iis qui interiora & minuta illa vitæ nôrunt. Nam maxima nobis patent, mirâ & ingeniosâ de se alibi atque alibi scriptione. Tu mi Morelle, vt claudam & coërceam animum nimis se diffundentem, me amare perges, vel constantiæ tuæ caussâ: ego quidem te seriò, per vestigia Turnebi nostri & munera euntem ad illudipsum veræ gloriæ culmen. Lugd. Bat. VI. Id. Decemb. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPIST. LXX.

HADRIANO SARAVIAE.

QVOD siluisse me scribis, miror & doleo: cùm planè & seriò responderim ad priores omnes litteras tuas. Quas ab aliquo iam interuallo nullas vidi, præter has querulas & breues: sed ideò mihi gratas, quia tales. Nisi & me & mea amares, non quererêris de officij huius intermissione. Illud grauius, quòd de morte filij tui (heu vnici) scribis: in quo, numquam ex animo gaudeam, nisi ex animo sum tristatus. Amabam modestissimum ingenium, nec vltrà laudandum, ne desiderium & caussas dolendi tibi augeamus. Scis communem legem, Dei ab æterno decretum, & alia quæ alij hauriunt à tuo fonte. Hæc ipse tibi nunc instilla. Imus huc omnes, mi Sarauia: nec seiungimur, sed leuiter alter alterum anteimus. O beati, qui in beatâ illâ metâ! nam hîc etiam in optimo statu, quid nisi miseriæ? quanto magis in his publicis Europæ ruinis? Nam mutari eam totam & inuerti, nemo prudens non videt. Censebam Po-

litica

litica nostra posse me mittere sub hoc tempus, trina aut quaterna folia etiamnunc restant. Firmioris attentique iudicij Lectoribus probaturum me id Opus spero, numquam iis qui peruolant, & instar apum scripta saltem delibant. Thomam Heneagium à me salutes velim, virũ Musis & mihi valdè carum. III. Kal. Sext.

EPIST. LXXI.

FR. RAPHELENCIO *Filio.*

SENECAM tuum sub vesperam accepi, & eum ipsum ad lucernam libaui. Placet seriò. Perge, perge. Malè cœpisti, si hîc desinis. Saliuam tantùm, quod dicitur, nobis mouisti; exple desiderium vberiore aliquâ mensâ. Quid tam proprium huic studio quod auum tuum immortalem reddidit, quàm Critice? quam si adiungis iudicio, vt cœpisti, & opportunè: non rem solùm magnam feceris, sed famam. Neutram harum contemne, etsi aliquid ante eas pone. In poëtis aliis velim te simile aliquid aggredi. an in Iuuenale? iuuabo: aut in quocunque alio, quem leges. Nam hoc Poëtices studium, & in eâ emaculandâ labor, non dedecet hanc ætatem. Posteà ad grauiora te ducam. Hortamina quæ nuper ad te scripta misi, credo legisti & imbibisti. O vtinam! vtinam erigas, inquam, te, & vno certoque tenore eas, alacer semper & vegetus, quid non effecture? Velim ad me seriò & liberè scribas siquid est quod te mordeat aut absterreat. depones in fidum & amicum planè sinum: nec id tantùm, sed etiam auxiliatorem. Nam ego te, mi Raphelengi, quamdiu ero, non deseram: & iuuabo consiliis & quâ aliâ re potero. Confide. cum leni non medico solùm, sed amico tibi res erit: indica si quid est morbi. Spero sanè nihil esse, & scio caussam tibi non præberi ab Auo, qui te amat vt ex se natum, non vt nepotem: tamen cùm interdum iacere te ex litteris tuis intellego, suspicor nescio quid non esse ad tuum sensum. Æuum & mores illos noui. torquent? indica. si concoquere non potes, subueniet ἐπιδημία. Ego scio non omni ingenio conuenire, quod Homerus Marti suo asscribit, ἀλλοπρόσαλλος. Reperiemus quod ex vsu tuo fiat, & cum gratiâ tuorum. Deum rogo vt te firmet, iuueniles leuesque animi motus tollat: quibus subiici te non ignoras, & vincere eosdem debe-

re ac paullatim atterere, hoc quoque non ignoras. Vale. Ex vrbe nostrâ veteri. VI. Id. Nouemb. Optimo Ortelio salutem. Nos è Nundinis nec litteras, nec Catalogum. satin' seriò vestri nos curant aut cogitant?

EPIST. LXXII. *Francofurtum ad Oderam.*

FRANCISCO HILDESHEIMIO.

TAM benigna tua salutatio meritò litteras meas elicit, etsi breues. Multa mihi tribuis, Vir Clarissime, sed vereor vt amore inductus, qui in hanc laudis partem, nō bonus iudex. Ego te amo ob amorem, & seriò deinceps censeo inter meos. Quòd si in Germaniam aut loca propinquiora vmquam venero (ita autem statui:) crebrioribus istis litterarum alloquiis fouebitur amicitiæ hæc herba. Sin hîc mansero; profectò id arduum in tanto interuallo. Rari à nobis homines illuc, nisi ad mercatus Francofurtenses: nec ij semper certi. De Plinij loco eruditè disseris, nec quidquam addidero aut mutauero in tuis dictis. Macte! virum te esse video, quales in illo orbe pauci. Sed, nisi fallor, breui eas quoque oras illustrabit melior hic Phœbus. Vale. Lugduni Batauor. Postrid. Kalend. Sextil.

EPIST. LXXIII. *Antuerpiam.*

CHRIST. PLANTINO.

MI amice, nulla vnquam epistola tua aut gratior mihi aut tristior fuit hac postremâ. Languidâ manu scriptionem tuam nimis exosculatus sum, & seruabo pignus fidissimi inter nos amoris. at dolui in tuâ afflictissimâ* valetudine, quam tamen mens mihi dictat & præsagit iam esse meliorem. O Deus, & tu, facite me compotem huius voti! Aliud nihil scribo nisi hoc. quicquid à me factum voles, etiam cùm me præcedes & in vili hac terrâ non eris, impera. non viuum magis amaui, quàm posteà verè viuum amabo. Salue, Salue, Salue.

* *Quæ illi postrema.*

EPIST.

EPIST. LXXIV.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

CERTE, mi Raphelengi, tristi nuncio percussi sumus, tristi: nec cuiquam vestrûm qui sanguine iuncti estis, aut in amando cessi, aut nunc in dolendo. Amisisti tu auum optimum, alij patrem, ego amicum, sanctum nomen & rarum hodie in terris. Heu mi Plantine, quis mihi post te alter? nemo; non magis quàm ante te talis quisquam fuit. Beatum quidem te qui extra præsens & imminens omne discrimẽ, extra molestias quæ senile etiam caput tuum circumstabant: at nos voluimur & reuoluimur in medio æstu. Tu mi fili multum amisisti, in omni fortunâ tuâ consilium, solatium, opes. Amabat te, hoc scio. Sed feramus, & illius maximè exemplo (in quo enim hęc virtus clarior?) prompti volentesque sequamur magnum illum Deum. Scripsissem ad Moretum & heredes, sed ita me salus amet, vt ego minimè aptus sum ad solandum. Non quia iaceam (hoc dedecus Constantiæ nostræ non imprimam) sed quia haud ita firmiter stem, vt erigere alios possim. Vacillo ipse, & rationum identidem fulcro me sustento. Ad te nuper breuiter scripsi de Italiâ. hunc hoc addo, omnino ad nos venias, priusquam in alterutram partem aliquid decidas. E re tuâ erit: nec quicquam suadebimus, non dicam præter vtilitatem, sed fortasse nec tuam voluntatem. Ades. Postrid. Idus Iul. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LXXV. *Romam.*

FRANCISCO BENCIO.

TANDEM, tandem, vnas à te litteras. Nam & ego ordiar à querelâ. Tu ne misisse quidem fateris: ego scripsisse sæpiùs me testor, sed tamen frustrà. Quæ autem mea culpa est, si homines parum fidi hodie aut diligentes? Ego te, mi frater, diligo: & numquam suauissimam illam consuetudinem nostram rumino, sine interioris animi motu. Tuæ litteræ me excitant, & velut adspirant in hoc languore nostro vitalem aliquam auram. O terra, ô viri! vtinam per vires aut tempora vos regustem! Sed ego, mi Benci, inclino, non tam æuo fractus (eâ parte adhuc vireo) quàm

lento & nescio quo intestino morbo. qui tamen vitæ officia atque ipsa studia leuiter interpellat. Vos iacturam ante biennium in Mureto fecistis: cuius Senecam, extremum opus, omnino probamus. Orationem tuam in eius funere, & quicquid tuum, vidisse velim. Raro ad nos veniunt meliores cæli illæ deliciæ: & possunt tamen per Plantinum. Ad eum virum mitte, quidquid ad me voles: & inprimis (per sacrum illum Amorem te rogo) si quid editum à te, aut edendum. Censuram vis? libera erit. Laudes? effusæ. nec alius hodie id fecerit magis ex affectu. Amo, amo, primos illos meos ignes, & in iis puriter liquesco. Illustrissimum Sirletum superesse apud vos gaudeo, columen perfectissimum virtutis & doctrinæ. Fuluio Vrsino quid sit, quid Latino Latinio optimo seni, gratũ si per te sciero: & si à me eos salutabis. Edidi quædam nuper, sed leuia, nec nunc mittenda. Vale, & me ama tui & probitatis amantem. In Bat. prid. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LXXVI.

GERARDO TVNINGO.

AD litteras tuas, mi Tuninge, breuiter respondeo: & hoc ipsum amoris est, quòd respondeo. Nam etsi vis illa morbi me reliquit, tamen languor & debilitas manet: nec mens aut manus satis apta ad suum munus. At ego te ex animo amo, & crescenti virtuti tuæ faueo: eoque expressa mihi hæc scriptio, eius iudicij mei index. In foro versari te iam credo: & quamquam res nondum calent (tempus ista adfert) tamen carceres tibi aperti ad cursum. Stadium hoc sub initia molestum & arduum fortasse videbitur: dies molliet, & scopus qui tibi in oculis esse debet, cum Lucro Honor. Dignitas enim & splendor plerumque ab isto campo. Ego ad amicos meos cùm scribam, nõ deero te commendare de eâ notâ quâ te noui. Tu confide. sponsor ego tibi, si perges hac Virtutis & Modestiæ viâ, quâ cœpisti, de optimo successu. Vale, & duo illa, ac me vnà, ama. Lugd. nostræ Bat. v. Kalend. Decembr.

EPIST. LXXVII.

THEODORO CANTERO.

CVM mutationem rerum audiui, quæ apud vos facta, lætatus sanè sum, quia omnia in melius versa & modestius: nec tamen valdè miratus, quoniam veterem illum statum violentum & turbidum, sciebam non posse esse diuturnũ. Illud nescio an lætari debeam, te potissimùm electum qui clauum teneas in hac tempestate. honori tuo quidem gratulor, idque amicissimo animo: sed molestias video, atque adeò discrimen etiam quod adiunctum, nisi clementer te dirigat & seruet ille qui te huc destinauit. Id quod spero, & eum ex affectu rogo. Illud ego valdè velim & suadeam, ita clementer & leniter omnia nunc administrari, vt vix appareat cõuersum esse orbem rerum: appareat, inquam, dolore cuiusquam aut pœnâ. Vltio & affectus seponantur; & satis sit (meo quidem iudicio) inutiles homines remoueri ab reip. administratione. nisi si quis est vnus aut alter, qui palàm in eâ se gesserit malâ fraude. Sed nec omnia subitò mutanda, etiam quæ mutari melior ratio suadet: lentè, lentè, & minimo sono. Pro nostro Arcerio solicitor. manebit illi sua conditio? velim, quod in te sit, iuues. Non enim puto virum è calidis illis esse, qui omnia & omnes turbant. Thinnius noster an redierit, nõdum audiuimus. omnino ego opinor: & admouendum iterum rebus virum peritissimum rerum. Quod cùm sciero, ad eum scribam. De Prætoris reditu, audiui: & velim meo nomine illi graturleris. Nisi aura hæc turbida impediret, ego sanè ad vos euolarem, & facerem linguâ quod nunc stilo. De filiis tuis, ij mihi curæ erunt. Sæpe me adeant, semper mihi grati. Vale. IV. Idus Octobr.

EPIST. LXXVIII. *Preslauiam.*

IACOBO MONAVIO.

LITTERAE tuæ à se gratæ, mi Monaui, hoc asperum habuerunt & triste, quòd nunciârunt de morte Andreæ Dudithij, magni & sapientis viri. Qui, etsi præter ætatem nihil passus videri potest, aut præter communem illam legem: tamen profectò dolori est, & amicum nos amisisse, & Germaniam in hoc

ſtatu rerum ſpoliatam notæ modeſtiæ & prudentiæ viro. Nam in aulis Principum, quàm multi paſſim, vt ſic dicam, incendiarij turbarum, & qui * πῦρ ἐπὶ πῦρ addũt? à quorum ingenio alieniſſimus hic noſter, natus ſedare ciuiles iſtas tempeſtates, non excitare. Sed deo pacis viſum vocare ad ſe iſtum Pacatorem: ideoq; feramus, in Conſtantiæ noſtræ monitis fixi. De amore tuo in me, gratiam non habeo ſolùm, ſed refero. quomodo? amando. atque ego te vnum hoc pretium exſpectare ſcio tui affectus. Mihi quidem iucũdum & quaſi pabulum quoddam ſtudiorum eſt, amari non tam à magnis, quàm ab eruditis & vitâ quoque probis viris: quâ in claſſe te ſcio eſſe, optime Monaui. Nos valdè nunc diſtringebamur editione Politicorum. quod opus Regibus Principibuſque ſcriptum, vtinam vſui quoque iis ſit! quod non deſpero, ſi capere tamen poterunt eius generis ſcripta. Sed deus videbit. ego arduo labore defunctum me ſcio, & ſoluto pede ad mitiora & planiora iturum. Thraſeas noſter omninò differendus eſt, & te alioſq; rogo, nequis me roget. Vale Clariſſime Monaui, reliquum in iis locis affectus mei fulcrum. Nonis Iuniis.

* ignem ad ignem.

EPIST. LXXIX.

LAEVINO CALVARDO.

SCRIPTIO tua mihi grata, & ſcribendi cauſſa. Amor in me, & humanitas in adflictos te impulit: quorum vtrumque amo, & hanc etiam laudo. At illud mihi iuxtà ac tibi nouum, fuiſſe in eo grege Hiſpano hominem Latinas quoque litteras doctum, & doctorum amantem: cui auxilium, aut certè ſolatium, meritò debemus. Id, quod in me eſt, non faciam ſolùm ſedulò, tam amicâ præſertim tuâ rogatione inuitatus, ſed iam feci. Conuêni quoſdam qui cum Prætore huius vrbis agant, qui nauim eam cepit, & in cuius hic eſt manu. Videbo an in vrbem noſtram adduci poſſit, eamque habere pro cuſtodiâ. Sanè Muſarum illum alumnum æquo iure cenſeri cum Barbaris, ignominia noſtra ſit mi Caluarde. quem ex animo ſaluere iubeo, & me amantem tui quoque amare. XVII. Kalend. Septembr.

EPIST. LXXX.

DOMINICO BAVDIO.

PLVSCVLAS à te litteras accepi, fateor: ad quas silui, non voluntate aut subitâ ignauiâ, sed quia deinceps sic cogit valetudo. Tibi narro Baudi. frangor paullatim, frangor: & per assiduum hunc languorem deserit ponitque calor & vigor ille in nobis, velut ventus. Velo ferri solebamus, nunc vix remis. Politica etiam mea, serium opus, valdè me tenuerunt. Nunc ipsa absolui, nondum quæ ad ipsa: id est Notas. Inuidia fatebitur arduum & operosum opus esse, nescio an probum. Tu certò & semel sic existima, te à me æstimari, amari: & semper id fore, siue scribo, siue sileo. donec perpetuùm tamen silebo. De munere siue titulo, quo non sine fructu gaudes, tibi gratulor, & voueo atq; auguror maiora. Amande ama. Idib. Iul. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LXXXI. *In Hungariam.*

MICHAELI FORGACZ, *libero Baroni de Gimes.*

AMANTER valdè me prouocas ad scribendum pariter & amandum. quis tu es? ignotus mihi, imò notus, vel ex vnâ epistolâ istâ, in quâ faciem video pulcherrimę mētis. Etiámne ille vester remotus & verè Martialis tractus, educat ac profert Palladias istas proles? gratulor tibi hanc indolem, te patriæ: quæ profectò præsidium grande & lumen exspectat ab eiusmodi alumno. Quòd si hanc directam ad laudem & Virtutem viam, plerique è tuâ classe ingredi vellent: quid Europâ beatius? quæ nunc iacet misera vndique telis confixa ciuilium turbarum. Sed resurget profectò aliquando (& ea certa spes me tenet) eiusmodi adminiculis & fulcris. Tu perge, & te litterarum ac Sapientiæ studiis primùm, mox patriæ trade: palàm facturus, quantum intersit inter doctos cultosque Nobiles, & istos, qui nihil lucis habent nisi à luce maiorum. Meam quidem amicitiam quòd appetis; ita cupidè offero, vt ipse propior appetenti sim: & in tempore ostendam. Lucubrationibus nostris quòd delectari te scribis, vtinam & iuuari! Spero tamen id facturum opus quod nunc edo, in quo Principem formo & eos qui ad gubernacula rerum admo-

admouentur. Laboriosè mihi opus ſcriptum fateor: ſed vobis, vobis, non huic vulgo. qui nec capiet, nec ſi capiat, fructum faciet in præceptis quæ nihil ad ipſum. Regendi imperandique munus vobis conuenit; plebi *obſequij gloria*, vt ille inquit, *relicta eſt*. Nobiliſſime Baro vale. Nonis Iuniis, ∞. IƆ. LXXXIX.

EPIST. LXXXII. *Coloniam.*

GVLIELMO CRIPIO *Filio.*

AD epiſtolas tuas reſpondere, mi Cripi, magis volo aliquando quàm poſſum. Diſtringimur nimis ſæpe, nec cùm nuncius appellat, vacamus illicò ad ſcribendum. Addo, quòd plerumque ille feſtinat. Hoc ſemel ſcito, & excuſa. Aliâs, amo te, tuumq; ingenium: quòd excitari etiam noſtrâ voce nonnihil velim ad pulcherrimas artes. Etſi enim per te promptus erectuſque es: tamen vt equum in curſu plauſus, ſic optimam indolem laudes & approbatio iuuant. Quanquam quid valdè iis apud te opus? patrem habes, * παντοίῃς ἀρετῇσι κεκασμένον, vt ait Homerus de Vlyſſe: virum reuera & vſu & doctrinâ inter Belgarum primos. Hunc audi. * Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος: quæſo ne degenera, & lucem quoq; à te aliquam adfer ad illam lucem. Quod porrò ſcribis de libris illis priſcis: magis eſt vt voueam, quàm vt credam. Sæpe iam ita decipimur. Blandi rumores ſunt de *Ciceronis Republicâ*, de *Liuij reliquis*: ſed rumores. —— * κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν. Vale, & in virtute ac doctrinâ pariter mihi creſce. Lugduni Bat. Poſtrid. Idus Mart.

*omni virtute decoratum.

* Sãguinis es boni care puer.

* malum vana dicere.

EPIST. LXXXIII.

IOH. ARCERIO.

VIR doctiſſime, Res tuas iterum ſtabili loco eſſe, idque in ipsâ patriâ, valdè tibi gratulor, * καὶ ἀπὸ βαθείας γνώμης συγχαίρω. Præſertim cùm honeſtiſſimum illud munus adeptus ſis, & in locum ſucceſſeris viri nobis olim amici. Ita profectò eſt. Deus non deſerit ſuos, ſed abducit à loco vt ad meliorem reducat, & obiicit ſæpe non ſperata. Nos in tenui & veteri noſtrâ valetudine tamen Politica abſoluimus: quæ vtinam ne mecum lan-

* & ab intimâ mente gaudeo.

gueant,

gueant, & ſint, quod dicitur, * ἵππου γῆρας. Mihi tamen firmum compactumque opus videbatur, & ferendo æuo: ſed mihi. Veſtra aliorum iudicia exſpecto, nec ante me do ad abſoluendum. Nam quod ad notas attinet, * μέγα ἔργον ἄρεκτον, vt ille inquit: & id quoque fecit morbus. Exemplaria quattuor ad te mitto, diſtribuenda pro inſcriptione ſingulorum. De Galliâ, credo vos audiſſe magnum illud facinus, & inopinatam Regis cędem. Ego video Deum res magnas, res nouas moliri, & conuerſionem ſtatus in vniuerſâ Europâ.

* equi ſenium.

* magnum opus imperfectum.

* —— πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα,
Ἠδ' ἔτι καὶ λύσει.

* multarũ vrbium ſoluit culmina: Atque etiam ſoluet.

Vtinam ſaluis nobis! Vale vir ornatiſſime, & cum vxore tuâ à me meaque ſalue. Lugd. Batauorum, XIII. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LXXXIV.

ISAACO CASAVBONO.

NON redditas tibi litteras meas, mi Caſaubone, non miror ſolùm ſed indignor. Spernam ego te? ne differam quidem: & reſpondi illicò vt accepi tuas. Gratæ mihi & à tali ingenio, quod iamdiu æſtimo: & à tali affectu, quem calidum profectò in me promis. Amo, amo viciſſim; nec tam frigidum aut rigidum mihi pectus, vt non incaleſcat & moueatur ab hoc igne. Strabonem tuũ vidimus, & multa in eo proba. perge per Deum, & quoniam Scaliger noſter in hoc genere toto ſilet, tu prodi & age hanc perſonam. Decenter, mihi crede, potes. Sed, heu, Gallia veſtra quàm æſtuat! vetus, florẽs, & illud regnorum, vt ſic dicam, regnum, quàm periclitatur non conuerti ſed euerti! Illacrumo. nam fateri debemus illuſtrium ingeniorum iam ab aliquot annis hanc matrem fuiſſe, aut ſedem. Nos quoque in veteri noſtro bello: ſed minùs feruido, & conſumimur lento quodam igne. Feramus; & nos, mi Caſaubone, iſtis litterarum Sapientiæque ſtudiis inuoluamus: in quibus ſubductio, aut certè aliqua ſeductio eſt à turbis. Vale. Lugd. Bat. Poſtrid. Non. Sext.

EPIST. LXXXV.

PHIL. MARNIXIO.

ACCEPISSE te librum nostrum, legisse, probasse, seriò ego gaudeo. In tuo iudicio quídni acquiescam? qui secasti hos fluctus, & bene penitus te immersisti in rerum ciuilium istud mare. Nosti ergo, & peritiam tibi ingenuit ipse vsus. Qui nobis quidem modicus adest, & liberè cum Homerico adolescente fateor,

* Οὐδέ τι πω μύθοισι πεπείρημαι πυκινοῖσιν.

* *Neq; ego adhuc sermonũ prudentium vsum habeo.*

Quò magis vestrum est, monere & dirigere siquid peccamus. Quòd malles in Εὐσεβείας illâ re verbis quoque me εὐσεβεῖν, spretis illis profanis: fecissem profectò si distinctiùs & accuratiùs dicendum de iis mihi putassem. Hoc omisi, aut distuli: & caussam nónne vides? Cùm tam pauca & timidè dixerim, nunc quoque vndique incurrunt, pænè dixerim,

—— * ἀγροτέροισι σύεσσιν ἐοικότες.

* *agrestibus suibus similes.*

quid futurum erat si magis me diffudissem? Libaui igitur: & ideò in stilo quoque nihil mutaui, & exiguam illam laciniam pertexui filo quo reliquam vestem. Quod si tamẽ tibi hîc aut alibi aliud videtur; mone, & me deuincies. Aliorum voces siue calumniæ, asperæ: * ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου. Tuus Gedeo Botzelarius mirum est quàm se nobis probet, modestiâ, diligentiâ, profectu. Stirpe suâ dignus euadet. Vale. Lugd. Bat. Prid. Kal. Oct.

* *bona admonitio amici.*

EPIST. LXXXVI. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

IAM nunc mihi adest, qui ad vos abit. Ipse tibi dicet, tempus mihi non fuisse ad longam scriptionem: atque adeò, vt familiariter tecum loquar, è lectulo me excitauit. Sed vigilo, vigilo cùm Lampsonij nomen auribus & mẽti meæ insonuit. Iamdiu etiam ego à te nihil. quid tum? tam scio amare te quàm me spirare.

* Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

* *Non est amator, perpetim qui non amat.*

Politica nostra absoluimus: cape, lege, arbitrare. Nam iudicem aliquem te tuique similem, valdè mi Lampsoni volo: versatum in rebus scilicet, nec à lectione solùm, sed ab vsu doctum. Vide sicubi erra-

bi erramus. Breuia iſta ſunt, & adſtricta, fateor: ſed apud te quid excuſem? ſcio in eiuſmodi rebus rem te velle, non ſupina aliquot & natantia verba. quò nimis ferè inclinant, qui res Ciuiles hodie ſcribunt. Nimis, inquam, ſe per diſputatiunculas diffundunt. At mihi Cretenſes illi probi: quos Plato ait * πολύνοιαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκῆσαι. Nos iam in manu habemus Dialogum *De magnitudine Romanâ*: & perficiemus ſi Deo viſum. Epiſtolarum etiam Centuriam alteram extrudimus, & priorem reformamus. Apud me iſta: tu quid? ſcribe, ſcribe, nec (quod callidæ amantes ſolent) deſiderio nos torque. Lugduni Batauorum, Poſtrid. Idus Sext. ∞. IↃ. LXXXIX.

** multæ menti magis, quàm multis verbis ſtudere.*

EPIST. LXXXVII.

FR. RAPHELENGIO *Filio.*

MI Raphelengi etiamnunc fluctuas? quouſque? Semel ſtatue rationi & nobis pareas, an tibi. Illa ſuadet differri iter in proximam æſtatem, ob cauſſas multas. E famâ tuâ erit, è re tuâ, ex vſu familiæ Plantinianæ. Tam citò ſolui & abrumpi illum cœtum ſublato capite, ſit indignum. Cauſſas quas habes, ego quoque intellego, atque adeò approbo: ſed calidè nihil fieri volo aut importunè. Ne nimis cupidè cupe quod cupis. Mali ominis ſit nimia hæc feſtinatio. Audi me ex animo loquentem. Ire te in Italiam ad multa vtile eſt: vt abſis ab his turbis, vt videas & diſcas, vt locum & occaſionem quæras emergendi. Hæc omnia vera ſunt, & ſuadeo: ſed hoc quoque verum, magis decôrè te iturum poſt aliquot menſes, magis tutò ſub æſtatem, & magis prouidè omnia ac diſpoſitè acturum. Vtinam antè te vidiſſem! id quoque è re tuâ fortaſſe eſſet, & certè ex meo voto. Sed nos ea audimus, vt verear ne breui interclusæ omnes viæ. niſi ſi ipſe ſub Ver proximum in Germaniâ me ſiſto, quod haud deſpero. O iuuenis in quod æuum incidiſti! ſed tene viam rectam, haud pœnitebit. Ne pugna cum temporibus, & ſerua te ad meliora fata, ſed ſub tegmine & vmbrâ ſemper modeſtæ Virtutis. Ego deſino: haud multa libet. XIII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LXXXVIII.

CASPARI VOSBERGIO.

DISTVLI respondere litteris tuis, ſed ſine tuâ vllâ noxâ. Nunc id facio per Legatum Regis, cuius negotia tibi commendo, & peto, quod in te eſt, ea matures. Noſtri quàm lenti ſint, præſertim vbi pecuniaria res eſt, non te fugit. Politica grata tibi fuiſſe gaudeo: quæ tu quòd theſaurum appellas, magis ex amore facis, quàm quia merentur. Hoc tamen liberè dixi & repeto, ruminanti ea pluſculum aliquid ſemper ſuboriturum quàm primâ ſpecie viſum. Hortaris me ad reliqua, & præſertim ad Ariſtocratiam. quam ego quoque probo mi Vosbergi, ſed bene compoſitam, & qualis illa Spartanorum fuit aut hodie Venetorum. O quis deus eam dabit! Tamen illam quoque conceptam in mente habeo, & vnius omnino libri res erit. Sed priuſquam aggrediar, certum mihi audire & libare iudicia de toto hoc genere ſcribendi. & ſi vniuerſum diſplicebit, ſilere; (cur enim vela faciam aduerſis ventis?) ſi in parte; cognoſcere, & refingere ſiquid minùs rectè aut conſideratè à nobis ſcriptum. Nam id numquam pigebit. Apelles in magnis ſuis laudatiſque operibus hoc ſeruabat, vt ea publicè proponeret omnium oculis ac linguis, atque ipſe velo aliquo tectus iudicia venaretur etiam minimorum: cur nobis hoc non fas in opere quod tangit omnes? Sed nec Notas, vt vides, plenè abſolui. quod caloribus iſtis immodicis tribues, qui valde me dederunt in languorem. Te valere opto, & nos amare. Lugd. Batauor. XIII. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. LXXXIX.

NATHANI CHYTRAEO S. D.

ACRES quaſdam faces epiſtola tua mihi ſubdidit, quam ipſe amor tibi ſcripſit. Non me fallunt ſupina quædam aut natantia verba, & illa quæ ab imo pectore profecta. Talia tua ſunt. & iam mihi carior noſter ille Lydius, per quem tu quoque inter meos caros. Quid verbis me diffundam? redamo ſic amantem: virtutis doctrinæque tuæ merito primùm, ſed etiam fratris aſpectu, qui mihi inter Germaniæ primos. Scripta tua & illius

illius iam olim vidimus, & tenuistis nos sæpe illâ * γλυκεία Σειρῆνι τῶν λόγων. Non plura apud te. pergamus in hoc cursu, & quod reliquum est vitæ viuamus —— * φίλα εἰδότες ἀλλήλοισιν. *Accipe daq; fidem.* & salue. Lugd. Bat. Idib. Mart. ∞. IↃ. XC.

* dulci Sirene sermonum.

* mutuum amantes.

EPIST. XC.

MARTINO LYDIO.

AMICA tua epistola, vt semper, atque etiam anxia pro nostrâ famâ. Agnosco amorem: sed de purgatione, quod scribis, quæso omitte. Quid me eluas apud eos, mi Lydi, quibus decretum quacumque de caussâ * μῶμον ἀνάψαι? Ieiuna imò turpia sunt quæ adferuntur (ago liberè:) & te aut me non noui, si hæc * ἀπεδαιότερον excuso. Impiè hoc scripsi, inquiunt, quòd Religionem omnem tolero in repub. modò vetus. Etiámne gentilium? etiámne Turcarum? etiam. Vbi hoc scripsi? Verba adfers. sed ô boni, ergo notulam illam graue iis legere, quæ ad oram? Coërcui enim ecce, & restrinxi: MOS PROBVS *& vetus seruandus.* Satin' clara hæc verba? ita vetus tenendus, si probus. Iam illud alterum, in quo sæuitiæ me arguunt, bellum. Quis verba ea bonus integerque vir legit, qui non capiat ex meo bonoque sensu? At possunt aliorsum flecti. Multa talia in omnibus scriptis: sed eos nempe carpimus, qui sic flectunt. Melissæ aliquæ flores nostros insideant, non istæ Arachnæ. Quid verba facio? his talibus suadeor, non vt aliter scribam, sed vt ne scribam: & silentio tuti simus, quoniam ratione vix licet.

* maculam inurere.

* diligentius.

* Δυσμενέες γὰρ πολλοί ἐφ' ἡμῖν μηχανόωνται.

* Multi maleuoli in nos machinantur.

Ego tibi verum verbum dicam. Quosdam ex istis torquent non quæ scripsi, sed quæ non scripsi. Intellege, & me iam olim tuum ama. Lugduni Batauorum, XVII. Kalend. April.

Qui has tradet, Nansius Filius erit, vt opinor. Faueas ei quæso meâ caussâ, & aut cœptā spem promoue: aut si ea mortua, in noua hac iuua. Ab ipso audies. Saluta amicos Arcerium, Drusium, Eilardum. Ecce responsum etiam ad Nath. Chytræi epistolam: rogo te cures.

EPIST. XCI.

REGNERO GRVTERO.

GRATAE mihi tuæ litteræ, mi Grutere, nec est quod excuses. Peccares, nisi sic peccares. Ego, etsi non semper respondere aut scribere vacuus, tamen legere: & nimis quàm libens sermones vestros libo, qui aliquando in nostrâ disciplinâ. Statum & formam Academiæ vestræ per te cognoui. probus est: sed inprimis ille vir magnus, quem iure laudas. Iunium intellego: cui tu, mi Grutere, adhære, & recondita multa hauri ex arcano illo vberique penu. Chrysmannus aliquídne De tēporibus post Scaligerum? durus ille concursus est: & tamen scio esse, quę post eum addi illustrarique possint. Nos post Politica edita redimus in veterem campum; & vel mores Romanos illustrabimus, vel spinas aliquot in eo runcabimus Criticâ istâ falce. Deus valetudinem modò & otium mihi det: de quorum altero vix spero, cùm turbas video quæ in Galliâ natæ. Vale mi Grutere, & identidem me appella. Lugd. Bat. III. Id. Sextil. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPIST. XCII.

MICHAELI MONTANO.

VIR Nobilissime, per epistolam raró te alloquor, sæpissime animo & affectu. Vtinam res vestræ aut nostræ quietiores! numquam ego deum videam, nisi te viderem. Nam litterarium hoc colloquium, nugæ: meri amores & mera suauitas, os aliquod amicum intueri & amplecti. Sed, vt ille ait,

* Νῦν δ' ἑτέρως ἐβάλοντο θεοί. ———

Politica nostra tandem edidi, diu pressa, & nescio an vel nunc emissa aue satis faustâ. Æuum ego & hæc præiudicia an ignoro? sed tamen temperasse me videbis, & nihil nisi communibus pręceptis scripsisse: excipio paucula de Religione. In quâ consilium nostrum nec improbum, nec imprudens fortasse apud probos. O tui similis mihi lector sit! & tu iudicium tuum liberè, & vt vir es, scribe. Turbæ apud vos magnæ: si ingenium tuum noui (vt certè è scriptis noui: in quibus non fallax tui imago.) quiescis. Quod vt tutò & diu possis, æternū Deum rogo. XV. Kal. Octobr.

EPIST.

EPIST. XCIII.

NICOLAO OVDAERTO.

ACCEPISSE te libros Politicorum, mihi gratum; & magis, te probasse. Ex animo tibi dico. probari tui similibus lucubratiunculas nostras gaudeo, etsi pleraque scribimus non huic æuo. In illo ipso opere Politicorum, quàm multa parùm ad palatum huius illiúsue partis! nec aliter fuit, aut erit, vbi sunt partes. Veritatem puram candidamque ego scio, & immunem ab omni affectu. Vt oculi, vbi glaucoma obsidet, puriter non vident: non item mens, vbi adfectus. Præiudicium iudicium omne tollit. At in iis quæ de Fato scripsi, gaudeo quòd liberè mones. etsi ego me insistere tritam & priscam viam sentio, nec in aliâ mēte esse Thomam & argutos illos in Ecclesiâ Doctores. Tamen si quid aliud, videbo: & tuo monitu libens non explicabo solùm; sed, si opus, retractabo. An me pudeat? numquam. & veram rectamq; viam tardè videre & inire possumus, numquam serò. Magnum illum virum nobis obiisse, doleo: &, heu patria, quàm talibus nunc eges! Impetus & calor est, qui nos perdiderunt & perdent. Sed ego longiùs progredior. cui hoc tantùm propositum scribere: me te amare, & gaudere in amore tuo mei: quem vt propages deinceps ac serues, consuetudinis causâ, rogo. nam necesse non esse, facilè ex eo mihi liquet, quòd sine vllo nomenclatore, tot annos firmiter eum in arcanâ istâ mente coluisti. Vale Vir amicissime. v. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIX. Berchemij nostri mentio in epistolâ me excitauit. quid illo fit? vbi est? amo, amo, virum.

EPIST. XCIV.

HVG. BLOTIO.

VERE diuinasti. perierunt litteræ tuæ quas Thisio dedisti: neque ego vllas, præter has à συμβιωταῖς meis, vidi. An ego tam diu aliâs siluissem?

* Ζεὺς τό γ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι.

Meritò amantes ego mei redamo, & te mi Bloti inter primos, verum & veterem Musarum mystam. Ergo scito amicitiam tuam mihi caram, gratum etiam de scriptis iudicium: quod

* *Iupiter hoc auertat, & immortales dij alij.*

etsi

etsi nimis sumit ab affectu, tamen, liberè fateor, his talibus
——— * ἀέξεται ἔνδοθι θυμός.

* augetur intus animus.

Tu si me litteris tuis sæpiùs appellaueris, & in iis rerum etiam aliquid asperseris quæ istîc geruntur (præsertim siquid ad nos & hæc studia:) beabis, & reipsâ videbis prouocatum à te, quod dicitur, * ἵππον εἰς πεδίον. Vale. Lugd. Bat. Idib. Martiis.

* equum in planiciem.

Illustri Baroni Hieronymo Beck à Leopolstorf gratiam debeo pro affectu in me, quem ex animo iubeo saluere. item nostrum Leunclauium.

EPIST. XCV.

EVERHARDO REIDANO.

SCRIPTIO tua me affecit, & iudicium de Politicis; quæ votum mihi præcipuum est vt approbem vobis. Aliorum sermunculos quid curem? placere iis & satisfacere in alio quouis arguméto magis possum, quàm in isto. Ego liberè quod mihi visum est dixi, & sæpe magis ex vsu publico, quàm ex gustu. At sunt etiam quidam qui Batauiæ finibus me includunt, & omnia scribi volunt pro hoc statu. Inepti! quod non Plato, non Aristoteles, non quisquam veterum fecit, qui scripsere aliquid in spem diuturnioris æui. Hîc illa forma reip., alibi alia: atque vtinam nobis Princeps sit, sed ille astrictus & legitimus, & qualem formo. Iam etiam quidam diffundi me voluerunt, & iuisse potiùs per liberam semitam & vestigia nostra. Haud difficile mihi, fateor: sed aliò me duxerunt rationes quas dixi, & quas non dixi. Faciam tamen aliquando, si viuo, & Notis meis siue Commentariolis abundè explebo hanc sitim. Mihi iamnunc materies ea parata, sed premimus, & calamum paullisper retinemus scripturientem. Ego, vno verbo, te amo, & id mihi fieri à te percupio. Vale. Lugd. Bat. XII. Kalend. Mart. ∞.Iↄ.XC.

EPIST.

EPIST. XCVI.

Londinium.

LANCELOTO BRVNIO.

PADDEIVM tuum insignem virum libens vidi, & officia præstiti quæ potui prolixè. Malo ab ipso hoc te audire. Sum naturâ in omnes benignus, tum maximè in nostri gregis homines, & qui commēdant se colore isto litterarum. Colore inquam, non fuco. quia reuerâ Paddeius tuus, imò iam noster, seriò se melioribus istis scientiis tinxit. Nos titulum ei dedimus, sed rem attulit ipse ad nos abundè. De valetudine meâ quid scribam? potes ex ipso audire, qui αὐτόπτης. Tamen vos medici probè scitis, quicquid dissimuletis, leniri non tolli hos morbos. Vbi semel radices egerunt, hærent. Itaque langueo, & præsertim per hos Caniculæ insanientis æstus, qui corpus hoc per se siccum & aridum, penè reddiderunt cornu. Animo tamen egregiè adhuc sustento: & deus mihi seruet hanc mentem, numquam eâ parte succumbam. Britanniam vestram & vos amicos videre iam diu gestio: sed nescio quod impedimentum mihi nascitur aliud ex alio: & ægrè muto locum, quem numquam tamen sine fructu & bono valetudinis muto. Sed videbo, & fortassis aduolabo παρὰ δόξαν. Franc. Vlmi *De Liene* iam diu lêgi, missum ad me è Galliâ. nam ego vestra medica, præsertim si quid elegantius, valdè appeto, & diuerto suauiter in illos Naturæ hortos. Túne in eodē argumento? diuulga, & doce nobilem aliquem vsum in nobili illâ parte.

Sed heus tu, quid Typographis vestris visum Politica mea recudere? non debebant. Ἀτελὲς adhuc opus est: & prçrerea, prima illa exemplaria ad vos missa, haud satis emaculata. Alia aut emendatiora sunt, aut præferunt certè suas mendas. Itaque factum hoc non amo: sed te fideliter mi Bruni. Vale.

LECTORI.

ERANT *in editionibus aliis Epistolæ quaternæ, quæ ioci aut salis aliquid haberent, non ingentem, sed in hospitia gentis, & præsertim rusticana. Aliqui morsum aut læsionem interpretati sunt: & quia non est, nec fuit is animus, nunc omisimus induximusq́. Earum loco istæ Centuriam expleant: quæ defensionem habebant, & sine cuiusquam malâ gratiâ, opinor, legantur. Vale.*

EPIST. XCVII.

TYPOGRAPHVS LECTORI S. D.

EDIMVS *hanc Epiſtolam, Lector, etſi auctore non tam volente, quàm non nolente. Nec enim eò ſcripſerat vt ederetur, non certè ſic ſola: ſed quia iam factum in Germaniâ ipſo ignariſſimo atque inuito, fruſtrà teneri videt quod effugit. Euênit etiam, quod ſolet, vt fugitiua parum compta eſſet atque ornata, imò parum recta. quæ cauſſa illi maximè, vt edi pateretur iterum, minus mali ſcilicet ſi minus malam. Itaque propriam ei veſtem reddidit, & qualis in arculâ remanſit. Hoc tantùm ſeriò teſtatur: ne nunc quidem iſta quaſi publicè reſponſa velle. quid opus in rebus leuibus? & abeſt alioqui animus eius ab omni non ſolùm concertatione, ſed defenſione: & putat ſapientius ſpernere hæc talia, quàm refutare. Præſidium famæ, non in verbis, ſed in vitâ ſuâ ponit: atque illam integram ſperat apud eos, qui hanc norunt. Quod ad ſcripta etiam attinet, acrem ſed æquum iudicem non recuſat: in quibus ſiquid erroris alibi aut caloris, prouocat ad humanam conditionem, cuius hoc proprium, ſicut nuſquam labi diuinæ. Id tantùm rogat, Lector, ne leues aut liuidi homunciones te moueant, neu calumniis iſtis temerè acceptor ſis: quia illud veriſſimè dictum,* Διαβολή ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. Calumnia res iniquiſſima: in quâ duo quidem ſunt qui inferant iniuriam, vnus qui ferat. *Tu ne alter ex iis eſto, & hoc Menandri cogita.* Herodot. VII.

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
Ἤτοι πονηρός αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
Ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει,
Calumniis quiſquis fidem præbet citò,
Aut ipſe mente moribuſque eſt improbus,
Aut mente eâdem caſſus, & prorſus puer.

Vale. Antuerpiæ. Kal. Septembr. ∞. IↃ. XCII.

EPIST. XCVIII.

I. LIPSIVS IACOBO MONAVIO S. D.

INCOLVMEM te rediiſſe ex Pannonicâ peregrinatione (Ortelius indicium fecit) ex animo, mi Monaui, gratulamur, &

Deum rogamus, vt in patriâ quoque talem te ſeruet. Nos adhuc in peregrino ſolo apud Eburones: vrbe, in quâ olim & nunc, in nos proni & benigni. Tamen deliberamus ſub æſtatem de ſede aliâ, & magis certâ: ſi quid tamen certi in hoc motu rerum. Nam quocunque me verti, in hoc ambitu aut palàm bella, aut eorum metus. At nos quietem, vt ſcis, quærebamus: vbi inueniendam niſi in ſuperis illis locis, & æternùm quietis? Tamen de pace nunc aliqua mentio. ſed mentio magis, quàm adfirmatio: & qui ſtatum rerum peruident, parum etiam ſperant. Sed cum Poëtâ,

*Ἀλλὰ τά γε Ζεὺς οἶδεν ὀλύμπιος αἰθέρι ναίων.

*Verùm Iupiter hæc ſcit Olympius æthra habitator. Homer.

Ei nos hæc, & noſmetipſos permittimus: certi, quòd non magnam illam ſolùm orbis nauem, ſed hanc quoque cymbulam diriget Prouidentiæ ſuæ clauo. Sed quod ad Quietem, faſcinare eam nuper Saturnius quidam oculus voluit, calumniis in me iactis, quas vidiſti. Voluit, non fecit. nam nos hæc talia adeò ad animum non admittimus, vix ad oculos: & ſciunt amici, quàm multis denique menſibus pòſt inſpectus mihi hic libellus. Curioſi & auidi quid ſimus talium? quæ certum nobis eſt contemnere magis, quàm vindicare. Atque adeò, bonâ fide, nec nunc vidiſſem: niſi ijdem monuiſſent, ineſſe quædam, quæ non ad famam doctrinæ noſtræ ſolùm pertinerent, ſed & probitatis. Inſpexi igitur, & quid dicam? Scriptum vniuerſum eſt compoſitum ad inuidiam pariter & infamiam, quam mouet mihi apud homines ſingulos, & apud gentes totas. Deus immortalis, hanc acerbitatem cadere in Chriſtiana pectora? idque ob leues aliquos, ſcænatiles, & vt grauiſſimè dicas, improuidos iocos? Nam in Vueſtphalos ecce aliquid dixi. Hoc caput, hæc arx accuſationis eſt. Teſtor fidem, Monaui, animo & mente nihil nec luſiſſe quidem in ipſos, ſed in ea, quæ ad ipſos. Vbi virtuti eorum aut robori aliquid à me detractum? De cultu dixi, & genere vitæ externo: quod valdè elegans apud ipſos eſſe, nec ipſi quidem dicant. Atqui nefas illa tangere. Quid Eraſmo igitur fiet, qui tam vbertim & liberè illuſit in hoſpitia omnia Germaniæ? Quid Clenardo, qui in Hiſpaniæ? Nec tamen vſque adhuc vidimus, qui dicam iis ſcripſit. Ferri ſolent & poſſunt hæc talia, amœnitates, aut ſi vis, laſciuiæ ingeniorum: nec oderunt hos ſales, qui ſalem ipſi habent. Ij ſciunt, dicta à maledictis, & hæc à ma-

à maleficiis differre. At iste capitis etiam me anquirit, & (verba eius sunt) *crucem mereri hæc* ait, *crucem*. Credo sanè, sed eam, in quâ Cupido apud Poëtam adfixus, iocularem. Sed extra iocum, si quid in Epistolis illis nimium aut asperum est, quæso, è nostrâ mente molliatur: quam palàm testor nunquam fuisse ad lædendum. Verba quædam si ire videntur longiùs, reuocanda sunt, nec id me facere pudebit publicè, &, vt sic dicam, in ipsis Rostris. Vtinam pectus hoc videant! niueum est, & fuit. Humida sunt illa & lapsantia quædam verba, & nata non nisi in summo ore. Quid, quod in morbo nata? ille excuset. Querulum hoc genus, & præsertim nos, quos atra hæc bilis vexat: quæ cùm exarsit, * Εὐμαρέως κεν ἀπ' αὐτῆς καὶ λύχνον ἅψαις, vt ait Poëta. Atqui Germanos etiam vniuersos læsimus, quibus *passim* (ita inquit) *tam stultè, quàm ferociter insulto*. Quæ frons tam infrunita hoc dicit? Ego Germanos? parentes illos maioresque nostros? Nam ita scio & sentio, nos Belgas plerosque origine illinc esse: & quanquam positu locisque Galli sumus, tamen stirpe & sanguine Saxones, & læti libentesque audimus INFERIORES GERMANI. Vbi igitur, aut cur læsi? Dicta & scripta mea excutiantur, latebra nusquam in quâ hæc calumnia delitescat. Quin contrà, diserta & exserta verba in laudem & elogia gentis, aliis inuidenda. Scripsi & edidi in commentario ad Germaniam Taciti: CANDIDAM GENTEM: &, CASTVM ORBEM: &, MAGNAM MEAM PATRIAM: &, fastigium, si examinas, omnis laudis, PACE ET BELLO OPTIMAM GENTEM. Quæ vis magis honora, magis viua & spirantia verba? Tamen cumulaui, & ecce iterum ad Annalem Taciti decimumtertium, PVGNACISSIMA ET FIDELISSIMA GENS. Et in Epistolis: HOMINES ETIAM ILLA TELLVS (Germania) ALIT, INGENIO DOCTRINAQVE PARES NOBIS, FIDE ET VIRTVTE MELIORES. Ades liuor. Quis germanissimus Germanus potuit de matre suâ benigniùs? Nec vsquam læsa à me hæc pietas (ita loquor, & sentio:) nisi si quid ioculo in bibones quosdam, &, vt hoc quoque ioco, * κυλίκων ἐρέτας. Sed ille non contentus hoc mare in me commouisse, Imperatorem ipsum concitat, & postulat me Maiestatis. Ius, inquit, eius minuisti, in

* *ab eâ facilè vel lychnum accendere possis.* Theocrit.

* *Calicum remiges siue trabones.* Apud Athen.

laureâ Poëtarum. O homo, nec per somnium in illo Somnio feci. Sed tu colligis, vt video, omnium sermonum aurulas, & iis vela tua ad calumniandum imples. Fuit res in inuidiâ aliquâ, fateor, recenti illo scripto: tracti in caussam per eos qui iure læsi, etiam qui non læsi. Sed seorsim postquàm Epistolâ excusaui & aperui (exstat in Saturnalium nostrorum fronte:) omnis ista bilis soluta est in risum. Quid enim aliud schemate illo (non sanè scommate) volui, quàm quod verbum vetus: *Multos Thyrsigeros esse, paucos Bacchos*? Et hoc sciunt, & dolent illiipsi, quos merito suo cinxit Phœbæa illa laurus. Ad Imperatorem quidem quid istud pertinet, si sint qui imponant & obrepant? Ego tantum absum, vt lædere aut illudere voluerim Principum illum principem, sacrum caput Christiani orbis: vt contrà ab adolescentiâ cultum omnem venerationemque detulerim ipsi, & eius genti. TACITVS meus cum præfatione ad MAXIMILIANVM iuit Imperatoris huius Patrem: ELECTA ad Archiducem MATTHIAM eius fratrem: POLITICA nostra, ad HVNC IPSVM & Christianos reges. Cur non facerem? deberi mihi hęc & alia meliorum ingeniorum libamenta visa, *domui ad summum fastigium genitæ*, arci & propugnaculo vnico in æternum illum hostem. Hæc sunt in vniuerso illo scripto, quæ digna reiectione aliquâ censui. nam reliqua sunt conuicia aut scommata insulsa, illepida, nata inter haras. Peponem habet loco cordis, quem ea delectent. Atque ego, quid me opponam? Spreta illa exolescent: & vt in omni alio certamine, qui vincit, coronatur; ita contrà hîc est, & accipit herbam, qui eam dedit. Nos scimus arbores quæ iuxta vias sunt, saxis & fustibus peti sæpius: & homines linguarum his telis, qui in limite melioris famæ. Non tamen ea nocent: imò iuuant. & vt frumentum triturâ folliculos exuit ac deponit: sic nos concussiunculis illis paleas, si fortè, vanitatum. quas nimis sæpe animis adhærescere è tractatione istâ litterarum non est negan-
Liu. III. dum. Oraculum est, *Nimiâ gloriâ luxuriare, & euanescere viuida sæpe ingenia*. Interueniant igitur vtiliter hæc conuicia: & quod amicorum lenis spongia non eluit, deterat & defricet scaber hic lapis castigationum. Hæc nostra mens est, nec nunc solùm, *cùm folia in me cadunt*, sed etiam *cùm arbores* (fiet, vt hoc æuum

æuum est:) nec aliud, quàm Palladium illud scutum pectori appresserim, NON MOVERI. Miseri quid ad hoc scamma producimur? quid luctatiunculis istis nobis volumus? Ecce mors supra caput, & superum istud tribunal; vbi non scripta nostra examinanda sunt, sed facta. Sapiamus. Mihi quidem deinceps certum, Deum per maiorum vestigia constanter colere, studia & ex iis famam non negligere, quatenus tamen ea vsui Reip. esse possint, aut iuuentuti. Quòd si interea homines me contemnant, aut incurrant, contemno: & cum Achille clamo,

Φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ. *Spero me honoratum fato Iouis esse.* Homer.

Ecce habes, mi Monaui, longam, & pænè præter leges epistolæ, epistolam: sed prouexit me res ipsa, & filum istud responsionum: tum etiam hæc caussa, quòd tibi homini Germano, & inter eos claro, probare nostram caussam voluerim: maximè duplicem, quæ ad gentem, & quæ ad Cæsarem: amandam à me semper illam, & hunc colendum. Vtrumque facturus sum Monaui & tibi. Vale. Leodici, Nonis Ianuariis, ∞. Iↄ. XCII.

EPIST. XCIX.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

EN mi Orteli illam ad Monauium, quam legere te adeò non veto, imò volo. Scripta per hanc occasionem est, & quia quærebat ecquid in illum vellem? Scripta inquam, de ipsâ re, & breuiter sed fortiter satis ad me purgandum. Reliqua noIui tangere, quæ in me ferè dirigit, & nihil ad ARAS FOCOSQVE PATRIOS: & ea ipsa cùm glacie fragiliora sint, quid insistam? Caue autem tu aut alius aliò me traxeris: longiùs non ibo, *Si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet*, ait noster. Non alius hîc fructus. In Busbequij morte, & tali morte, in animo meo dolui. Seruatum hunc virum per tot discrimina, apud exteros, apud barbaros, vt in limine ferè patriæ latronum manibus (ita audimus) periret? Sed cùm recogito, quacunque viâ illa venerit, mors est: & paucis viris magnis contigit illa, quam Augustus optabat & habuit, εὐθανασία. Sed loco eius εὐφημία contigit, & suauem famam reliquit doctrinæ suæ, prudentiæ, probitatis. Nos quando ad

do ad hunc portum? Magis appetimus, cùm publica & priuata hæc naufragia videmus amicorum. Sed fiat quod Deo, & cùm Deo, visum: cui parêre, & velle quod ipse vult, summa non sapientia solùm est, sed tranquillitas & quies. Vale mi Orteli. III. Idus Ianuar. ∞. IↃ. XCII.

EPIST. C.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

VIDI epistolam meam diuulgatam, & dolui, quocumque casu aut culpâ id factum. Seriò loquor. Hócne oportuit me inconsulto? & an sic oportuit solam? imò & corruptam? Nam immutata in eâ quædam aut omissa, quæ vel optimè à nobis dicta. Ego Monauio non quidem irascor (quî possim tam amico?) sed tamen subirascor, quòd passus sit exscribi ab hominibus, vt res docet, parum fidis. Atqui beniuoli illi mihi. Credo, sed an quisquam supra me? Vulnus ego meum optimè intelligo & sentio, atque vnà medendi tempus. Sed enim edi merebatur. Quis præsumit sibi hoc iudicium? mihi debebatur: nec feram in parente, si viuat, vt hac in re non dicam plus me, sed aliquid sine me possit. Tamen factum est: quid ergo faciam? nisi illud

Τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων τετληότα θυμόν.

Perpetiar, tolerantem animum isto in pectore gestās. Homer.

Vndique mihi materies ad Patientiam, & latus campus in quo exerceam hanc virtutem. Sed iterum dico, Monauio non irascor: quem PECCASSE pronunciare non possum, sed PARVM CAVISSE. Ego in posterum: etsi quî possum, nisi vt planè stilum coërceam & hanc manum? Vnum est quod me lenit aliquid & mitigat, quòd epistolæ eius me non pudet, & recitetur vel in theatro Europæ. Tamen exempli improbi res est, nec probus aliquis neget. Vale mi Orteli. Leodici, VI. Kalend. Iul. ∞. IↃ. XCII.

FINIS.

L. AP-

L. APPVLEIVS

I. *Floridorum.*

Hoc quoque genus inuenitur, qui meliores obtrectare malint quàm imitari, & quorum similitudinem desperent, eorundem adfectent simultatem: Scilicet vt qui suo nomine obscuri sunt, aliorum innotescant.

APPROBATIO.

Nihil continent hæ epistolæ fidei Catholicæ aduersum, aut quod quemquam meritò offendat. Actum Bruxellæ, 4. Augusti, 1592.

Cornelius Worzel. S. Th. Licentiatus, D. Gud. Plebanus.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
M. DCI.

CONSTANTIA. ET LABORE